

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Yabancılara Türkçe Öğretimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE
TÜRK MASALLARININ ŞİİRLEŞTİRİLEREK YENİDEN YAZIMI: IGNÁCZ
KÚNOS'UN 44 TÜRK MASALI ÖRNEĞİ**

Ayşegül DEMİR
ORCID: 0009-0006-4323-4415

Danışman
Prof. Dr. Derya YILDIZ
ORCID: 0000-0002-1981-072X

Konya – 2025

ÖN SÖZ

Masallar, taşıdığı kültürel öğeler ve değer yargılarıyla yazıldıkları dilin söz varlığını ve anlatım özelliklerini aynı bünyede barındıran çok teşekküllü bir anlatı türüdür. Bu anlatı türünün içinde büyük yere sahip olan masallardan biri de Türk masallarıdır. Geniş bir coğrafyaya yayılan Türk dünyası büyük bir Türk masal dünyasının oluşmasına zemin hazırlamıştır. Türk dili ve kültürü masallarda vücut bulmuş ve masallar aracılığı ile günümüze taşınmıştır. Bu çalışmada derlenmiş Türk masallarının yeniden yazılarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde daha çok okunur, anlatılır ve bilinir kılmak amaçlanmıştır. Yeniden yazma/oluşturma çalışmasında Avrupa Dilleri İçin Ortak Başvuru Metni (A-DOBM), Türkiye Maarif Vakfı (TMV) Türkçenin Yabancı Dil olarak Öğretim Programı ve PIKTES Projesi kapsamında hazırlanan Yabancılar Türkçe Öğretim Programı (YTÖP) B1 dil seviyesi dil yapıları, kazanımları ve özgün metinlerdeki söz varlığı esas alınmıştır. Bu çalışmanın Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğreticilere ve öğrencilere katkı sunması hedeflenmektedir.

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde yol göstericiliğinin yanında eskimeyen dostluğuyla bu akademik süreci bana daha güçlü ve anlamlı yaşatan danışman hocam Prof. Dr. Derya Yıldız'a bu katmerli destek için sonsuz şükranlarımı sunarım.

Birlikte keyifli ve verimli çalışmalar yaparak ilham aldığım kıymetli hocalarım Prof. Dr. Şerife AKPINAR, Prof. Dr. Dilek CERAN ve Prof. Dr. Osman UYANIK'a teşekkürü bir borç bilirim.

“Anca beraber kanca beraber” diyerek başlattığımız akademik serüvenimizin her anını birlikte yaşadığım kıymetli eşim, zümrem, can yoldaşım Erdal DEMİR'e; bu tezi yazmak için vakitlerinden çaldığım canım kızlarım Gül Sena ve Elif Rana'ya; en büyük destekçim, fahri danışmanım, biricik kardeşim Doç. Dr. Selman Sacit BOZ'a, varlıklarıyla kuvvet bulduğum sevgili annem Keziban BOZ ve sevgili babam Hasan BOZ'a çok teşekkür ederim.

Ayşegül DEMİR

Aralık 2025

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLolar LİSTESİ	vi
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	vii
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	viii
KISALTMALAR.....	ix
ÖZET	x
ABSTRACT	xi
1. GİRİŞ	12
1.1. Problem Durumu.....	16
1.2. Araştırmanın Amacı	18
1.3. Araştırmanın Önemi.....	20
1.4. Varsayımlar	21
1.5. Sınırlılıklar	21
1.6. Tanımlar	21
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	23
2.1. Masal Nedir?.....	23
2.2. Masalların İşlevi ve Sınıflandırılması	25
2.3. Masal Anlatıcılığı.....	29
2.4. Ignác Kúnos ve “44 Türk Masalı” Kitabı Hakkında	31
2.5. Masalların Yeniden Yazılması/Oluşturulması.....	35
2.5.1. Metinlerarasılık Bakımından Masalların Yeniden Yazımı	38
2.5.2. Masalların Görsel İletişim Araçlarına Aktarılarak Yeniden Yazımı.....	39
2.5.3. Masalın Biçiminin Değiştirilerek Yeniden Yazımı.....	41
2.6. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Masal Kullanımı	42
2.7. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Şiir Kullanımı	43
2.8. Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı	45

2.9. İlgili Araştırmalar.....	47
2.9.1. Makaleler	48
2.9.2. Tezler	50
2.9.3. Kitaplar	53
3. YÖNTEM.....	55
3.1. Araştırmanın Modeli	55
3.2. Araştırmanın Nesnesi ve Çalışma Grubu	56
3.3. Verilerin Toplanması.....	58
3.4. Verilerin Çözümlemesi.....	61
3.5. Geçerlik ve Güvenirlik	62
4. BULGULAR	63
4.1. Yeniden Yazılan Masallar	63
4.1.1. İki Kardeş Masalı	63
4.1.2. Korku Masalı.....	66
4.1.3. Suskun Sultan Masalı	70
4.1.4. Büyücü Derviş Masalı	74
4.1.5. Balık Peri Masalı	77
4.1.6. Karga Peri Masalı.....	81
4.1.7. Sihirli Ayna Masalı	84
4.1.8. Büyücü ile Çırağı Masalı	88
4.1.9. Ciğer Masalı.....	90
4.1.10. Helvacı Güzeli Masalı	93
4.2. Masallara Yönelik Bulgular.....	97
4.3. Masal Anlatıcılarının Görüşlerine Yönelik Bulgular	101
4.4. Öğrencilerle Yapılan Çalışmaya Yönelik Bulgular	105
4.5. Alan Uzmanlarının Görüşlerine Yönelik Bulgular	107
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	128
5.1. Tartışma	128

5.2. Sonuç	134
5.3. Öneriler	136
KAYNAKLAR.....	137
EKLER	146
1. Düzeylere Göre Dil Yapıları Listesi	146
2. TYDOÖP B1 Düzeyi Kazanım Listeleri.....	149
3. Özgün Masallar	155
3.1. İki Kardeş Masalının Özgün Metni	155
3.2. Korku Masalının Özgün Metni	159
3.3. Suskun Sultan Masalının Özgün Metni	162
3.4. Büyücü Derviş Masalının Özgün Metni.....	169
3.5. Balık Peri Masalının Özgün Metni	172
3.6. Karga Peri Masalının Özgün Metni	175
3.7. Sihirli Ayna Masalının Özgün Metni	179
3.8. Büyücü ile Çırağı Masalının Özgün Metni.....	183
3.9. Ciğer Masalının Özgün Metni	186
3.10. Helvacı Güzeli Masalının Özgün Metni	188
4. Alan Uzmanı Değerlendirme Formu.....	193
5. Öğrenci Okuma Anlama Çalışması Soruları ve Öğrenci Görüşleri Formu	196
6. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	198
7. 44 Türk Masalı Ön Kapağı	199
8. 44 Türk Masalı Arka Kapağı	200
9. Kitap Kullanım İzni	201
10. Alan Uzmanı Değerlendirme Formu Kullanım İzni	202
11. Araştırma ve Uygulama İzni.....	203

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.2. 1. Katılımcı alan uzmanlarının eğitim ve tecrübe durumları.	57
Tablo 3.2. 2. Katılımcı masal anlatıcılarının eğitim ve tecrübe durumları.	57
Tablo 4.4. 1. Öğrencilerin masalla ilgili sorulara verdiği cevap dağılımı.	106
Tablo 4.4. 2. Öğrencilerin okudukları metinlerle ilgili cevap dağılımı.	106
Tablo 4.5. 1. “İki Kardeş” masalına yönelik bulgular.	107
Tablo 4.5. 2. “Korku” masalına yönelik bulgular.	109
Tablo 4.5. 3. “Suskun Sultan” masalına yönelik bulgular.	111
Tablo 4.5. 4. “Büyücü Derviş” masalına yönelik bulgular.	113
Tablo 4.5. 5. “Balık Peri” masalına yönelik bulgular.	115
Tablo 4.5. 6. “Karga Peri” masalına yönelik bulgular.	117
Tablo 4.5. 7. “Sihirli Ayna” masalına yönelik bulgular.	119
Tablo 4.5. 8. “Büyücü ile Çırağı” masalına yönelik bulgular.	121
Tablo 4.5. 9. “Ciğer” masalına yönelik bulgular.	123
Tablo 4.5. 10. “Helvacı Güzeli” masalına yönelik bulgular.	125

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Türk Masallarının Şiirleştirilerek Yeniden Yazımı: Ignác Kúnos'un 44 Türk Masalı Örneği başlıklı tez çalışmamın toplam **203** sayfalık kısmına ilişkin, 23/12/2025 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%20** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

24/12/2025

Ayşegül DEMİR

Prof. Dr. Derya YILDIZ

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

24/12/2025

Ayşegül DEMİR

KISALTMALAR

A-DOBM	: Avrupa Diller İçin Ortak Başvuru Metni
akt.	: aktaran
AU	: Alan Uzmanı
MA	: Masal Anlatıcısı
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
ÖGYM	: Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü
PIKTES	: Türk Eğitim Sistemindeki Çocuklar İçin Kapsayıcı Eğitimin Desteklenmesi Projesi
s.	: sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMV	: Türkiye Maarif Vakfı
TÖMER	: Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
TYDOÖP	: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı
vb.	: ve benzeri
YEE	: Yunus Emre Enstitüsü
YTÖP	: Yabancılarla Türkçe Öğretim Programı

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Yabancılar Türkçe Öğretimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE TÜRK MASALLARININ ŞİİRLEŞTİRİLEREK YENİDEN YAZIMI: IGNÁ CZ KÚ NOS'UN 44 TÜRK MASALI ÖRNEĞİ

Ayşegül DEMİR

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde mevcut materyallerin geliştirilmesi, yenilenmesi ve değiştirilerek güncellenmesi gerekmektedir. Bir dili öğretmek gramer ve telaffuz öğretmekten öte kültürü ve düşünce sistemini de öğretmek anlamına gelir. Bu sebeple materyal olarak kullanılacak ürünler Türk kültürünü ve Türk düşünce sistemini de yansıtacak biçimde seçilmelidir. Türk masalları Türk kültürünü ve düşünce sistemini bünyesinde barındıran önemli materyallerdir. Zengin dil ve anlatım özelliklerine sahip, Türkçenin melodisini yansıtan ve kültür aktarımını sağlayan metinlerin başında gelen Türk masallarının materyal olarak kullanım yaygınlığının artırılması gerekmektedir. Bu da masalların arşivlerden çıkarılarak günümüz şartlarında yeniden yazılarak öğretici ve öğrencilerin kullanımına sunulması ile gerçekleşecektir. Bu masalların düzenlenmesi, uyarlanması, değiştirilmesi ve yeniden yazılması; eğitimde kullanılabilir bir formata ve içeriğe dönüştürülmesi gerekmektedir. Bu çalışmada Igná cz Kúnos'un derlediği "44 Türk Masalı" adlı eserden rastgele seçilen on masalın Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde materyal olarak kullanılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda "44 Türk Masalı" adlı kitap edinilmiş, içindeki masallar doküman incelemesi yöntemi ile analiz edilmiştir. Türk masallarının okunur, anlatılır ve bilinir olmasını, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde materyal olarak kullanılmasını sağlamak amacıyla seçilen masallar; dil ve anlatım, çocuğa görelilik, eğitimde kullanılabilirlik gibi hususlara dikkat edilerek şiir biçiminde yeniden yazılmıştır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden olan bir eylem araştırmasıdır. Çalışmada Türkiye Maarif Vakfının hazırladığı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı (TYDOÖP) esas alınarak özgün metinlerin söz varlığı korunmaya çalışılmıştır. Yeniden yazılan /oluşturulan masalların TYDOÖP B1 dil seviyesindeki dil yapıları ve kazanımlarla uygunluğu uzman görüşleriyle değerlendirilmiştir. Yeniden yazılan/oluşturulan masallar, masal anlatıcılarının görüşleri alınarak anlatma/konuşma becerisine uygunluğu üzerine değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Yeniden yazılan masallarla özgün masallar, alan uzmanlarınca karşılaştırılmıştır. Uzman görüşleri, yeniden yazılan metinlerin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde materyal olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Ayrıca yirmi dört (24) yabancı uyruklu öğrenci ile rastgele seçilen bir masalın özgün ve yeniden yazılmış hâlleri ile okuma ve anlama çalışması yapılarak öğrencilerin her iki metin ile ilgili görüşlerine başvurulmuştur. Öğrencilerin yeniden yazılan/oluşturulan masallara daha doğru cevaplar verdiği, yeniden yazılan/oluşturulan masalları daha çok beğendikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, masal, şiir, yeniden yazma/oluşturma, B1.

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Turkish and Social Sciences Education
Teaching Turkish to Foreigner Program
Master Thesis

IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE RESWRITTEN OF TURKISH FAIRY TALES THROUGH POETICIZATION: IGNÁ CZ KÚ NOS'S 44 TURKISH TALE EXAMPLES

Ayşegül DEMİR

In teaching Turkish as a foreign language, existing materials need to be developed and updated. Teaching a language goes beyond grammar and pronunciation, and it also involves teaching the culture and system of thought. Therefore, the materials used should be selected to reflect Turkish culture and thought system. Turkish fairy tales are important materials that embody Turkish culture and thought system. As texts that reflect the melody of the Turkish language and enable cultural transmission, Turkish fairy tales should be used more widely as educational materials. This will be achieved by extracting fairy tales from archives, rewriting them for contemporary use, and making them available to teachers and learners. These fairy tales need to be edited, adapted, modified, and rewritten, and transformed into a usable format and content for educational purposes. This study aimed to use 10 randomly selected fairy tales from the work "44 Turkish Tales," compiled by Igná cz Kú nos, as materials for teaching Turkish as a foreign language. For this purpose, the book "44 Turkish Tales" was obtained, and the fairy tales within were analyzed using the document review method. To ensure that Turkish fairy tales are readable, told, and known, and that they can be used as materials for teaching Turkish as a foreign language, the selected fairy tales were rewritten in verse form, paying attention to issues such as language and narrative, suitability for children, and usability in education. The study employs an action research design, which is a qualitative research method. In this study, the vocabulary of the original texts was preserved, based on the Turkish Language Teaching Program (TYDOÖP) prepared by the Turkish Maarif Foundation. The rewritten/created tales were evaluated by experts for their suitability with TYDOÖP B1-level language structures and learning outcomes. The rewritten/created tales were also assessed for their suitability for narration and speaking skills based on the opinions of storytellers. The rewritten tales and the original tales were compared by field experts. Expert opinions indicate that the rewritten texts can be used as materials in teaching Turkish as a foreign language. In addition, a reading and comprehension exercise was conducted with the original and rewritten versions of a randomly selected tale with twenty-four (24) foreign students, and their opinions on both texts were obtained. The results showed that students answered questions more accurately with the rewritten tales and preferred them over the original versions.

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language, fairy tale, poetry, rewriting, B1.

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Yabancı dil öğretimi, bireylerin sadece dilsel becerilerini değil aynı zamanda kültürler arası iletişim yetkinliklerini geliştirmeyi amaçlayan çok boyutlu bir eğitim sahasıdır. Küreselleşme, teknolojik gelişmeler ve uluslararası hareketliliğin artması, yabancı dil öğretimini stratejik bir eğitim politikasına dönüştürmüştür. Bu bağlamda, yabancı dil öğretiminin temel ilkeleri, yaklaşımları ve uygulamaları ulusal ve uluslararası bağlamda farklı şekillerde değerlendirilmelidir.

Yabancı dil eğitiminin tarihsel gelişimi zaman içinde değişen sosyal, ekonomik ve kültürel etkenlerle şekillenmiştir. Yunan ve Roma dönemlerinde ilk olarak antik uygarlıkların çok dilli yapıları, dil öğreniminin eğitim sistemlerinde önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Bu dönemde dil eğitimi genellikle seçkin bir kesime hitap eden retorik ve felsefi metinlerin öğretimi ile sınırlıdır. Orta Çağ'a gelindiğinde ise Latin ve Arap dilleri dinî ve akademik hayatın merkezî dilleri hâline gelerek yabancı dil öğretimi belirli bir seviyede yaygınlık kazanmıştır. Rönesans Dönemi, yabancı dil eğitiminin değer ve normlarını önemli ölçüde değiştirmiştir. Bu dönemde kültürel değişim ve keşifler modern dillerin önemini arttırmış; İspanyolca, Fransızca ve İtalyanca gibi dillerin öğretimi yaygınlaşmıştır. 18 ve 19. yüzyıllarda dil öğretim yöntemleri üzerinde yapılan çalışmalar sistemli, bilimsel ve yapılandırılmış yaklaşımların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Dil öğretiminde kullanılan başlıca yaklaşımlar arasında dil bilgisi-çeviri yöntemi, doğrudan yöntem, sesli-yapısal yöntem, iletişimsel yaklaşım ve görev temelli öğrenme yer almaktadır (Richards & Rodgers, 2001). Bu bağlamda gramer çeviri yöntemi dil öğretiminde öne çıkan bir teknik olarak kullanılmıştır. Ancak bu yöntem öğrencilerin iletişim temelli yetkinliğini geliştirmede yetersiz kaldığı için 20. yüzyılda iletişimsel dil öğretimi yöntemlerine geçiş süreci başlamıştır. Küreselleşmenin etkisiyle dil eğitimi 20. yüzyılın sonlarına doğru önemli bir dönüşüm yaşamıştır. Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren iletişimsel dil öğretimi yaklaşımı, yabancı dil öğretiminde baskın öğreti hâline gelmiştir. Bu yaklaşım, dilin sadece bir bilgi bütünü değil, aynı zamanda bir iletişim aracı olduğu varsayımına dayanır (Littlewood, 1981).

Eğitim politikaları dil öğretiminin bir araç olarak ele alınması gerektiği fikrinde birleşirken çağdaş yabancı dil öğretimi, öğrencilerin iletişim becerilerini hedefleyen esnek ve öğrenci merkezli yaklaşımlar geliştirmiştir. Tarihsel gelişim boyunca yabancı dil eğitiminin

sadece dil bilgisi ve kelime öğretiminin ötesine geçerek kültürel anlayışı ve sosyal etkileşimi ön planda tutan bir disiplin hâline geldiği söylenebilir. Günümüzde teknolojik gelişmeler yabancı dil öğretiminde de büyük bir rol oynamaktadır. Teknoloji destekli dil öğretimi, oyun temelli öğrenme, çoklu ortam kullanımı ve çevrim içi platformlar gibi yenilikçi yöntemlerle dil öğretimi daha işlevsel hâle getirilmektedir. Bilgisayar destekli dil öğrenme araçları, mobil uygulamalar ve çevrim içi platformlar, dil öğrencilerine daha esnek ve bireyselleştirilmiş öğrenme fırsatları sunmaktadır. Ayrıca, dil öğretiminde çeşitli öğrenme stillerine hitap eden yaklaşımlar da geliştirilerek dil öğrencilerinin hedef dillerde daha doğal bir şekilde etkileşimde bulunmalarını sağlamayı amaçlamaktadır (Gass & Selinker, 2008).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin Kaşgarlı Mahmut'un Dîvânü Lugâti't-Türk adlı eserinden günümüze kadar uzanan bir mazisi vardır. Ancak planlı olarak ele alınması ilk olarak 1984 yılında Ankara Üniversitesi himayesinde kurulan Türkçe Öğretim Merkezinin (TÖMER) zamanla da diğer üniversitelerin dil merkezlerinin açılması ile devam etmiştir. Ticaret, kültür, toplum, siyaset ve eğitim alanındaki gelişmeler Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilmesine ilgiyi arttırmıştır.

Yabancı dil öğretimi, evrensel standartlara dayanan, çok yönlü ve sürekli gelişen bir alandır. Uluslararası çerçeveler ve kuramsal yaklaşımlar, bu alanın niteliğini; ulusal politikalar ise uygulamanın yerelde etkinliğini artırmaktadır. Bu bağlamda öğretmen eğitimi, materyal geliştirme, ölçme-değerlendirme sistemleri ve dijital teknolojilerin kullanımı yabancı dil öğretiminin geleceğini şekillendiren başlıca unsurlar arasında değerlendirilmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan pek çok öğretim materyali mevcuttur. Dil merkezlerinde kullanılan öğretim setleri temel kaynaklar olarak kabul edilebilir. Ancak bu öğretim setleri Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenciler için tek başına yeterli değildir. Bu sebeptendir ki dil öğrenimini destekleyecek farklı materyallerin kullanılması gerekmektedir.

Yabancı dil öğretimi ilkelere dayandırılarak gerçekleştirilmelidir. Yabancı dil eğitiminde başarı ve ilerleme, sistemli bir süreci gerekli kılmaktadır. Demirel'e (1993, s. 27) göre, yabancı dil eğitiminde takip edilmesi gereken genel ve temel ilkeler şu şekildedir:

“Genel İlkeler:

1. Öğretime dinleme/izleme, okuma becerilerinin geliştirilmesi ve içsel anlama süreci ile başlanması (Beceriler ilkesi)
2. Güncel dilin öğretilmesi (Kullanılabilirlik ilkesi)

3. Söyleyişe önem verme (Gerçekçilik ilkesi)
4. Yeni cümle kalıplarının bilinen sözcüklerle öğretilmesi (Girdi ilkesi)
5. Öğrencilere öğrendiklerinin uygulama imkânının verilmesi (Uygulama ilkesi)
6. Öğrencilerin dil öğreniminde yaptığı yanlışlıkların anında düzeltilmesi (Dönüt ilkesi)
7. Herkese eşit söz hakkı tanınması (Eşitlik ilkesi)
8. Öğrencinin yalnızca öğrendiklerinden sorumlu tutulması (Sorumluluk ilkesi)
9. İdeal öğretim hızının belirlenmesi (İdeal hız ilkesi)
10. Tekrara dayalı eğitim (Sarmal eğitim ilkesi)
11. Dil ile birlikte kültürün verilmesi

Temel İlkeler:

1. Bütün dil becerilerini geliştirme
2. Basitten karmaşığa; somuttan soyuta gitme
3. Görsel ve işitsel araçları kullanma (Teknoloji ilkesi)
4. Öğrencileri cesaretlendirme ve aktif kılma (Cesaretlendirme ilkesi)
5. Bir seferde tek yapıyı sunma ilkesi
6. Bireysel farklılıkları dikkate alma
7. Ölçme ve değerlendirmede birlik
8. Dil öğretimini sınıftan gerçek hayata taşıma
9. Dil öğretiminin planlanması”

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde materyal geliştirilmesi ve kullanılması yukarıdaki ilkeler doğrultusunda gerçekleştirilmelidir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında üniversitelerin Türkçe Öğretim Merkezleri (TÖMER), Yunus Emre Enstitüsü (YEE), Türkiye Maarif Vakfı (TMV) gibi kamu kurumları ve bazı özel kurumlar hizmet vermektedir. Bu kurumlar kendi öğretim programlarını Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni’ne (D-AOBM) göre temellendirmektedir. Ancak D-AOBM öğretim programlarına kolaylık ve esneklik sağlamaktadır. Bu durum kurumlar arasında bir standardın sağlanmasını güçleştirmektedir. Kurumların oluşturduğu öğretim materyallerinin, kitap setlerinin hangi seviyedeki hangi dil yapısına göre şekilleneceği hususunda bir kesinlik bulunmamaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde eğitim veren her kurumu bağlayan ortak, ulusal bir program ortaya konulmamıştır. Öğretim programının eksikliği sebebiyle öğretim süreci, materyal üretim süreci ve değerlendirme süreci herhangi bir standartta ilerlememektedir (Gültekin, 2021).

Türkiye Maarif Vakfı (TMV) tarafından hazırlanan ve 2020 yılında yayımlanan Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı (TYDOÖP), alanda uzun süredir hissedilen program eksikliğini gidermeye yönelik önemli bir girişimdir. Yabancılar Türkçe öğretimi alanında genel kabul gören bir öğretim programının oluşturulmuş olması artık Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde daha standart, yapılandırılmış ve tutarlı bir sürecin mümkün hâle geldiğini göstermektedir. (Balcı ve Melanlıoğlu, 2020, s. 195).

2025 Ağustos ayında ise Yabancılar Türkçe Öğretim Programı (YTÖP), Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü PIKTES Koordinatörlüğü tarafından Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığına sunulurken Kurul kararı ile onaylanmıştır. Türkiye’de ikamet eden yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçeyi etkin biçimde öğrenmelerini, sosyal uyumlarını güçlendirmelerini ve eğitim yaşamlarına nitelikli katkı sunmalarını hedefleyen YTÖP; Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni (Common European Framework of Reference for Languages – CEFR) esas alınarak Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) Öğretim Programları Ortak Metni temelinde hazırlanmıştır. Bu doğrultuda program, bilişsel ve sosyokültürel boyutları bütünleştiren kapsayıcı bir yaklaşıma yansımaktadır.

Programın tasarım sürecinde, TYMM’nin “yetkin ve erdemli birey” yetiştirme vizyonu çerçevesinde belirlenen erdem–değer–eylem eksenine dikkate alınmıştır. YTÖP, CEFR kapsamında benimsenen eylem odaklı yaklaşımı; TYMM’de öne çıkan kültürel bağlam öğeleri ve bireyin zihinsel, sosyal, duygusal, fiziksel ve ahlaki gelişimini önceleyen bütüncül eğitim anlayışı ile harmanlamaktadır.

Ayrıca, öğretim hedefleri ile içerikler ulusal ve uluslararası standartlara uyumlu hâle getirilmiş; dil öğretiminde iletişimsel yaklaşım esas alınmıştır. Program; ilköğretim, ortaokul ve lise düzeylerindeki yabancı uyruklu öğrencilerin A1 öncesi, A1, A2, A2+ ve B1 dil seviyelerinde Türkçe öğrenmelerine yönelik rehber niteliği taşımaktadır. Bu kapsamda, CEFR çerçevesinde geliştirilen 7-10 yaş ve 11-15 yaş genç öğrenen tanımlayıcıları, hedef kitlenin dil öğrenme gereksinimlerini karşılayacak biçimde program yapısına entegre edilmiştir.

YTÖP; yabancı öğrencilerin Türkçeyi doğru, akıcı ve işlevsel bir biçimde kullanabilmelerini sağlamak amacıyla kapsamlı, sistematik ve ulusal standartlara uygun bir öğretim çerçevesi sunulmaktadır. Bunun yanı sıra, söz konusu program yalnızca bir dil öğretim aracı olmanın ötesinde farklı kültürel geçmişlere sahip öğrencilerin ortak bir iletişim dili

etrafında buluşmalarını ve sosyal uyum süreçlerine etkin bir şekilde katılımlarını destekleyen bütüncül bir eğitim vizyonunu da temsil etmektedir. (YTÖP, 2025).

Okuma, okuduğunu anlama ve konuşma becerilerinin geliştirilebilmesi için öğretim setlerinin haricinde okuma, dinleme ve konuşma metinlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu metinlerin içinde çeşitli kültür unsurlarını yansıtmaları ve Türkçenin dil ve anlatım özelliklerini taşıması bakımından Türk masalları paha biçilemez bir türdür. Masallar farklı dil seviyelerine göre uyarlanıp kullanılabilmeleri açısından da pratik metinlerdir.

Feyzioğlu (2020, s. 17), birçok masalda benzetme, mecaz, mesel, temsil, simge, kinaye, ima, iğneleme, abartı, argo ve humor gibi çeşitli dilsel özelliklerin kullanıldığını; nesnelerin kişileştirilmesi ve yansıtılmalı anlatım biçimlerine özellikle önem verildiğini belirtmektedir. Ayrıca masallarda atasözleri, deyimler, bilmece, bulmacalar ve eş anlamlı sözcüklere yer verilmesiyle ana dilin hem zenginleştiğini hem de derinleştiğini savunur. Feyzioğlu'na göre masallar aracılığıyla ana dilini geliştiren çocuk, daha sistemli düşünme becerisi kazanmakta, bu süreçte zihinsel gelişimini tamamlayarak yaşamına daha derin bir anlam katmakta ve böylece olgun bir birey olma yolunda ilerlemektedir.

Bu çalışmada alan yazınına katkı sağlamak amacıyla Ignác Kúnos'un derleyip Türk diline kazandırdığı, Ozan Mızrak'ın Türkçeye çevirdiği "44 Türk Masalı" adlı eser kaynak olarak kullanılmıştır. Bu eserden rastgele seçilen on (10) masal içeriğinde eğitimde kullanılmaya uygun olmadığı düşünülen şiddet, ötekileştirme, ayrımcılık, cinsellik, cinsiyetçilik, zorbalık vb. unsur ve kavramlar çıkarılıp B1 dil seviyesine uygun olarak metin türü düz yazıdan şiir şekline değiştirilerek yazılmıştır.

1.1. Problem Durumu

Masal, kültür unsurlarını taşıyan ve Türk hayal dünyasını yansıtan bir türdür. Özellikle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde masallardan faydalanmak, öğrencilerin Türk kültür unsurlarını kullanabilmeleri, öğrenebilmeleri ve hayal güçlerini masallarla şekillendirebilmeleri açısından önem arz etmektedir. Türk masalları zengin çeşitliliğine rağmen derlenip arşivlenmiş hâdedir. Masalların arşivlerden çıkarılıp dil öğretiminde materyal olarak kullanılabilecek hâle getirilmeye ihtiyaçları vardır. Türk masalları yapıları gereği uzun, çok kahramanlı ve çok olaylı kurguya sahiptir. Masalların anlatıcılardan derlenmiş hâliyle kalması onların bilinir, okunur ve anlatılır olmalarını güçleştirmektedir.

Saltık (2016, s. 361); derlenmiş Türk masallarının çoğunda çocuklara insan, doğa ve yaşama karşı duyarlılık kazandırmayı amaçlayan bir anlayışın hâkim olduğunu belirtmektedir. Masalların toplumun değer yargılarını konu edindiğini, karakter gelişiminde bu değerlerin belirleyici rol oynadığını ve Türkçenin anlatım olanaklarını sezdirmeye yönelik bir duyarlılık taşıdığını ifade etmektedir. Ayrıca bu masalların, çocukların kavramsal gelişimi ile dilsel beğenilerine katkı sağlayacak şekilde yalın bir dil ve zengin bir söz varlığıyla kaleme alındığını vurgular. Öte yandan, masalların bazılarında olayların iç içe geçen çatışmalarla yapılandırılması nedeniyle çocukların ana konudan uzaklaşabileceğini, şiddet eylemlerinin içselleştirildiğini ve böylece kaba gücün sorunları çözmede ya da çatışmaları sonlandırmada etkili bir yöntem olarak sunulabildiğini dile getirir. Bunun yanı sıra, kadın ve erkek rollerine ilişkin anlam yüklemeleri arasında belirgin bir ayrım bulunduğu da dikkat çeker. Masallarda olumlu ve olumsuz unsurlar bir arada bulunmaktadır. Türk masallarının konu, söz varlığı, dil bilgisi, kültür, değer yargıları ile Türkçenin dil ve anlatım özelliklerini taşımak hususlarında yeterli olduğu görülürken karakterlerin özellikleri, kadın ve erkek rolleri, şiddet, güven, korku ve olayların karmaşıklığı gibi hususlarda eksikliklerinin bulunması dikkat çekicidir. Bu durum Türk masallarının gözden geçirilerek düzenleme, değiştirme ve yeniden yazılma suretiyle alan yazınına kazandırılma gerekliliğini doğurmaktadır. Tansel (2009, s. 201), bazı masallarında geleneksel “Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, vaktin birinde” kalıp sözleri yerine “ilksiz mavi urunda, mavi vaktin birinde” gibi özgün ifadelerle yer verdiğini belirtmektedir. Masalları derlerken yöresel ağız özelliklerinden arındırma çabası güttüğünü ancak bazı sözcüklerde halk söyleyişini koruduğunu ifade eder; örneğin “vaktin” yerine “vaktın”, “padişah” yerine “padışah” kullanımında olduğu gibi. Ayrıca yabancı kökenli sözcüklerin Türkçelerini tercih ettiğini, masal adlarında da değişiklik yaptığını (örneğin “Şahnazar” ve “Cihanşah” gibi) ve bu değişiklikleri kaynaklarda açıkça gösterdiğini belirtir. Çekimli fiillerdeki tekrarların monotonluk yaratmaması için zaman kiplerini değiştirdiğini, tüm bu müdahaleleri yaparken masalların yapısal bütünlüğünü bozmadan, halk bilimi değerlerini koruyarak yeniden yazma amacını güttüğünü vurgular. Türk masallarının yeniden yazımı bir arayış değil bir ihtiyaçtır. Öte yandan popüler dünya masallarının masal türü üzerinde kurduğu hâkimiyet su götürmez bir gerçektir. Türk masallarının bu hâkimiyet alanından çıkarılarak yeni bir kimliğe kavuşturulması gerekmektedir.

Bu çalışmada Ignác Kúnos tarafından derleme yöntemi ile oluşturulmuş Türk masallarından seçilen on (10) masal, uzman görüşüne başvurularak içeriğindeki sakıncalı olduğu düşünülen unsurlar çıkarılıp masalın ana kurgusunda ve söz varlığında tahrifata sebep

olmadan şiir şeklinde, B1 seviyesinde yeniden yazılarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılmaya uygun hâle getirilmeye çalışılmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde masallar genellikle uyarlama metinler olarak çalışılmıştır. Masalların yeniden yazılarak kullanılması ile ilgili çalışmalar yetersiz kalmıştır. Türk masallarının şiirleştirilerek yeniden yazımı ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde materyal olarak kullanımı ile ilgili bir çalışmaya rastlanılamamıştır. Bu noktadan hareketle çalışmanın ana problem durumu “Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Türk masallarından nasıl faydalanılabilir?”, “Derlenip arşivlenmiş hâldeki masallar yeniden yazım teknikleri ile Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde nasıl kullanılabilir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu bağlamda çalışmanın alt problemleri,

1. “Türk masalları, uyarlama çalışmalarından farklı bir biçimde şiirleştirilerek nasıl yeniden yazılabilir/oluşturulabilir?”
2. “Şiirleştirilerek yeniden yazılan/oluşturulan masal metinleri ezberlenerek anlatmaya uygun hâlde midir, masal anlatıcıları tarafından kullanılabilir mi?”
3. “Şiirleştirilerek yeniden yazılan/oluşturulan masal metinleri öğrencilerin okuma anlama çalışmalarında kullanılabilir mi?”
4. “Şiirleştirilerek yeniden yazılan/oluşturulan masal metinlerinin B1 dil seviyesi dil yapılarına, kazanımlarına ve masal-şiir türünün özelliklerine uygunluğu nasıldır?” olarak belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Okuma, dinleme ve konuşma etkinliklerinde kullanılan metinlerin türü ve dil bilgisel yapıları, öğrencilerin dil yeterlik düzeylerine bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bu nedenle öğrencilerin dil düzeyine uygun metinlerin temin edilmesi amacıyla iki yaklaşım benimsenebilir: Birincisi, öğrencilerin seviyesine uygun metinlerin özel olarak üretilmesi (kurma metin), ikincisi ise özgün (otantik) metinlerin sadeleştirilerek öğrencilerin dil düzeyine uygun hâle getirilmesidir (Bölükbaş, 2015). Alan yazını incelendiğinde konuyla ilgili değiştirim için kullanılan pek çok yol ve yöntemden söz edildiği görülmektedir. Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni’nde de (D-AOBM, 2021) farklı düzeylerdeki dil kullanıcılarının çeşitli türlerdeki metin ve içeriklerin anlaşılabilirliği için “Dili Uyarlama” başlığı altında bir kullanıcının ya da öğrenenin belirli bir metnin içeriğini farklı bir metin türüne ve farklı bir üsluba sahip yeni bir metne aktarmak amacıyla dil, tarz ve/veya üslup açısından çeşitli değişiklikler yapmasının gerekebileceği ifade edilmektedir. Bu uyarlama süreci; eş anlamlı

sözcüklerin kullanımı, benzetmeler yoluyla anlatımı zenginleştirme, metni basitleştirme ya da belirli bölümleri açıklama gibi yollarla gerçekleştirilebilir. Bu kapsamda işlevsel hâle getirilen temel kavramlar ise şunlardır: Açıklama, aktarış biçimini uyarlama ve teknik terimlerin açıklanması. İzlenecek yolun, A2-C2 seviye aralığında, dil öğrenenlerin metinleri daha iyi anlayabilmesi için açıklama ve basitleştirme kullanmak olduğu vurgulanmaktadır. Metnin anlaşılabilirliğini kolaylaştırmak için yapılabileceklerin “anahtar sözcüklerin vurgulanması, tekrarların ve dolaylı anlatımların çıkarılması, okuyucunun işine yaramayacak bilgilerin çıkarılması” olarak sıralanmaktadır (D-AOBM, 2021).

Ögeyik (2007), yabancı dil öğretiminde şiirin uygun bir şekilde kullanılmasının doğru şiir seçimiyle bağlantılı olduğunu ifade eder. Bunun için ilk olarak öğrenci seviyelerinin tespiti ve seçilen şiirlerin öğrencilerin seviyelerine ve yaşlarına uygun olarak belirlenmesi gerektiğini belirtir. Temel ve başlangıç seviyesindeki öğrenciler için şiirin amaçtan çok bir araç olarak kullanılması gerektiğini savunur. Bu bağlamda şiirin B1 ve üzeri dil seviyesi üzerindeki öğrenciler için kullanılmasının daha uygun olduğu söylenebilir. B1 dil seviyesi, öğrencilerin bağımsız kullanıcı seviyesine geçtiği temel dil yapılarını aştığı bir seviyedir. Masalların olay örgüsü, karakter çeşitliliği ve sembolik anlamları bu seviyede anlaşılır. Masallardaki kültürel aktarımın anlamı ve mesajları bu seviyede anlaşılabilir. Daha düşük olan A1-A2 dil seviyesinde soyut kavramlar ve kültürel göndermeler anlaşılabilir. Bu da masalın asıl amacını zayıflatır. Ayrıca B1 seviyesindeki öğrenciler için temel ve orta düzeydeki mecaz, benzetme ve semboller yorumlanabilir ancak yoğun imgeler ve derin anlamlı şiirler zorlayıcı olabilir. Bu sebeple B1 seviyesindeki şiirler öğrencilerin dilsel bağımsızlığa geçişini ritmik tekrarlarla destekler. B1 seviyesindeki manzum bir masal kültürel değerlerin ve edebî estetiğin taşıdığı soyut kavramları somut olay örgüsü içinde sunabilir. Bu sebeple çalışma B1 seviyesinde tercih edilmiştir.

Bu çalışma ile Ignác Kúnos’un derlediği Türk masallarından seçilen on (10) Türk masalını şiir türünde yeniden yazarak Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için Türk masallarını daha kolay okunur ve anlatılır hâle getirmek, Türk masallarının popüler dünya masalları karşısında varlığını korumak amaçlanmıştır. Türkiye’de masal, temelde sözlü bir anlatı türü olarak kabul edilmiştir ancak masalların yazılı kültüre aktarımı konusunda yapılan çalışmalar sınırlı kalmıştır. Bu durumun başlıca nedeni, halk bilimi alanında masalları yazıya geçirirken herhangi bir değişiklik yapmaksızın olduğu gibi aktarma yönündeki eğilimdir (Ölçer Özünel, 2011, s. 63). Bilimsel açıdan doğru kabul edilen bu yaklaşım, öte yandan masalların biçimsel olarak kalıplaşmasına ve anlatı sınırlarının dışına çıkamamasına yol açmıştır.

Aktulum'un (2013, s. 9) da ifade ettiği gibi, masalların dönemler arası aktarımında değişikliğe uğramadan korunması, onları zamanla işlevsizleştirerek âdeta birer “müze objesi”ne dönüştürmüştür.

Çalışmanın amacı kültür unsurlarımızı yansıtan Türk masallarını şiir şeklinde yeniden yazıp Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılmak üzere yardımcı materyal geliştirmektir. Bu çalışmayla alana yardımcı okuma kitabı, ders kitaplarında kullanılmak üzere metin, masal anlatıcılarına ezberleyip anlatabilecekleri materyal üreterek katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bir dili öğrenmek, öğrenilen dilin parçası olduğu kültürden bağımsız düşünülemez. Dille birlikte kültür de öğrenilir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler hedef dilin kültürel değerlerini ve kurallarını da öğrenmek durumundadırlar. Göçer (2013, s. 172), dil öğretiminde kullanılacak materyallerin niteliğinin, hedef dilin kültürel unsurlarının aktarılması bakımından büyük önem taşıdığını, ders kitaplarında yer alan metin ve görsellerin amacının kültürü yansıtmak olması gerekliliğini vurgular. Kantarcıoğlu (1991, s. 15), masalların ortaya çıkışları itibarıyla bir kişi tarafından söylenmiş olsa da zamanla değişerek ve kişiden kişiye, memleketten memlekete dolaşarak toplumsal bir değer kazandığını belirtir. Her gittiği yerden ve kişiden bir şeyler alan masalların zamanla beslendiği toplumun kültürünü yansıtan bir hâl aldığını, bundan dolayı masalların dil öğrenen bireylere kültür tanıtımı için kullanılmasının yerinde olduğunu savunur. Türk kültür mirasının aktarılmasını başarılı bir şekilde yapabilecek bir tür olan masalın Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde materyal olarak kullanımı önemlidir.

Yabancı dil öğretiminde şiir kullanımı dil becerilerinin gelişmesinde organize bir rol üstlenir. Şiir, sesli ve ritimli okumalar yapabilme imkânı verir. Öğrenci, şiirle kelimelerin farklı dil yapılarıyla kullanılabildiğini fark eder. Şiirin anlamı üzerine konuşmak; vurgu, tonlama ve telaffuz çalışmaları yapmak dört dil becerisine eş zamanlı olarak hitap edebilmeyi sağlamaktadır. Şiirler; konuşma, yazma, okuma ve dinleme becerilerini geliştirmede kullanılabileceği gibi dil bilgisi ve kelime öğretiminde de kullanılabilir. Masalların şiirleştirilerek kullanımı akılda kalıcılığı sağlayarak anlatımı da kolaylaştırır.

Alan yazınında masalların Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde şiirleştirilerek kullanımı ile ilgili bir çalışmaya rastlanamamıştır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde

Türk masallarının şiirleştirilerek yeniden yazımının alan yazınına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışma millet şuurunun temel taşı olan kültürel unsurların, dil zevkinin hayat bulduğu masalları tozlu raflardan kurtararak ağızlara şiir yoluyla taşımak; ana dili Türkçe olanların, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin, masal anlatıcılarının ve öğretmenlerin kullanımına sunmak bakımından değerli bir çalışmadır.

1.4. Varsayımlar

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için yapılan yeniden yazma/oluşturma çalışmasının Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı'nda yer alan okuma ve konuşma becerileri ile ilgili kazanımları karşıladığı ve dilin anlam inceliklerini kavramaya ve söz varlığı unsurlarını geliştirmeye yönelik katkı sağladığı varsayılmıştır.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin dil seviyelerinin eşit olduğu varsayılmıştır.

Masal değerlendirme çalışmasına katılan alan uzmanlarının yeniden yazılan masal metinlerini dikkatle inceleyerek soruları cevaplandığı varsayılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile görüşlerine başvurulmuş masal anlatıcılarının yeniden yazılan masal metinlerini özenle değerlendirdikleri varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dil öğrenimini ve kültür aktarımını sağlayacak masal metinlerinden oluşan bu çalışma Ignác Kúnos'un "44 Türk Masalı" derlemesinden seçilen on (10) adet masalla sınırlıdır.

Bu çalışmanın hedef dil grubu B1 seviyesindeki öğrenciler ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Dil: İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan (TDK, 1998, 1. Cilt, s. 586).

Yabancı Dil: Kişi için ana dilinden tamamen farklı ve yabancı olan, belli amaçlar doğrultusunda sonradan öğrenilen dildir (Şahin, 2013, s. 14).

Dil Düzeyi (Seviyesi): Dil öğrenme düzeyleri altı aşamadan oluşmaktadır. Bunlardan A1 ve A2 temel düzey; B1 ve B2 orta düzey, C1 ve C2 ise yüksek düzeyi oluşturmaktadır.

Şiir: Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, edebî anlatım biçimi; manzume, nazım. (TDK, 1998, 2. Cilt, s. 2094).

Masal: Genellikle halkın yarattığı hayale dayanan sözlü gelenekte yaşayan çoğunlukla insanlar arasında kuşaktan kuşağa sürüp gelen olağan dışı olayları anlatan hikâyedir (TDK, 1998, 2. Cilt, s. 1510).

Masal Anlatıcısı: Ocaktan yetişen, annesinden ya da ninesinden duyduğu masalı nesilden nesile aktaran kişi ile derlenmiş masalları yazıdan okuyup öğrenerek anlatan kişi.

Özgün metin (Authentic text): Herhangi bir dil öğretim kaygısı olmaksızın doğal iletişim ortamlarında ana dili konuşucuları için üretilmiş malzemelerdir (Durmuş, 2013a, s. 1295).

Uyarlanmış metinler (adapted texts)/değiştirilmiş metinler (modified texts): Bir metnin öğrencilerin dil düzeylerine göre değiştirilmesi sonucu ortaya çıkan metinlerdir (Durmuş, 2013a, s. 1297).

Değiştirim (Modification): Kaynak metne yapılan eklemeleri (genişletme, açıklama gibi) ve kaynak metinden yapılan çıkarmaları (kısaltma, düşürme gibi) da kapsayacak biçimde kaynak metindeki bazı yapıların, hedef metin okuyucusunun nitelik ve beklentilerine uygun olan eş veya yakın değerli yapılarla değiştirilmesi (Durmuş, 2013b, s. 393).

Yeniden yazma/oluşturma: Yeniden yazma ya da yeniden oluşturma, özgün bir metnin anlam bütünlüğünü koruyarak; amaç, hedef kitle, dil seviyesi, kültürel uygunluk ya da pedagojik hedefler doğrultusunda yapısal, biçimsel ve içeriksel olarak dönüştürülmesi sürecidir.

BÖLÜM 2

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde çalışmaya kaynak teşkil eden masalın tanımı, Türk masallarının genel özellikleri, masal derlemecisi Ignác Kúnos hakkında bilgiler yer almaktadır. Akabinde ise masalların ve şiir türünün Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanımı ve bunlarla ilgili yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Masal Nedir?

Masal; genellikle zaman ve mekân kavramlarının belirsiz olduğu, olağanüstü olaylar ve kahramanların yer aldığı çoğunlukla eğlendirici, öğretici veya ahlaki bir mesaj vermeyi amaçlayan kurmaca sözlü gelenek anlatısıdır. Masal, zamana yenik düşmeden bir milletin kültürünü muhafaza ederek geleceğe nakleden bir edebî türdür. Teknolojinin, iletişimin gelişmediği, başlangıcı bilinmeyen dönemlerin dil ve kültürel özelliklerini hayal gücüyle birleştirerek olağanüstü kişi ve olaylarla anlatır. İnsandan insana taşınan bir millî hafıza, damıtılmış bir kültür hazinesidir.

Türkçe sözlükte masal, “genellikle halkın yarattığı hayale dayanan sözlü gelenekte yaşayan çoğunlukla insanlar arasında kuşaktan kuşağa sürüp gelen olağandışı olayları anlatan hikâye” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2. Cilt, s. 1510).

Kâmûs-ı Osmânîye'ye göre masal, “Halk dilinde meşhur olan, öğüt veren söz (Tezel, 1985, s. 3), Şemsettin Sami'nin Kâmûs-ı Türkî'sinde adap, ahlak ve nasaihe müteallik hikâye” (1989, s. 368), Ferit Devellioğlu'nun Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgât'ında “terbiye ve ahlaka faydalı, yararlı olan hikâye” şeklinde tanımlanmaktadır.

Eski sözlü edebiyat türlerinden biri olan masal, Arapça “mesel” kelimesinden Türkçeye geçmiş Türk topluluklarında masalı; ertegü, ertek, erteki, çöçak gibi kelimeler karşılmaktadır (Arıcı, 2004, s. 159).

Boratav'a (1982, s. 75) göre masal, “Nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçeğe ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı”dır.

Sakaoğlu (1999, s. 2) masalı; “Kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu hâlde dinleyicileri inandırabilen bir sözlü anlatım türü” olarak tarif etmektedir.

Elçin (2004, s. 369), “İşte böyle bir zaman içinde köklü geleneğe bağlı, kolektif karakter taşıyan ‘hayali-gerçek’, ‘mücerret-müşahhas’, ‘maddi-manevi’ birtakım konu, macera, vak'a, problem, motif ve unsurlar nesir dili ile vakit geçirmek, insanları eğlendirirken terbiye etmek düşüncesinden hareketle, hususi bir üslupla anlatılan veya yazılan” şeklinde tanımlar.

Seyidoğlu (1985, s. 149); masalın tanımını “Halk arasında yüzyıllardan beri anlatılmakta olan ve içinde olağanüstü kişilerin, olağanüstü olayların bulunduğu ‘bir varmış bir yokmuş gibi’ klişe bir anlatımla başlayan, belli bir uzunluğu olan, sonunda ‘yedi içti, muratlarına erdiler’ yahut ‘onlar erdi muratlarına biz çıkalım kerevetlerine, gökten üç elma düştü, biri anlatana, biri dinleyene, biri de bana’ gibi belirli sözlerle sona eren, zaman ve mekân kavramıyla kayıtlı olmayan bir sözlü anlatım türü” olarak yapar.

Günay (1975, s. 2), masalı “Birçok araştırmacının kabul ettiği gibi sadece çocukları eğlendirmek için anlatılan bir edebî tür değil aynı zamanda okur-yazar olmayan halk için roman ve hikâye niteliği taşıyan bir tür olarak değerlendirdikten sonra masalların; diğer folklor mahsulleri gibi paylaşılan hayatın içinde doğup muhafaza edildiğini, masalların müşterek bir yapıya ve ortak motiflere dayalı sözlü gelenek içinde gelişmiş edebî bir tür olduğu gerçeğini ifade eder. Böylece masalın hayatın bir parçası olduğunu ve müşterek motiflerin bulunduğunu da işaret etmektedir.

Alptekin (2002, s. 11); büyük ölçüde nesirle anlatılmış ve dinleyicileri inandırmak gibi bir iddiası bulunmayan, hayal ürünü olan nesir şeklindeki anlatımlar olarak tanımladığı masalı farklı bir açıdan ele alır.

Boratav (2009, s. 17); masalı çocuğa ana dilinin bir işçinin elindeki alet gibi nasıl kullanıldığını ilk öğreten ona bu dilin her türlü hünerlerini, kıvraklığını, zenginliğini, inceliğini ilk gösteren; kişiye kendi dilini ilk aşıl原因 olarak nitelendirmektedir.

Tezel (2008, s. 8), masalı şu şekilde tanımlar: “Olayların geçtiği yer ve zamanı belirli olmayan peri, dev, cin, ejderha, Arap bacı vb. kahramanları, belirli kişileri temsil etmeyen hikâyedir.”

Araştırmacıların yaptığı masal tanımlarının ortak özelliklerine bakıldığında masalların olağanüstülüğü, zamanının belirsizliği, mekânların bilinmezliği ve hayal ürünü oldukları üzerinde durulduğu görülür.

2.2. Masalların İşlevi ve Sınıflandırılması

Hikâye ve roman türleri edebiyat hayatımıza girmeden önce anlatı ihtiyacını masal türü karşılamaktadır. Masal, bu yönüyle de önem taşımaktadır. Masal; yazılı edebiyatın yaygınlaşmadığı dönemde toplumun hislerini, fikirlerini, hayallerini yansıtmaya gücüne sahiptir. Yetişkinlere ve çocuklara aynı anda hitap edebilmektedir. Bu sebeplerle de geçmişte rağbet görmüştür. Halk arasında yaygın bir anlatı türü hâline gelmiştir. Masalların; eğitim, kültürün aktarılması, dil gelişimi gibi pek çok işlevi vardır. Feyzioğlu (2020), masalların işlevlerini şu şekilde sınıflandırmaktadır:

1. Ortak anı yaratma,
2. Çocuğun bağımsızlığını kazanmasına yardımcı olma,
3. Çocuğun kafasındaki karmaşayı düzene sokma,
4. Saygı ve görgü kurallarını öğretme,
5. Gelenek ve töreleri aktarma,
6. Hayal gücünü besleme ve yaratıcı yeteneği geliştirme,
7. Korkuyu öğretme ve korkuyu yenme,
8. Çocuğu tacizlere karşı uyarma,
9. Anlamlı yaşam,
10. İyimser insan yetiştirme,
11. Çocuğun inancını besleme,
12. Çirkinin içindeki güzelliği bulma,
13. Çocuğu mesleğe yönlendirme,
14. Okumaya ilgi arttırma,
15. Sorunları diyalog ile çözme,
16. Kuşaklararası çatışmaya yumuşatıcı etki, kültürel kimlik oluşturma ve farklı kültürlerle köprü kurma.

Buradan hareketle masalların bir çocuğu eğitmek ve yetiştirmekle ilgili pek çok unsura cevap verebildiği ifade edilebilir.

Bettelheim (2019, s. 10-19), peri masallarının yüzyıllar boyunca hem açık hem de örtük anlamlar taşıyarak bireyin tüm zihinsel düzeylerine hitap edebildiğini; eğitimsiz bir çocuğun anlayışından bir yetişkinin karmaşık zihnine kadar geniş bir yelpazede iletişim kurabildiğinden bahsetmektedir. Masalların bilinç ve bilinç dışına seslenen yapısıyla çocuğu eğlendirirken aynı zamanda onun kendini tanımasına imkân sunduğu ve kişilik gelişimini desteklediğini belirtmektedir.

Masalların edebî, dil bilimsel ve pedagojik yönleri vardır. Masallar; ataların evlatlarını büyütürken çocuklarının hayal dünyasında zenginleştirdiği, iyiyi kötüyü, güzeli çirkini, doğruyu yanlış ayırt ederek eğittiği birer eğitim materyalidir. Günay (1992, s. 326); masalların tematik yapısına ilişkin olarak hemen hemen tüm masallarda iyilik ile kötülük, güzellik ile çirkinlik, zenginlik ile yoksulluk gibi karşıt değerler arasındaki mücadelenin işlendiğini belirtmektedir. Çok az istisna dışında masalların mutlu sonla yani iyilerin, güzellerin ve akıllıların galip gelmesiyle sona erdiğini vurgular. Ayrıca masallarda karşılaşılan talihsizliklerin ve aksiliklerin gerçek hayatta olduğu gibi zaman içinde dağınık bir şekilde değil aksine, ardı ardına ve yoğun biçimde ortaya çıktığını ifade eder.

Masalların insandan insana geçme serüvenine inançlar, âdet ve gelenekler başarılı bir uyumla tesir eder. Masal, her anlatıcının masala kattığı değerle yolculuğuna devam eder. Masallarda devler, cinler, periler, büyücüler, cadılar insanlarla iç içedir. Bu beraberlik masala gerçeküstülük katarken masalı sıradanlıktan, durağanlıktan çekip çıkarır. Masallar genellikle halkın ortak ürünü olarak ortaya çıkar, Türk masallarının çoğu anonimdir yani belirli bir yazara veya anlatıcıya ait değildir. Bu masallar, halk arasında zaman içinde şekillenen ve toplumun ortak belleğine yerleşen anlatılardır. Bu özellik, masalların halkın kültürünü ve dünya görüşünü yansıttığının bir göstergesidir.

Masalların giriş ve sonuç bölümlerinde tekerlemeler ve kalıplaşmış ifadeler bulunur. Başka bir ifadeyle masallar tekerleme ile başlar ve tekerleme ile son bulur. Türk masallarında kalıplaşmış ifadeler sıkça kullanılır. "Bir varmış bir yokmuş", "Evvel zaman içinde kalbur saman içinde" gibi başlangıç cümleleri, masalların standartlaşmış girişleridir. Bu tür ifadeler, masalların bir bütünlük içinde anlatılmasını sağlar. Kalıplaşmış ifadeler, secili ifadeler masala bir ahenk, bir ritim katar. Tekerlemeler, yalnızca dinleyicinin dikkatini çekmek ve onu masal dünyasının olağanüstü atmosferine hazırlamak amacıyla söylenir. Murat'a (2018, s. 546) göre, bu söz dizeleri genellikle yarı anlamlı yarı anlamsız ifadelerden oluşur ve dinleyicide heyecan uyandırmak amacıyla ses benzerliklerinden yararlanılarak oluşturulur. Burada da ifade edildiği

üzere masal başındaki tekerlemelerin amacı dinleyicinin ilgisini toplamak ve dinleyiciyi masala hazırlamaktır. Tekerlemeler anlamsal değerinden çok ses, ahenk ve ritim özellikleri ile dikkat çeker. Elçin (1992, s. 341) de tekerlemelerin kökeninin tiyatrodaki gong gibi işlevi olan bir ihtiyaca dayandığını, dinleyicileri veya seyirci topluluklarını etkilemek ve dikkatlerini çekmek amacıyla kullanıldığını ifade eder.

İlgün (2015), Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde tekerlemelerin katkılarını, tekerlemelerdeki sık tekrarlanan söz varlığının kelime öğrenimini desteklediğini, öğrencinin alışık olmadığı sesleri çıkartmak konusunda yaşadığı zorluğu tekerlemeler sayesinde yenebildiğini ve tekerlemelerin Türkçenin ezgisini kavramada ve özellikle vurgu konusunda yardımcı olacağını ifade etmektedir. Ayrıca tekerlemeler kültür aktarımında da etkili metinler olarak değerlendirilebilir. Masal ve masal tekerlemeleri diğer edebî metinlerden daha fazla toplumun ortak bilincinin eseridir (Murat, 2018, s. 544).

Türk masallarındaki kahramanlar genellikle doğaüstü güçlere sahip figürlerdir. Kahramanlarda zekâ, cesaret ve güç ön plandadır. Ayrıca masallar konu olarak iyilik, kötülük adalet ve cesaret gibi evrensel değerlere sahiptir. Masallar, genellikle kahramanın zorluğu veya zulmün üstesinden gelerek iyiye ve güzele kavuşmak gibi klasik yapılar etrafında kurgulanır. Türk masallarında; devler, cinler, periler gibi doğaüstü varlıklar önemli bir yer tutar. Bu tür fantastik unsurlar, masalların eğlenceli ve ilgi çekici yönlerini perçinler. Kahramanlar, bu varlıklarla karşılaştıklarında zekâ, cesaret ve bilgeliklerini kullanarak onları alt ederler.

Masalları bilimsel olarak inceleme ve araştırma konusu yapmak genel kabul gören sınıflandırma ölçütlerine dayandırılır. Bu sınıflandırmalar masalın konusuna, yapısal özelliklerine, kaynaklarına göre yapılmıştır. Masalların sınıflandırılması konusunda farklı araştırmacılar çeşitli görüşler öne sürmüştür. Bu alandaki öncülerden biri olan Anti Aarne, masalları üç ana başlık altında toplamış ve bu başlıkları kendi içerisinde alt gruplara ayırmıştır:

1. Hayvan Masalları
2. Asıl Masallar
3. Fıkralar (akt. Sakaoğlu, 1973, s. 69).

Aarne'nin bu yaklaşımını geliştiren Stith Thomson ise masalları beş ayrı grupta ele almıştır:

1. Hayvan Masalları
2. Asıl Halk Masalları

3. Güldürücü Hikâyeler, Nükteli Fıkralar

4. Zincirlemeli Masallar

5. Sınıflamaya Girmeyen Masallar (akt. Sakaoğlu, 1973, s. 72).

Türk masallarının sınıflandırılması konusunda Pertev Naili Boratav ile Wolfram Eberhard'ın birlikte hazırladığı “Typen Türkischer Volksmärchen” adlı eser yapılan çalışmalar arasında en başarılı örneklerden biri olarak gösterilmektedir (Sakaoğlu, 1973, s. 73). Bu çalışmada masallar yirmi üç (23) başlık altında toplanmıştır (Sakaoğlu, 1973, s. 74-75).

Türk halk edebiyatının önemli isimlerinden olan Pertev Naili Boratav'ın masalları sınıflandırması ise genel olarak şu şekildedir:

1. Asıl masallar; masal denince akla gelen tür olan “asıl masallar”, olağanüstü ve gerçekçi olmak üzere ikiye ayrılır. Olağanüstü masallarda insanlar dışında cinler, periler, devler ve ejderhalar gibi varlıklara yer verilir. Bu tür, zengin kişi kadrosu ve karmaşık olay örgüsüyle dikkat çeker. Konu ve karakterler genellikle hayal gücüne dayanır. Ancak şehirden uzaklaşıldıkça bu olağanüstü öğelere daha az rastlanır.

2. Gerçekçi masallarda ise “üçlü bakışım” ilkesine sıkça rastlanır. Bu ilkeye göre olaylar üçlü bir yapıya uygun olarak gelişir. Örneğin; padişahın üç oğlu, üç farklı yerde yaşayan kardeşler ya da üç kız kardeş gibi temalar kullanılır.

3. Güldürücü masallar; fıkra, nükte, latife ya da yalnızca kısa hikâyeler biçiminde karşımıza çıkar. Hayvan masallarına benzer biçimde kısa ve yoğun anlatımla sunulur. Anlatımda çoğu zaman ders verme, düşüncüyü örnekleme, ikna etme ve bir durumu açıklama amacı güdülür. Anlatılar, hikmetli sözlerle zenginleştirilir.

4. Zincirlemeli masallar; genellikle hayvan karakterlerin yer aldığı bu masalların amacı ders vermek değil eğlendirmek ve şaşırtmaktır. Küçük çocukların dikkatini çeken bu tür, onların hayal gücünü besleyen önemli bir anlatı formudur. Masallar; önemsiz gibi görünen olayların birbiriyle zincirleme bağ kurması sonucu ortaya çıkar. Bu halkalar arasındaki mantık bağı oldukça sıkıdır ve anlatı bu halkaların sayısınca ilerler. Masallar, kısa ve hızlı bir tempoyla ilerler (Boratav, 1988, s. 76-95).

Bu sınıflandırma, masalların işlevsel yönünü ön plana çıkararak toplumsal değerlerin ve kültürel kodların aktarımındaki rolünü vurgular. Hayvan masalları, sembolik karakterler aracılığıyla didaktik mesajlar taşıırken olağanüstü masallar doğaüstü öğelerle idealize edilmiş

bir kahramanlık anlatısı sunar. Gerçekçi masallar ise günlük yaşamdan izler taşıyan, toplumsal hiyerarşi, adalet ve bireyin yetenekleri gibi temaları işler. Boratav'ın bu sınıflandırması, uluslararası masal tipolojisinin temellerini atan Antti Aarne ve Stith Thompson'ın tür ayrımlarıyla da örtüşür.

Bu çalışmanın konusu olan “44 Türk Masalı” adlı kitapta yer alan masallar Kúnos'un peri masalı olarak ifade ettiği olağanüstü masallar sınıfında değerlendirilebilir.

2.3. Masal Anlatıcılığı

Masallar sözlü edebiyat ürünleridir. Masallar anlatmak ve dinlemek içindir. Masalları anlatanlar da masal anlatıcılarıdır. Masal anlatıcıları ikiye ayrılır. Masal anlatıcılarının ilki masalın ilk ağızdan derlendiği kaynak kişi olarak kabul edilen masal anlatıcılarıdır. Bu masal anlatıcılarının eğitim seviyesi, sosyokültürel durumu, yaşı ve cinsiyeti masal unsurlarına tesir etmektedir. Masalın dinleyici üzerinde kuvvetli bir tesir bırakması da masal anlatıcısının anlatma, aktarma kabiliyetine bağlıdır. Masal anlatıcıları genellikle kadınlardır. Sakaoğlu (1999, s. 147), Türk masallarının başlıca anlatıcılarının kadınlar olduğunu, erkek anlatıcılar bulunsa da masal geleneğinin esas yaratıcılarının kadınlar olduğunu ifade etmektedir. Bu görüşünü “Dilimizde ‘masal anası’ diye bir terim vardır ve bu daima kadın anlatıcılar için kullanılmıştır.” diyerek destekler. Sakaoğlu'nun aktardığına göre Ziya Gökalp da bu duruma dikkat çekmiş ve şu değerlendirmeyi yapmıştır: “Her masal her söyleyenden alınmaz. Çünkü masalın kendine mahsus lisanı vardır. Masalı hususî tabirlerle, hususî şivesiyle nakleden ancak ocaktan yetişme masalcılardır. Masalcılar, eski ozanlığın kadınlarda devam eden kısmıdır. Ozanlık babadan oğula geçtiği gibi masalcılık da anadan kızıya intikal eder. Erkek masalcılar varsa da ekseriya masalcılar kadın cinsindendir.”

Günay (1992, s. 616), “masalcı” olarak anılan sanatçının, masal kişilerini belirsiz düşünce ve duygu kalıplarından çıkararak masalı, kültürel birliğe sahip bir milletin bakış açısını temsil eden insan tipleri olarak canlandırdığını belirtmektedir. Ayrıca, masalcının kendi milletin beklentilerini, deneyimlerini, çağrışımlarını ve algılarını, o milletin dilinin tüm incelikleriyle ifade eden kişi olduğunu vurgular. Masalcının kendi milletin beklenti, tecrübe, çağrışım ve algılarını o milletin dilinin bütün incelikleriyle anlatan kişi olduğunu ekler. Bu görüşe dayanarak masalcının dilin olanaklarından yararlanmayı iyi bilen biri olması gerektiğini savunur. Günümüzde ilk ağızdan masal anlatıcısı kalmamış gibi görünse de derleme çalışmaları sürdürülmektedir. Daha önce yapılmış çalışmaları toplamak, kaybolmak üzere olan masalları kayıt altına almak ve geniş bir masal külliyatı oluşturma gayesiyle geliştirilen projelerden söz

edilebilir. Bunlardan biri de ilk olarak Türkiye sahası masallarını bir araya getirmeyi planlayan kısa adı TMAK olan Türk Masal Kllyatı Projesi'dir. Proje daha önce derlenmiş çalışmaları bir araya toplamanın yanı sıra masal derlemesi yapılmamış, gözden kaçırılmış bölgelerin taranmasını amaçlamaktadır.

Masal anlatıcılarının ikincisi ise günümüzde derlenmiş masalları yazılı kaynaklardan okuyup ezberlemek suretiyle onlara hayat veren masal anlatıcılarıdır. Bu anlatıcılar yazıya geirilmış masalları anlatırlar. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğünün "Anadolu Masalları Projesi" kapsamında masal anlatıcılığы eğitimi olarak okullarda masal anlatan öğretmenler ile özel sanat akademilerinde masal anlatıcılığы yapan anlatıcılar yazıya geirilmış masalları anlatarak bu geleneğы sürdürmektedirler.

Sakaoğlu (1999, s. 130); derleyicilerin masalların bütün ayrıntıları bildiğы için iyi bir masal anlatıcısı olamayacağынı, masal bilmenin ayrı şey, anlatmanın ayrı şey olduğunu ifade eder. Derlemeciler masal anlatıcılarından derledikleri masalları bazen olduğ gibi bazen de yazı diline uydurarak yazıya geçirirler. Okuyucunun masaldaki ahengi, ritmi yakalaması zor olmaktadır. Zira her masal, anlatıcısı ile beraber dile gelmekte ve anlatıcıları ile birlikte hayat bulmaktadır. Özellikle ocuk okuyucular/dinleyiciler için ahengi yakalanmış bir masal; zevkli, öğrenmesi kolay, akılda kalıcı bir masala dönüşür. Derlenip arşivlenmiş masalların güncellenerek standart bir anlatımla anlatıcıların, dinleyicilerin, öğrencilerin hizmetine sunulması gereklidir. Arşivlenmiş masallar kaderlerine terk edilemez. Sistemli ve bilimsel bir şekilde yeniden işlenmeleri gerekir. Üstelik ana dili Türkçe olan öğrenciler için bile kullanılmakta güçlük çekilen bir metin türünün Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için kullanılabileceğы de düşünülmemelidir. Türk masal anlatıcılığы, zengin bir kültürel geçmişe sahip olup sözlü geleneğın önemli bir parçasıdır. Bu gelenek, nesilden nesile aktarılan, toplumsal değlerlerin, inançların ve tarihsel deneyimlerin anlatıldığы masallarla şekillenmiştir. Türk masal anlatıcılığы hem halk kültürünün bir yansıması hem de bireysel yaratıcılığın vücut bulduğ bir süreçtir.

Masallar sadece metin olarak bir kitaptan okumak üzere kullanılabilecek materyaller olarak düşünülmemelidir. Konuşma becerisini geliştirmek bakımından da masallar çok nitelikli materyallerdir. Okuyucu, masalı okuduktan sonra anlatabilmelidir de. Masallar hem Türkçeyi ana dil olarak öğrenenler hem de Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için konuşma becerisini geliştirmek için kullanılabilecek işlevsel materyallerdir.

Masal metinlerini bir eğitim materyali olarak değerlendirmek gerekir. Derleme sırasında masal, anlatıcısının şahsi yorumlarını, müstehcen ifadelerini toplum normlarına, örf ve adetlerine uymayan, tasvip edilmeyen cümlelerini içerebilir. Masal derleyicisi orijinal hâline dokunmadan bu masalları kayıt altına alır ancak masalı yeniden yazan; uygunsuz, sakıncalı olarak değerlendirilen yerlerde değiştirme, düzenleme hakkına ve yetkisine sahip olabilmelidir. Aksi takdirde masalları bir eğitim materyali olarak kullanmak imkânsız hâle gelecek, masallar arşivlerde kalmaya devam edecektir. Türk masal anlatıcılığı, tarihsel birikimin ve kültürel değerlerin aktarılmasında önemli bir araçtır. Bu gelenek, masalların sadece bir eğlence unsuru olmanın ötesine geçerek toplumsal ve kültürel işlevler de taşır. Hem geleneksel hem de modern dönemde bu anlatı türü, Türk halkının kimliğini ve değerlerini yaşatmaya devam etmektedir.

Türk masallarının zenginliğine rağmen Türkiye'de dahi dünya masallarının gölgesinde kalması Türk dili ve kültürüne değer verenlerin hassasiyet göstermesi gereken bir durum olmalıdır. Türk masallarının gün yüzüne çıkması ana dili Türkçe olanlar ile Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin Türk masallarını bilerek zevkle okuyup anlatması millî politika ve millî ülkü hâline gelmesi gereken bir mevzudur.

2.4. Ignác Kúnos ve “44 Türk Masalı” Kitabı Hakkında

Masal araştırmaları Avrupa'da çok daha erken dönemlerde başlamışken Türkiye'de 19. yüzyılın ilk çeyreğinde derleme çalışmaları şeklinde görülür. Bu gecikmenin pek çok sebebi sayılabilir. Osmanlı şair ve yazarlarının halk edebiyatından ziyade Divan Edebiyatı çalışmalarını öncelemeleri pek çok halk edebiyatı türünde olduğu gibi masalların da gölgede kalmasına sebep olmuştur.

Türk masallarını içinde barındıran en eski derlemenin 1781 tarihinde yazılan Diego'nun eserinde bulunan üç Türk masalı olduğu bilinmektedir (Günay, 1975, s. 13). Türk masallarını ilk derleyen ismin Rus Türkolog Radloff olduğu, 1866-1907 yılları arasında Asya Türklerinden derlediği masalları on (10) cilt hâlinde yayınladığı bilinmektedir (Sakaoğlu, 1999, s. 27). Bu iki yabancı araştırmacıyı Albert Wesselski, George Jakop, Theodore Menzel ve Frederick Giese takip etmektedir.

Türkiye'de ise 1908 yılında Türk Derneği adıyla kurulup sonra Türk Ocakları adını alan Ziya Gökalp, Fuat Köprülü, Rıza Tevfik Bölükbaşı'nın önderlik ettiği dernek mensuplarının Anadolu'nun değişik yörelerinden derledikleri masalları “Türk Masalları” adıyla Türk Yurdu dergisinde yayımlamasıyla masal derlemelerinin devam ettiği söylenebilir (Aslan 2001, s. 39).

Masal öyle bir türdür ki her dilde, her gönülde ve her ruhta yer edinmiştir. Özellikle Türk masalları zengin içerikleriyle bulundukları yeri, dili ve ruhu da zenginleştirir. Bu sebeple her alandan araştırmacıyı cezbetmiştir. Bu araştırmacılardan biri de Ignác Kúnos'tur. Türk halk edebiyatı ile yakından ilgilenen Ignác Kúnos 1887'de masal derlemelerini yayımlamıştır (Kúnos, 1887).

Günay (1975, s. 13), Kúnos'u "Türk masallarını ilmî bir gözle görerek onları bütün özellikleriyle derleyen Macar Türkolog" olarak tarif eder. Ozan (2018, s. 6), Türk halk edebiyatı alanında ilk ciddi çalışmaların, Ignác Kúnos'un araştırmacı girişimiyle başladığını ileri sürmektedir. Gülensoy (1978, s. 8-9) ise Ignác Kúnos'un topladığı Türk halk kültürü malzemelerini yalnızca ilim dünyasına tanıtmakla kalmadığını, bu kültürü geniş kitlelere ulaştırdığını, yaptığı çalışmaların olağanüstü müspet yankılar oluşturduğunu ifade etmektedir. O kadar ki Ignác Kúnos'un pek kısa bir süre içinde yabancı ülkelerde de Türk folklorunun en mühim yayımcılarından biri olduğunu, onun çalışmalarının Türk folklor hazinesine yalnızca ilim alanında pencere açmakla kalmayıp bütün dünya dillerinde yayımlanan eserlerinin Türk halk kültürünün zenginliğini geniş çevrelere göstererek sevdirdiğini ve şüphesiz birçoklarını Türk kültürünün hayranı, Türk halkının dostu kıldığını ifade ederek çalışmalarının ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Bu bilgilerden hareketle edebiyatımız için çok önemli bir araştırmacı ve derlemeci olduğunu gördüğümüz Türk halk bilimi alanındaki çalışmalarıyla tanınan ve 1860 yılında Macaristan'ın Haydusámson/ Debrecen şehrinde dünyaya gelen Macar Türkolog Ignác Kúnos, 1945 yılında Budapeşte'de hayata veda eder. Üniversite öğrenimini Budapeşte'de tamamlayan Kúnos, ilk çalışmalarını Hungaristik alanında gerçekleştirir. Lise yıllarında amcasının Türkçe ile ilgili sözlerinin onu derinden etkilemesi, onun Hungaristik öğreniminin yanı sıra A. Vambéry, J. Budenz ve B. Munkacsı gibi Türkoloji alanında isim yapmış kişilerden ders almasına vesile olur. Bu tanışma onu Türk diline ve kültürüne ayrıca yakınlaştırır. Özellikle hocası Vambéry ile yaptığı bir konuşmada "Acaba Türk milletinin halk edebiyatı var mı?" sorusu onu bir hayli meşgul eder. Çalışmalarını bu alanda sürdürmeye karar veren Kúnos, 1885 yılında Adakale ve Bulgaristan'da yaşayan Türkler arasında bir süre yaşamaya başlar. Daha sonra başta İstanbul olmak üzere Anadolu'nun çeşitli şehirlerini dolaşarak uzun bir araştırma gezisi sonucunda halk ağzından topladığı malzemeleri sırasıyla yayınlar. Toplamında beş yıl süren araştırması (1885- 1890) Bursa, İzmir, Aydın, Kütahya, Konya ve Ankara gibi illerde

gerçekleşir. Bu illerden topladığı sayısız masal, türkü ve benzeri halk ürünleri arasında en özel yeri şüphesiz masallar alır (Ozan, 2018, s. 5).

Görüldüğü gibi Kúnos, hayatının bir dönemini Türk diline adamıştır. Türk şehirlerini gezmesi, Türk anlatılarını merak etmesi, bu anlatıları derlemesi ve üzerine çalışmalar yapması, Türkoloji alanında onu büyük bir önder yapmıştır. Şehriyar (2019, s. 76), Kúnos'un Macaristan'a döndükten sonra Türk halk anlatılarıyla ilgili çok önemli eserler verdiğini belirtir. Ignác Kúnos'un Türk halk edebiyatına dair yaptığı çalışmaların oldukça fazla olduğu söylenebilir. Bu çalışmalara kronolojik açıdan bakıldığında “Karagöz” oyunlarından, türkü, bulmaca, “Köroğlu” hikâyelerine kadar uzanan “Osmanlı Türk Halk Edebiyatından Örnekler (1887-1889)” yayımlandığı görülmektedir. Kúnos, tüm hayatını bolca çalışma ve başarıyla doldurmuş bir bilim insanıdır. Onun özellikle Türk halk edebiyatına duyduğu merak, edebiyatımızla ilgili kapsamlı çalışmalar yapmasını sağlamıştır. Yapılan çalışmalar sayesinde pek çok folklor ürünü günümüze ulaşmıştır.

Tuti Kitap tarafından Türkiye'de ilk defa yayımlanan “44 Türk Masalı” adlı eserin 1913 yılı orijinal kopyası Northwestern Üniversitesi Kütüphanesinde yer almaktadır (Tuti Kitap, 2015). Eser; Ozan Mızrak tarafından Türkçeye çevrilmiş, illüstratör Willy Pogany'nin çizimleri ile basılmıştır. Dört yüz altmış sekiz (468) sayfadan oluşan kitapta kırk dört (44) masal vardır. Kúnos'un bu eserinde Türk halk masallarından derlediği örneklerle hem folklor hem de Türk halkının dünyaya bakışını anlamaya yönelik önemli bir kaynak sunmuştur. Bu eser, yalnızca bir dil ve edebiyat çalışması değil aynı zamanda Türk halkının geleneksel düşünce sistemini ve toplumsal değerlerini yansıtan bir belge değerindedir. Kúnos'un derlediği masallar, Türk halkının tarihsel ve kültürel arka planını yansıtan öğeler içerir. Szilágyi (2007), Kúnos'un derlemelerini yaparken nasıl bir yol takip ettiğini açıkça belirtmediğini, eserlerini inceleyen araştırmacıların konuyla ilgili çıkarımlarda bulunduğunu belirtmektedir. Ayrıca masalları derlediği kişilerin de -birkaç kişi dışında- isimlerinden bahsetmemektedir.

Çizimlerdeki insan karakterleri genel olarak Türk tiplerini yansıtsa da resmedilen kötü karakterler, cadılar, devler vb. çocuğa görelilik açısından ayrıca bir değerlendirmeye muhtaçtır. Masal metinleri her ne kadar düzenlenmiş olsa da metinlerde eğitim açısından sakıncalı bölümler yer almaktadır. Şen (2020, s. 31), Kúnos'un derleyip yayımladığı masallarda çocuk açısından korku uyandırabilecek şiddet öğeleri bulunduğunu, masallarda şiddet eyleminin yoğunluğunun çocuk okur açısından sakıncalı olabileceğini ifade etmektedir.

Eser, 1887-1905 yıllarında Ignác Kúnos'un Osmanlı Türkiye'sinde bulunduğu dönemde derlediği masallardan oluşmuştur. Masallar, bilindik peri masalları formatında oluşturulmuştur. Sonu evlilikle biten mutlu sonlar, cinler, periler, cadılar, büyücüler, padişahlar, şehzadeler, sultanlar, konuşan hayvanların yanı sıra kıskançlık yapan akrabalar, kötülük peşinde koşan insanlar masallarda bulunmaktadır. Masallarda Türklere has pek çok kavram ve unsurun kullanıldığı görülmektedir. Bu da göstermektedir ki bu eser ağızdan ağıza dolaşan otantik Türk masallarının derlendiği bir eserdir. Eser 1928'den önce yazıldığı için orijinal hâli eski Türkçe şeklindedir. Ignác Kúnos'un Türk Masalları adlı eseri, Türkçenin söz varlığını zenginleştiren önemli kaynaklardan biri olarak değerlendirilmektedir. Kitaptaki masallar çeşitli yayınevlerinden "Türk Masalları", "44 Türk Peri Masalı" adlarıyla basılmıştır. Çoğu masalın aynı olduğu görülmektedir. Masalları değerler açısından inceleyen Kılcan (2016, s. 92), "44 Türk Peri Masalı" adlı eserde en sık karşılaşılan değerlerin yardımseverlik olduğunu belirtmektedir. Bunu dürüstlük, sorumluluk, çalışkanlık, farklılıklara saygı, adil olma, hak ve özgürlüklere saygı ile barış değerleri takip etmektedir. Ancak "bilimsellik", "hak ve özgürlüklere saygı" ve "kültürel mirasa duyarlılık" gibi değerlere ise metinlerde daha nadiren rastlanıldığını ifade etmektedir. Dalkıran (2025, s. 79), Ignác Kúnos'un "Türk Masalları" kitabındaki masallarda deyim ve ikilemelere çokça yer verdiği ifade etmektedir. Söz konusu masallar incelenmeye ve eğitimde kullanılmaya değer ürünlerdir.

Ignác Kúnos, bu derlemeyi oluşturan masalları Türk halk biliminin renkli bahçelerinden kendi elleriyle seçtiğini ifade eder. Söz konusu eserdeki masalları Osmanlı sosyal hayatının kendine has özelliklerini biçimlendiren masal anlatıcılarının dikkatli dinleyicilerinden topladığını belirtir. Kúnos, bu masalları "İstanbul'un kenar mahallelerinde her gün duyulabilecek küçük, köhne evlerde bir tandırın etrafında oturan yerli kadınların çocuklarına ve arkadaşlarına anlattığı masallar" olarak değerlendirir. Bahsi geçen eserdeki masalların Avrupa bilinci tarafından hiçbir şekilde asimile edilmediğini, içerik ve yapı itibarıyla daha çok Batı tarzıyla ilişkilendirilebileceğini, İslam inancının ve Doğu kültürünün özelliklerinin görüldüğünü ifade eder. Kúnos'a göre neredeyse tüm Türk masalları, peri masalları sınıfına aittir. Tüm bu olağanüstü sahneler ise padişahların masal dünyasının diğer hükümdarları ile çeşitli ilişkilerinin olduğu hayal dünyasında canlandırılır. Padişahların oğulları olan şehzadeler ya da kızları sultanlar, bazen ailenin tek çocuğu bazen de üç (3) veya yedi (7) kardeş olarak karşımıza çıkar ve hayatları doğumlarından itibaren mucizevi olaylarla ilişkilendirilir. Çok güçlü dervişler ya da periler tarafından kader ve kısmetleri kontrol edilir. Hayatları boyunca devler veya şeytanlar onların mutluluklarını engellemeye çalışırken sayıları

üç (3), yedi (7) ya da kırk (40) olan periler, uğurlu yardımcıları olur. Devlerin dışında üç (3), yedi (7) ya da daha fazla başı olan ejderhalarla ve onları tam vaktinde kurtarmaya gelen kuğu şeklindeki perilerle de karşılaşılır (Kúnos, 1913).

2.5. Masalların Yeniden Yazılması/Oluşturulması

Yeniden yazma ya da yeniden oluşturma, özgün bir metnin anlam bütünlüğünü koruyarak; amaç, hedef kitle, dil seviyesi, kültürel uygunluk ya da pedagojik hedefler doğrultusunda yapısal, biçimsel ve içerik olarak dönüştürülmesi sürecidir. Bu süreçte metnin biçimi düz yazıdan şiire, ileri seviyeden A1, A2, B1 düzeyine, anlatım tarzı ya da kültürel içeriği gibi çeşitli boyutları değiştirilebilir. Ancak bu dönüşüm, metnin temel işlevini ve anlam yapısını zedelemekten kaçınılmalıdır.

Yabancı dil öğretimi bağlamında yeniden yazma/oluşturma; öğrencilerin düzeyine uygun, anlaşılabilir ve kültürel açıdan duyarlı materyaller sunmak amacıyla uygulanır. Özellikle otantik metinlerin öğretim amaçlı sadeleştirilmesi, biçimsel olarak yeniden yapılandırılması ve hedef dildeki iletişim yeterliğini destekleyecek şekilde düzenlenmesi, öğrenmeyi hem erişilebilir hem de etkili hâle getirir.

Bölükbaş'a göre (2015, s. 928), metin sadeleştirmede koruma, özetleme, silme ve değiştirme teknikleri kullanılabilir:

- “* Koruma: Metnin anlamaya engel olmayan kısımlarının olduğu gibi bırakılması,
- * Özetleme: Metnin anlamını koruyarak basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesi,
- * Silme: Metnin anlamına doğrudan katkısı olmayan ya da ayrıntı içeren bazı bölümlerin çıkarılması
- * Değiştirme: Öğrencinin düzeyinin üstünde olan sözcük ve yapıların, anlamı bozulmadan öğrencinin bildiği sözcük ve yapılarla değiştirilmesi
- * Karmaşık bağlamların basitleştirilmesi
- * Günlük dilde sık kullanılmayan kelimelerin sık kullanılan yakın anlamlılarıyla değiştirilmesi
- * Günümüz Türkçesinde artık kullanılmayan kelime ve ifadelerin çıkarılması

- * Hedef dil seviyesine uygun olmayan deyimlerin değiştirilmesi veya çıkarılması
- * Mecazlı ve soyut anlatımların anlaşılır ve somut ifadelerle değiştirilmesi
- * Devrik cümlelerin kurallı hâle dönüştürülmesi
- * Cümledeki sözcük ve ifadelerin sıralamasının değiştirilmesi
- * Bağlı, sıralı veya birleşik cümlelerin basit cümlelere dönüştürülmesi.”

Bu bağlamda yeniden yazma/oluşturma, yalnızca bir dilsel sadeleştirme değil; aynı zamanda metnin hedef kitleye anlamlı, işlevsel ve kültürel olarak uygun biçimde pedagojik olarak yeniden üretimidir. Böylece hem edebî değer korunur hem de kazanımlardan yüksek verim alınabilir.

Yeniden yazma/oluşturma kavramı, yazılmış esere yeni unsurlar eklemek veya eserden bazı unsurları çıkarmak suretiyle ya da o eserden yola çıkarak yeni bir anlatı ortaya çıkarmak şeklinde de ifade edilebilir. Masalların dünyada yeniden yazımı/oluşturulması çok öncelerde gündeme gelmiş, masal türü çok daha fazla önemsenmiştir. Derlenmiş masalların çeşitli yöntemlerle yeniden yazılarak gün yüzüne çıkarılmasının gerekliliği çok öncelerde fark edilmiştir. Türkiye tarihinde ise masal türünün araştırılmasına ve geliştirilmesine gereken ciddiyetin verilmediği söylenebilir. Türk masalları çoğunlukla derlenmiş ve arşivlenmiştir.

19. yüzyıl Almanya’sında Grimm Kardeşler’in (Jacob ve Wilhelm Grimm), derleyip yeniden yazdıkları halk masalları ulusal benliğin inşasında önemli bir rol oynamıştır. *Kinder- und Hausmärchen* (Çocuk ve Ev Masalları) adlı eserleriyle Alman halkının ortak bilinçaltını yansıtan, didaktik öğeler içeren ve ahlaki değerler taşıyan masalları bir araya getirmişlerdir. “Grimm Kardeşler’in amacı sadece masal toplamak değil Alman ulusunun köklerini kültürel bir miras üzerinden görünür kılmaktı. Alman halkına duydukları güçlü sevgiden dolayı Alman kültürel geleneğini beslemeleri gerektiğine inanıyor ve ona sadık kalmak için çalışıyorlardı. Milliyetçilik meselesi Grimm Kardeşler’in masalları yeniden düzenlemelerinin temelinde yer almaktaydı.” (Zipes, 2002, s. 112-113).

Gökalp, Türk halk edebiyatı ürünlerinin gereken itibarı görmediği hususundaki zafiyeti eleştirmekten geri durmamıştır. “Türk halk masallarıyla halk şiirinin güzelliği Türklerin estetik sahasında büyük bir kabiliyete malik olduklarını gösterir. Fakat yazık ki Osmanlı

sanatkârlarının hatası yüzünden, şimdiye kadar bu sanat kabiliyeti Avrupâî bir terbiyeden mahrum kalmıştır.” (Gökalp, 1970, s. 140-141).

Ölçer Özünel (2011, s. 63), günümüzde yazılı masal geleneğinden söz etmenin birkaç zayıf örnek dışında mümkün olmadığını; sözlü masal geleneğinin ise özgürlüğünü yitirerek yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu ileri sürmektedir. Türkiye’de masalın temelde sözlü bir tür olarak kabul gördüğünü, yazılı bir tür hâline dönüştürülmesi düşüncesinin ise yeterince üzerinde durulmadığını eleştirmektedir. Halk biliminin kurumsallaşma sürecinde araştırmacıların masalları derlendikleri biçimiyle koruma yaklaşımının masal çalışmalarının sınırlı kalmasının başlıca nedenlerinden biri olduğu görüşündedir. Türk masal araştırmacılarının genellikle masalları sahadan derleyip olduğu gibi koruma eğiliminde olduklarını ancak bu yaklaşımın klasik yöntemlerin ötesine geçerek masalı yeniden okunabilir, dinlenebilir ve anlatılabilir bir türe dönüştürmenin yollarını araması gerektiğini belirtmektedir.

Masallar arşivlenmek üzere derlenmemelidir. Masallar anlatılmak ve okunmak için vardır. Anlatımın en zengin hâlde yerel unsurların korunarak dinleyiciye ulaştırılması icap eder. Kültürel mirasın aktarılmasında önemli bir aktör kabul edilen masalların başta çocuklar olmak üzere Türkçe öğrenen, Türkçe düşünen herkes tarafından yaygın bir biçimde okunması ve anlatılması gerekmektedir. Çocuklar için masalların yeniden yazılması veya düzenlenmesi büyükler için yapılandan farklı bir çalışma yapmayı gerekli kılmaktadır.

Kılcan (2016), bazı masallarda kahramanların sigara ve nargile gibi tütün mamullerini içmesini konu almaktadır. Bu durum masal kahramanlarının dürüst, yardımsever, sorumluluk sahibi vb. gibi insan olmalarının yanında sigara içme vb. davranışlarını da istendik bir davranış gibi görülmesini de sağlayabildiğini, bu yüzden masalları kullanmak isteyen eğitimcilerin, masal seçiminde özenli davranarak masallardaki istenmeyen yerleri sansürlemeleri gerektiğini ifade etmektedir. Masallar hem çağı yakalayarak güncelleme çalışmalarına tabi tutulmalı, çağın insanına hitap etmeli hem de eğitim materyali olarak kullanabilmek için çocuğa göre, genel etik, örf ve ahlak normlarına göre düzenlenerek yeniden yazılmalıdır. Türk masal derlemeleri, uyarlanarak Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin kullanımına sunulmuştur ancak masal uyarlamaları sırasında özgün metnin dil ve anlatım özellikleri ile söz varlığı tahrif olabilmektedir. Özellikle A1-A2 seviyesinde uyarlanmış masallarda masalın dil ve anlatımı özgün masaldaki akıcılığını, ritmini koruyamamaktadır. Uyarlanan metinlerin özgün metne yakın, özgün metnin özelliklerini bozmayacak şekilde yapılması gerekir. Durmuş (2013a, s. 1302), özgün metinlerin başlangıç ve orta düzey öğrenciler için uygun olmadığına dair

düşüncenin, çoğunlukla metin seçiminde yapılan hatalara ya da doğru seçim yapılamayacağına dair kaygılara dayandığı belirtilmektedir. Ayrıca sürekli olarak sadeleştirilmiş içeriklere maruz kalan öğrencilerin kısa vadede anlamada başarılı olsalar da uzun vadede hedef dilde yeterli gelişimi gösteremeyeceklerini ifade etmektedir.

Masallar, çeşitli amaçlar doğrultusunda farklı yöntem ve tekniklerle yeniden yazılabilir. Derlenmiş masalların arşivlerden çıkarılarak okuyucuların anlayabileceği, sevebileceği, anlatabileceği bir çalışma alanı oluşturulmalıdır. Neredeyse hiç anlatılmayan ve okunmayan masallara dönüşen Türk masallarının ufku açıp kaderini değiştirmek için farklı ve esnek bakış açılarına ihtiyaç vardır.

2.5.1. Metinlerarasılık Bakımından Masalların Yeniden Yazımı

Metinlerarası kavramı “Bütüncül bir yapıya kavuşturulması amacıyla bir edebî metnin dokusuna hem edebiyat alanından hem de başka alanlardan metin parçalarının katılması” şeklinde bir edebiyat terimi olarak tanımlanmıştır (TDK Türkçe Sözlük). Metinlerarasılık, çerçevesi tam anlamıyla ortaya konmamış bir yöntem olsa da burada var olan metni değiştirip postmodern bir anlayışla yeniden yazma anlamında kullanılmıştır.

21. yüzyıl insanı, teknolojik gelişmelerin tesiriyle sorgulama ve eleştirme becerilerini geliştirerek olay ve olgulara farklı açılardan bakmayı öğrenmiştir. Geleneksel anlatıya sahip masallar da bu durumdan nasibini almıştır. Masallar, kahramanlarında ve olay örgülerinde değişimlere uğratarak yeniden yazılmıştır. Bu değişimler klasik masalların öğretilerine ve mesajına karşı çıkan değişimlerdir. Bu şekilde değişime uğratılan masallar anti masal olarak adlandırılmıştır. Klasik masallarda iyiler kazanır ve mutlu olurken kötüler yaptıklarının cezalarını çekerler. Masallar; sonunda verdikleri mesaj, hayal dünyasını geliştirmesi, söz varlığını zenginleştirmesi, konuşma ve dinleme becerisi kazandırması ve kültür aktarımını sağlaması bakımından kıymetli sözlü edebiyat ürünleridir. Ancak kadın-erkek rolleri, evliliğin kutsanması, gerçeklikten uzaklık, sosyal statüler vb. masallardaki geleneksel yapılandırma 21. yüzyıl insanınca eleştirme ve sorgulama konusu olmaktadır. Masallar yeniden yazılıp düzenlenebilir ancak ortaya çıkan ürünün çocuklara ya da toplumun ahlaki ve dinî kültürüne uygun hâle getirilip getirilemediği tartışmalı bir husustur. Bu masal dilinin zorluğu, içeriğinin yönlendirici oluşu, mesajın doğrudan verilmesi, bu masalları çocuk kitleyi hedefleyen bir tür olmaktan çıkarmaktadır (Pekşen, 2017).

Postmodernizmin etkisiyle Dünya ve Türk edebiyatında masalın güncel edebiyata taşınması popüler bir hâl almıştır. Bir metnin değişime uğraması, yeniden yorumlanması, postmodern bir yaklaşımla ilişkilendirilebilmesi için yeterli değildir; çünkü postmodernizimdeki değişim geleneğe karşı çıkışla başlar. Anti-masal uygulamaları özellikle klasik dünya masalları üzerinde yoğunlaşmakta; bu çalışmalarda eşitsizlik, cinsiyetçilik, ırkçılık ve şiddet gibi unsurlar, çağdaş toplumun evrensel değer ve normlarına uygun olarak yeniden şekillendirilmektedir. Kırmızı Başlıklı Kız, Külkedisi, Pamuk Prenses, Uyuyan Güzel, Sindirella gibi yaygın olarak bilinen dünya masallarının postmodernist yaklaşımla yeniden yazıldığı sayısız kitap, kitapçıkların raflarında yer almaktadır. Bu bağlamda, postmodern yaklaşımla yeniden yazılan bir masalda, masalın geniş kitlelerce bilinen bir anlatı olması önem taşır. Okuyucu ya da dinleyici, özgün metni tanıdığı için yapılan değişiklikleri fark edebilir ve yeniden yorumlama anlam kazanır. Buna karşın, az bilinen ya da daha önce duyulmamış bir masalın postmodern bir yaklaşımla yeniden yazılması daha risklidir. Zira özgün masalın kimliği ve gerçekliği yeterince bilinmediği için yapılan değişikliklerin anlamı silikleşebilir ve metin hedeflenen etkiyi oluşturamayabilir.

Postmodernist yaklaşımla yeniden yazılan masalların kültür ve dünya düzeni ekseninde faydaları olduğu gibi kontrolsüzce ilerlemesi masalın kültür aktarımı ve dil gelişimindeki işlevini altüst edebilir. Böylece masallar, eleştirel ve sorgulayıcı bir anlatı biçimine dönüşebilir.

2.5.2. Masalların Görsel İletişim Araçlarına Aktarılaraq Yeniden Yazımı

Masallar, ilk olarak sözlü kültür ürünleri olarak ortaya çıkmıştır. Sözlü kültür çerçevesinde kuşaktan kuşağa aktarılmış anlatılardır. Ancak günümüzün toplumsal ve teknolojik koşulları, bu aktarım biçiminde önemli dönüşümleri beraberinde getirmiştir. Sözlü gelenekte yaşayan masallar artık çoğunlukla yazılı metinler hâlinde şiir veya düz yazı olarak kitaplarda yer almaktadır. Masallar çoğunlukla okunarak öğrenilen ve anlatılarak aktarılan bir tür olarak karşımıza çıksa da teknolojik gelişmeler, masalların sadece yazılı değil, aynı zamanda işitsel ve görsel medya yoluyla da iletilmesine imkân vermiştir. Sesli kitaplar, radyo ve sosyal medya yayınları ile dijital platformlar çocukların dinleme/izleme becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır (Masal Kitabı, 2016; Anadolu Masalları Projesi, 2019; Kız Kulesi Masalları, 2021). Duyduklarını zihinsel olarak yeniden yapılandıran çocuklar, hayal gücü yoluyla bu anlatıları kişisel deneyimlerine dönüştürebilmektedir. Bu zihinsel süreç, çocukların gelecekteki tercihlerine yön verebilecek kadar güçlü bir etkiye sahip olabilmektedir.

Masallar, günümüzde sadece sözlü ya da yazılı anlatılar olmaktan çıkmış; film, animasyon, çizgi film ve illüstrasyon gibi görsel araçlar yoluyla yeniden yapılandırılmıştır. Bu süreçte anlatıların biçim ve içerik düzeylerinde çeşitli değişimlere uğradığı, dolayısıyla masalın anlam dünyasında da önemli dönüşümlerin meydana geldiği gözlemlenmektedir. Jack Zipes'e göre (2012), masalların sinemaya veya animasyonlara uyarlanması süreci, sadece anlatının görselleştirilmesi değil aynı zamanda kültürel normlara göre yeniden biçimlendirilmesidir. Dünyada özellikle Walt Disney Stüdyoları'nın klasik masalları sinemaya uyarlama biçimi, bu dönüşümün en görünür örneklerinden biridir. Disney'in Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler (1937), Sindirella (1950) ve Uyuyan Güzel (1959) gibi yapımları, masalların orijinal hâllerinden oldukça farklılaşarak idealize edilmiş, cinsiyet rolleri belirginleştirilmiş ve ticari kaygılarla şekillendirilmiş versiyonlarını ortaya koymuştur (Zipes, 2012). Bu bağlamda Bottigheimer (2014), masalların görselleştirilmesiyle birlikte anlatı yapısının ve karakterlerin sembolik anlamlarının da değişime uğradığını belirtir. Görsel uyarlamalarda özellikle kadın karakterler pasifleşmiş, hikâyenin merkezinden uzaklaştırılmış ve anlatılar daha "pazar dostu" hâle getirilmiştir. Bu durum hem estetik hem de ideolojik bir dönüşüm sürecini beraberinde getirmiştir. Shrek (2001) gibi parodi türündeki animasyonlar, klasik masal kalıplarını alt üst eden postmodern anlatılar olarak değerlendirilebilir. Zipes (2006), bu tür yapımların klasik masal formatına karşı bir eleştiri sunduğunu ama aynı zamanda yeni bir ideolojik yapı kurduklarını savunur. Shrek, geleneksel kahraman-kraliçe-kötü cadı üçgenini tersine çevirirken masalın sınırlarını yeniden tanımlar. Bunların yanı sıra illüstrasyonlar da masalın yeniden yapılandırılmasında önemli rol oynar. Özellikle modern çocuk kitaplarındaki resimli masallar, anlatıya ek anlamlar yükleyerek okuyucunun yorumunu yönlendirir (Nikolajeva & Scott, 2001). Bu bağlamda görsel düzenleme, yalnızca estetik bir unsur değil anlatının ideolojik ve duygusal boyutlarını da şekillendiren bir araç hâline gelmektedir.

Bunun yanı sıra günümüzde masalların görsel-işitsel formatlarda yeniden üretilmesi geleneksel kültürün aktarımını kolaylaştırmaktadır. Özellikle çizgi filmler aracılığıyla televizyon ekranlarında sunulan masal uyarlamaları, masal estetiğini görsellik yoluyla çocuklara ulaştırırken kültür aktarımını da sağlamaktadır. Masalların çizgi film gibi popüler medya formlarına dönüştürülerek genç kuşaklara ulaştırılması, küreselleşen dünyada kültürel mirasın korunması ve aktarımı açısından büyük önem taşımaktadır. TRT'de yayınlanan Keloğlan Masalları (2009) bu alanın önemli yapımlardan biri sayılabilir.

2.5.3. Masalın Biçiminin Değiştirilerek Yeniden Yazımı

Düzyazı şeklindeki bir metnin şiir şekline dönüştürülerek yeniden yazılması masalda biçim değişikliği olarak ifade edilebilir. Masallarda kullanılan dile yapılan küçük müdahaleler masal metnini daha anlaşılır ve akıcı yapabilir. Masalların kolay okunabilir ve anlatılabilir olmasını sağlamak için masalların anlatım biçimlerinde değişiklikler yapılabilmektedir.

Türk masallarının zarar görmeden orijinal dil ve üslup özelliklerinin bozulmadan yapılandırılıp kurgudaki aksaklıklar giderilerek anlatı diline has özelliklerin korunarak yeniden yazılması gerekmektedir. Karmaşık olay örgüsüne ve uzun anlatımlara sahip olan Türk masallarının şiirleştirilerek yeniden yazılmasıyla masala özgü anlatı dili korunabilir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dil ve kültür özelliklerini bünyesinde barındıran şiir türünde yazılmış bir masal materyal olarak verimli bir biçimde kullanabilir. Masallarda derleyici her ne kadar cümleleri düzenli ve kurallı bir hâle getirmeye çalışsa da cümleler oldukça uzun olabilmektedir. Uzun cümleler anlatımı güçleştirmektedir. Şiir biçimine dönüştürülmüş bir masalda cümleler bölünerek hem anlaşılması kolay bir hâle getirilebilir hem de akıcı, ahenkli bir anlatım yakalanabilir.

Türk masallarını yeniden yazma çalışmalarının öncülerinden biri Ziya Gökalp'tır. Gökalp'ın düzyazı olarak yeniden yazdığı masalların yanı sıra manzum olarak yeniden yazdığı masalları (Kızılelma, Ülker ile Aydın, Alageyik, Yeşil Boncuk, Küçük Şehzade, Küçük Hemşire, Altın Işık, Arslan Basat, Yaradılış, Alp Arslan, Türk'ün Tufanı, Küçük Tomris, Kolsuz Hanım) da mevcuttur (Filizok,1991). Güvenç (2014), Ziya Gökalp'ın Dede Korkut anlatılarından bazılarını nazma çekerek yayımlamasını bu anlatıların halka ulaşması hususunda kayda değer bir gelişme olarak değerlendirir. Ziya Gökalp, göz ardı edilen halk kültürünü canlandırmayı ve eskiyle yeniye millî değerler etrafında birleştirmeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda masalları yeniden yazmıştır. Halkın ortak idealini oluşturmak için sözlü kültür ürünlerini eğitici bir biçimde yeniden düzenlemiştir. Masalları işlerken hem özgün yapılarına sadık kalmış hem de onlara millî değerler kazandırmıştır. Ziya Gökalp, halk masallarını yeniden yazarken onlara kişisel üslubunu ve millî değerleri katmıştır. Masalların temel yapısını koruyarak onlara yeni sosyal ve tarihî temalar eklemiştir. Bu çalışmaların yapılması gerekliliğine inanmıştır. Bu masallar “Yeni Mecmua” ve “Altın Işık”ta yayımlanmıştır. Sinar Ugurlu (2009, s. 1039), Gökalp'ın unutulmuş halk edebiyatına itibarını kazandırdığını, masal türüyle kendimiz kalarak modernleşebilmenin yolunu gösterdiğini ifade etmektedir.

Masallar yöresel ağız özellikleri taşıyabilir. Masalların orijinal yapılarını koruyarak ağız özelliklerini yansıtabilmek için söz konusu masalların derlenmiş hâllerinin standart Türkiye Türkçesine aktarılması; böylece daha işlevsel, anlaşılır ve farklı bireylerce kolayca anlatılabilir bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir. Yöresel ağız özellikleri bir metne akıcılık ve ahenk katar. Ağız özelliklerini tamamen kaybeden metin akıcılığını ve ahengini de kaybedebilir. Masal metninin şiir biçiminde yeniden yazılması onu hem standart Türkçenin özelliklerine kavuşturur hem de akıcılığını ve ahengini korur.

2.6. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Masal Kullanımı

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde özgün metinlerin kullanımı önemli bir yere sahiptir. Özgün metinlerin yapısal ve içerik çeşitliliği, dil öğrenenlerin hedef dildeki yeterlik düzeyleriyle doğru orantılı olarak kullanılabilir. Bununla birlikte, özgün metinlerin belirli bir dil bilgisi ve kelime bilgisi düzeyi gerektirmesi nedeniyle seviye odaklı bir yaklaşım benimsenmediğinde metinlerin anlaşılması güçleşebilir. Bu nedenle destanlar, halk hikâyeleri ve masallar gibi özgün metinler genellikle B1 seviyesindeki öğrenciler için tercih edilmektedir. Ayrıca, bu metinler hedef dilin kültürel yapısını yansıttıkları için sözcük öğretiminde kelimelerin kültürel bağlam içinde verilmesi amacıyla da kullanılmaktadır. Masallar, halkın ortak ürünü ve kültür taşıyıcısı olarak oluşturulduklarından, hedef dilin söz varlığını içerir. Bu bağlamda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ikileme, atasözü ve deyimlerin öğretiminde masallar, edebî bir tür olarak etkili bir biçimde kullanılabilir. Yavuz (2002, s. 153), masalların dil öğretimindeki önemini vurgulayarak “Bir insana ana dilini; anlatımı ikilemeler, benzetmeler, uyaklar, deyimler, atasözleri vb. gibi konuşma dilinin bütün incelikleriyle zenginleştirilmiş masallardan daha iyi, sözlü veya yazılı hangi edebiyat ürünü öğretebilir ki?” ifadesiyle masalların zengin dil yapısına dikkat çeker. Bunun yanı sıra masallar üretildikleri dilin kültürel değerlerini yansıttıkları için yabancı dil öğretiminde öğrencilerin hedef dilin kültürü hakkında farkındalık kazanmalarında da önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir.

Yabancı dil öğretiminde hedef dilde okuma, anlama, yazma, konuşma ve dinleme becerilerinin kazandırılması amaçlanmakta olup bu süreçte hedef dilin söz varlığının öğrenenlere aktarılması kritik bir rol oynamaktadır. Bu doğrultuda, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde, Türkçenin söz varlığındaki sözcük ve kalıp ifadelerin öğretilmesi gerekmektedir (Gökdayı, 2016, s. 379).

Araştırmacılar yabancı dil öğretiminde hedef dile ait kültürel öğelerin de öğretilmesi gerekliliğini vurgulamaktadırlar (Kramsch, 1993; Tseng, 2002). Büyükikiz ve Hasırcı (2013, s.

153) ise Türkçeyi öğretme sürecinde kültür aktarımının da göz ardı edilmemesi gerektiğini vurgulayarak Türk kültürünü yansıtan metinlerin kullanılmasının önemini ifade etmektedir. Güneş (2013, s. 4) ise edebî metinlerin şiir, masal, destan, hikâye, roman, tiyatro, Karagöz, orta oyunu gibi türlerin iyi yazılmış olmaları, kültürü yansıtmaları ve dil-kültür öğretiminde özel bir role sahip olmaları nedeniyle dil öğretiminde örnek metin olarak kullanılmalrı gerektiğini vurgulamaktadır. Aytan vd. (2021, s. 236) de edebi türlerin, bulundukları kültürleri yansıtmaları sebebiyle dil öğretiminde kullanılabilecek örnek metinler olduğunu ifade etmektedir.

Temizyürek vd. (2016, s. 55); masalların kültürel değerleri yansıttığını ve yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılmasının faydalı olduğunu belirterek dil öğretiminde çocukların sevdiği bir tür olan masallardan yararlanılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Çeribaş (2023, s. 338) ise Türk masal metinlerinin, Türk kültürel değerlerini taşımasının yanı sıra arı ve duru bir Türkçeyle yazılmış olmaları nedeniyle hem Türk çocuklarına hem de Türkçe öğrenen yabancılara mutlaka okutulması gerektiğini savunur. Ayrıca masalların, yabancılara Türkçe öğretiminde hem okuma-anlama hem de dinleme-anlama metinleri olarak kullanılabileme potansiyeline sahip çok işlevli anlatılar olduğunu belirtmektedir.

2.7. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Şiir Kullanımı

Dil öğrenilirken sadece kurallarının bilinmesi ve uygulanması dili işlevsel hâle getirmek için yeterli değildir. Öğrenilen kuralların kalıcılığını arttırmak için farklı yolların denenmesi gerekir. Yazılı metinler en kuvvetli materyallerdir. Bu metinlerin de çeşitlendirilerek kullanılması gerekir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde edebî değer taşıyan metinlerin kullanımı çok önemlidir. Şiir bu metinlerin başında gelir.

Şiir, Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük'te zengin sembollerle, ritimli sözlerle seslerin uyumlu kullanımı ile ortaya çıkan edebî anlatım biçimi, manzume, nazım, koşuk olarak tanımlanmaktadır (Türkçe Sözlük, 2. Cilt, s. 2094). Şiir; az sözle çok şey anlatabilen, derin anlamlar taşıyan bir türdür. Şiir dikkat çekicidir, günlük konuşma diline çok yakındır.

Şiir, metin türleri arasında farklı bir yere sahip olan bir edebî türdür. Yazınsal metinlerin esas ortaya çıkışı şiir metinleridir. İnsanın günlük konuşma diline estetik açıdan yeni anlamlar yükleme, vurgularını çeşitlendirmesi ilk şiirin ortaya çıkmasına imkân vermiştir. Şiir, yazılı metin türlerinin en eskisi olmakla beraber diğer metin türleri şiirden doğmuştur (Özdemir, 1983, s. 58).

Eliot (1983), başka bir toplumun şiirini incelemenin öğretici bir yanı olduğunu, şiirin pasaportsuz ve biletsiz başka bir ülkeye götürebilmek gerçekliğinden söz eder. Ramsaran (1983, s. 36), şiirde sözcükleri sıralamak için alışılmadık yöntemlerin kullanılmasının, sözcüklere belirli yaratıcı anlamlar atfedilmesinin ve seslerin sıra dışı bir şekilde birleştirilerek standart dilin dışına çıkılmasının şiiri önemli ve kullanışlı hâle getirdiğini ifade etmektedir. Manzum masal anlatım çalışmaları, şiir odaklı etkinliklerle A1-A2 ve B1-B2 seviyelerine uygun hâle getirilebilir. Masallardaki olay örgüsünün anlam bütünlüğü korunarak bölümlere ayrılması ve gerektiğinde kısaltılarak sunulması da öğrenme sürecini destekleyecek yöntemlerdendir.

Şiiri, yabancı dil öğretiminde kullanmak yapısal ve anlamsal zorluklar getirebilmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde materyal olarak seçilen şiirlerin, dersin ve öğrencinin seviyesine uygun olması gerekmektedir. Her şiir, her ders ve seviye için materyal olarak kullanılamaz. Şiir, kendi içinde şekil ve içerik özellikleri bakımından çeşitlilik gösterir. Bu çeşitlilik içerisinden Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılmak üzere seçilecek şiir metinleri anlam bakımından açık, anlaşılır, yorumlanabilir olmalıdır. Kapalı, soyut şiirler yerine öğrencinin anlamlandırıp somutlaştırabildiği şiir türleri tercih edilmelidir.

Seçkin Polat ve Dilidüzgün (2015, s. 827), Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde roman, kısa hikâye, masal gibi yazınsal metinlere oranla şiirin genellikle göz ardı edildiğini ileri sürmektedir. Al-Sharabi (2020, s. 37), Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde telaffuz ve duygu aktarımı için şiirlerin mutlaka kullanılması gerektiğini; sadece cümle dizimine, dil bilgisine ve anlaşılıp anlaşılmamaya odaklanıldığında söz ve duygu bütünlüğünün sağlanamadığını ifade etmektedir. Oysaki Türkçe, şiir türünde çalışmak için elverişli bir dildir. Banarlı (2001, s. 9), Türkçeyi “Şiir söylemek, hatta söz söylemek için dile ses katan ahenk unsurlarının en mühimlerinden olan kafiyeyi icat eden dil, ilk şiirlerinden başlayarak aliterasyonları büyük zevkle ve alışkanlıkla kullanan ilk şiir dilidir.” diye tarif etmektedir. Türkçeye özgü sanatsal ve mecazi anlatım biçimleri, şiir aracılığıyla etkili bir biçimde sunulabilir. Bu anlatım biçimleri, kültürel unsurlar açısından zengin olan masallarla birleştiğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde farklı ve değerli bir kaynak oluşturur.

Şiir türleri arasında manzum hikâye, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılabilecek ideal edebî türlerden biridir. Manzum hikâye; şiir ile hikâyenin bir araya gelmesiyle oluşmuş hem şiirsel anlatımı hem de olay örgüsünü içinde barındıran bir anlatım biçimidir. Bu türde dil hem şiirsel hem de anlatımsal bir özellik kazanır; tema, metnin başından

sonuna kadar bir anlam bütünlüğü içinde sunulur. Manzum hikâyelerde, şiirin ahengi ve sanatsal söyleyiş biçimleri korunurken hikâyeye özgü olay, yer, zaman ve kişi unsurları ile kurguya da yer verilir. Bu özellikler, dili öğrenen bireylerin anlamı takip etmelerini ve metinle bağ kurmalarını kolaylaştırır. Özellikle masalların manzum hikâyeye dönüştürülerek yeniden yazılması, şiir ve masalın avantajlarını bir araya getirir. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı'nda "Hikâye, öykü ve masal anlatma çocuğa hem kültürel değerlerin kazandırılmasında hem de dil öğretiminde en güçlü yöntemlerden biridir. Dil öğretiminde çocuklar için etkili şekilde kullanılabilecek diğer metin türleri ise tekerlemeler, şiirler, bilmeceler ve parmak oyunlarıdır." ifadesi yer almaktadır (TYDOÖP, s. 63). Şiir, metin türü olarak dil öğretiminde etkili şekilde kullanılabilecek bir tür kabul edilmektedir. A2 dil seviyesi "Dil İfadeleri ve Söz Varlığı" alt başlığında "şiir" ve "şiir yaz-" ifadelerine yer verilmiştir (TYDOÖP, s. 187). A2 seviyesindeki öğrencilerin şiir türünü ve bu türün özelliklerini bildiği varsayılmaktadır. D-AOBM'de ise A2 dil seviyesi "yaratıcı yazma" başlığı altında "İnsanlar hakkında kısa, basit, hayalî biyografiler ve basit şiirler oluşturabilir." kazanımı ile B1 dil seviyesi "Serbest zaman etkinliği olarak okuma" başlığı altında "Karmaşık olmayan bir dil ve tarz kullanılması koşuluyla basit şiir ve şarkı sözlerini anlayabilir." kazanımı yer almaktadır (D-AOBM, s. 63-72). YTÖP'te ise şiir ile ilgili kazanımlar A2 ve B1 seviyelerinde "öğrenme kanıtları" adıyla "Okunan metnin türünü (hikâye, makale, şiir, vb.) ve amacını belirleme", "Hikâye, makale, rapor, şiir gibi farklı metin türlerini okuyarak anlam çıkarma", "Okunan metne dayanarak bir şiir, hikâye ya da deneme yazma", "Hikâye, makale, deneme, şiir, rapor gibi farklı türlerde metin oluşturma becerisi", "Hayal gücüne dayalı hikâyeler, şiirler veya diyaloglar oluşturma" şeklinde yer almaktadır (YTÖP, 2025). Adı geçen programlar A2 ve B1 seviyesindeki öğrencinin şiir yazma ve şiir okuma becerilerine sahip olduğunu öngörmektedir. Şu hâlde şiir A2-B1 dil seviyesinde kullanılabilir bir tür olarak değerlendirilebilir. Schultz'a göre (1996) şiir, yabancı dil ders programında "marjinal" bir materyal değil; dil, kültür ve düşünme becerilerini aynı anda geliştiren temel bir öğretim kaynağıdır. Türkçenin yabancı dil öğretim programlarında şiir daha çok alan kaplamalıdır.

2.8. Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı

Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı (TYDOÖP), Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı temel alınarak hazırlanmış bir bilimsel çalışmanın ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Program geliştirme süreci; Türkçe eğitimi, yabancı dil eğitimi (İngilizce-Fransızca), okul öncesi eğitim, sınıf öğretmenliği, ölçme ve değerlendirme, eğitim

psikolojisi, program geliştirme ve örgüt kültürü gibi çeşitli disiplinlerden akademisyenlerin ve uzmanların katılımıyla yürütülmüştür (TYDOÖP, 2020).

21. yüzyılda dil öğretimi sadece bireylerin iletişim becerilerini geliştirmekle sınırlı kalmayıp aynı zamanda kültürel aktarım, kimlik inşası ve uluslararası temsil gibi daha geniş sosyopolitik hedefleri de kapsamaktadır. Bu bağlamda Türkiye, küresel ölçekte Türkçenin yabancı dil olarak öğretimini stratejik bir alana dönüştürme amacıyla çeşitli kurumsal ve pedagojik adımlar atmıştır. Bu adımların başında Türkiye Maarif Vakfı'nın (TMV) kurulması ve bu vakıf bünyesinde geliştirilen Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı (TYDOÖP) yer almaktadır.

Türkiye Maarif Vakfı, 17.06.2016 tarihli ve 6721 sayılı Kanun ile kurulmuş; yurt dışında eğitim ve öğretim faaliyetleri yürütmek, Türkiye'nin eğitim alanındaki temsilini küresel ölçekte gerçekleştirmek amacıyla faaliyetlerine başlamıştır (TYDOÖP, 2020, s. 8). TMV'ye bağlı okullarda öğrenim gören öğrencilerin en az B2 düzeyinde Türkçe öğrenmiş olarak mezun olmaları hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda, sadece yurt dışındaki değil aynı zamanda yurt içindeki Türkçe öğretimi ihtiyacını da karşılamak üzere kapsamlı bir öğretim programı geliştirilmesi zorunlu hâle gelmiştir.

TYDOÖP sadece dil becerilerini geliştirmeyi değil aynı zamanda kültürler arası etkileşimi, değerler eğitimi ve öğrencilerin bireysel farklılıklarını da dikkate alan çok boyutlu bir öğretim çerçevesi sunmaktadır.

Programın temel karakteristiği, eylem odaklı yaklaşım (action-oriented approach) üzerine inşa edilmiş olmasıdır. Bu yaklaşım, dil öğrenimini bir iletişim süreci olarak görür ve öğrenciyi aktif bir dil kullanıcısı ve toplumsal bir aktör olarak kabul eder (Balcı & Melanlıoğlu, 2020, s. 193). Bu kuramsal temel, D-AOBM'nin öğrenci merkezli ve görev temelli yaklaşımıyla da bire bir örtüşmektedir.

Programda aynı zamanda sarmal öğretim modeli, kademeli sorumluluk aktarımı ve ekolojik sistem kuramı gibi çağdaş öğrenme yaklaşımlarına da yer verilmiştir. Bu sayede öğrenme süreci dinamik, bütüncül ve öğrencinin gelişimsel düzeyine uygun bir biçimde yapılandırılmıştır. Bu kuramsal arka plan, programın yalnızca içerik düzeyinde değil yöntem ve uygulama süreçlerinde de sistematik bir nitelik taşımasını sağlamaktadır.

TYDOÖP'ün en önemli kazanımlarından biri, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kurumsal bir standartlaşmaya büyük bir adım olmasıdır. Güzel ve Barın'ın (2016) vurguladığı gibi öğretim programı gibi resmî dayanakların olmadığı durumlarda yöntem, yaklaşım ve tekniklerde kavramsal ve uygulamalı karmaşalar yaşanabilmektedir. TYDOÖP bu açığı kapatarak hem yurt içinde hem yurt dışında uygulanabilir bir referans metin hâline gelmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Maarif Vakfı arasında 18.08.2017 tarihinde imzalanan iş birliği protokolü ve buna ek olarak hazırlanan protokoller neticesinde TYDOÖP, MEB'in yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanındaki programlarının da temel kaynağı hâline gelmiştir (TYDOÖP, 2020, s. 11).

TYDOÖP, temel dil becerilerine (dinleme, konuşma, okuma, yazma) göre yapılandırılmış kazanımlar, bu kazanımlarla ilişkili iletişimsel işlevler, bu işlevlerin gerektirdiği dil yapıları, söz varlığı ve beceri düzeyleri ile detaylı biçimde planlanmıştır. Ayrıca D-AOBM'de yer alan sosyokültürel bilgi öğeleri de kazanımlara yansıtılmış ve öğrencilerin kültürler arası duyarlılık geliştirmelerine katkı sunacak içerikler oluşturulmuştur (Balcı ve Melanlıoğlu, 2020).

Programda ayrıca öğrencilerin edindiği bilgi, beceri, tutum ve değerlerin bütüncül değerlendirilmesine önem verilmiş; yalnızca sonuç değil süreç değerlendirmesi yapan ölçme araçlarının kullanımı önerilmiştir. Bu anlayış, klasik başarı ölçümünün ötesinde, öğrencinin öğrenme yolculuğunu izlemeyi mümkün kılmaktadır.

TYDOÖP, Türkiye'nin dil politikaları ve kültürel diplomasi vizyonu doğrultusunda geliştirilen, bilimsel ve pedagojik temellere dayanan, uluslararası ölçütlerle uyumlu bir öğretim programı olarak dikkat çekmektedir. Programın sadece TMV okullarında değil Türkiye'deki farklı kurumlardaki yabancı dil olarak Türkçe öğretim uygulamalarına da yön verdiği görülmektedir. Bu yönüyle TYDOÖP, Türkçenin küresel ölçekte öğretilmesine yönelik standartlaşma ihtiyacını karşılayan ve eğitim bilimi ilkeleriyle uyumlu bir model sunmaktadır.

2.9. İlgili Araştırmalar

Çalışmanın hazırlanma sürecinde konuyla ilgili olan doktora tezleri, yüksek lisans tezleri, kitaplar, makaleler, vb. incelenmiş, çalışmada faydalanılan ilgili kaynaklar kaynakça kısmında uygun bir şekilde belirtilmiştir. Çalışmanın bu bölümünde konuyla doğrudan ilişkili veya çalışmanın içeriğiyle doğrudan bağlantı kurulabilecek makale, tez ve kitaplardan kısaca bahsedilmiştir.

Türk masallarının şiir türünde yeniden yazılarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanımı ile ilgili alan yazınında yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanamamıştır. Konu ile ilgili araştırmalar, masalları uyarlama çalışmaları ile masalları yeniden yazma/oluşturma üzerine tespitleri içeren çalışmalar ile sınırlı kalmıştır. Ancak burada Türk masallarının Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde masal kullanımı ve bu alanda kullanılmak üzere yapılmış uyarlama çalışmaları ile masalları yeniden yazma/oluşturma bağlamında yapılmış diğer çalışmalara yer verilmiştir.

2.9.1. Makaleler

Ölçer Özünel (2011), “Yazının İzinde Masal Haritalarını Okuma Denemesi: Masal Tarihine Yeniden Bakmak” adlı çalışmasında masalların yazılı bir tür olarak evrimleşme sürecine halk bilimi yöntemleriyle yaklaşılarak Türk masallarını yeniden okunabilir, dinlenebilir, izlenebilir, anlatılabilir bir türe dönüştürülebileceğini ortaya koymaktadır. Ayrıca Türkiye’de masalların yeniden yazılması ya da farklı tür ve biçimlerde üretilmesi konusunun uzun süre nasıl ihmal edildiğini dile getirerek bu durumun değiştirilmesi gerektiğinin altını çizmiştir.

Özdemir (2013), “Dil-Kültür İlişkisi: Folklor Ürünlerinin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yeri ve İşlevi” adlı makalesinde folklorun eğitimde oynadığı rol, toplumsal kültürü yansıtır ve kültür değerlerini nesilden nesile aktarmadaki önemini ve folklorik malzemelerin kültür taşıyıcısı konumunda olmasının Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine katkısını ortaya koymuştur.

Ayhan ve Arslan (2014), “Edebî Metin Olarak Masalların Yabancılar Türkçe Öğretiminde Dilsel ve Kişisel Becerilerin Gelişimine Etkisi” adlı makalelerinde Gürcistan’daki üniversite ve lise düzeyindeki kurumlarda, ana dili Gürcüce olan öğrencilere Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten öğretmenlerle bir anket çalışması gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada, masal türünün hem Türkçe öğrenme sürecine hem de bireysel gelişim alanlarına olan etkisini ortaya koymak hedeflenmiştir. Veriler yüz yüze yapılan görüşmeler yoluyla toplanmış ve SPSS yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sürecinde frekans ve yüzde dağılımları dikkate alınmıştır. Araştırma sonuçları, masalların yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğrencilerin ilgisini artırdığı, kültürel aktarımı kolaylaştırdığı ve dilsel yeteneklerin gelişimine katkı sunduğu yönünde bulgular sunmuştur.

Kurudayıoğlu ve Potur (2015), “Temel Dil Becerilerinin Kazandırılması Açısından Tekerlemeler” adlı çalışmalarında, tekerlemelerin temel dil becerileri olan okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerinin kazandırılmasında kullanımının önemine ve Türkçe ders programında yer alan etkinliklerin tekerleme etkinlikleri ile zenginleştirilmesinin gerekliliğine dikkat çekmişlerdir.

Seçkin Polat ve Dilidüzgün (2015), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Şiir Etkinliklerinin Kültürel İşlevi” adlı makalelerinde şiir etkinlikleri hazırlayarak yaptıkları çalışmanın neticesinde şiirin kültür aktarımı kapsamında ve güdüleyici potansiyeli ile iyi bir materyal olduğu görüşüne varmışlardır.

Yılmaz ve Şeref (2015), “Arap Öğrencilerin Türkçe Okuma Sesletim Becerilerinin Geliştirilmesinde Şiirden Yararlanma” adlı makalelerinde on bir (11) öğrenci ile yaptıkları çalışmanın sonunda öğrencilere ezberletilen şiirlerin doğru sesletime olumlu yönde katkı yaptığı ve okuma hatalarını azalttığını tespit etmişlerdir.

Tatar Kırılmış (2019), “Derlenmiş Türk Halk masallarının Çocuk Edebiyatı için Yeniden Yazılması” adlı makalesinde derlenmiş Türk halk masallarının çocuk edebiyatı için yeniden yazılmasının gerekliliği ve önemi üzerinde durarak yeniden yazma çalışmalarının yapılmasında takip edilmesi gereken yollar ile ilgili bilgi vermiştir. Bununla ilgili olarak çocuk edebiyatı yazarları ile akademinin birlikte hareket edeceği uygulamalı bir çalışmanın yapılması gerekliliği üzerinde durmuştur.

Tuzcu (2019), “Günümüzde Masal Anlatıcıları ve Yeni Masalların Üretilmemesi Sorunu” adlı makalesinde masalların yazılı kültür aracılığıyla okunması ve iletilmesi insan belleğinin üreteceği yeni masalların ortaya çıkmasını zorlaştırdığı, sözlü geleneğin gelecek kuşaklara aktarılması ve yazılı kültür içerisinde kendi kültürüne yabancılaşmadan yeni masalların üretimi gerektiği konusu üzerinde durmuştur. Günümüz ihtiyaçlarına göre şekillenecek yeni masallar üretilmesi ve var olan masalların gelecek kuşaklara tanıtılması hususlarına dikkat çekmiştir.

Başar (2021), “Yabancılar Türkçe Öğretiminde Yunus Emre’nin Şiir ve Menkıbelerinden Yararlanma” adlı makalesinde Yunus Emre’nin şiir ve menkıbelerinden Türkçenin ikinci/yabancı dil olarak öğretiminde kültürel bilgi paylaşımı ve ders materyali olarak nasıl yararlanılabileceğini ele almış ve bu amaca yönelik uygulama örneklerine de yer vermiştir.

Yücelşen ve Yeşil (2022), “Derleme Türk Masallarının Çocuk Okurlar için Değiştirilmesi” başlıklı araştırma makalelerinde, Pertev Naili Boratav tarafından derlenen halk masalları ile Adnan Binyazar tarafından çocuk okurlar için uyarlanmış versiyonları karşılaştırılmıştır. Metinler üzerindeki değişikliklerin nedenleri, araştırmacıların bakış açıları ve ilgili disiplinlerde kabul gören kuram ve görüşler çerçevesinde tartışılmış; yapılan değişiklikler nitelikli çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler açısından değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, değişikliklerin masalların tür özelliklerini etkilemediği ancak iletilerini dönüştürdüğü ve yeni anlamların alımlanmasına olanak sağladığı belirlenmiştir.

Atasoy (2024), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Masal Kullanımı: Alicengiz Oyunu” adlı araştırma makalesinde adı geçen masalı yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler için B1 seviyesine göre uyarlamış ve sözlükçe hazırlamıştır. Bu çalışma, sözcük öğretiminde kullanılabilecek bir metin uyarlaması olarak değerlendirilebilir.

Gürkan ve Ceran (2025), “Manzum Masalların Türkçe Ders Kitaplarında Kullanılabilirliği: Masal Dolu Anadolu Örneği” adlı makalelerinde manzum masal metinlerinin eğlendirici ve düşündürücü yönlerinin yanı sıra söz varlığı unsurları ile Türkçe dersinin hedeflerini gerçekleştirmede etkili ve verimli olarak kullanılabilirliğini ortaya koymuşlardır.

2.9.2. Tezler

Kaya (2016), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Türk Masallarından Yararlanılması” adlı yüksek lisans tezinde masalların Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde hangi öğrenme alanlarında kullanılabileceğini, masal türünün eğitimsel işlevini, masal türünün dil öğretim işlevini, masalların Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni’ne göre C1- C2 düzeylerinde kullanılabilirliğini ortaya koymuştur. Pertev Naili Boratav’ın “Az Gittik Uz Gittik” adlı eserinden seçilen yirmi beş (25) masalı, Türk kültürüne ait öğeler ve dil öğretiminde kullanılabilecek öğeler bakımından değerlendirerek kategorize etmiştir.

Öner (2019), “Elâzığ Masallarından Seçilmiş on beş (15) Masalın Yeniden Yazımı ve Değerleri Eğitimi” adlı yüksek lisans tezinde “Elâzığ Masalları ve Propp Metodu” adlı kitaptan seçilen on beş (15) masalı; dil ve üslup, içerik, masal formatı, çocuk psikolojisi gibi unsurlara dikkat ederek yeniden yazmış ve bu masallardaki değerler eğitime ait unsurları belirlemiştir.

Özmen (2019), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretmeninde Metin Değiştirim Teknikleriyle Öykülerin Yeniden Oluşturulması” adlı doktora tezinde metin değiştirim

teknikleriyle A1-A2 ve B1 düzeyine uygun anlaşılır ve okunabilir anlatım metnlerinin ortaya konulmasını amaçlamıştır. Çalışmasında Avrupa Dil Portfolyosu'ndaki betimleyiciler ile Yeni Hitit kitabındaki söz varlığı ve dil bilgisi yapılarını temel almıştır. Çözümleme, dönüştürme ve yeniden oluşturma aşamaları sonrasında elde edilen metinlerin seslem sayısı, sözcük sayısı ve tümce sayısı gibi dilsel özellikleri belirlenmiş ve bu veriler kullanılarak okunabilirlik değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen nicel veriler, değiştirilen metinlerin dil yeterliliklerini değerlendirmek amacıyla hazırlanan bir sormaca ile desteklenmiştir.

Özdin (2020), “Türk Masallarının Yabancılar Türkçe Öğretmeninde Okuma Metni Olarak Uyarlanması” adlı yüksek lisans çalışmasında on (10) farklı Türk masalını B1 ve B2 seviyesine uyarlamıştır. Masal uyarlamaları sırasında dil öğretimi yanında kültür aktarımını göz önünde bulundurmuş; kalıp ifadeler, atasözü, deyim vb. yapıların kullanılmasına dikkat etmiştir.

Miçoğulları (2022), “Türkçe Eğitimi İçin Yeni Bir Masal Türü: Anti Masallar ve Anlatıların Anti Masal Bağlamında Yeniden Üretimi” adlı yüksek lisans çalışmasında dünya masallarından seçilen altı adet eseri, anti masal türüne uygun şekilde yazmıştır. Çalışmanın sonunda masallarda yer alan cinsiyet rollerine ilişkin kültürel simgeleri ortaya koymuştur.

Asaroğlu (2023), “Ahmet Ümit'in ‘Masal Masal İçinde’ Adlı Eserinin Yabancılar Türkçe Öğretiminde B1 Düzeyine Uyarlanması” adlı yüksek lisans tezinde Ahmet Ümit'in “Masal Masal İçinde” adlı eserindeki altı masalı yabancılar Türkçe öğretiminde B1 düzeyine uyarlamıştır. Hikâyelerin uyarlanmasını Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'ne göre hazırlanmış olan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'nde yer alan B1 düzeydeki dil bilgisi konuları ve okuma kazanımlarına göre yapmıştır. Çalışmaya Türkçe-Türkçe Sözlük ekleyerek okuma becerisine yardımcı bir kaynak oluşturmuştur.

Polat (2023), “Türkçe Öğrenen Yabancılar İçin Masal Metinlerinin Uyarlanması: Naki Tezel'in Türk Masalları Örneği” adlı yüksek lisans çalışmasında Naki Tezel'in Türk masallarından seçtiği masalları B1-B2 seviyesine uyarlamıştır. Uyarlanan masallara uygun etkinlikler hazırlamıştır. Türkiye Maarif Vakfı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı ve bu programda yer alan dil yapıları ve kazanımları esas almıştır. Ayrıca masalların uyarlama aşamasında masalların olay örgüsüne, kahramanlarına ve başlığına da müdahale etmemiştir. Sadeleştirme aşamasında dikkat edilmesi gereken özelliklere dair önerilerde bulunmuştur.

Şimşek (2023), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Keloğlan Masallarını A1-C1 Düzeylerine Uyarlama” adlı yüksek lisans tezinde on iki (12) Keloğlan masalını uyarlamış ve bu masallarla ilgili olarak söz varlığı, okuma anlama, dil bilgisi, yazma ve konuşma etkinlikleri hazırlamıştır. Uyarlama işlemlerini, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti’nin A1-C2 seviyesindeki dil bilgisi yapıları ve Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni okuma-anlama, yazma ve konuşma kazanımlarını esas almıştır.

Bulut (2024), “Eflatun Cem Güney’in Derlediği Masalların Yabancılar Türkçe Öğretiminde B1-B2 Seviyesine Uyarlanması” adlı yüksek lisans tezinde Eflatun Cem Güney’in derlediği masalları yabancılar Türkçe öğretiminde B1-B2 seviyesine uyarlayarak masalların her birine etkinlikler hazırlamıştır. Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Türkçe öğretim seviyesine ait kazanımlar göz önüne alarak hedef dil yapılarını belirlemiştir.

Kızıtanrı (2024) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde B1 Seviyesi İçin Metin Uyarlama: Billur Köşk Masalları Örneği” başlıklı yüksek lisans tezinde, “Billur Köşk Masalları”nı yabancılar Türkçe öğretiminde B1 seviyesine uyarlamak amacıyla sadeleştirme, genişletme ve kolaylaştırma tekniklerini kullanmıştır. Çalışmada CEFR ve Maarif Vakfı programının yanı sıra benzer araştırmalardan yararlanmıştır. Veri toplama aracı olarak uzman değerlendirme formu kullanarak uzman görüşlerine göre metinlerde gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Ceviz (2024), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenler İçin Dinleme/İzleme Materyali Olarak Masal ve Bir Uyarlama Çalışması: Anadolu Masalları” adlı yüksek lisans tezinde Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler için dinleme/izleme materyali olarak Anadolu Masalları Projesinde kullanılan masalları A2.2. dil yapılarına uygun olarak uyarlamıştır. Masallara görsel destekli sözlükler hazırlamış, masalları seslendirerek masallara tavsiye kazanım listeleri oluşturmuştur. Uyarlanan masallar uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir.

Yazar (2024), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metin Uyarlama Bağlamında Türk Masallarından Yararlanma” adlı tezinde Türk masallarından seçtiği yedi masalı B1 seviyesinde uyarlamıştır. Uyarlama sonrası ortaya çıkan metinlerin B1 dil düzeyi okuma becerisi kazanımlarıyla ilişkilerini açıklayarak daha sonra da temel dil becerisi kazanımlarıyla etkinlikler tasarlamıştır.

Sarıöz (2025), “Yabancılar Türkçe Öğretiminde Türk Masallarının B1, B2 Okuma Metni Olarak Uyarlanması” adlı yüksek lisans tezinde çeşitli araştırmacıların derlemiş olduğu masallardan seçtiği dört masalı B1 ve B2 seviyesinde uyarlamıştır. Uyarlama çalışmaları yapılırken masalların temel yapı unsurları olan olay örgüsü, kahramanları ve başlığında herhangi bir değişiklik yapılmadan uyarlanan masalların sonunda seviye üzerinde kalan kelime ve kelime grupları için sözlük oluşturulmuştur.

Önal (2025), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metin Uyarlamaları Türk ve Dünya Masallarından Örnekler” adlı doktora tezinde yabancılar Türkçe öğretimi üzerine yazılan ders kitaplarına içerik üretmenin yanı sıra ders dışı okuma ihtiyacını karşılamaya yönelik metinler üretmeyi amaçlamıştır. Türk ve dünya masallarından seçilen elli bir (51) adet masalı B1 seviyesine uyarlamıştır. Bu masalların uyarlanmasında sadeleştirme ve genişletme tekniklerini tercih etmiştir. Ayrıca uyarlanan metinleri uzman görüşü alarak daha nitelikli hâle getirmeye çalışmıştır.

2.9.3. Kitaplar

Artuç (2014), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Şiir Metinlerinden Yararlanma” adlı kitabında Türkçenin kavram dünyası zenginliğini taşıyan, dil bilgisi ve kelime öğretimini destekleyen ve Türk kültürüne ait değerler içeren amacına uygun şiirlerin seçiminin öğrenmeyi kolaylaştıracağını ifade etmektedir. Kitabın sonunda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılması önerilen şiir antolojisi yer almaktadır.

Ülkü Tamer’in (2001) “Şeytanın Altınları” adlı eseri, masal geleneğini modern şiirin biçimsel özellikleriyle harmanlayan öncü metinlerden biridir. Tamer, klasik halk anlatılarına özgü büyü, ahlaki ve evrensel temaları, serbest nazım biçiminde işleyerek masalı manzum bir yapıya dönüştürür. Masallardaki geleneksel karakter tiplerini, olay örgüsünü ve didaktik sonları korurken ritim, imge ve çağrışımlarla örülü bir şiir dili kullanır. Bu yönüyle eser hem sözlü kültürün izlerini sürer hem de modern şiirin bireysel ve eleştirel sesini taşır. Yedi Grimm masalının şiir olarak yazılmış hâlidir.

Koray Avcı Çakman’ın (2020) “Masal Dolu Anadolu” adlı çalışması, Anadolu masallarına şiirsel bir dokunuş kazandıran anlatımla dikkat çeker. Bu durum, özellikle çocuk edebiyatında masalın şiirle buluştuğu modern bir estetik çizgi yaratır. Dolayısıyla “Masal Dolu Anadolu”, halk masallarını şiirleştiren bir yaklaşımla yeniden üretmenin başarılı örneklerinden biridir.

Mustafa Ruhi Şirin'in (2019) "Bir Nehrin Kaybolmayan Akışı-Türk Masallarının Yeniden Doğuşu" adlı eseri, masalın şiirle yeniden yaratımı fikrini doğrudan içselleştiren bir yapı taşır. Şirin, klasik masal öğelerini çağdaş temalarla birleştirirken masalın anlatı mantığını kırmadan onu şiirsel bir dokuya kavuşturur. Her bir metin hem çocuklara hem de yetişkinlere hitap eden çok katmanlı bir anlam dünyası sunar. Şiirsel imgeler, semboller ve yalın ama etkileyici bir ritimle zenginleşen bu masallar, pedagojik kaygıları da gözeterek yazınsal değer kazanır. Eser, masalların sadece anlatılacak değil aynı zamanda okunacak, duyumsanacak ve estetik birer nesne olarak yeniden üretilebileceğini gösteren önemli bir örnektir.

Bestami Yazgan, geleneksel unsurları modern anlatılarla birleştirdiği "Masal Salıncağı (2007)" ve "Masal Denizi (2011)" adlı kitaplarında masalları şiirle birleştirerek okuyucusuna sunmaktadır.

Roald Dahl'ın (1982) "Revolting Rhymes" adlı eseri, klasik Batı masallarını hicivli şiir biçiminde yeniden yazar. Dahl, "Kırmızı Başlıklı Kız", "Pamuk Prenses" gibi bilinen masalları grotesk bir üslupla ve kafiyeli, mizahi bir şiir diliyle dönüştürür. Bu metinler, masalların sabit yapısını kırar ve okura hem edebî hem de eğlenceli bir yeniden okuma deneyimi sunar. Aynı zamanda bu şiirler, geleneksel rollerin sorgulanmasına olanak tanır; kahramanlar yer değiştirir, olaylar beklenmedik biçimde sonuçlanır. Dahl; masalın çocuklara özgü, steril dünyasını altüst ederken şiirsel ritim ve ses oyunları ile de biçimsel zenginlik yaratır. Revolting Rhymes, postmodern masal-şiir türünün Batı'daki en dikkat çekici örneklerinden biridir.

Anne Sexton'un "Transformations" (1971) adlı eseri, Grimm masallarını feminist ve psikanalitik bakışla serbest nazım biçiminde yeniden yazdığı önemli bir yapıttır. Sexton'un şiirsel anlatımı, masalların alt metinlerini açığa çıkarır; toplumsal cinsiyet rolleri, bilinçaltı korkular ve bastırılmış arzular, şiir dili aracılığıyla görünür hâle gelir. Her masalın başında Sexton'un özgün ve ironik giriş şiirleri yer alır; ardından gelen anlatım ise hem nazım hem de düzyazı unsurlarını içeren bir biçimde kurgulanmıştır. Transformations, masalın modern şiirle buluştuğunda nasıl derinleştirilebileceğinin ve yeniden politikleştirilebileceğinin göstergesidir. Bu eser, masalın hem metinsel hem kültürel anlamda dönüştürülebilirliğine şiir aracılığıyla dikkat çeker.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Araştırmanın yönteminin belirtildiği bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın nesnesi, araştırmanın çalışma grubu, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi ile geçerlilik güvenirlik yer alacaktır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, Ignác Kúnos'un derlediği Türk masallarının düzyazıdan şiir formuna dönüştürülerek B1 seviyesinde yeniden yazılmasını ve bu biçimiyle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılabilirliğini incelemektedir. Yeniden yazılan masallar üç farklı katılımcı grubuyla farklı kategorilerde değerlendirilmiştir. Birinci katılımcı grubu öğrencilerle şiir biçiminde yeniden yazılan masallardan rastgele seçilen bir masal metniyle okuma anlama çalışması yapılmıştır. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen yirmi dört (24) öğrenciden özgün metinle yeniden yazılan metni okuyarak her iki metinle ilgili soruları cevaplamaları istenmiştir. İkinci çalışma grubu olan alan uzmanlarınca yeniden yazılan masal metinleri araştırmacı tarafından oluşturulan masal değerlendirme formuna göre değerlendirilmiştir. Üçüncü katılımcı grubu masal anlatıcılığı yapan öğretmenlerin yeniden yazılan masal metinlerinin anlatıma uygunluğu hususunda yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması modeli kullanılmıştır. Eylem araştırması, katılımcıların kendi sorunlarını tanımlama, çözüm üretme ve mevcut durumlarını geliştirmeye yönelik olarak yürütülen, araştırmacının ise kolaylaştırıcı rolü üstlendiği bir araştırma türüdür (Greenwood & Levin, 2007, s. 3; Marshall & Rossman, 2006, s. 164-165). Kaynaklarda eylem araştırmasının farklı türlerine rastlamak mümkündür. McKernan (1991, s. 16-27), farklı epistemolojik ve araştırma yaklaşımlarını bir araya getirerek eylem araştırmalarını üç başlık altında sınıflandırmaktadır: “teknik/teknik işbirlikçi/bilimsel eylem araştırması”, “karşılıklı iş birliği/uygulama/tartışma odaklı eylem araştırması” ve “özgürleştirici/geliştirici/eleştirel eylem araştırması”. Mevcut çalışma, “teknik/teknik işbirlikçi/bilimsel eylem araştırması” yaklaşımı çerçevesinde değerlendirilebilir. Bu yaklaşımın temel amacı, önceden belirlenmiş bir kuramsal çerçeve doğrultusunda bir uygulamanın test edilmesi veya değerlendirilmesidir. Odak noktası, uygulama sürecinin ayrıntılı bir biçimde betimlenmesidir. Bu süreçte, kuramsal çerçeveye hâkim bir araştırmacının rehberliğinde uygulayıcı, yeni bir yaklaşımı uygulamaya koyar; süreç, araştırmacı tarafından analiz edilir ve uygulamaya ilişkin değerlendirmeler yapılır. Uygulayıcı ile araştırmacı arasında güçlü bir

etkileşim bulunur; uygulamada karşılaşılan sorunlar uygulayıcı tarafından araştırmacıya iletilir, araştırmacı ise uzmanlığı doğrultusunda çözüm önerileri geliştirerek uygulayıcıya aktarır. Uygulayıcı, bu öneriler doğrultusunda süreci sürdürür (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 296). Söz konusu eylem araştırması türü, bilginin üretilmesinde pozitivist bir yaklaşımı temel almaktadır (Norton, 2009, s. 53). Araştırma sürecinde hem nitel hem de nicel veri toplama tekniklerinden yararlanılmış, görüşme ve doküman analizi gibi yöntemler aracılığıyla çalışmanın bütüncül biçimde yapılması hedeflenmiştir. Ayrıca çoklu vaka yaklaşımıyla kapsamlı bilgi üretimi hedeflenmiş ve araştırma süreci derinlemesine analizle yapılandırılmıştır (Giroux ve Tremblay, 2002, s. 22).

3.2. Araştırmanın Nesnesi ve Çalışma Grubu

Araştırmanın temel materyalini, Macar Türkolog Ignác Kúnos'un "44 Türk Masalı" adlı eserinde yer alan ve Ozan Mızrak tarafından Türkçeye çevrilen kırk dört (44) masal içerisinden rastgele seçilen on (10) masal oluşturmaktadır. Bu masallar eğitimsel açıdan uygun hâle getirilip şiir biçiminde yeniden yazılmıştır. Yeniden yazılan masallar şunlardır:

1. İki Kardeş (s.23)
2. Korku (s.32)
3. Suskun Sultan (s.64)
4. Büyücü Derviş (s.87)
5. Balık Peri (s.94)
6. Karga Peri (s.170)
7. Sihirli Ayna (s.259)
8. Büyücü ile Çırağı (s.312)
9. Ciğer (s.376)
10. Helvacı Güzeli (s.448)

Araştırmanın çalışma grubunu şu üç ana kategori oluşturmaktadır:

1. Katılımcı öğrenciler: Örgün eğitimde öğrenim gören ve B1 seviyesinde Türkçe öğrenen yaşları 14-16 yaşları arasında değişen yirmi dört (24) yabancı uyruklu kız öğrencidir. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrenciler araştırmacının görev yaptığı imam hatip ortaokulunda 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerdir. Bu öğrencilerin seçimi, araştırmacının kolay ulaşabileceği öğrenciler olmaları sebebiyle araştırmanın eylem araştırması olmasında etkili olmuştur. Ayrıca bu öğrenciler göç nedeniyle Türkiye'ye geldiklerinden bazı öğrencilerin

yaşları ortaokul 8. sınıf yaş seviyesinden yüksekte ve kendi aralarında değişkenlik göstermektedir. Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntem, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine incelenmesine imkân tanımaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2021).

2. Alan uzmanları: Türkçe öğretimi alanında deneyimli beş (5) Türkçe öğretmeninden oluşmaktadır.

Tablo 3.2. 1. Katılımcı alan uzmanlarının eğitim ve tecrübe durumları.

	Eğitim Durumu	Alan Tecrübesi (Yıl)
AU1	Lisans	23
AU2	Lisans	18
AU3	Y. Lisans	20
AU4	Y. Lisans	20
AU5	Doktora	12

Katılımcılara AU1, AU2... şeklinde isimlendirmeler verilmiştir. Değerlendirme çalışmasına katılan alan uzmanlarının eğitim durumları tabloda da görüldüğü üzere şöyledir: Alan uzmanlarının ikisi lisans, ikisi yüksek lisans ve biri doktora mezunudur. AU1 23 yıl, AU2 18 yıl, AU3 ve AU4 20 yıl, AU5 12 yıl alan tecrübesine sahiptir.

3. Masal anlatıcıları: Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü'nün “Anadolu Masalları Projesi” kapsamında masal anlatıcılığı yapan dört (4) kadın öğretmendir.

Tablo 3.2. 2. Katılımcı masal anlatıcılarının eğitim ve tecrübe durumları.

	Eğitim Durumu	Alan Tecrübesi (Yıl)
MA1	Lisans	6
MA2	Lisans	6
MA3	Lisans	6
MA4	Lisans	6

Görüşme yapılan dört (4) masal anlatıcısına bilimsel etik ilkeleri göz önünde bulundurularak MA1, MA2, MA3, MA4 olacak şekilde kod isimler verilmiştir. Katılımcıların tamamı lisans mezunu olup 2019 yılından günümüze kadar masal anlatıcılığı yapan öğretmenlerdir. Bu öğretmenler Millî Eğitim Bakanlığının “Anadolu Masalları Projesi”

kapsamında masal anlatıcılığı eğitimi olarak çeşitli platformlarda masal anlatıcılığı yapmaktadırlar.

3.3. Verilerin Toplanması

Eylem araştırmaları çeşitli aşamalardan oluşmaktadır. Eylem araştırması yöntemi kullanılan bu çalışmada Ferrance'nin (2000) sınıflandırmasına göre aşağıdaki aşamalar kapsamında araştırmanın verileri toplanmıştır.

Problem Tanımlanması: Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde edebî ürünlerin kullanımı, öğrenenlerin dilsel gelişimlerinin yanı sıra kültürel aktarımı da destekleyen önemli bir araçtır. Ancak masalların özgün biçimleri, özellikle dilsel yoğunluk, deyimsele ifadeler ve kültürel öğeler bakımından bazı zorluklar barındırabilmektedir. Bu nedenle masalların farklı bir tür olan manzum formda yeniden düzenlenerek B1 seviyesindeki öğrencilere sunulmasının öğretim açısından işlevsel olup olmayacağı araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada, masalların şiir formuna uyarlanması dil öğretimine katkılarının ve dil öğretiminde kullanılabilirliğinin ortaya konması ile öğrenciler, masal anlatıcıları ve alan uzmanlarının bakış açılarıyla değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Veri Toplama: Araştırma kapsamında öncelikle Türkiye Maarif Vakfının Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı'ndaki A1, A2 ve B1 seviyelerine ait dil bilgisi konuları ile B1 düzeyindeki okuma, dinleme, sözlü üretim ve sözlü etkileşim kazanımları belirlenmiştir. Bu kazanımlar dikkate alınarak Ignác Kúnos'un eserinden seçilen masallar şiir formuna dönüştürülmüş, metinlerin dil seviyesi ve yapısı B1 düzeyine uygun hâle getirilmiş ve özgün söz varlığı mümkün olduğunca korunmaya çalışılmıştır. Masalların yeniden yazım sürecinde elde edilen metinlerin niteliklerini değerlendirmek amacıyla uzman görüşlerine başvurulmuştur. Bu doğrultuda Özmen'in (2019) geliştirdiği uzman görüşü formundan yararlanılmış ve form, farklı araştırmacıların çalışmalarından (Özcan, 2024; Kızıtanrı, 2024; Ceviz, 2024) hareketle düzenlenmiştir. Alan uzmanlarının görüşleri toplandığı değerlendirme formu MS Excel ortamına aktararak hesaplanmıştır. Bunun yanı sıra, masal anlatıcılarıyla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler sayesinde bu metinlerin anlatı geleneğinde kullanılabilirliği ve konuşma diline uygunluğu analiz edilmiştir. Ayrıca öğrencilerle yapılan uygulama çalışması sonucunda elde edilen veriler de yorumlama aşamasında dikkate alınmıştır. Yirmi dört (24) öğrenciye, bir masalın hem özgün hem de şiir formuna uyarlanmış hâli okutulmuş, ardından okuduğunu anlama çalışmaları gerçekleştirilmiş ve öğrenci görüşleri

toplanmıştır. Bu uygulama, şiir formunun öğrenciler üzerindeki etkisini gözlemleme ve özgün metinle karşılaştırmalı değerlendirme yapma imkânı sağlamıştır.

Bilginin Yorumlanması: Elde edilen veriler ışığında şiir formuna dönüştürülen masalların B1 seviyesine uygunluğu, sözcük seçimi, dil bilgisel yapıların işlenişi ile dil ve anlatım özellikleri değerlendirilmiştir.

Eylem Planının Hazırlanması ve Uygulanması: Uzman, masal anlatıcısı ve öğrenci görüşlerinden elde edilen bulgular ışığında şiirleştirilmiş masalların öğretim materyali olarak kullanılabilirliğini artırmaya yönelik eylem planı hazırlanmıştır. Bu kapsamda masalların sadeleştirilmiş ve şiirleştirilmiş versiyonlarının hazırlanması, bu metinlerin masal anlatıcıları tarafından sözlü performanslarda kullanılması, öğrencilerin okuma-anlama etkinlikleri aracılığıyla metinleri değerlendirmesi gibi uygulamalar gerçekleştirilmiştir.

Sonuçların Değerlendirilmesi: Elde edilen verilerin analizi sonucunda şiir formuna dönüştürülen masalların B1 seviyesinde dil öğrenenler için kullanılabilir olduğu, öğrenciler açısından anlama sürecini kolaylaştırdığı ve masal anlatıcıları açısından da sözlü performanslarda rahatlıkla kullanılabilecek nitelikler taşıdığı görülmüştür. Ayrıca özgün masallarda yer alan kültürel öğelerin şiir formuna aktarımında büyük ölçüde korunduğu tespit edilmiştir.

Sonraki Eylem Planının Değerlendirilmesi: Bu araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda gelecekte masalların farklı dil seviyeleri için de uyarlanabileceği, şiir formunun yalnızca okuma değil, dinleme ve konuşma etkinliklerinde de kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca daha geniş öğrenci gruplarıyla yapılacak uygulamaların, şiir formunun Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde etkinliğini ortaya koymada daha kapsamlı veriler sağlayacağı öngörülmektedir.

Durmuş (2013, s. 1298), sadeleştirmeyi; yabancı ya da ikinci dil öğrenen bireyler için kelime, yapı listeleri ya da belirli dil bilgisi kuralları temel alınarak özgün materyallerin yeniden yazılması süreci olarak tanımlamaktadır. Richards ve Schmidt (2002, s. 486) ise sadeleştirmenin amacını, metinlerin dil bilgisi bakımından daha az karmaşık yapılar içerecek şekilde yeniden düzenlenmesi olarak açıklamaktadır. Özgün masallardan (ÖM) alınan örneklerle yeniden yazılan masal (YYM) metinlerinden alınan örnek bölümlerde bu durum açıkça görülebilmektedir:

ÖM: *Bir zamanlar bir oğlu ve bir de kızı olan yaşlı bir padişah varmış. Vakti geldiğinde padişah ölmüş ve onun yerine oğlu tahta geçmiş. Çok geçmeden genç adam babasından miras kalan tüm serveti har vurup harman savurmuş. Bir gün kız kardeşine: “Canım kardeşim, tüm servetimize harcadık. Eğer elimizde avucumuzda hiç paramızın kalmadığı duyulursa kimsenin yüzüne bakamayız, o vakit çekip gitmek zorunda kalırız. İyisi mi çok geç olmadan şimdi sessizce uzaklaşalım buralardan.” demiş. Böylece eşyalarını toplamışlar ve gece olduğunda saraydan ayrılmışlar. Uçsuz bucaksız bir ovaya gelene kadar nereye gittiklerini bilmeden yürümüşler. Sıcaktan artık neredeyse kasılıp kavrulmuş ve yorgunluğa yenik düşmek üzere oldukları sırada ufak bir gölete rastlamışlar.*

YYM: Zamanın birinde bir padişah yaşarmış

Yaşlı mı yaşlı.

Bir genç oğlu varmış bir de genç kızı.

Gün gelmiş tahta geçmiş oğlan,

Harcamış ne varsa babasından miras kalan.

Serveti har vurup harman savurmuş.

Kız kardeşini de ayakta uyutmuş.

İş işten geçince aklı başına gelmiş.

Kız kardeşinden af dilemiş:

- Canım kardeşim, elimizde avucumuzda kalmadı hiç paramız

Bu duyulursa iki paralık olur itibarımız,

Kimsenin yüzüne bakamayız,

El içine çıkamayız.

Kimsecikler duymadan

Uzaklaşalım buralardan

Eşyalarını toplamışlar,

Gece gece yola koyulmuşlar.

Az gitmişler, uz gitmişler.

Dere tepe düz gitmişler.

Sıcak kasıp kavurmuş.

Rüzgâr esip uçurmuş.

Yorgunluğa yenik düşmek üzereyken bir gölete varmışlar.

Kelime sayılarına bakıldığında özgün metinde yüz yedi (107) kelime olan bölüm yeniden yazılan bölümde doksan sekiz (98) kelime olarak ifade edilmiştir. Yeniden yazılan metinde uzun cümlelerin kısaldığı, deyim varlığının korunarak zenginleştirildiği ve B1 düzeyi dil yapısına uygun olduğu görülmektedir.

Genel olarak yeniden yazılan/oluşturulan masalarda yapılan değişiklikler aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

1. Özgün masalarda yer alan argo ve olumsuz unsurlar metinden çıkarılmıştır.
2. Çocukların psikolojisini olumsuz etkileyebileceği düşünülen olaylar masaldan çıkarılmıştır.
3. Masallar, B1 dil seviyesine uygun olarak şiirsel bir biçimde yeniden düzenlenmiştir.
4. Okuyucunun okuma zevkini azaltan ve dikkati dağıtan olaylar çıkarılarak masalda konu bütünlüğü sağlanmıştır.
5. Masala söz tekrarları, tekerlemeler ve ikilemeler eklenerek üslubun zenginleştirilmesi ve metnin akıcı hâle gelmesi sağlanmıştır.
6. Deyim, atasözü ve benzeri kültürel unsurlar masallara eklenerek içerik zenginleştirilmiştir.
7. Masaldaki zaman kiplerinin çeşitlendirilmesi yoluyla metnin akıcılığı artırılmaya çalışılmıştır.
8. Masala edebî bir kimlik kazandırmak amacıyla söz sanatlarına başvurulmuştur.
9. Şiirsel yapı nedeniyle cümleler kısa tutulmuş ancak anlam bütünlüğü korunacak şekilde mısralar sıralanmıştır.
10. Şiirin yapısına uygun olarak ses benzerlikleri ve ahenkli söyleyişe dikkat edilmiştir.
11. Masalın yapısına uygun olarak değerler eğitime ilişkin unsurlar metne eklenmiştir.

3.4. Verilerin Çözümlemesi

Toplanan verilerin analizinde hem betimsel hem de içerik analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. Betimsel analiz, derinlemesine analiz gerektirmeyen verilerin işlenmesinde kullanılırken içerik analizi, elde edilen verilerin daha yakından incelenmesini ve bu verileri açıklayan kavram ve temalara ulaşılmasını gerektirir (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 89). Uzman görüşü değerlendirme formları nicel olarak analiz edilmiş, anlama çalışmalarından elde edilen öğrenci görüşleri ise içerik analizine tabi tutulmuştur. Masalların B1 seviyesine uygunluğu; değerlendirme formu üzerinden dil yapıları ve kazanımlar bağlamında değerlendirilmiştir. Anlatıma uygunluk bağlamında geliştirilen açık uçlu beş (5) sorudan oluşan görüşme formu ise

masal anlatıcıları tarafından yanıtlanmıştır. Uygulamalı çalışma yoluyla öğrenci görüşleri, metinlerin hedef kitle üzerindeki etkisini anlamaya yönelik olarak analiz edilmiştir.

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Bu çalışmada nicel araştırmalarda kullanılan iç ve dış geçerlik ile iç ve dış güvenirlik kavramları yerine; nitel araştırmalar için kullanılan inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlık ve teyit edilebilirlik ilkeleri dikkate alınmıştır. Nitel araştırmalarda geçerlik, araştırmacının gözlemlediği olgunun tarafsız ve doğru bir şekilde yansıtılması ile ilişkilidir (Kirk & Miller, 1986) ve aynı zamanda araştırmacının verileri etkili biçimde toplama, analiz etme ve yorumlama becerisi ile de bağlantılıdır. Nitel araştırmalarda güvenirlik ise araştırmacının veri toplama, analiz ve yorumlama süreçlerini şeffaf bir şekilde belgeleyerek bu süreçlerin diğer araştırmacılar tarafından takip edilebilmesini sağlamasıyla temin edilir (Lincoln & Guba, 1985).

Araştırmada inandırıcılığı sağlamak amacıyla çok kaynaklı veri toplama stratejisi benimsenmiştir. Türkiye Maarif Vakfının Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı esas alınarak yeniden yazılan masallar uzman görüşüne sunulmuş, masal anlatıcıları ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış ve öğrenci uygulamalarıyla desteklenmiştir. Farklı veri toplama yöntemlerinin bir arada kullanılması bulguların güvenilirliğini artırmıştır. Elde edilen bulguların benzer bağlamlara aktarılabilirliğini sağlamak için masalların şiir formuna dönüştürülmesinin eğitimsel işlevi ayrıntılı biçimde tartışılmıştır. Bulguların farklı seviyelerdeki dil öğretimi ortamlarında da uygulanabileceğine yönelik çıkarımlar yapılmıştır. Çalışma süreci araştırmanın tüm aşamalarında sistematik biçimde yürütülmüştür. Veri toplama araçları alan uzmanlarının katkısıyla geliştirilmiş, içerik geçerliği sağlanmış ve araştırma boyunca izlenen yöntem ayrıntılı biçimde açıklanmıştır. Bu sayede bulguların araştırma süreciyle olan bütünlüğü güvence altına alınmıştır. Araştırmacı, veri toplama ve analiz süreçlerine olabildiğince tarafsız yaklaşmış, elde edilen bulgular uzman görüşleriyle desteklenmiş ve sistematik analizler yoluyla yorumlanmıştır. Böylece bulguların araştırmacının öznel yargılarından bağımsız olarak teyit edilebilirliği güçlendirilmiştir.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Bu bölümde çalışmanın bulguları, yapılan çalışmalara göre adlandırılmıştır. Tezin bulguları; derlenmiş masalların şiir şeklinde yeniden yazılarak elde edilen masallardan, bu masallarda yapılan değişikliklerden, yeniden yazılan masalların masal anlatıcıları tarafından değerlendirme çalışmalarından elde edilen nitel veriler ile yeniden yazılan masalların alan uzmanları tarafından değerlendirilmesinden oluşmuştur. Masallar “44 Türk Masalı” adlı kitaptaki sıralamasına göre verilmiştir.

4.1. Yeniden Yazılan Masallar

Bu bölümde özgün masal metinlerinden B1 seviyesinde uyarlanarak şiir şeklinde yeniden yazılan on (10) masal metnine yer verilmiştir. Masalların başında ve sonunda italik yazılan tekerlemeler Eflatun Cem Güney’in “Masallar” kitabından alınmıştır.

4.1.1. İki Kardeş Masalı

*“Bir varmış bir yokmuş
Allah'ın kulu çokmuş
İnsanların boş laflara karnı tokmuş.”*
Zamanın birinde bir padişah yaşarmış
Yaşlı mı yaşlı.
Bir genç oğlu varmış bir de genç kızı.
Gün gelmiş tahta geçmiş oğlan,
Harcamış ne varsa babasından miras kalan.
Serveti har vurup harman savurmuş.
Kız kardeşini de ayakta uyutmuş.
İş işten geçince aklı başına gelmiş.
Kız kardeşinden af dilemiş:
- Canım kardeşim, elimizde avucumuzda
Kalmadı hiç paramız
Bu duyulursa iki paralık olur itibarımız,
Kimsenin yüzüne bakamayız,
El içine çıkamayız.
Kimsecikler duymadan
Uzaklaşalım buralardan.
Eşyalarını toplamışlar,
Gece gece yola koyulmuşlar.
Az gitmişler, uz gitmişler.
Dere tepe düz gitmişler.
Sıcak kasıp kavurmuş.

Rüzgâr esip uçurmuş.
Yorgunluğa yenik düşünce
Bir gölete varmışlar.
Erkek kardeş suyu görünce
Dayanamamış içmiş kana kana.
Bir geyiğe dönüşmüş işte o anda.
Genç kız bağırmış acı acı:
- Başımıza neler geldi, bıraktık tahtı tacı.
Kardeşinin hâline üzölmüş, ağlamış,
Oturup bir köşeye karaları bağlamış.
Ne yapsın artık ne gelir elden.
Yollarına devam etmişler dinlenmeden.
Bir pınara rastlamışlar.
Yanında varmış koca bir ağaç.
Etrafa bakınmışlar,
Tabii karınları aç.
Geyik ben yiyecek bir şey bulayım,
Sen ağaca tırman, demiş
Genç kız, ağabeyinin sözünü dinlemiş.
Ağaçta bir yer edinmiş.
Geyik yiyecek bir şeyler getirmiş.
Bulduklarını yemişler, şükretmişler
Bulamadıklarına sabretmişler.
Gün be gün böyle yaşayıp gitmişler.
Genç bir padişahın atları, tesadüf bu ya!
Her gün buradan geçermiş.
Pınardaki yalaktan su içermiş.
Atlar pınara yanaşmış.
Kızın yansıyan suretinden sular bulanmış.
Atlar ürkerek geri çekilmiş,
Korkudan su içmeyi reddetmiş.
Adamlar bunun sebebini merak etmişler.
Ağacın tepesindeki genç kızı fark etmişler.
Mümkünü yok kızı aşağı indirememişler,
Derhal saraya gidip haberi yetiştirmişler.
Merak içinde koşmuş padişah
Kızı görünce çekmiş derinden bir ah!
Kız güzelmiş dolunay kadar
Genç padişah kıza ömrünü adar.
Padişah kıza seslenmiş:
- İn misin, cin misin?
Kız cevap vermiş:
- Ne inim ne cinim,
Âdemoğlunun biriyim.

Padişah aşağı insin, diye yalvarmış.
Kız inmeye yanaşmamış.
Bu sefer padişahın siniri oynamış yerinden
Kız bir türlü inmemiş ağacın tepesinden.
Genç padişah ağacın kesilmesini emretmiş.
Balta ve testeresini alan, ağacı kesmeye gelmiş
İşlerini bitiremeden gece çökmüş üzerlerine
Mecburen dönmüşler işi bırakıp evlerine.
Onlar gidince geyik çıkagelmiş ormandan
İyi yapmışsın, demiş olanları duyduğu zaman.
Geyik ağacı yalamış,
Artık ağacın gövdesi eskisinden de kalınmış.
Padişahın adamları ağacı görür görmez
Şaşkına dönmüşler, bu işe akıl ermez demişler.
Padişah, kızı ağaçtan indirmek için bir cadıya gitmiş.
Kızı ikna etmesi için bir servet vaat etmiş.
Cadı bu teklifi bayıla bayıla kabul etmiş.
Ağacın altına gelip bir sacayağı kurmuş.
Gözü kör gibi öylece durmuş,
Tencereyi ateşe ters koymuş.
Kız acımış kadının hâline
Seslenmiş: - Anacığım bu tencerenin hâli ne?
- Gözüm görmez yardım et Allah aşkına,
Görmez misin bak döndüm şaşkına.
Kız yardım etmek için inince aşağıya
Padişah yakalamış kızı, alıp götürmüş sarayına
Genç padişah sevinmiş:
- Çok şükür nihayet buldum eşimi
Genç kız ama bir şartım var, demiş
- Seninle evlenirim ancak bulursan kardeşimi
Geyiği aramışlar, bulup getirmişler.
Sonunda genç kızla genç padişahı evlendirmişler.
Günler mutlulukla geçerken
Kıskananlar olmuş genç kızla padişahı
Göl başında padişahın karısı gezerken
Suya atmışlar, duyulmuş yalnızca ahı
Göldeki büyük balık yutuvermiş kızı
Geyik bunu görünce yüreğini sarmış bir sızı.
Padişaha haber salmışlar:
- Geyiğin kalbini çıkarırlarsa karısı ortaya çıkacak
Yoksa kız balığın karnında kalacak
Padişah çaresiz kabul etmiş.
Kaderine boyun eğmiş.
Geyik seslenmiş kardeşine:

- Bıçak bileniyor
Kazan kaynadı
Yetiş kardeşim kurtar ağanı
Balığın içinden bir ses gelmiş:
- Buradayım, balığın midesinde
Kucağımda bir küçük şehzade
Padişah konuşulanlara kulak misafiri olmuş.
İçi sevinçle dolmuş.
Hemen balığı yakalamışlar.
Karnını yarıp kızı kurtarmışlar.
Balığı yalayan geyik yeniden insan olmuş.
Herkes mutluluktan dört köşe olmuş.
Padişahın adamları bu kötülüğü yapanları bulmuş.
Onlardan bir güzel hesap sormuş.
İnsana dönüşen geyik de bulunca kendine bir eş,
Ertesi gün başka bir güzel doğmuş güneş.
Kırk gün kırk gece düğün yapmışlar.
Mutluluğun tadına varmışlar.
“Onlar ermiş muradına
Biz çıkalım kerevetine.”

4.1.2. Korku Masalı

“Evvel zaman içinde
Kalbur saman içinde
Cinler cirit oynar
Eski Hamam içinde
Hamamcının tası yok
Oduncunun baltası yok
Sokakta bir tazi gezer
Boynunda halkası yok...”
Memleketin birinde bir kadın yaşarmış.
Kadının bir de oğlu varmış.
Bir akşam beraberce oturmuşlar,
Havadan sudan konuşmuşlar.
Kadının içini birden bir korku kaplamış,
Oğlu da hemen kapıyı kapamış.
Oğlan “Korku nedir?” diye sormuş.
Kadın cevaplamak için kafa yormuş:
- Korku insanın korkunca hissettiğidir,
Elini ayağını titrettiğidir.
Delikanlı korkuyu bilmediğini anlamış,
Korkuyu bulmak için atına atlamış.
Bir dağa ulaşmış.
Dağda kırk harami varmış.

Bir ateşin etrafını sarmış.
İçlerinden biri oğlana bağırmış:
- Kuş uçmaz kervan geçmez bu yere
Nasıl olur da cüret edersin gelmeye?
Delikanlı korkuyu aradığını söylemiş,
“Nerededir, bana gösterin” demiş.
- Korku bizim olduğumuz yerdedir.
Korkuyu arayanın başı derttedir.
Şu tencereyi, unu, şekeri, yağı al
Şuradaki mezarlığa dal,
Bu malzemelerle bir helva yap
Haydi, durma git rap rap!
Genç, mezarlığa varmış,
Şöyle bir etrafına bakmış,
Sonra da bir ateş yakmış,
Helvayı kavurmaya başlamış.
Mezarın birinden bir el uzanmış,
Pişen helvaya banmış.
Genç, elindeki kaşıkla ele bir vurmuş,
El, çıktığı mezara geri savrulmuş.
Helva pişmiş, genç sevinçten coşmuş,
Sonra doğruca haramilerin yanına koşmuş.
“Korkuyu buldun mu?” diye sormuşlar,
“Bulamadım” cevabına şaşırıp kalmışlar.
Sonra onu başka bir yere yollamışlar.
Delikanlı bir eve varmış,
Evin tavanında da bir salıncak varmış.
Salıncaktaki bebek ağlamaya başlamış.
Bir genç kız çıkıp gelmiş,
Bebegi susturmak istemiş.
Oğlanın omuzlarına çıkmış,
Kızın ayakları oğlanın boğazını sıkmış.
Sonra bebekle yere atlamış.
Koşmamış âdeta kanatlanmış.
Giderken bir bilezik düşürmüştü.
Oğlan bunu kıza vermeyi düşünmüştü,
Tam bu sırada bir adam gelmiş
Bilezik benimdir, demiş.
Genç adam bunu kabul etmemiş.
Anlaşamadıkları için bir cadıya gitmişler.
Cadı ne derse onu yapalım, demişler.
Cadı ikisine de şöyle bir bakmış,
Cadının gözleri siyah, saçları akmış.
Bileziği almış, koluna takmış.

Bileziğin kime ait olduğuna hükmedememiş,
Kim ispatlarsa bilezik onundur, demiş.

- Bileziğin diğer eşini getirin,
İşte o zaman bu bileziği götürün.

Delikanlı kendini yollara vurmuş,
Sonra kendini bir sahil kenarında bulmuş.
Bir yandan bileziğin eşini ararmış,
Bir yandan da korku nedir, diye sorarmış.
Denizde sallanan bir gemi görmüş,
Gemiden korkunç çığlıklar duymuş.

Onlara sesini duyurmuş:

- Denizin ortasında mahsur mu kaldınız?
Yoksa korkuyu mu buldunuz?

Gemidekilere el etmiş,

Onlar da delikanlıya seslenmiş:

- Yardım et lütfen, batmayalım
Canımızı tehlikeye atmayalım.

Genç, hemen denize atlamış,
Tam bu sırada geminin güvertesi çatlamış.
Oğlan gemiye hızlıca ulaşmış,
Şöyle bir geminin etrafında dolaşmış,
Sonra da denizin dibine dalmış.
Aşağıda gemiyi sallayan bir deniz kızı varmış,
Delikanlı deniz kızını oradan uzaklaştırmış.
Gemidekileri de batmaktan kurtarmış.

Sonra “Korku bu muydu?” diye sorgulamış,
Delikanlı yine yollara düşmüş,
Yanında pınar akan bir bahçe görmüş.
Bahçede biraz durmuş, soluklanmış.
Üç güvercin gelip bahçeyi dolanmış
Sonra pınarın suyuna dalmış,
Sudan çıkınca geriye üç güzel genç kız kalmış.
Kızlar pınarın başında güzel güzel söyleşmiş,
Bir kız mezarda helva pişiren gençten bahsetmiş:
Mezarlıkta ona uzanan el bendim, demiş

İkinci kız tavana asılı beşikten söz etmiş:

Tepesine çıkıp onun boğazını sıkarak da bendim, demiş

Üçüncü kız geminin lafını etmiş:

Gemiyi sallayan deniz kızı da bendim, demiş

Genç kızlar delikanlıyı korkutamamış.

Delikanlı da seslenmiş, kendini tutamamış:

- Korku nedir bilmeyen oğlan da benim!
Söyleyin kimde benim bileziğim?

Kızlar bileziğin eşini oğlana vermişler.

Oğlan da diğerini cadıdan geri almış.
Sonra onu bir mağaraya götürmüşler.
 nci, m cevh r ve altınla donatmışlar,
Yanlarında kalması için oğlana yalvarmışlar.
Oğlan korkuyu bulmak için yoluna devam etmiş.
Az gitmiş, uz gitmiş;
Dere tepe düz gitmiş.
Kalabalık bir yere varmış,
Havaya bir güvercin salınacakmış.
Başına konuğu kişi saraya şah olacakmış.
Güvercin uçmuş, uçmuş, uçmuş,
Bizim delikanlının başına konmuş.
Ahali delikanlıyı şah ilan etmiş,
Ancak delikanlı kabul etmemiş.
Güvercin tekrar uçmuş, uçmuş, uçmuş,
Yine delikanlının başına konmuş.
Delikanlı yine kabul etmemiş.
Güvercin    nc  kez uçmuş.
Yine delikanlının başına konmuş.
Delikanlı şah olmaya razı olmuş.
Ancak bir şart koşmuş:
- Ben korkuyu arıyorum,
Bana korkuyu gösterin.
 nce korkuyu bulayım,
Sonra da şah olayım.
Ama tuhaf bir şeyler oluyormuş,
Kim şah oluyorsa ertesini gün  l yormuş.
Delikanlı bunu öğrenmiş.
Sarayın içinde biraz gezinmiş.
Bir odada tabut yapıldığını görmüş.
Tabutu ateşe vermiş, yakmış.
Sonra da yatağına yatmış.
Sabah şahın sapasağlam olduğunu görmüşler,
Çok sevinmişler hatta gülmüşler.
Akşam olmuş sultanla şah yemeğe oturmuş.
Sultan, oğlanın çorba kâsesine bir kuş koydurmuş.
Delikanlı  orba k sesinin kapağını açmış,
Kuş pırpır edip kanatlanmış,
Hiç beklemediği bir anda kuşla karşılaşmış,
 rkilmiş, yerinden havaya fırlamış.
Genç ilk defa korkmuş,
Demek ki korku buymuş.
Büyük bir şölen tertip edilmiş,
şahla sultan evlenmiş.

Genç şah, annesini de saraya getirmiş.
Onu ölünceye kadar mutlu etmiş.
“Gökten üç elma düşmüş
Biri anlatanın başına,
Biri dinleyenin başına
Peki diğeri kimin başına?”

4.1.3. Suskun Sultan Masalı

“Evvel zaman içinde
Kalbur saman içinde
Cinler cirit oynarken
Eski hamam içinde
Bir serçe kanadını
Kırk katıra yüklettim
Ne az gittim ne uz gittim
Kaf dağına ilettim
Bir nefeste erittim
O dağların karını
Dikilmedik ağacın
Orada yedim narını
Eğrilmedik iplikle
Ne çulhalar dokudum
Elif dedim b dedim
Dağı taşı okudum
Bir sinek bir kartalı
Sallayıp vurdu yere
Yalan değil, gerçektir
Yer yarıldı birdenbire
Kerpiç koydum kazana
Poyraz ile kaynattım
Nedir diye sorana
Şu masalı anlattım:”
Uzun zaman öncesinde
Yaşarmış bir gencecik şehzade.
Altından bir topu varmış,
Her gün köşklerinin önünde oynarmış.
Köşkün önünde de bir pınar kaynarmış.
Yaşlı bir kadın pınardan su doldururken
Şehzade altın topu fırlatmış.
Şaka yapayım derken
Kadının elindeki testiye çatlatmış.
Yaşlı kadın başka bir testi alıp gelmiş.
Şehzade yine topunu fırlatıvermiş.
Testi bu kez kırılıvermiş.

Kadın bu işe çok sinirlenmiş lakin
Tutmuş kendini, kalabilmiş sakın.
Yeni bir testi daha bulmuş, getirmiş.
Şehzade testi yine paramparça etmiş.
Yaşlı kadın öfkesine yenilmiş bu sefer:
- Sabrım tükendi, artık yeter!
Sen nasıl bir şehzadesin?
Suskun Sultan'ın aşkına düşesin!
Yaşlı kadın gözden kaybolunca
Şehzade derin düşüncelere dalmış.
Suskun Sultan'ın adını duyunca
Onu görmeye merak salmış.
Yemeden, içmeden kesilmiş; sararıp solmuş
Hastalanmış, yataklara düşmüş, harap olmuş.
Akıl sır erdirememiş hiç kimsecikler,
Derdine derman bulamamış hekimler.
Anlatmış başına gelenleri şehzade:
- Suskun Sultan'ı bulmaktan başka yok çare.
Almış yanına lalasını yollara koyulmuş.
- Haydi, arayalım: Suskun Sultan nerede?
Az gitmişler, uz gitmişler
Altı ayla bir güz gitmişler.
Varmışlar ışıldayan bir dağa,
Bakmışlar önce sola, sonra sağa
Onlara doğru gelen yaşlı bir adam görmüşler.
Bu ışıltı neyin nesidir, diye düşünmüşler.
- Suskun Sultan'ın vardır yedi kat örtüsü
Bu parlaklık da onun yüzünün ışıltısı
Giderseniz bir altı aylık yol daha,
Varırsınız Suskun Sultan'ın sarayına.
Lakin Sultan'dan bir söz işitmek uğruna,
Nice yiğitler heba oldu bu yolda.
Şehzade yılmadan "haydi" demiş lalasına
Sonra devam etmişler, bu çetin yolculuğa.
Yol onları kan kırmızı bir tepeden geçirmiş,
Biraz daha gidince de bir köye getirmiş.
Bir kahvehanede soluklanmışlar,
Köy ahalisi tarafından selamlanmışlar.
Kan kırmızı tepenin hikmetini ahaliden sormuşlar:
- Suskun Sultan'ın dudaklarının parıltısıdır.
Dillere destan güzelliğinin yansımasıdır.
Suskun Sultan'ı konuşturan onunla evlenebilir,
Konuşturamayan o anda başını verebilir.
Niyetiniz Sultan'la konuşmak demek

O zaman padişah babasının rızasını almak gerek.

Sonra Şehzade ile lala devam etmiş yollarına,

Dinlenmek için konaklamışlar bir handa.

Bir pazar yerinde gezintiye çıkmışlar sonra.

Adamın biri kafeste bir bülbül satıyormuş.

Bülbülün kalbi pıt pıt atıyormuş.

Şehzade bülbülü pek sevmiş.

Hemen onu almaya karar vermiş.

Şehzade sayınca adamın eline bin kuruşu,

Kafesi ile beraber satın almış kuşu.

Han duvarına asmış kafesi

Önce hiç çıkmamış kuşun sesi.

Şehzade düşünmeye başlamış kara kara,

Bülbül dile gelmiş işte tam o anda:

- Neden bu kadar üzgünsünüz şehzadem?

Konuşabilirim artık, sahibimsiniz madem

Delikanlı ürpermiş, şaşkına dönmüş

Kuş konuşmaya devam edince şaşkınlığı sönmüş:

Genç şehzade içini dökmüş bülbüle

Bülbülün dili açılmış, başlamış gülmeye.

- Saraya giderken ben de yanınızda geleyim

Suskun Sultan'a güzel bir oyun edeyim.

Sultan, yedi kat örtünün içinde gizlidir.

Ne seni görür ne beni ne de kendini gösterir.

Kafesimi lambanın altına asın önce

Sonra da Sultan'ın hatırını sorun bence

Suskun Sultan tenezzül etmezse cevap vermeye

Siz de konuşmaya başlayın benimle.

Şehzade, kuşunun nasihatini dinlemiş

Suskun Sultan'la görüşmek için padişaktan izin istemiş.

Padişah onu vazgeçirmeye çalışmış ancak

Yürekli delikanlı çok hevesliymiş, kim ne yapacak?

Genç adam kızın huzuruna çıkmış,

Kendini takdim edip hatırını sormuş.

Bir cevap alamayınca lambaya yönelmiş:

- Lambanın ruhu yoktur ama sizden daha merhametli

Sultanım! Sizinle konuşmak pek zahmetli

Şehzade, ey lamba; nasılsın, diye sormuş

Kuş lamba gibi anlatmaya koyulmuş:

- Biriyle konuşmayalı ne çok oldu

Hatırımı sordun, dünyalar benim oldu!

Çok mutlu ettin beni,

Bir hikâye ile eğlendireyim mi seni?

Delikanlı “hay hay” deyip sallamış başını.

Merakla dinlemeye başlamış kuşunu:

- Bir padişahın bir kızı varmış.
Üç ayrı diyardan üç talibi çıkmış.
Hangisinin yiğitliği diğerlerini gölgede bırakırsa
Ancak o evlenebilirmiş kızıyla
Üç şehzade yola düşmüş.
Yolda her biri ayrı yöne dönmüş.
Yüzüklerini bırakmışlar aynı taşın altına,
Döndüklerinde evvel geleni anlamak adına.
Bir zaman sonra, tesadüf bu ya!
Üçü de dönebilmiş aynı anda.
Biri altı aylık yolu bir saatte gidebilmeyi,
Diğeri görünmez olabilmeyi,
Öbürü de ölüleri diriltebilmeyi öğrenmiş.
Görünmez olan, kızın hastalandığını bilmiş
Diğeri bir ilaç hazırlayıvermiş.
Öbürü de ilacı götürmeye gönüllü oluvermiş.
Şimşek hızıyla varmış saraya,
Kız, ilacı içince dönmüş hayata.
Sonra diğer iki şehzade de gelmiş yanlarına.

...

Bir anda anlatmayı bırakmış lamba
Herkes dikkat kesilmiş o anda
Bülbül heyecanla sormuş şehzadeye:
Kızla evlenmeyi kim hak etti diye,
Şehzade cevaplamış: Çok zor karar vermek
İlacı hazırlayanın hakkıdır, kızla evlenmek.
Lamba demiş ya kimse olmasaydı haberdar,
İlacı hazırlayanın ne kıymeti var?
Başlamışlar aralarında sözde bir tartışmaya
Suskun Sultan dayanamamış katılmış atışmaya:
- Olmasaydı ilacı hızla götüren
Kız açabilir miydi gözlerini hemen?
Padişaha hemen haber uçurulmuş:
- Suskun Sultan suskunluğunu bozmuş!
Suskun Sultan şehzadenin oyununa gelmiş,
Örtüsünü açınca da şehzadeyi pek beğenmiş.
Şehzade bülbülü etmiş azat,
Bülbül uzak diyarlara açmış kanat.
Şehri kaplamış şenlik havası
Hemen başlamış evlilik hazırlıkları.
Şehzade sultanı alıp götürmüş memleketine,
Saraydakiler karşılamış onları neşe içinde.
Düğün sürmüş kırk gün kırk gece

Ziyafet verilmiş bütün ahaliye.
Testileri kırılan kadın olmuş saraya dadı,
Mutlu yaşamışlar, bozulmamış ağızlarının tadı.
“Cümle âlem ermiş muradına
Biz çikalım kerevetine”

4.1.4. Büyücü Derviş Masalı

“Evvel zaman içinde,
Kalbur saman içinde,
Develer tellal iken
Horozlar imam iken
Annem kaşıktta,
Babam beşikteyken.
Ben babamın beşiğini tıngır mıngır salları iken
Babam düştü beşikten,
Alnını yardı eşikten.
Annem kaptı maşayı,
Babam kaptı küreği,
Gösterdiler bana kapı arkasındaki köşeyi...”
Zamanın birinde bir padişah yaşarmış,
Bu padişahın büyük bir derdi varmış:
Bir türlü evlat sahibi olamazmış.
Allah'tan dileği bir oğlana kavuşmakmış.
Bir gün yolda bir kuyuya rastlamış,
Dilek dilemek için yanına yanaşmış.
Kuyunun yanında bir derviş belirmiş,
Selamlar olsun padişahım, diye seslenmiş.
Padişah önce korkmuş
Sonra eğildiği yerden doğrulmuş:
- Madem benim padişah olduğumu bilirsin
Çektiğim ıstırapın nedenini de söylersin
- Padişahım bir oğul istersiniz
Oğlunuz yok, diye dertlenirsiniz.
Derviş koynundan bir elma çıkarmış,
Padişaha uzatmış:
- Padişahım elmanın yarısını siz yiyin,
Diğer yarısını da sultana verin.
Vakti geldiğinde bir oğlunuz doğacak,
Ama yirmi yaşında bana ait olacak.
Padişah heyecanla saraya yetişmiş,
Elmayı ortasından kesip yarısını yemiş,
Diğer yarısını da eşine yedirmiş,
Bir zaman sonra bir şehzade dünyaya gelmiş,
Şu saraya bir huzur, bir neşe gelmiş.

Gel zaman git zaman,
Çabucak büyümüş oğlan.
Şehzade yirmi yaşına gelmiş.
Padişah onu evlendirmek istemiş.
Uygun bir eş bulunmuş,
Düğün dernek kurulmuş.
Bir anda derviş ortaya çıkmış,
Şehzadeyi bir dağın eteğine kaçırmış.
Genç adamı orada bırakmış.
“Huzur içinde kalasın” diyerek uzaklaşmış.
Şehzade etrafına göz gezdirmiş,
Üç beyaz kuğu ile bir nehirden başka bir şey görememiş.
Kuğular nehre girince birer genç kıza dönüşmüş,
İkisi sudan çıkıp yeniden kuğu olup uçmuş.
Üçüncüsü şehzadenin yanına koşmuş.
Şehzadeye burada ne aradığını sormuş.
Onu bir dervişin getirdiğini ondan duymuş.
- Bu derviş benim babam olur.
Seni sorguya çekecek, aman uslu dur.
Ne sorarsa “Ben bilmem” dersin.
Yoksa bir güzel dayak yersin,
Kız da bir kuğu hâlinde uçmuş.
Hemen sonra derviş gelmiş,
Oğlanı sorguya çekmiş.
Oğlan bütün sorulara “Ben bilmem” demiş.
Üç gün boyunca bu durum tekrar etmiş,
Derviş en sonunda pes etmiş.
Dervişin yokluğunda kız yine gelmiş,
Şehzadeye bir kuş vermiş:
- Babam kızlardan birini seçmeni isteyecek
Kuş, seçiminde sana yardım edecek
Ertesi gün derviş üç kızıyla gelmiş,
Şehzadeye kızlarını göstermiş.
İçlerinden birini seçmesini istemiş.
Şehzade kuşu havaya salmış,
Kuşun hangi kıza gideceğine bakmış.
Kuş uçmuş, uçmuş, uçmuş
Ona öğüt veren kızın başına konmuş.
Kız da şehzade de bundan memnun olmuş.
Genç kızla şehzade evlenmiş.
Ama kızın annesi buna rıza göstermemiş.
Çünkü oğlandan şüphelenmiş.
Bir gün genç çift gezintiye çıkmış,
Kızın annesi de onları takibe başlamış.

Kız, annesinin geldiğini görmüş,
Delikanlıyı bir bahçeye dönüştürmüş,
Kendisi de bir bahçıvana dönüşmüş.
Kadın, bahçıvanın yanına gelmiş,
Onunla biraz görüşmek istemiş:

- Ey bahçıvan, bahçıvan!
Buradan geçti mi bir kızla bir oğlan?
- Turpların henüz olmadı,
Çünkü hâlâ vakti dolmadı.
- Ben ne yapayım turplarını?
Sana sordum genç kızla delikanlıyı.
- Vallahi hiç ıspanağım yok
Benim bu sözlere karnım tok

Kadın, bahçıvandan hayır gelmeyeceğini anlamış,
Çok geçmeden oradan ayrılmış.
Eski hâllerine dönen çift yürümeye devam etmiş,
Ama anneleri bir süre sonra onlara yetişmiş.
Kız bu sefer şehzadeyi bir fırına çevirmiş,
Kendisi de yaşlı bir fırıncı oluvermiş.

Kadın, fırıncıya yanaşmış,
Sorularını sormaya başlamış:

- Ey fırıncı, fırıncı!
Gördün mü buradan geçen oğlanla kızı?
- Ekmeğin pişmesine çok var daha
Biraz önce attım fırına
- Ekmeği sormadım ki be adam
Oğlanla kızı bilmek tek tasam
- Ekmek pişince beraberce yeriz
Ekmeğin üstüne de tereyağı süreriz.

Kadın, fırıncıdan hayır gelmeyeceğini anlamış,
Çok geçmeden oradan da ayrılmış.
Sonra genç çift eski hâllerine geri dönmüş,
Kaldıkları yerden yola düşmüş.

Kadın, evine geri dönmüş,
Fırının da bahçenin de yerinde olmadığını görmüş,
Oğlanla kızın kılık değiştirdiğini anlamış.
Hemen genç çiftin peşine takılmış,
Kız, annesinin geldiğini fark etmiş,
Oğlanı bir göle, kendini de bir ördeğe çevirmiş.
Kadıncağz gölü bir türlü geçememiş,
Oğlanla kızı aramaktan sonunda vazgeçmiş.
Artık insan hâllerine dönmüşler,
Ama kılık değiştirmekten serseme dönmüşler.
Bir vakit sonra şehzadenin memleketine varmışlar,

Soluğu bir mağarada almışlar.
Şehzade bir at arabası aramaya çıkmış,
Yolda başka bir dervişe rastlamış.
Derviş, oğlanı padişahın sarayına götürmüş,
Oğlan, düğün derneğın olduğu gibi durduğunu görmüş,
Şehzade bu olanların rüya olduğunu düşünmüş.
Kız, kuğuya dönüşerek oğlanı bulmuş,
Uçmuş, uçmuş oğlanın omzuna konmuş.
İlk kız bu işin olmayacağını anlamış,
Düğün töreninden ayrılmış.
Kuğu insan hâline dönüşmüş
Oğlan da ailesiyle görüşmüş.
Padişah sevincinden deliye dönmüş.
Düğün kırk gün kırk gece sürmüş.
“Onlar ermiş muradına
Biz çıkalım kerevetine
Gökten üç elma düştü
Biri genç çiftin, biri anlatanın, biri de dinleyenin başına...”

4.1.5. Balık Peri Masalı

“Evvel zaman içinde
Kalbur saman içinde
Cinler cirit oynarken
Eski hamam içinde
Bir birim
Gölgede kilim
Kilimde bir kız
Ağzında sakız
Gözleri boncuk boncuk
Gül dalında bir tomurcuk
Bu kıza Güllü derler
Her tarafta ünlü derler
Oturttu beni yanına
Canlar feda canına
Tuttu beni okuttu
Sırma saçlar dokuttu
Sonra da alladı pulladı
İstanbul'a yolladı
İstanbul'un atları
Dizim dizim dizilir
Martıların kanatları
Süzüm süzüm süzülür.”
Bir zamanlar bir adam yaşarmış.
Adı Merdan'mış.

Bir oğlu bir de karısı varmış.
Geçimi sudan, balıktanmış.
Tuttuğu balıkları pazarda satarmış.
Balıkçılık çok yorucuymuş.
Adamcağız bu yüzden hasta olmuş.
Karısına vasiyet etmiş:
“Oğlum balıkçı olmasın.” demiş.
Hastalık iyice ilerlemiş,
Balıkçı bir türlü iyileşememiş.
Sonunda da ruhunu teslim etmiş.
Gel zaman git zaman balıkçının oğlu yetişmiş,
Ekmeğini kazanacak yaşa gelmiş.
Ancak hiçbir işi becerememiş.
Genç adam annesini de kaybetmiş,
Şu hayatta yapayalnız kalıvermiş.
Bir gün tavan arasına çıkmış,
Amacı satabileceği eşya bulmakmış.
Odada bir sağa bir sola bakınmış,
Ayağı kocaman bir ağa takılmış.
Ağı denize atmış.
Kocaman iki balık yakalamış.
Balığın birini satmış,
Ekmek ve kömür almış.
Sonra bir ateş yakmış,
Diğer balığı bir güzel kızartmış.
Bir yandan balığı afiyetle yemiş
Bir yandan da “Ben bu işi yaparım.” demiş.
Bir gün güzel bir balık yakalamış,
Satmaya da pişirmeye de kıyamamış.
Bahçeye bir havuz yapmış,
Balığı da içine salmış.
Delikanlı o gece aç yatmış.
Ertesi gün ağları yine denize atmış,
Akşam olmuş delikanlı eve dönmüş,
Ev temizlenmiş ve süpürülmüş.
“Komşularım ne kadar iyi yürekli.” diye düşünmüş.
Güzel balığa da hayran hayran bakmış,
Bir taraftan derin hülyalara dalmış.
Ertesi gün de her yer derlenmiş, toplanmış,
Bu işte bir iş varmış.
Ertesi gün oğlan balık tutmaya gider gibi yapmış,
Kapıyı açmış, kapatmış.
Evin içerisinde bir yere saklanmış.
Balık, genç adamın dışarı gittiğini sanmış.

Havuzun dışına fırlamış.
Silkelenip bir genç kıza dönüşmüş.
Delikanlı şaşkınlıktan bayılıp yere düşmüş.
Gözlerini açtığında da kızı karşısında görmüş.
Sonra delikanlı balığın derisini ateşe atmış.
Kız buna üzülmüş, çok ağlamış
Ancak yapacak bir şey kalmamış.
Kızla oğlan evlenmeye karar vermişler.
Konu komşuya haber vermişler.
Kızın güzelliği dilden dile dolaşmış.
Padişahın kulağına kadar ulaşmış.
Padişah, bunları huzuruna çağırmış,
Bizim oğlanı kıza layık bulmamış:
- Kırk gün içinde denizin ortasında bir saray yapmalısın,
Sarayı da altın ve elmasla donatmalısın,
İşte o zaman kızı benden almalısın.
Genç adam evine üzgün dönmüş.
Kız ise bu işe gülmüş.
Bu işin üstesinden geleceğini düşünmüş:
- Git balıkken beni bulduğun yere
Bir taş at suya,
Suyun üzerinde bir Arap belirecek,
Sana ne istersin, diyecek.
Ona selamımı söyle,
Ondan bir yastık iste.
Yastığı da at sarayın yapılacağı yere
Sonra da gel geri eve.
Delikanlı kendisine söyleneni yerine getirmiş,
Ertesi gün denizinin ortasında bir saray belirmiş.
Ancak padişah bu sefer de bir kristal köprü istemiş.
Kız, yine oğlanı öğütlemiş:
Önceden yaptığın gibi yap, demiş
- Git denize
Bul Arap'ı
Ondan bir minder iste
At sarayın önüne,
Sonra da dön eve.
Delikanlı söylenenleri yapmış.
Ertesi gün ortaya kristal bir köprü çıkmış.
Sarayı karaya bağlamış.
Padişah sinirinden kudurmuş.
Bir görev daha uydurmuş:
- Ülkedeki herkesin karnını tika baka basa doyuracaksın.
Ziyafetten geriye de çokça yemek artıracaksın.

Genç balıkçı perişan hâlde eve gelmiş,
Padişahın yeni emrini balığa iletmiş.
Kız bu sefer de Arap'a gitmesini söylemiş:
- Bu kez de bir el değirmeni iste.
Yalnız çok dikkatli ol,
Sakın yolda değirmeni çevirme!
Delikanlı değirmeni almış,
Yola çıkmış.
Delikanlının evinde bir ziyafet verilmiş,
Yemekler bütün ahaliye yetmiş.
Padişah hırsından vazgeçmemiş.
Yumurtadan bir katır çıkarmasını istemiş
Kız Arap'tan üç yumurta istemesini söylemiş.
Oğlan yumurtaları almış, gelmiş.
Gelirken yolda birini düşürüp kırmış.
Kırılan yumurtadan bir katır çıkmış.
Sağa sola koşturup kaçmış.
Diğer ikisiyle padişahın huzuruna varmış.
Yumurtaları padişahın önüne atmış.
Yumurtalar kırılmış.
Katırlar ortaya çıkmış.
Padişahın tepesinde tepişmeye başlamış.
Delikanlı padişahı kurtarmış.
Katırlar da kapıyı kırıp uzaklaşmış.
Bütün olanlara rağmen padişah vazgeçmemiş.
Oğlandan yeni doğmuş bir bebek istemiş,
Hem yürüsün hem de konuşsun, demiş.
Gözü pek kız, oğlanı cesaretlendirmiş.
Arap'tan yeni doğan yeğenini istetmiş.
Genç balıkçı denizde Arap'a varmış,
Olanları bir bir anlatmış.
Arap kucağında bir bebekle gelmiş,
Delikanlı bebeği kucaklamış.
Soluğu padişahın huzurunda almış,
Bebek padişaha doğru yürümüş.
Padişahı bir korku bürümüş.
Padişaha hesap sormuş,
Haddini bildirmiş.
Adamın yüzüne birer birer şamarları indirmiş.
Genç balıkçı, bebeği kucaklamış,
Padişahı bebeğin elinden kurtarmış.
Padişah da inadından vazgeçmiş,
Kızla oğlanın evlenmesine müsaade etmiş.
Bebeği annesine geri götürmüşler,

Nihayetinde muratlarına ermişler.
Gökten üç elma düşmüş,
Biri kızla oğlanın başına,
Biri masalı anlatanın başına,
Biri de dinleyenin başına.

4.1.6. Karga Peri Masalı

*“Evvel zaman içinde
Kalbur saman içinde
Develer top oynarken
Eski harman içinde
Yuvarlandım yumak oldum
Toparlandım toprak oldum
Toprak evde buldum kazı
Kazı hancıya verdim
Hancı bana mazi verdi
Mazıyı avcıya verdim
Avcı bana tazı verdi
Tazıyı çobana verdim
Çoban bana kuzu verdi
Kuzuyu kâtibe verdim
Kâtip bana yazı verdi
Yazıyı dervişe verdim
Derviş bana sazı verdi
Kimseye vermem bu sazı
Ben çalarım bazı bazı
Dinle benden
İnce telden
Söyleşelim tatlı dilden...”*

Zamanın birinde kuş meraklısı bir adam varmış,
Karısı ve oğlu ile mutlu mutlu yaşarmış,
Bütün gün ormanda kuşların peşinde koşarmış.
Sonra yakaladığı kuşları pazarda satarmış.
Gün gelmiş adamın vadesi dolmuş,
Oğlan babasının yerine kuşçu olmuş.
Ormana giderek bir kapan kurmuş.
Çok geçmeden bir karga kapana tutulmuş.
Karga beni bırak, diye oğlana yalvarmış
Oğlan dayanamayıp kuşu salmış.
Genç adam kapayı tekrar kurup beklemiş.
Kapanın üstüne çiçekler, yapraklar eklemiş.
Başka bir kuş uçup gelmiş.
Oğlan böyle bir kuşu ömrübillah görmemiş.
Hayran hayran kuşun tüylerini sevmiş.

Serbest bıraktığı karga da ona akıl vermiş:

- Bu kuşu götürüp padişaha sat,
Altınları da hemen kesene at
Oğlan kuşu bir kafese koymuş,
Doğruca sarayın yolunu tutmuş.
Padişah da kuşa hayran kalmış.
Oğlan kuşun karşılığında kese kese altın almış.
Oğlan bu altınlarla gününü gün etmiş.
Bu durum padişahın lalasını kışkırtmaya yetmiş.
Kıskanç lala, oğlanın servetine göz dikmiş.
Oğlanı zenginliğe layık görmeyip omuz silkmiş.
Lala altınları ele geçirmek için bir plan kurmuş.
Padişahın huzuruna çıkıp durmuş:
 - Padişahım kuşunuza fil dışından bir köşk yaptırırım,
Fil dışını da kuşu size getiren kuşçuya bulduralım.Padişah delikanlıyı huzuruna çağırtmış.
Kuşuna fil dışından bir köşk istediğini anlatmış.
Fil dışlarını getirmesi için kırk gün süre vermiş,
Getirmezse canını almakla tehdit etmiş.
Delikanlı kara kara düşünmüş.
“Ya bulamazsam” diye çok üzülmüş.
Bu sırada karga gencin omzuna konmuş.
Yine dile gelip oğlana derdini sormuş.
Bunun üzerine karga oğlana akıl vermiş.
Delikanlının olacıklara akli ermiş:
 - Saraydan kırk araba şurup isteyeceksin,
Ormandaki kırk yalağa dökeceksin
Fillerin gelip buradan su içtiğini göreceksin.
Filler sersemleyip uyuyunca dışlarını sökeceksin.Genç adam karganın dediklerini yapmış.
Kırk araba fil dışını bir gecede kapmış.
Padişah fil dışından bir köşk yaptırmış.
Lakin kuş bu köşkte hiç ötmemiş,
Bu yüzden padişahın yüzü de hiç gülmemiş.
Vezir bunu da fırsat bilmiş.
Yine padişahın karşısına dikilmiş:
 - Padişahım kuşun sahibi bulunursa ötecektir.
Kuşun sahibini ancak onu getiren bilecektir.Delikanlı saraya yeniden çağırılmış
Adı meydanlarda bağırlanmış.
Oğlan padişahın huzuruna varmış:
 - Padişahım ben bu kuşu ormanda tuttum,
Sahibini bulmayı bırakın, bulduğum yeri bile unuttum.Oğlana yine kırk gün mühlet vermişler,

“Kuşun sahibini getirmezsen ölürsün” demişler.
Delikanlı olup biteni kargaya anlatmış.
Karga da çaresini söyleyip kanatlanmış:
- Padişah'tan büyük bir gemi yapmasını iste.
Güvertesinde hamamı da olsun bahçesi de.
Padişah görülmemiş güzellikte bir gemi yaptırmış.
Gemiden etrafa ısıltılar saçılmış.
Gemiye görenler geminin cazibesine kapılmış.
Oğlan karganın tarif ettiği yoldan denize açılmış.
Gemi nedir bilmeyen periler kıyıya koşmuşlar,
Gemiye binmek için can atmışlar, coşmuşlar.
Delikanlı sadece sultan periye izin vermiş.
Çünkü kuşun gerçek sahibi sultan periymiş.
Sultan peri de geminin cazibesine kapılmış.
Gemiye binmek için hemen önüne atılmış.
Peri, gemiyi gezerken oğlan demir almış,
Peri, fark etmeden kıyıdan uzaklaşmış.
Sultan peri telaşlanıp ağlamaya başlamış,
Delikanlı ona olanları bir bir anlatmış.
Sultan periyi fil dişi köşke götürmüş,
Periyi gören kuş güzel nağmeler şakıymış,
Padişah, periyi görür görmez aşka düşmüş.
Peri de padişahla evlenmeyi düşünmüş.
Hükümdar, dünyanın en mutlu adamı olmuş.
Öfkeden deliye dönen vezirin rengi solmuş.
Bir gün güzel peri hastalanmış,
Hastalığını iyileştirecek ilaç peri diyarındaymış,
Lala yine kuşçu oğlanın gitmesini salık vermiş,
Delikanlı gemiye binip peri diyarına gitmiş.
Karga da yine oğlanın dibinde bitmiş:
- Sarayın önünde bekleyen iki aslan var,
Dediğimi yapmazsan sana dünyayı ederler dar.
Karga oğlana bir tüy uzatmış,
Tüyü nasıl kullanacağını anlatmış:
- Tüyü aslanların ağzına vur,
Sonra biraz bekle, dur.
Genç, tüyü ağzına aslanların vurmuş,
Tüyü gören aslanlar selama durmuş.
Oğlan, peri sarayından ilacı almış,
Gemisine binip tekrar deryalara dalmış.
Oğlan, peri sultana ilacı yetiştirmiş,
Hekimler sultana ilacı hemen içirmiş.
Peri Sultan iyileşmiş.
Karga da uçup gelmiş.

Kargayı gören peri sultan şaşırmış,
Çünkü karga olmak onun cezasıymış.
Karga daha önceden sultanın perisiymiş,
Onu kargaya çeviren de sultan perinin ta kendisiymiş.
Oğlan karganın yardımlarını anlatmış,
Sultan peri de kargayı bağışlamış.
Karganın cezasını hemen kaldırmış.
Karga çok güzel bir genç kıza dönüşmüş.
Oğlanın gönlüne de aşk ateşi düşmüş.
Karga peri ve kuşçu oğlan dünya evine girmiş.
Kıskanç vezir ise makamından azledilmiş.
Kuşçu oğlan ülkenin yeni veziri olmuş.
Herkesin yüreği mutlulukla dolmuş.
*“Onlar ermiş muradına
Biz çıkalım kerevetine.”*

4.1.7. Sihirli Ayna Masalı

*“Evvel zaman içinde
Kalbur saman içinde
Cinler cirit oynarken
Eski hamam içinde
Seyreden, seyran eden çokmuş ama
Çok demesi günahmış
Akıllı uslusu da varmış ama
Bizden daha delisi yokmuş
Neyse hoppala hoptan
Sana bir mintan kestirdim
Makas kesmez iğne batmaz toptan
İlikleri karpuz düğmeleri turptan
Ne aslı var ne astarı ama
Giyersin gene hiç yoktan
Atarsın bir yana durur
Yazın sıcaktan korur kışın soğuktan
Yaşa yağmura gelmez ama
Ne kurşun işler ne delinir oktan
Gayrı çıkarma dilini
Öp babanın elini azdan çoktan...”*
Bir zamanlar bir padişah yaşarmış,
Bu padişahın üç oğlu varmış.
Padişah her sabah uyanınca sihirli aynasına bakarmış.
Ayna gün içinde neler olacağını gösterirmiş.
Padişah da işlerini buna göre yönetirmiş.
Bir sabah erkenden uyanmış,
Güzelce giyinmiş kuşanmış,

Lakin bu kez aynasına bakmamış,
Odasından ayrılmış.
Sonra aynaya bakmadığını hatırlamış.
Padişah hemen odasına çıkmış,
Aynasını bir türlü bulamamış.
Âdeta yer yarılmış içine düşmüş,
Padişah da üzüntüden yataklara düşmüş.
Babalarının hâlini gören şehzadeler çok üzülmüş,
Aynayı bulmak için pek çok çare düşünmüş.
Aynayı arayıp bulmaya karar vermişler,
Hazırlıklarını tamamlayıp yola düzülmüşler.
Az gitmişler, uz gitmişler,
Üç yol ayrımına gelmişler.
Yolların başında birer taş varmış,
Taşların üstünde de yolların nereye çıktığı yazarmış.
Birinci yol yemyeşil düzlüklere çıkarmış.
İkinci yol bir hana kadarmış.
Üçüncü yol ise bilinmezlere varırmış.
En büyük kardeş birinci yolu seçmiş.
Ortanca kardeş ikinci yola geçmiş.
En küçük kardeş de üçüncü yola girmiş.
Küçük şehzade bir dağın başına varmış.
Dağda helva pişiren bir dev anası varmış.
Kadına sarılıp anne, diye bağırmış,
Kadın da küçük oğlum diye şehzadeyi bağrına basmış.
Dev anası konuşmaya başlamış:
- Nereden gelip nereye gidersin?
Bu kuş uçmaz kervan geçmez yerde ne ararsın?
Şehzade başından geçenleri bir bir anlatmış:
- Ben ülkemde bir şehzadeyim,
Babamın kaybolan aynasının peşindeyim.
Dev anası aynayı devlerin çaldığını söylemiş,
Hırsız devlerin yerini göstermiş:
- Devler bir bahçede yaşarlar,
Gündüzleri gözleri açık uyurlar
Sakın yaramazlık yapma,
Seni hemen duyarlar.
Bahçeye sessizce girersin,
Aynayı alıp bahçeden çıkarsın.
Şehzade biraz daha yol gitmiş.
Devlerin bahçelerine girmiş.
Devlerin gözleri tamamen açılmış,
Ancak horul horul uyuyorlarmış.
Şehzade bahçede aynayı bulmuş,

Aynayı alıp çıkarken devler uyanmış:
- Ne hakla buraya girersin sen,
Habersiz ne alırsın bizden?
Delikanlı korkudan titremiş,
Devlerden merhamet dilenmiş.
Devler de ona şöyle demiş:
- Seni bir şartla affederiz:
Arap Üzengi'nin kılıcını isteriz,
İşte o zaman aynayı sana veririz.
Şehzade kendi kılıcının devlere rehin bırakmış.
Dev anasının yanına dönmüş,
Kadına içindeki sıkıntıyı dökmüş.
Şehzadenin hâline acıyan kadın düşünmüş,
Sorunu hemencecik çözmüş.
Şehzade kadının dediklerini yapmak için yola düşmüş.
Bir vakit sonra bir saraya ulaşmış,
Sarayın iki kapısı varmış:
Kapıların biri kapalı diğeri açılmış.
Açık kapıyı kapatmış,
Kapalı kapıyı açmış.
İçeride bir aslan bir de köpekle karşılaşmış.
Aslana ot vermiş, köpeğe de et vermiş.
Arap Üzengi'nin dairesine girmiş.
Duvarda asılı kılıcı görmüş,
Kılıcı alır almaz saraydan tüymüş.
Dev anasının evine yakınlaşmış,
Kılıcı kılından çıkarmış.
Oysa dev anası kılıcı kınından çıkarma, demiş
Şehzade bir anda Arap Üzengi'nin ellerindeymiş.
Arap Üzengi şehzadeyi yine saraya sürüklemiş,
Götürüp onu zindana kilitlemiş.
Her gün ona suret değiştirmeyi öğretmiş,
Şehzade kılıktan kılığa girebilmekteymiş.
Kırkıncı günün sonunda şehzade serbest kalmış,
Ancak Arap Üzengi'nin bir şartı varmış:
Niyeti peri padişahının kızını almazmış!
Delikanlı, dev anasının yanına dönmüş.
Dev anası da öfkeden deliye dönmüş.
Delikanlı yana yana yalvarmış.
Dev anası delikanlıya kıyamamış.
Lakin peri sultana ulaşmak imkânsızmış,
Giriş çıkışların yasaklandığı bir köyde yaşarmış.
Peri kızının da bir tılsımı varmış,
Köye girmeyi başaran yiğit, tılsımı bozarmış,

Ancak diğerk devler de perinin peşindeymiş,
Hiçbiri perinin tılsımı ile baş edememiş.
Delikanlı ümitsizce iç çekmiş,
Kızın yanına nasıl giderim, diye dertlenmiş.
Arap Üzengi'den öğrendikleri aklına gelmiş.
Kendimi bir kuşa dönüştüreyim, demiş.
Kuş suretinde kızın sarayına uçmuş,
Sarayın bahçesinde taştan bir kafes bulmuş.
Hemen içine girip konmuş,
Böylece tılsımın tesiri son bulmuş.
Peri de artık bir insan olmuş.
Sultan da kuşun bir insan olduğunu bilmiş,
Kuş da tekrar insan suretine girmiş.
Peri kız artık bir insan olduğunu duyurmuş.
Babası da hemen evlenmelerini buyurmuş.
Şehzade düğünü ülkesinde yapmak istemiş,
Ama önce Arap Üzengi'yi alt etmeliymiş.
Arap Üzengi'nin sarayına gelmişler,
Peri padişahının kızı insan oldu, demişler.
Onları gören Arap Üzengi isteğinden vazgeçmiş.
Kılıcını da delikanlıya hediye etmiş.
Şehzade belinde kılıçla devlerin bahçesine gitmiş.
Kılıcı gören devler de aynayı geri vermiş.
Aynayı alan şehzade dev anasını ziyaret etmiş,
Onunla vedalaşıp yoluna devam etmiş.
Uzun bir yürüyüşün ardından saraya yaklaşmışlar,
Diğerk kardeşlerin başına neler geldiğini sormuşlar.
Ama bir cevap bulamamışlar.
Biraz daha ilerleyince perişan iki adama rastlamışlar.
Biraz daha yaklaşıncı onların kardeşleri olduğunu anlamışlar.
Delikanlı kardeşlerini görünce sevinmiş,
Başından geçenleri anında nakletmiş.
Ağabeyler kardeşlerinin aynayı bulmasına şaşırmış,
Güzel bir kızla evlenecek olmasını da kıskanmış.
Sonra hep beraber sarayın yoluna revan olmuşlar.
Bir vakit sonra çok susamışlar.
Sonra su içecekleri bir kuyu bulmuşlar.
Ağabeyleri genç şehzadeden suyu doldurmasını istemiş,
Şehzade de bu talebi kabul etmiş.
Şehzade kuyuya inince ses seda kesilmiş.
Ağabeyleri kızı da alarak oradan uzaklaşmış.
Kuyunun başında şehzadenin atı kalakalmış.
Diğerk şehzadeler aynayı babasına vermişler.
“Aynayı beraber bulduk.” diye yalan söylemişler.

“Küçük şehzade de yolda kayboldu.” demişler.
Kuyunun başında at tepinmiş, kişnemiş.
Oğlan kuşa dönüşerek kuyudan çıkıvermiş.
İnsan suretinde atının sırtına binmiş.
Çok geç olmadan saraya yetişmiş.
Küçük oğlan, babasının karşısına çıkmış,
Padişah bu işte bir iş olduğunu anlamış.
Ağabeylerin kötülüğünü öğrenmiş,
Padişah onlara büyük bir ceza vermiş.
Peri sultanla şehzadeyi de evlendirmiş.
Düğünleri kırk gün kırk gece sürmüş.
Dürüstlük ve iyilik en büyük ödölmüş.
Onlar muratlarına ermişler,
Ağabeyler cezalarını çekmişler.
“Gökten üç elma düştü
Dinleyenlerin başına...”

4.1.8. Büyücü ile Çırağı Masalı

“Zaman zaman içinde
Kalbur saman içinde
Cinler cirit oynarken
Eski hamam içinde
Biz ne sağa baktık ne sola
Demir çarık demir asa,
Düştük yola
Var varanın sür sürünün
Baykuşu çoktur viranenin...”
Bir zamanlar bir kadın varmış,
Oğluyla beraber yaşarmış.
Oğlan girdiği her işten kaçarmış,
Herkes bu işe çok şaşarmış.
Artık anasının aklı iyice karışmış,
Bir gün ana oğul çarşıya gitmişler.
Tek tek zanaatkârları gezmişler.
Bir büyücü dükkânına girmişler.
Oğlan büyücünün cazibesine kapılmış,
Onun çırağı olmak için anasının rızasını almış,
Büyücü de bundan memnun kalmış.
Oğlan, büyücü ne öğrettiyse yalayıp yutmuş.
Her şeyi öğrenip büyücünün yerini tutmuş.
Bir gün büyücü bir plan kurmuş.
Planı da oğlana duyurmuş.
Delikanlı büyücüye güvenmiş,
Büyücü ne derse yaparım, demiş.

Ancak başına geleceklerden habersizmiş.
Büyücü, insanları kandırmanın peşindeymiş.
Büyücü, kendini bir koça dönüştürmüş.
Oğlan da koçu bir mezatçıya götürmüş.
Bir adam beş yüz liraya koçu sahiplenmiş.
Delikanlı koçu adama teslim etmiş.
Büyücünün tembihlediği gibi ipini vermemiş.
Akşam olunca büyücü insan hâliyle çıkagelmiş.
Ertesi gün büyücü kendini bir ata dönüştürmüş.
Oğlan da atı alıp yine mezatçıya götürmüş.
Atı satınca ipini cebine atmış.
İşte o vakit zihninde bir fikir parlamış.
Soluğu anasının evinde almış.
Olanları tek tek anlatmış:
- Bundan böyle başımın çaresine bakabilirim,
Aklımı kullanıp büyük bir servet kazanabilirim.
Kadıncağz oğlunun sözlerine anlam verememiş.
Sadece şöyle demiş:
- Evladım bu işi de yarım bırakıp kaçma,
Başımıza yeni belalar açma!
Oğlan anasına ne yapacağını anlatmış,
Bu plan anasının aklına yatmamış:
- Kendimi bir hamama dönüştüreceğim.
Sen de beni satacaksın,
Ama anahtarını saklayacaksın.
Sonra insan olup eve döneceğim.
Bu sırada büyücü, insan hâliyle eve dönmüş.
Çırağın evde olmadığını görmüş.
Bunun üzerine öfkeden deliye dönmüş.
Ertesi sabah çırağını aramaya koyulmuş.
Bakmış pazar yerinde güzelce bir hamam kurulmuş.
Büyücü hemen anlamış, çırağı işte buymuş.
Ahalî hamamın güzelliğine hayran kalmış.
Büyücü de ahalinin arasına dalmış.
Paşaların, beylerin gücü hamama yetmemiş.
Büyücü ise çok yüksek bir fiyat vermiş.
Adam hamamın parasını kadına uzatmış,
Kadın da anahtarı veremeyeceğini anlatmış.
Büyücü, anahtara karşılık çok para saymış.
Kadın da adama kanmış.
Delikanlı son anda durumu fark etmiş.
Hemen kendini kuşa çevirmiş.
Ustası durur mu o da bir şahine dönüşmüş.
Kanat çırparak kuşun peşine düşmüş.

Uça uça bir saray bahçesine varmışlar.
Padişahın eğlencesinin ortasına dalmışlar.
Bu sefer oğlan bir güle dönüşmüş.
Kendisini padişahın ayaklarının dibine düşürmüş.
Padişahın şaşkınlığı yüzünden okunmuş.
Gül mevsimi değilmiş,
Bu, yüreğine dokunmuş
- Sen Allah'ın lütfu bir gülsün.
Kimse üzülmesin herkes gülsün.
Büyücü de bir ozan kılığına bürünmüş.
Elinde udu ile bahçenin başında görünmüş.
Mızrabını çalgısının tellerine deydirmiş.
Herkesi büyülemiş, adeta boyun eğdirmiş.
Sonra da padişahın elindeki gülü istemiş.
Bu istek padişahı hiç hoşuna gitmemiş:
- Bu çiçek bana Rabb'im bir hediyesidir.
Kim bana ait olanı isteme densizliğini dillendirir.
Büyücü de vakit kaybetmeden cevabı vermiş:
- Söylemeye çalıştığım şey besbellidir,
Sevdalı olduğum gül elinizdedir.
Onu yıllardır her yerde arar dururum,
Gülü bana vermezseniz kahrımdan ölürüm.
Padişah da kendi kendine söylenmiş.
Şu bahtsız adamı sevindireyim bari, demiş.
Büyücü, gülü tam tutacakken yere düşürmüş.
Gül, yere düşünce darı tanelerine dönüşmüş.
Bunun üzerine büyücü de bir horoz oluvermiş.
Darı taneleri horozun midesine doluvermiş.
Bir darı tanesi horozun gözünden kaçmış,
Delikanlı bu taneden vücut bulup gözünü açmış.
Oracıkta istese horozun canını alırmış.
Kötülük insanın yanına kalırmış.
Merhametli davranmış, helalleşmişler.
Allah'tan af dilemişler.
Padişah, gördükleri karşısında şaşkına dönmüş.
Delikanlının izah vermesiyle heyecanı sönmüş.
Padişah, delikanlıyı başveziri tayin etmiş.
Üstelik kızını da onunla evlendirmiş.
Büyücü oğlan hem servet hem bir eş sahibi olmuş.
Hayatı mutluluk ve huzurla dolmuş.

4.1.9. Ciğer Masalı

*“Evvel zaman içinde
Kalbur saman içinde*

Develer tellal pireler berber iken
Ben annemin beşiğini tıngır mıngır sallar iken
Az gittim uz gittim,
Dere tepe düz gittim,
Çayır çimen geçerek
Lale sümbül biçerek
Soğuk sular içerek
Altı ayla bir güz gittim.
Bir de dönüp arkama baktım ki ne göreyim!
Bir arpa boyu yol gidememişim.
Yalan değil martaval.
Alın size duyulmamış bir masal.”
Bir zamanlar bir kadının canı ciğer çekmiş.
Kadın kızından ciğer almasını istemiş.
“Gelirken gölde yıkayıp gel” diye tembihlemiş.
Kızcağız doğruca gitmiş çarşıya.
Ciğeri almış başlamış güzelce yıkamaya.
İşi bitince “hop” diye çıkmış gölden kıyıya.
Tam bu sırada bir leylek ciğeri kapıp kanatlanmış.
Kızcağız orada öylece kalakalmış:
- Ah leylek kaptın ciğerimi.
Anneme ne derim şimdi.
Nasıl da yaktın ciğerimi.
Leylek demiş ki sen bana verirsen biraz arpa.
Ciğerini geri veririm işler sarmadan sarpa.
Kız ambara gidip yalvarmış:
- Ey ambar bana biraz arpa ver,
Leyleğe götürüyüm,
O da bana ciğer versin,
Anama götürüyüm.
Ambar demiş:
- Arpayı veririm elbette sana,
Ama bir fare fena dadandı bana.
Aktara gidip dönersen bir ilaçla
Ben de arpayı veririm sana avuçla.
Kızcağız aktarı arayıp bulmuş:
- Aktar amca bana öyle bir ilaç ver
Çiftçi babaya götürüyüm.
O bana arpa versin.
Ben, arpayı leyleğe götürüyüm,
O da ciğeri geri versin.
Ben de ciğeri alıp anama götürüyüm.
- Olur elbette, demiş aktar dura dura.
Eğer getirirsen bana bir çift kundura.

- Kunduracıya koşmuş kız,
Görenler demiş ah bu ne hız!
- Kunduracı amca bana bir çift kundura ver,
Aktara götüreyim.
Aktar bana ilaç versin,
İlacı alıp çiftçiye götüreyim.
Çiftçi bana arpa versin.
Arpayı alıp leyleğe götüreyim.
Leylek de bana ciğeri versin.
Ciğeri alıp anneme götüreyim, demiş.

Kunduracı:

- Bana getirirsen öküz derisini,
Çok da düşünmezsin gerisini.
O zaman sana veririm bir çift kundura.
Kızcağız kalkmış dericiye gitmiş bu sefer,
Yorgunluktan süzölmüş, olmuş beter.
- Ah derici amca biraz dışarı gelir misin?
Bana bir öküz derisi verir misin?
Deriyi kunduracıya götüreyim,
Kunduracı bana kundura versin.
Kundurayı aktara götüreyim,
Aktar bana ilaç versin.
İlacı çiftçiye götüreyim,
Çiftçi bana arpa versin.
Arpayı leyleğe götüreyim.
Leylek bana ciğer versin,
Ciğeri de anneme götüreyim.

Derici pekâlâ, demiş, devam etmiş:

- Bana bir öküz postu getirirsen
Onu işleyip veririm derisini.
Sen de kunduracıdan alırsın istediğini.

Bunun üzerine kız bulmuş öküz dostunu,
İstemiş ondan postunu:

- Bana postunu ver ki dericiye götüreyim
Derici işleyince postu kunduracıya vereyim
Kunduracı bana kundura versin
Kundurayı aktara götüreyim.
Aktar bana ilaç versin
İlacı çiftçiye götüreyim.
Çiftçi bana arpa versin
Arpayı da leyleğe götüreyim.
Leylek de ciğeri bana geri versin.
Ben de ciğeri anneme götüreyim, demiş.

Öküz de istemiş kızdan,

Koca bir balya saman.

Kız şimdi de çiftçiye gitmiş:

- Bana biraz saman ver de öküze götürüyim,
Öküz bana postunu versin.
Postu dericiye götürüyim,
O da postu işleyip bana deriyi versin.
Onu da kunduracıya götürüyim,
Kunduracı bana kundura versin.
Onu da aktara götürüyim,
Aktar bana ilaç versin.
İlacı ambara yetiştireyim.
Ben de ciğeri alıp anneme götürüyim.

Çiftçi üzgün üzgün cevap vermiş:

- Öyle bir derdim var ki isimsiz,
Toprağım çorak mahsulüm verimsiz.
Allah'a dua et, biraz yağmur versin.
O vakit samanı alır, gidersin.

Kız Allah'a açmış elini,

Dua etmiş döndürdüğünce dilini.

Allah bereketli bir yağmur nasip edince

Kızcağız da hakikati görmüş iyice.

- Allah'tır yalnızca karşılıksız veren,
Bütün nimetleri önümüze seren.

Samanı götürmüş öküze, almış ondan postu,

Postu götürmüş dericiye, deriyi almış,

Deriyi götürmüş kunduracıya,

Kundurayı almış.

Kundurayı götürmüş aktara,

İlacı almış.

İlacı götürmüş ambara,

Arpayı almış.

Arpayı da leyleğe ulaştırınca

Leylek de ciğeri geri vermiş.

Ciğeri alan kız, anasının yanına varınca

Annesi ciğeri bir güzel pişirivermiş.

Nihayet ana kız muratlarına ermişler.

Nimeti veren Allah'a şükretmişler.

“Gökten üç elma düşmüş

Biri anlatanın, biri dinleyenin biri de kızın başına...”

4.1.10. Helvacı Güzeli Masalı

“Bir sözün önü var,

Arkası yok.

Gömleğinin yeni var,

Yakası yok.
Sabır da bir huydur,
Suyu var tası yok.
Gel de sabreyle sabreyle...”
Bir varmış, bir yokmuş,
Evvel zaman içinde,
Kalbur saman içinde,
Yaşarmış bir tarak ustası,
Hiç yokmuş birikmiş parası.
Taraklarını satmak için gitmiş bir kahvehaneye,
Müşteri beklemek için oturmuş bir köşeye.
Kahvesini içerken etrafını süzmüş,
Bir yandan da kara kara düşünmüş.
Bu tarakları nasıl satarım, diye.
Tam bu sırada birkaç tüccar gelmiş kahvehaneye,
Tarak ustası başlamış tarakları sergilemeye.
Ustanın mahareti büyük beğeni toplamış,
Usta sevinçten hop hoplamış,
Tarakların hepsi hemen satılmış,
Bin tane de yeni sipariş almış.
Âdeta adamın başına talih kuşu konmuş.
Artık bu yokluk günleri için bir sonmuş.
Birkaç ay içinde tarakları hazırlamış,
Sonra tarakları teslim edip parasını almış.
Zengin bir adama dönüşmüş.
“Artık hacca gidebilirim.” diye düşünmüş
Küçük kızlarını bir dosta emanet etmişler,
Karı koca hacca gitmişler.
Lakin dost bildikleri düşman olmuş,
Küçük kıza bir tuzak kurmuş.
Bir fırsatını kollayıp durmuş.
Kızı “eğlendireyim seni” diye bir hamama götürmüş.
Kızı böylece tuzağına düşürmüş.
Hamamda bir kaza süsü vererek besbelli
Kızı ortadan kaldırmakmış bütün emeli.
Kız bir fenalık olacağını hissetmiş,
Gözümü açık tutayım, demiş:
- Teyzeciğim gel seni bir güzel keseleyeyim,
Böylece üzerimdeki hakkını ödeyeyim.
Kız, kadının saçını başını bir güzel sabunlamış,
Kadın köpüklerden bir türlü arınamamış.
Kız hamamdan kaçıp kendini kurtarmış,
Kötü kalpli kadın onu bulamamış.
Kızcağız can havli ile yollara düşmüş,

Yol onu büyük bir ormana götürmüş.
Kız bir ağaca tırmanmış,
Ağacın yaprakları arasına saklanmış.
Bir gün, genç bir padişah sarayından bıkmış,
Veziri ile beraber ava çıkmış.
Ormanda av peşinde koşmuşlar,
Vakti gelince de namaza durmuşlar.
Padişah elini açıp dua etmiş,
Başına göğe kaldırınca ağaçtaki kızı fark etmiş.
Kızı ağaçtan inmeye ikna etmiş.
Yanlarına alarak saraya getirmiş.
Padişahla kız birbirini çok sevmiş,
Büyükleri de onları evlendirmiş.
Aradan zaman geçince kız ailesini özlemiş,
Hacdan gelecekleri yolları gözlemiş.
Padişah, kızı ailesinin yanına göndermiş,
Beraberinde aileni de alıp getir, demiş.
Vezir birkaç askerle kıza eşlik etmiş.
Lakin kıskanç vezir bunu fırsat bilmiş.
Kafile günlerce yol almış,
Kız yanlış bir şeyler olduğunu anlamış.
Sultan çaresiz kalmış,
Mecburen kafileden kaçmış.
Vezir, kızı her yerde aramış,
Lakin hiçbir yerde bulamamış.
Vezir, padişahın yanına geri dönmüş,
Askerlerden de kurtulmuş.
Kızın durup dururken kaçtığı yalanını uydurmuş.
Sultan yolda bir çobana rastlamış.
Çobanın kıyafetlerini kuşanmış.
Karşılığında saray elbisesini vermiş.
Genç bir erkek kılığına bürünmüş,
Yollarda hiç durmadan yürümüş.
Yolda ilerlerken bir helvacı dükkânı görmüş,
Hemen dükkânın içine girmiş:
- Ustacığım, lütfen size olayım çırak.
Elimden her iş gelir ne yorgan isterim ne yatak.
Helvacı ustası, çaresiz bu gencin isteğini kabul etmiş,
Helva yapmayı da hemen öğretmiş.
Usta, çırağından pek memnun kalmış,
Onun sayesinde müşterisi çoğalmış.
Maharetli çırağın ünü etrafa yayılmış.
Kızın babası da hacdan döneli çok olmuş.
O da dükkânın müdavimlerinden olmuş.

Tarak ustalığını bırakmış.
Bir kahvehane açmış.
Kızın babası da helva yemeğe gelmiş,
Kız, babasına şimdilik hiç seslenmemiş.
Sarayda ise padişah, vezirin yalanlarıyla kahrolmuş,
Huzuru kalmamış, mahvolmuş,
Düşünmekten içi içini yemiş,
Karısının kaçıp gitmesine akıl sır erdirememiş.
Bir gün akı başına gelmiş,
Karımı aramalıyım, demiş.
Vezirle uzun bir yolculuğun ardından bir diyara varmışlar,
Ahaliye karınlarını doyuracak bir han sormuşlar.
Ahali, helva dükkânını övmüş,
Padişahla veziri helva dükkânına götürmüş.
Kız onları kapıda görmüş,
Hemen bir oyun düşünmüş.
Padişahla vezir kızı tanıyamamışlar,
Orada çalışan çırak sanmışlar:
- Genç adam, hadi bakalım,
 Şu methedilen helvalarından tadalım.
Çırak hiç bozuntuya vermemiş,
Sabredip oyununa devam etmiş:
- Efendim bütün gece burada kalınız,
 Helvalarımın bütün çeşitlerinden tadınız.
 Hem size özel helvalar da yaparım.
 Hem de garip bir hikâye anlatırım.
Çırağın esrarlı sözleri dikkatlerini çekmiş,
Padişah kalmayı seve seve kabul etmiş.
Bu sırada dükkâna ahaliden birkaç kişi gelmiş,
Helva gecesi tertip ettiklerini söylemiş.
Hem çırağı hem de misafirleri davet etmiş.
Nihayetinde hepsi davete katılmaya razı olmuş,
Kızın da asıl istediği buymuş.
Davetlilerin arasında herkes varmış,
Padişah, vezir, aile dostları ve babası hâlihazırdaymış.
Helvalar pişirilmiş, dağıtılmış,
Sohbet başlamış, hatıralar anlatılmış.
Sıra bizim çırağa gelmiş,
Kimsenin dışarı çıkmasına izin vermemiş.
Hikâyesini anlatmaya başlamış.
Önce hacca giden babasını anlatmış.
Sonra aile dostunun tuzağını anlatmış.
Daha sonra da vezirin ihanetini anlatmış.
Padişah da o anda anlamış,

Üzüntüsünden dayanamayıp ağlamış.

Kız haykırmış:

- Haksızlık yapılan kız benim ağalar

Bana haksızlık yapanlar da işte buradalar.

Padişah hemen onları cezalandırmış,

Sonunda da sevdiğine sarılmış.

Kız; ailesine kavuşmuş, hasret gidermiş,

Padişahla beraber sarayına gitmiş.

“Onlar ermiş muradına

Biz çıkalım kerevetine.

Gökten elma düşse

Bütün sabredenlerin başına...”

4.2. Masallara Yönelik Bulgular

Masallar, yeniden yazma/oluşturma aşamasına geçmeden önce ayrıntılı bir biçimde okunmuştur. Masallarda çocuğa, eğitime uygun olmayan ifadeler, şiddet, ötekileştirme, ayrımcılık, cinsellik, cinsiyetçilik, zorbalık vb. içeren kavramlar uzman görüşü alınarak belirlenmiştir. Uzun cümleler kendi içinde parçalara ayrılarak kısaltılmıştır. Kurgusal hatalar düzeltilmeye çalışılmıştır. Özgün masalın dil ve anlatım özellikleri ile söz varlığı korunmaya çalışılarak var olan cümleler şiir biçiminde yeniden yazılmıştır.

Bu bölümde masallarda yukarıda bahsedilen olumsuz durumların değişimi ile ilgili yapılan işlemlerden bahsedilmiştir.

1. İki Kardeş masalında masal başı tekerlemesi bulunmamaktadır. Yeniden yazılan metne masal başı tekerlemesi eklenmiştir. Özgün metinde yer alan **“efendi / köle”** tabirleri çıkarılarak “padişah ve padişahın adamları” ifadeleri kullanılmıştır. Özgün metinde bulunan **“Padişah, kızın üzerine atlamış”** ifadesi şiddet unsuru olarak kabul edilerek “Padişah yakalamış kızı” şeklinde değiştirilmiştir. Metinde geçen **“zenci kadın / Arap cariye”** ifadeleri kötülüğü yapanın cinsiyeti ve etnik bilgisini ifade ettiğinden metinden çıkarılarak “Kıskananlar olmuş genç kızla padişahı” şeklinde örtülü bir şekilde ifade edilmiştir. **“Adî kadın kırk katırın kuyruğuna bağlanmış, dörtnala koşan katırlar onu parçalarına ayırmış.”** cümlesi şiddet ve hakaret içeren öğeler olarak düşünülerek metinden çıkarılmıştır. Özgün metinde yer alan **“Balığın kanını yalayan geyik, yeniden insana dönüşmüş.”** cümlesi acıma ve şefkat değeri eklenerek “Balığı yalayan geyik insana dönüşmüş.” şeklinde yazılmıştır.

2. Korku masalında **“Kimin sağlığına içiyorsun, diye sormuşlar. Şu helva yaptığı sırada mezardan uzanan elin korkutamadığı gencin şerefine içiyorum, demiş.”** ifadesi

alkol çağrışımı yaptığı düşünülerek “Pınarın başında güzel güzel söylemiş / Bir kız mezarda helva pişiren gençten bahsetmiş. / Ona uzanan el bendim demiş” şeklinde yazılmıştır. Özgün metinde “Ona **saldırmış**. Adam akıllı **dövmüş**. Bana öyle bir **dayak attı** ki az kalsın **ölüyordum**.” bölümü şiddet içerikli olduğu için “Aşağıda gemiyi sallayan bir deniz kızı varmış. / Delikanlı deniz kızını oradan uzaklaştırmış.” şeklinde değiştirilmiştir. “**Yahudi’nin teki**” ifadesi “**adamin biri**” olarak değiştirilmiştir. Kötü ve ahlaksız davranış sergileyen karakterlerin etnik bilgisi gizlenmiştir. Diğer durumlarda etnik bilgi gizlenmeden kullanılmıştır. “Sözleri **dul** sultana iletilmiş.” bölümünden dul ifadesi cinsiyetçi olduğundan çıkarılmıştır. Korku kavramı ifade olarak olumsuz kabul edilse bile bu masalda korkunun doğal bir duygu olduğu hissettirilmiştir. Masalda gerçekte çocukların korkacağı durumlara uyum sağlama olarak değerlendirilmiştir. Masal başı ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.

3. Suskun Sultan masalında, masalın başında masal kahramanı “Küçük Şehzade” olarak değerlendirilmiştir. Masalın ortasından itibaren herhangi bir geçiş ifadesi kullanılmadan “Genç Şehzade” olarak ifade edilmiştir. Yeniden yazılan metinde anlam bütünlüğünü koruması için başından sonuna kadar “Genç Şehzade” olarak ifade edilmiştir. Masalda, pınardan su dolduran kadın, testisinin kırılmasına kızdığı hâlde padişahı korktuğu için bir şey söylemeye cesaret edememiştir. Yeniden yazılan metinde **padişahı korkma** kavramı çıkarılmış, kadın sinirlenmiş ama kendini tutmuş, sakın kalmayı başararak sabretmiştir. **Sabır** değeri eklenmiştir. Pınardan su dolduran kadın, şehzade testilerini kırdığından pazardan üçüncü testi almak için borçlanmak zorunda kalmıştır. Bu bilgi, kurgudan bağımsız olduğu için metinden çıkarılmıştır. Suskun Sultan’ın sarayı tümüyle **insan kafatasından** yapılmış. Yeniden yazılan masal metninde bu bilgi çıkarılmıştır. Özgün masal metninde Şehzade, Suskun Sultan’ı konuşturmayı başardığı hâlde Sultan’ın **sözünü tutmadığı** görülür. Şehzade’ye, Sultan’ı üç kere konuşturması gerektiği söylenerek şehzade reddedilir. Yeniden yazılan masal metninde Suskun Sultan sözünü tutarak şehzade ile evlenmeyi kabul eder. **Ahde vefa** değeri eklenmiştir. Suskun Sultan’ı konuşturmak için bülbül iki hikâyeye daha anlatır. Kurgunun dağılmaması için bülbül tek hikâyeye anlatır. Diğer iki hikâyeye bütünüyle olumsuz değer içerdiğinden ve kurguyu fazlaca uzattığından çıkarılmıştır. Özgün masalda Suskun Sultan “**Sizi ahmaklar!**” diyerek hitap eder. Yeniden yazılan masal metninde bu hitap çıkarılmıştır. Özgün masal metnindeki fiilimsilerle uzatılmış cümleler daha sade hâle getirilmiştir. “**Nihayet bir dağın tepesine varmışlar. Burada taşın ve toprağın güneş gibi ısıldığını fark etmişler. Etraflarına bakınırken yaşlı bir adamamın onlara doğru yaklaşmakta olduğunu görmüşler ve adama bulundukları yerin neresi olduğunu sormuşlar.**” bölümü, “Varmışlar güneş gibi ısıldayan bir dağa / Bakmışlar şöyle sağa sola /

Onlara doğru gelen yaşlı bir adam görmüşler / Bu ışıltı neyin nesidir, demişler.” şeklinde yeniden yazılmıştır.

4. Büyücü Derviş masalında “Senin saçından yakalayarak şuradaki ağaca asacak ve **kırbaçlamaya** başlayacak. Biliyor musun, diye soracak; sonra bilmiyorum, diye cevap vereceksin bu sorusuna (...) **Saçından tuttuğu gibi delikanlıyı bir ağaca asmış, adamakıllı dövmüş ve sormuş.**” ile “Genç adam önce **eşek sudan gelinceye kadar bir güzel dayak yemekteymiş.**” bölümleri şiddet içerikli olduğundan “Ne sorarsa ‘ben bilmem’ dersin/ yoksa bir güzel dayak yersin / Kız da bir kuğu hâlinde uçmuş / Hemen sonra derviş gelmiş / Oğlanı sorguya çekmiş / Oğlan bütün sorulara ‘ben bilmem’ demiş. / Üç gün boyunca bu durum tekrar etmiş. / Derviş en sonunda pes etmiş.” şeklinde değiştirilmiştir. Masal başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.

5. Balık Peri masalının özgün metnindeki “**Delikanlı hiçbir zorlukla karşılaşmadan en değirmenini Arap’tan aldığı gibi geri yola koyulmuş. Yolda ilerlerken farkında olmadan değirmeni çevirmiş ve 7-8 kişilik yemeği yere döküvermiş. Yere düşen yiyecekleri toplayarak eve doğru yürümeye devam etmiş.**” bölümü masalın kurgusuyla ilişkilendirilemediğinden metinden çıkarılmıştır.” “Böylesi **nefis bir güzellikte** ancak padişahların evlenmeye layık olabildiğini söyler.” sosyal ayrımcılık içerdiğinden metinden çıkarılmıştır. Masal başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.

6. Karga Peri masalında masal başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir. “**Şarap, sarhoş**” ifadelerinin yerine “Saraydan kırk araba şurup isteyeceksin, / Ormandaki kırk yalağa dökeceksin / Fillerin gelip buradan su içtiğini göreceksin / Filler sersemleyip uyuyunca dişlerini sökeceksin” şeklinde değişiklik yapılmıştır. “Fil dişlerini getirmesi için kırk gün süre vermiş, / Getirmezse canını almakla tehdit etmiş.” / Oğlana yine kırk gün mühlet vermişler, / “Kuşun sahibini getirmezsen ölürsün” demişler.” ifadelerinde günlük hayatta rastlanan bir ağız alışkanlığı tehdit unsuru olduğu için kurguda bu tehdidin ana karakteri harekete geçirmesinden dolayı kullanılmıştır. Masal başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.

7. Sihirli Ayna masalında “Kılıcımın tadına bakar, **iki parçaya ayrılırdın**” ifadesi şiddet; “Böylece **yigit de kızı alıp onunla dilediğini yapabilirmiş.**” cümlesi de cinsiyetçi bir ifade olduğundan masaldan çıkarılarak yazılmıştır. “Eee, hepsi mışıl mışıl uyuduğuna göre şu değerli taşlarla kaplı dallardan birini çekip alsam nereden haberleri olacak ki?” diye geçirmiş

aklından.” bölümü masalın ana kahramanına olumsuz özellik yüklediğinden değiştirilmiştir. Masal başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.

8. Büyücü ile Çırağı masalında usta çırak ilişkisindeki ana karakterler sahtekârlık ve yalancılık üzerine davranmaya başlarlar. Masalın sonunda çırak; ustayı öldürür, çırak da bir padişah tarafından ödüllendirilir. Padişah iyi bir insandır ama çırağın yaptığı kötülükleri önemsemeden onu ödüllendirir. Bu kurgu genel ahlak normuyla örtüşmemektedir. Bu yüzden bu masalın kurgusunda değişikliğe gidilmiştir. “Seni işe yaramaz! Görürüm ki bu sefer beni büsbütün **kazıklayıp gitmişsin.**” ifadesinde argo unsur olduğu için çıkarılmıştır. **“Büyücü de o kalabalığın arasındaymış ve doğrusu bu ya, bu heybetli yapının gerçekte o alçak çırağı olduğunu bir bakışta anlamış.”** ifadesindeki alçak ifadesi değiştirilmiş “Ertesi sabah çırağını aramaya koyulmuş. / Bakmış pazar yerinde güzelce bir hamam kurulmuş. Büyücü hemen anlamış, çırağı işte buymuş.” şeklinde yeniden yazılmıştır. **“Bu tane de aniden delikanlıya dönüşmüş ve genç adam horozu yakalamış, boynunu büküp kırmış, velhasıl oracıkta ustasının canını almış.”** ifadelerinde şiddet unsuru var kabul edilerek şu şekilde değiştirilmiştir: “Masalın sonunda yapılan kötülükten duyulan pişmanlık, af dileme, helalleşme kavramları eklenerek **iyilik** değeri ön plana çıkarılmıştır: “Oracıkta istese horozun canını alırmış. / Kötülük insanın yanına kalırmış. / Merhametli davranmış, helalleşmişler. / Allah’tan af dilemişler.” Masal başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.

9. Ciğer masalında masal başı tekerlemesi yoktur. Masal başı tekerlemesi eklenmiştir. **“Bir gün kadının biri durduk yere ciğer yeme hevesine düşmüş.”** cümlesinde günlük kullanılan dilden uzak bir ifade ile ciğer yeme isteği anlatılmıştır. Yeniden yazılan masal metninde “Bir gün bir kadının canı ciğer çekmiş.” ifadesi ile kadının ciğer yeme isteği daha net bir şekilde anlatılmıştır. Özgün masal metninde “Ah leylek, ciğeri anama götürmezsem **beni dayaktan gebertecek.**” ifadesi şiddet içerikli olduğundan verilen sorumluluğu yerine getirememekten kaynaklı bir üzüntü ifadesi kazandırmak amacıyla “Ah leylek kaptın ciğerimi / Anneme ne derim şimdi / Nasıl da yaktın ciğerimi” ifadeleri kullanılmıştır. Ciğer kelimesinin hem gerçek hem de mecaz anlamı birlikte verilmiştir. Özgün masal metninde **Allah’ın huzurunda buhur yakma, buhursuz duanın fayda etmeyeceği** fikri metinden çıkarılarak sıralamada değişim yapılmıştır. İslam inancına göre hurafe ve batıl söylemlerden arındırılarak “Allah’a dua et, biraz yağmur versin / O vakit samanı alır gidersin / Kız, Allah’a açmış elini / Dua etmiş döndürdüğünce dilini / Allah bereketli bir yağmur nasip edince / Kızcağız da hakikati görmüş iyice / Allah’tır yalnızca karşılıksız veren / Bütün nimetleri önümüze seren” ifadeleri

yazılmıştır. Özgün masal metninde kız leylekten ciğeri almak için arpa bulmanın peşindedir. Bunun için de başkasından bir başkasına istediği şeyi getirmek zorundadır. Ancak bir bölümde “Kız eğer **amacına ulaşmak istiyorsa rençperi öpmesi gerektiğini** geçirmiş aklından.” cümlesinin geçtiği bölüm eğitsel ve ahlaki açıdan sakıncalı bulunarak metinden çıkarılmıştır.

10. Helvacı Güzeli masalında “**İşin aslı kızlarını evine yerleştirdikleri hoca bizim ustanın son günlerde ulaştığı muvaffakiyeti kıskanır, hasedinden çatır çatır çatlarmış; bu sebeple de uzun zamandır gizliden gizliye adamın başına bir fenalık gelmesi için dualar edip dururmuş.**” kısmı **hoca** yerine bir **aile dostu** olarak değiştirilmiş, **kötü bir şey için dua edilmesi** dinî kurallara uymadığı için metinden çıkarılmıştır. “Nalınlarını çıkarıp havlusuna raptederek adama öyle bir **dayak atmış** ki neye uğradığını şaşırان hocanın **yara bere içinde** kalan vücudunun kımıldatacak hâli kalmamış.” “Oğullarını çabucak eve dönerek **rezil** kardeşini bir tepeye götürmesi, orada **öldürmesi** ve vazifesini yerine getirdiğinin alameti olarak da kendilerine **kızın kana bulanmış elbiselerini** getirmesi ile görevlendirmişler.” “Kardeşini **öldürecek yüreklilik** yokmuş.”, “Ayağını belli belirsiz **bir yerden kesip yarasından** akan kanın kızın elbiselerinden birinin üzerine akıtmış.” bölümleri de şiddet içerikli olması, aile mefhumuna zarar verdiği düşünülerek çıkarılmıştır. “**İbadetini bitirmiş, vezirine dönüp şöyle demiş: Ben avımı çoktan buldum.**” ifadesi “Başını göğ’e kaldırıncı ağacıdaki kız fark etmiş / Kızı ağaçtan inmeye ikna etmiş / Yanlarına alarak saraya getirmiş / Padişahla kız birbirini çok sevmiş / Büyükleri de onları evlendirmiş.” şeklinde değiştirilmiştir. “**Padişaha olduğun kadar bana da ait sayılırsın** neticede seni beraber bulduk. Ne var ki sen padişahla evlenmeyi yeğledin **seni şuracıkta öldüreceğim,** demiş.” ifadesi de doğru bir ifade olarak kabul edilemediğinden “Vezir birkaç askerle kıza eşlik etmiş / Lakin kıskanç vezir bunu fırsat bilmiş / Kafile günlerce yol almış / Kız yanlış bir şeyler olduğunu anlamış / Sultan çaresiz kalmış / Mecburen kafileden kaçmış.” şeklinde yazılmıştır. “Ertesi gün padişah, vezir ile hocayı huzuruna çağırtmış ve adamlara **kırk katır mı yoksa kırk satırı** mı yeğlediklerini sormuş. Bunun üzerine ikisi birden derhal **kırk katırın arkasına bağlanıp paramparça edilmişler** ve ettiklerinin bedelini **ibretlik bir ölümle** ödemişler.” bölümü şiddet içerikli olduğundan metinden çıkarılarak “Padişah hemen onları cezalandırmış.” şeklinde değiştirilmiştir. Masal başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.

4.3. Masal Anlatıcılarının Görüşlerine Yönelik Bulgular

Bu bölümde Millî Eğitim Bakanlığının “Anadolu Masalları Projesi” kapsamında masal anlatıcılığı eğitimi olarak masal anlatıcılığı yapan dört (4) öğretmenin masal anlatıcılığı ve Türk

masallarının yeniden yazılması ile ilgili görüşlerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Ayrıca bu masal anlatıcılarının şiir şeklinde yazılan masallar ile ilgili görüşlerine de yer verilmiştir. Yorumlamada içerik analizi neticesinde elde edilen sonuçlar alan yazını ile desteklenmeye çalışılmış ve masal anlatıcılarının görüşlerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanan nitel verilerin analizinde içerik analizi yapılmıştır. Görüşme yapılan dört (4) masal anlatıcısına bilimsel etik ilkeleri göz önünde bulundurularak MA1, MA2, MA3, MA4 olacak şekilde kod isimler verilmiştir. Veri analizi, toplanan verilerin anlamlandırılarak dış dünyaya aktarım sürecidir (Merriam, 2018, s. 167). Ayrıca, araştırmanın konusu hakkında bilgi sahibi ve nitel araştırma deneyimi olan kişilerin araştırmayı incelemeleri, çalışmanın inandırıcılığı açısından destek sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 279). Bu amaçla masal anlatıcılığı eğitimi almış ve masal anlatıcılığı yapan öğretmenler tarafından araştırma bulguları incelenmiş ve araştırmacıya dönüt verilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü (ÖYGM) ve UNESCO Türkiye Millî Komisyonu iş birliği ile 2019 yılında Anadolu Masal Anlatıcılığı Sertifika Programı açılmıştır. Bu program kapsamında, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan okul öncesi öğretmenleri, sınıf öğretmenleri, Türkçe öğretmenleri ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri Anadolu masal anlatıcılığı eğitimine alınmışlardır. (Anadolu Masalları Projesi, 2019). Bu proje ile okul çağı çocuklarını Türk kültür mirası masallarla tanıştırmak amaçlanmıştır. Öncelikle proje kapsamında akademik bir heyet oluşturularak en sevilen Anadolu masalları derlenmiştir. (“Çocukları Anadolu masalları ile buluşturacak proje”, 2019). Derlenen bu masallar, akademisyenlerce incelenerek çocukların seviyesine uygun şekilde yeniden düzenlenmiştir. (“Anadolu masalları projesi hayata geçiyor”, 2019). Öğretmenlere, derlenen masalların da yer aldığı hizmet içi eğitim programı çerçevesinde masal anlatıcılığı mesleki gelişim eğitimleri düzenlenmiştir.

Masallar her kültürde eğlendirme, eğlendirirken eğitme ve öğretme, kültürel ve ahlaki değerleri aşılama ve aktarma aracı olarak görülmektedir. Masal anlatıcısı, masalı üreten veya daha önceden üretilmiş bir masalı aktaran kimsedir. Masal anlatı geleneğinde masal anlatıcısı önemli bir yer tutar. Toplu bir bilincin ve sözlü kültürün ürünü olan masalların kuşaktan kuşağa aktarılması anlatıcılar yoluyla olmaktadır (Çeker 2019, s.166). Masal anlatıcılığı günümüzde bir performans sanatı olarak değerlendirilebilir, sahne sanatlarının bir parçası olarak kabul edilebilir. Hikâye ve masal anlatıcılığı profesyonel kimseler tarafından yapılabileceği gibi

toplum tarafından bilge olarak görülen ve saygın bulunan kimseler tarafından da yapılabilmektedir (Duran & Öztürk 2018, s. 87).

Masal anlatma geleneğini sürdürebilecek anlatma beceri ve yeterliğine sahip kişiler arasında öğretmenler ilk sırada yer alır. Öğretmenler masal anlatıcılığını canlı tutmak ve sürdürmek amacıyla çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır. Özellikle Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı, ana sınıfı ve sınıf öğretmenleri masalı eğitim materyali olarak kullanmaktadır. Diksiyon, hitabet ve drama çalışmalarında masal türünden yararlanılmaktadır. Konuşma ve dinleme becerisini masal anlatma etkinlikleriyle de desteklemektedirler. Aslında öğretmenler çağdaş masal anlatıcılarıdır. Bu bağlamda Türk masallarının yeniden yazılmasının ihtiyacını ve gerekliliğini ortaya koymak ve araştırmacının yeniden yazdığı masalları değerlendirmek amacıyla masal anlatıcıları ile bir görüşme gerçekleştirilmiştir.

Çağdaş masal anlatıcılarının karşılaştığı pek çok problem vardır. Masal anlatıcılığının gereken itibarı görmemesi, anlatı ortamlarının uygun olmayışı, dinleme kültürünün yaygınlaştırılmaması gibi dış problemlere; masal metinlerinin düzenlenmesi, güncellenmesi gibi iç problemler eşlik etmektedir. Bir masal anlatıcısı için masal metni çok önemlidir. Masal metni, anlatıcının beklentisini ve isteğini karşılırsa masal anlatıcısı anlatımında başarılı olur.

Masal anlatıcıları ile yapılan görüşmelerde masal anlatıcıları metin seçiminde bazı güçlüklerle karşılıklarını belirtmişlerdir.

MA1: Türk masalları baştan sona anlatmak için oldukça uzun olabiliyor. Mesela bir masalı beğeniyorum ama uzun olduğu için tercih etmiyorum. Masalların kısa olanlarını seçmeye çalışıyorum.

MA2: Türk masallarındaki olay örgüsü çok karmaşık. Çocuklara anlatırken bazı yerlerini yeniden kurguluyorum.

MA3: Masallarda çocuklara uygun olmayan argo veya küfür sayılabilecek ifadeler bulunabiliyor. Bu sözleri kullanmıyorum yerine alternatif sözler bulmaya çalışıyorum.

MA4: Cümle yapıları da uzun ve karmaşık. Bir cümleyi üç cümleye bölüp anlattığım oluyor.

Masal anlatıcılarının Türk masallarının yeniden yazımı ile ilgili görüşleri şöyledir:

MA1: Türk masallarının yeniden yazılmaya ve düzenlenmeye ihtiyacı vardır.

MA2: Bir masal anlatıcısı olarak masal metnini düzenlemek için zaman kaybetmek istemiyorum. Güvenilir ve hazır bir masal metnine ulaşabilmek çok iyi olur.

MA3: Masal metinlerinde şiddet, korku içerikleri mevcut. Bazen anlatırken bunlardan çocuğun ne kadar ve ne şekilde etkileneceğini tahmin edemiyorum.

MA4: Türk masalları kelime ve deyim öğretimi açısından çok faydalı ancak hangi masal hangi seviyedeki dinleyici için uygun kestirmek mümkün olmayabiliyor.

Masal anlatıcılarının şiir şeklinde bir masal anlatıp anlatmadıkları ile ilgili yöneltilen soruya “hayır” cevabını vermişlerdir. Masalların şiir olarak okunması anlatılması ile ilgili görüşleri ise şöyledir:

MA1: Aslında ilgi çekici olabilir. Çocukların akıllarında en çok tekerlemeler kalıyor.

MA2: Masalı daha çabuk ezberleyip anlatabiliriz. Akılda kalıcı olur.

MA3: Neden olmasın. Şiir zevki masal zevkiyle birleşir. Eğlenceli ve ritmik bir anlatım olur.

MA4: Masal anlatıcısı için yeni öğrendiği bir masalı daha kolay hâle getirebilir.

Masal anlatıcıları, masal derlemecisi Ignác Kúnos'un derlediği masalları okumadıklarını belirtmişlerdir. Masal anlatıcılarına Türk masal metinlerine ulaşabilmek için hangi kaynakları tercih ettikleri sorulmuştur. Anlatıcıların bu konuyla ilgili cevapları şöyledir:

MA1: Anadolu masallarını tercih ediyorum. Anadolu masalları projesinde anlatılan masallardan seçiyorum.

MA1: Saim Sakaoglu'nun kitaplarından okuyorum.

MA3: Naki Tezel gibi derlemecilerin eserlerinden bakıyorum ama masallar uzun geliyor. İnternette anlatılmış süresi belli masalları dinleyip öğreniyorum.

MA4: İnternette güvenilir bulduğum sitelerden beğendiklerimi seçiyorum.

Masal anlatıcılarına araştırmacı tarafından şiir olarak yeniden yazılar masallar gösterilip okutulmuştur. Şiirleştirilerek yazılan masalın okunabilir, anlatılabilir olması ile ilgili görüşleri sorulmuştur. Masal anlatıcıları bu konu ile ilgili görüşleri şunlardır:

MA1: Gayet güzel okunmaya ve anlatılmaya elverişli metinler.

MA2: Bu metinleri masal anlatımında kullanabilir miyim?

MA3: Hem okumaya hem anlatmaya uygun.

MA4: Ahenkli ve eğlenceli olmuş. Akıcı bir şekilde masal anlatılabilir.

Sonuç olarak masal anlatıcıları masal metnini bulmakta ve seçmekte zorlandıklarını, masal metinlerinde kendilerinin düzenleme ve değişiklik yapmak zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Masal anlatıcıları kendilerine kaynaklık edebilecek masal metinlerinin gerekli olduğunu, Türk masallarının yeniden yazılabileceğini belirtmişlerdir. Masalların şiir şeklinde de kullanılabileceğini ifade ederek şiir şeklinde yazılan masal metinlerine de olumlu görüş beyan etmişlerdir. Masal anlatıcılarının derlenip arşivlenmiş metinler yerine, düzenlenmiş, güncellenmiş masal metinlerini tercih ettiği söylenebilir. Masal anlatıcılarının Ignác Kúnos'un derlediği masalları okumaması da dikkat çekicidir. Bu durum söz konusu yazarın derleme masallarının okuyucu, anlatıcı ve dinleyici ile buluşturulması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

4.4. Öğrencilerle Yapılan Çalışmaya Yönelik Bulgular

Örgün eğitimde Türkçeyi B1 seviyesinde ikinci dil olarak öğrenen yabancı uyruklu 14-16 yaş aralığındaki yirmi dört (24) öğrenci ile okuma anlama çalışması yapılmıştır. Öğrencilerin seviyeleri eşit kabul edilmiştir. Öğrenciler rastgele iki gruba ayrılmıştır. Birinci gruba Ignác Kúnos'un “44 Türk Masalı” adlı kitabında yer alan “Ciğer” adlı masalın özgün hâli verilmiş ve metinle ilgili beş (5) açık uçlu soru sorulmuştur. İkinci gruba aynı metnin araştırmacı tarafından şiir şeklinde yeniden yazılan ve düzenlenen hâli verilmiştir. İkinci gruptaki öğrencilere de özgün metindeki aynı sorular sorulmuştur. Uygulamada kullanılan her iki metnin kelime sayıları denktir (640 kelime). Uygulamadan elde edilen veriler şu şekildedir:

2. grup, metni daha kısa sürede okuyarak soruları daha kısa sürede cevaplamıştır. 1. grubun metni okuması ve soruları cevaplaması daha uzun sürmüştür. Grupların metni anlama sorularına verdiği cevapların dağılımı ise şu şekildedir:

Tablo 4.4. 1. Öğrencilerin masalla ilgili sorulara verdiği cevap dağılımı.

	Doğru Cevap Sayısı	Yanlış Cevap Sayısı	Boş Cevap Sayısı
1.Grup	28	20	12
2.Grup	40	14	6

Her öğrencinin 5 soru cevapladığı 12 öğrenci vardır. Her bir grubun öğrencilerinden toplamda 60 cevap alınmıştır. Alınan cevaplardan hareketle yapılan değerlendirmede 1. grup öğrencileri 60 cevabın 28'ine doğru, 20'sine yanlış, 12'sine boş cevap; 2. grup öğrencileri ise 60 cevabın 40'ına doğru, 14'üne yanlış, 6'sına ise boş cevap vermişlerdir. Buradan hareketle 2. grup öğrencilerinin metinle ilgili soruları cevaplama da daha başarılı oldukları söylenebilmektedir.

Bu değerlendirmenin sonrasında iki grup arasında metin değişimi yapılmıştır. Grupların metinleri değiştirilmiştir. Özgün metin okuyan öğrencilere yeniden yazılan metin, yeniden yazılan metni okuyan öğrencilere ise özgün metin verilerek öğrencilerden metinleri yeniden okumaları istenmiştir. Daha sonra öğrencilerden metinleri değerlendiren bir form doldurmaları istenmiştir. Öğrencilerin formda verdiği cevapların öğrenci sayısına göre dağılımı ise şöyledir:

Tablo 4.4. 2. Öğrencilerin okudukları metinlerle ilgili cevap dağılımı.

Sorular	1.Metin (Özgün Metin)	2.Metin (Yeniden Yazılan Metin)	Hiçbiri	İkisi de
Hangi metin daha kolay ve anlaşılır bir metindi?	1	17	2	4
Hangi metinde anlamını bilmediğiniz kelime sayısı daha fazlaydı?	12	8	2	2
Hangi metni daha kısa sürede okudunuz?	-	22	1	1
Hangi metni daha çok sevdiniz/beğendiniz?	2	20	1	1
Hangi metin daha karmaşık ve zor geldi?	17	3	2	2

Öğrenciler formda verilen bütün sorulara cevap vermiştir. 24 öğrencinin 17'si yeniden yazılan masal metnini kolay ve anlaşılır bulurken 4'ü her ikisini de anlaşılır ve kolay bulmuştur. 12 öğrenci özgün metinde anlamını bilmediği kelimenin daha fazla olduğunu, 8 öğrenci ise yeniden yazılan metinde anlamını bilmediği kelimenin daha fazla olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin tamamına yakını (22) yeniden yazılan metni daha kısa sürede okumuştur. 20

öğrenci yeniden yazılan metni daha çok beğendiğini/sevdiğini ifade etmiştir. 17 öğrenci özgün metni daha zor ve karmaşık bulurken 3 öğrenci yeniden yazılan metni daha zor ve karmaşık bulmuştur. Araştırmacı tarafından şiir şeklinde yeniden yazılan masal metnini öğrencilerin çoğu daha anlaşılır bularak bu metni daha çok sevdiklerini ifade etmişlerdir.

4.5. Alan Uzmanlarının Görüşlerine Yönelik Bulgular

Bu bölümde Türkçe öğretimi alanında tecrübeli beş (5) alan uzmanının yeniden yazılan/oluşturulan masal metinlerini on beş (15) maddeye göre değerlendirdikleri formlardan elde edilen verilerin MS Excel programında hesaplanan madde ortalaması ve yüzdelik gösterimlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.5. 1. “İki Kardeş” masalına yönelik bulgular.

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Madde Ortalaması	Yüzdelik Gösterim
Özgün metindeki konu bütünlüğü korunmuştur.				2	3	4,6	0,92
Yeniden yazılan masal metni söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.		1		2	2	4,2	0,84
Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan metinde artırılmıştır.				3	2	4,4	0,88
Yeniden yazılan masal metni dil bilgisi yapıları bakımından B1 dil seviyesine uygundur.			1		4	4,8	0,96
Yeniden yazılan masal metni sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir.					5	5	1

Tablo 4.5. 1. “İki Kardeş” masalına yönelik bulgular (Devamı).

Yeniden yazılan masal metni B1 seviyesindeki öğrenciler için uygundur.	1	2	2	4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.			5	5	1
Yeniden yazılan masal metninin dil becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.			5	5	1
Yeniden yazılan masal metninde şiddet, ötekileştirme, ayrımcılık, cinsellik, cinsiyetçilik, zorbalık vb. gibi unsurlar yer almamaktadır.		2	3	4,6	0,92
Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.			5	5	1
Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır.	1	2	2	4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.			5	5	1
Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.			5	5	1
Yeniden yazılan masal Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.			5	5	1
Yeniden yazılan masal metni Türkç Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 dinleme/izleme kazanımları ile ilişkilendirilebilir.			5	5	1

“İki Kardeş” masalına yönelik olarak tabloda belirtildiği üzere “Yeniden yazılan masal metni sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir.”, “Yeniden yazılan masal metni şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.”, “Yeniden yazılan masal metninin dil becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.”, “Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.” , “Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile

ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.” maddeleri en yüksek katılım oranını (1) almıştır. Sırada 0,96 oranıyla “Yeniden yazılan masal metni dil bilgisi yapıları bakımından B1 dil seviyesine uygundur.”, 0,92 oranıyla “Yeniden yazılan masal metninde şiddet, ötekileştirme, cinsiyetçilik, vs. gibi unsurlar yer almamaktadır.” ile 0,88 oranıyla “Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan metinde arttırılmıştır.” maddesi gelmektedir. Sonrasında ise en düşük katılım oranı olan 0.84 oranına sahip “Yeniden yazılan masal metni söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.”, “Yeniden yazılan masal metni B1 seviyesindeki öğrenciler için uygundur.” ve “Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır.” maddesi gelmektedir.

Tablo 4.5. 2. “Korku” masalına yönelik bulgular.

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Madde Ortalaması	Yüzdelik Gösterim
Özgün metindeki konu bütünlüğü korunmuştur.			2	3		4,6	0,92
Yeniden yazılan masal metni söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.		1	2	2		4,2	0,84
Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan metinde arttırılmıştır.			2	3		4,2	0,92
Yeniden yazılan masal metni dil bilgisi yapıları bakımından B1 dil seviyesine uygundur.			1	4		4,8	0,96
Yeniden yazılan masal metni sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir.		1	2	2		4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni B1 seviyesindeki öğrenciler için uygundur.		1	2	2		4,2	0,84

Tablo 4.5. 2. “Korku” masalına yönelik bulgular (Devamı).

Yeniden yazılan masal metni şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.	5	5	1
Yeniden yazılan masal metninin dil becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.	5	5	1
Yeniden yazılan masal metninde şiddet, ötekileştirme, ayrımcılık, cinsellik, cinsiyetçilik, zorbalık vb. gibi unsurlar yer almamaktadır.	2	3	4,6 0,92
Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.	5	5	1
Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır.	1	2	2 4,2 0,84
Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1
Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1
Yeniden yazılan masal Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1
Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 dinleme/izleme kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1

“Korku” masalına yönelik olarak tabloda belirtildiği üzere en yüksek katılım oranını (1) “Yeniden yazılan masal metni, şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.”, “Yeniden yazılan masal metninin dil becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.”, “Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.”, “Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.” maddeleri almıştır. Daha sonra 0,96 katılım oranıyla “Yeniden yazılan masal metni dil bilgisi yapıları bakımından B1 dil seviyesine uygundur.” maddesi gelmektedir. Bu maddeyi 0,92 katılım oranıyla “Özgün metindeki konu

bütünlüğü korunmuştur.”, “Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan metinde arttırılmıştır.” ve “Yeniden yazılan masal metninde şiddet, ötekileştirme, ayrımcılık, cinsellik, cinsiyetçilik, zorbalık vb. gibi unsurlar yer almamaktadır.” maddeleri takip etmektedir. En düşük katılım oranı olan 0,84 katılım oranıyla “Yeniden yazılan masal metni söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.”, “Yeniden yazılan masal metni sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir.” ve “Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır.” maddeleri görülmektedir.

Tablo 4.5. 3. “Suskun Sultan” masalına yönelik bulgular.

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Madde Ortalaması	Yüzdelik Gösterim
Özgün metindeki konu bütünlüğü korunmuştur.				3	2	4,4	0,92
Yeniden yazılan masal metni söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.		1	2	2		4,2	0,84
Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan metinde arttırılmıştır.		1	2	2		4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni dil bilgisi yapıları bakımından B1 dil seviyesine uygundur.			1	4		4,8	0,96
Yeniden yazılan masal metni sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir.					5	5	1
Yeniden yazılan masal metni B1 seviyesindeki öğrenciler için uygundur.		1	2	2		4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.					5	5	1
Yeniden yazılan masal metninin dil becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.					5	5	1
Yeniden yazılan masal metninde şiddet, ötekileştirme, ayrımcılık, cinsellik, cinsiyetçilik, zorbalık vb. gibi unsurlar yer almamaktadır.			2	3		4,6	0,92

Tablo 4.5. 3. “Suskun Sultan” masalına yönelik bulgular (Devamı).

Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.			5	5	1
Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır.	1	2	2	4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.			5	5	1
Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.			5	5	1
Yeniden yazılan masal Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.			5	5	1
Yeniden yazılan masal metni Türkçe Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 dinleme/izleme kazanımları ile ilişkilendirilebilir.			5	5	1

“Suskun Sultan” masalına yönelik olarak tabloda belirtildiği üzere “Yeniden yazılan masal metni sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir.”, “Yeniden yazılan masal metni şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.”, “Yeniden yazılan masal metninin dil becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.”, “Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.”, Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.” maddeleri en yüksek katılım oranına (1) sahiptir. Bu maddeleri 0,96 oranıyla “Yeniden yazılan masal metni, dil bilgisi yapıları bakımından B1 dil seviyesine uygundur.” maddesi izlemektedir.” Akabinde “Özgün metindeki konu bütünlüğü korunmuştur.” ve “Yeniden yazılan masal metninde şiddet, ötekileştirme, ayrımcılık, cinsellik, cinsiyetçilik, zorbalık vb. gibi unsurlar yer almamaktadır.” maddeleri 0,92 oranıyla görülmektedir. En düşük oran 0,84’ e sahip maddeler ise “Yeniden yazılan masal metni söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.”, “Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan

metinde arttırılmıştır.” “Yeniden yazılan masal metni B1 seviyesindeki öğrenciler için uygundur.”, “Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır.” maddeleridir.

Tablo 4.5. 4. “Büyücü Derviş” masalına yönelik bulgular.

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Madde Ortalaması	Yüzdelik Gösterim
Özgün metindeki konu bütünlüğü korunmuştur.				2	3	4,6	0,92
Yeniden yazılan masal metni söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.		1	2	2		4,2	0,84
Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan metinde arttırılmıştır.		1	2	2		4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni dil bilgisi yapıları bakımından B1 dil seviyesine uygundur.			1	4		4,8	0,96
Yeniden yazılan masal metni sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir.					5	5	1
Yeniden yazılan masal metni B1 seviyesindeki öğrenciler için uygundur.		1	2	2		4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.					5	5	1
Yeniden yazılan masal metninin dil becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.					5	5	1
Yeniden yazılan masal metninde şiddet, ötekileştirme, ayrımcılık, cinsellik, cinsiyetçilik, zorbalık vb. gibi unsurlar yer almamaktadır.			2	3		4,6	0,92
Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.					5	5	1
Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır.		1	2	2		4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.					5	5	1

Tablo 4.5. 4. “Büyücü Derviş” masalına yönelik bulgular (Devamı).

Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1
Yeniden yazılan masal Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1
Yeniden yazılan masal metni Türkçe Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 dinleme/izleme kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1

“Büyücü Derviş” masalına yönelik olarak tabloda belirtildiği üzere en yüksek katılım oranını (1) “Yeniden yazılan masal metni sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir.”, “Yeniden yazılan masal metni şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.”, “Yeniden yazılan masal metninin dil becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.”, “Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.”, “Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.” maddeleri almıştır. Daha sonra 0,96 katılım oranıyla “Yeniden yazılan masal metni dil bilgisi yapıları bakımından B1 dil seviyesine uygundur.” maddesi gelmektedir. Bu maddeyi 0,92 katılım oranıyla “Özgün metindeki konu bütünlüğü korunmuştur.” ve “Yeniden yazılan masal metninde şiddet, ötekileştirme, ayrımcılık, cinsellik, cinsiyetçilik, zorbalık vb. gibi unsurlar yer almamaktadır.” maddeleri takip etmektedir. En düşük katılım oranı 0,84 ile “Yeniden yazılan masal metni söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.”, “Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan metinde arttırılmıştır.” ve “Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır.” maddeleri görülmektedir.

Tablo 4.5. 5. “Balık Peri” masalına yönelik bulgular.

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Madde Ortalaması	Yüzdelik Gösterim
Özgün metindeki konu bütünlüğü korunmuştur.				2	3	4,6	0,92
Yeniden yazılan masal metni söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.			1	2	2	4,2	0,84
Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan metinde artırılmıştır.			1	2	2	4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni dil bilgisi yapıları bakımından B1 dil seviyesine uygundur.				1	4	4,8	0,96
Yeniden yazılan masal metni sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir.					5	5	1
Yeniden yazılan masal metni B1 seviyesindeki öğrenciler için uygundur.			1	2	2	4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.					5	5	1
Yeniden yazılan masal metninin dil becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.					5	5	1
Yeniden yazılan masal metninde şiddet, ötekileştirme, ayrımcılık, cinsellik, cinsiyetçilik, zorbalık vb. gibi unsurlar yer almamaktadır.				2	3	4,6	0,92
Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.					5	5	1
Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır.			1	2	2	4,2	0,84

Tablo 4.5. 5. “Balık Peri” masalına yönelik bulgular (Devamı).

Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1
Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1
Yeniden yazılan masal Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1
Yeniden yazılan masal metni Türkçe Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 dinleme/izleme kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1

“Balık Peri” masalına yönelik olarak tabloda belirtildiği üzere “Yeniden yazılan masal metni sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir.”, “Yeniden yazılan masal metni, şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.”, “Yeniden yazılan masal metnin dil becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.”, “Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.”, “Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.” maddeleri en yüksek katılım oranına (1) sahiptir. “Yeniden yazılan masal metni, dil bilgisi yapıları bakımından B1 dil seviyesine uygundur.” maddesi 0,96 katılım oranına sahipken “Özgün metindeki konu bütünlüğü korunmuştur.” ve “Yeniden yazılan masal metninde şiddet, ötekileştirme, ayrımcılık, cinsellik, cinsiyetçilik, zorbalık vb. gibi unsurlar yer almamaktadır.” maddeleri 0,92 katılım oranına sahiptir. Sonrasında “Yeniden yazılan masal metni, söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.” “Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan metinde arttırılmıştır.”, “Yeniden yazılan masal metni B1 seviyesindeki öğrenciler için uygundur.” ve “Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır.” maddeleri 0,84 katılım oranıyla gelmektedir.

Tablo 4.5. 6. “Karga Peri” masalına yönelik bulgular.

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Madde Ortalaması	Yüzdelik Gösterim
Özgün metindeki konu bütünlüğü korunmuştur.				2	3	4,6	0,92
Yeniden yazılan masal metni söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.		1		2	2	4,2	0,84
Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan metinde artırılmıştır.				3	2	4,4	0,88
Yeniden yazılan masal metni dil bilgisi yapıları bakımından B1 dil seviyesine uygundur.				1	4	4,8	0,96
Yeniden yazılan masal metni sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir.					5	5	1
Yeniden yazılan masal metni B1 seviyesindeki öğrenciler için uygundur.		1		2	2	4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.					5	5	1
Yeniden yazılan masal metninin dil becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.					5	5	1
Yeniden yazılan masal metninde şiddet, ötekileştirme, ayrımcılık, cinsellik, cinsiyetçilik, zorbalık vb. gibi unsurlar yer almamaktadır.				2	3	4,6	0,92
Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.					5	5	1
Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır.		1		2	2	4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.					5	5	1
Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.					5	5	1

Tablo 4.5. 6. “Karga Peri” masalına yönelik bulgular (Devamı).

Yeniden yazılan masal Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1
Yeniden yazılan masal metni Türkçe: Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 dinleme/izleme kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1

“Karga Peri” masalına yönelik olarak tabloda belirtildiği üzere “Yeniden yazılan masal metni, sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir.”, “Yeniden yazılan masal metni şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.”, “Yeniden yazılan masal metninin dil becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.”, “Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.”, “Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.” maddeleri en yüksek katılım oranına (1) sahiptir. “Yeniden yazılan masal metni, dil bilgisi yapıları bakımından B1 dil seviyesine uygundur.” maddesinin yüzdesi 0,96’dır. Bu maddeyi “Özgün metindeki konu bütünlüğü korunmuştur.” ve “Yeniden yazılan masal metninde şiddet, ötekileştirme, ayrımcılık, cinsellik, cinsiyetçilik, zorbalık vb. gibi unsurlar yer almamaktadır.” maddeleri 0,92 oranıyla takip etmektedir. “Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan metinde arttırılmıştır.” maddesi 0,88 oranına sahiptir. En düşük madde oranına (0,84) ise “Yeniden yazılan masal metni söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.”, “Yeniden yazılan masal metni B1 seviyesindeki öğrenciler için uygundur.” ve “Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır.” maddeleri sahiptir.

Tablo 4.5. 7. “Sihirli Ayna” masalına yönelik bulgular.

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Madde Ortalaması	Yüzdelik Gösterim
Özgün metindeki konu bütünlüğü korunmuştur.				2	3	4,6	0,92
Yeniden yazılan masal metni söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.		1	2	2		4,2	0,84
Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan metinde arttırılmıştır.		1	2	2		4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni dil bilgisi yapıları bakımından B1 dil seviyesine uygundur.			1	4		4,8	0,96
Yeniden yazılan masal metni sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir.				5		5	1
Yeniden yazılan masal metni B1 seviyesindeki öğrenciler için uygundur.		1	2	2		4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.				5		5	1
Yeniden yazılan masal metninin dil becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.				5		5	1
Yeniden yazılan masal metninde şiddet, ötekileştirme, ayrımcılık, cinsellik, cinsiyetçilik, zorbalık vb. gibi unsurlar yer almamaktadır.			2	3		4,6	0,92
Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.				5		5	1
Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır.		1	2	2		4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.				5		5	1
Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.				5		5	1

Tablo 4.5. 7. “Sihirli Ayna” masalına yönelik bulgular (Devamı).

Yeniden yazılan masal Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1
Yeniden yazılan masal metni Türkçe Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 dinleme/izleme kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1

“Sihirli Ayna” masalına yönelik olarak tabloda belirtildiği üzere en yüksek katılım oranını (1) “Yeniden yazılan masal metni, sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir.”, “Yeniden yazılan masal metni, şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.”, “Yeniden yazılan masal metninin dil becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.”, “Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.”, “Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.” maddeleri almıştır. Daha sonra 0,96 katılım oranıyla “Yeniden yazılan masal metni, dil bilgisi yapıları bakımından B1 dil seviyesine uygundur.” maddesi gelmektedir. Bu maddeyi 0,92 katılım oranıyla “Özgün metindeki konu bütünlüğü korunmuştur.” ve “Yeniden yazılan masal metninde şiddet, ötekileştirme, ayrımcılık, cinsellik, cinsiyetçilik, zorbalık vb. gibi unsurlar yer almamaktadır.” maddeleri takip etmektedir. En düşük katılım oranı olan 0,84 katılım oranıyla “Yeniden yazılan masal metni, söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.”, “Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan metinde arttırılmıştır.” ve “Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır.” maddeleri gelmektedir.

Tablo 4.5. 8. “Büyücü ile Çırağı” masalına yönelik bulgular.

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Madde Ortalaması	Yüzdelik Gösterim
Özgün metindeki konu bütünlüğü korunmuştur.				2	3	4,6	0,92
Yeniden yazılan masal metni söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.			1	2	2	4,2	0,84
Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan metinde artırılmıştır.			1	2	2	4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni dil bilgisi yapıları bakımından B1 dil seviyesine uygundur.				1	4	4,8	0,96
Yeniden yazılan masal metni sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir.					5	5	1
Yeniden yazılan masal metni B1 seviyesindeki öğrenciler için uygundur.			1	2	2	4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.					5	5	1
Yeniden yazılan masal metninin dil becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.					5	5	1
Yeniden yazılan masal metninde şiddet, ötekileştirme, ayrımcılık, cinsellik, cinsiyetçilik, zorbalık vb. gibi unsurlar yer almamaktadır.				2	3	4,6	0,92
Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.					5	5	1
Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır.			1	2	2	4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.					5	5	1

Tablo 4.5. 8. “Büyücü ile Çırağı” masalına yönelik bulgular (Devamı).

Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1
Yeniden yazılan masal Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1
Yeniden yazılan masal metni Türkçe Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 dinleme/izleme kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1

“Büyücü ile Çırağı” masalına yönelik olarak tabloda belirtildiği üzere en yüksek katılım oranını (1) “Yeniden yazılan masal metni sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir.”, “Yeniden yazılan masal metni, şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.”, “Yeniden yazılan masal metninin dil becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.”, “Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.”, “Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.” maddeleri almıştır. Daha sonra 0,96 katılım oranıyla “Yeniden yazılan masal metni, dil bilgisi yapıları bakımından B1 dil seviyesine uygundur.” maddesi gelmektedir. Bu maddeyi 0,92 katılım oranıyla “Özgün metindeki konu bütünlüğü korunmuştur.” ve “Yeniden yazılan masal metninde şiddet, ötekileştirme, ayrımcılık, cinsellik, cinsiyetçilik, zorbalık vb. gibi unsurlar yer almamaktadır.” maddeleri takip etmektedir. En düşük katılım oranı olan 0,84 katılım oranıyla “Yeniden yazılan masal metni söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.”, “Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan metinde arttırılmıştır.” ve “Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır.” maddeleri gelmektedir.

Tablo 4.5. 9. “Ciğer” masalına yönelik bulgular.

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Madde Ortalaması	Yüzdelik Gösterim
Özgün metindeki konu bütünlüğü korunmuştur.				2	3	4,6	0,92
Yeniden yazılan masal metni söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.			1	2	2	4,2	0,84
Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan metinde artırılmıştır.			1	2	2	4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni dil bilgisi yapıları bakımından B1 dil seviyesine uygundur.				1	4	4,8	0,96
Yeniden yazılan masal metni sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir.					5	5	1
Yeniden yazılan masal metni B1 seviyesindeki öğrenciler için uygundur.			1	2	2	4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.					5	5	1
Yeniden yazılan masal metninin dil becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.					5	5	1
Yeniden yazılan masal metninde şiddet, ötekileştirme, ayrımcılık, cinsellik cinsiyetçilik, zorbalık vb. gibi unsurlar yer almamaktadır.				2	3	4,6	0,92
Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.					5	5	1
Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır.			1	2	2	4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.					5	5	1

Tablo 4.5. 9. “Ciğer” masalına yönelik bulgular (Devamı).

Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1
Yeniden yazılan masal Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1
Yeniden yazılan masal metni Tür Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 dinleme/izler kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1

“Ciğer masalına yönelik olarak tabloda belirtildiği üzere en yüksek katılım oranına (1) “Yeniden yazılan masal metni sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir.”, “Yeniden yazılan masal metni, şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.”, “Yeniden yazılan masal metninin dil becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.”, “Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.”, “Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.” maddeleri sahiptir. Bu maddeleri 0,96 oranıyla “Yeniden yazılan masal metni, dil bilgisi yapıları bakımından B1 dil seviyesine uygundur.” maddesi takip etmektedir. “Özgün metindeki konu bütünlüğü korunmuştur.”, “Yeniden yazılan masal metninde şiddet, ötekileştirme, ayrımcılık, cinsellik cinsiyetçilik, zorbalık vb. gibi unsurlar yer almamaktadır.” maddeleri 0,92 oranıyla diğer maddelerin ardından gelmektedir. En düşük katılım oranı 0,84 ile “Yeniden yazılan masal metni söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.”, “Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan metinde arttırılmıştır.” “Yeniden yazılan masal metni, B1 seviyesindeki öğrenciler için uygundur.”, “Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır.” maddelerine aittir.

Tablo 4.5. 10. “Helvacı Güzeli” masalına yönelik bulgular.

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Madde Ortalaması	Yüzdelik Gösterim
Özgün metindeki konu bütünlüğü korunmuştur.				2	3	4,6	0,92
Yeniden yazılan masal metni söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.		1		2	2	4,2	0,84
Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan metinde artırılmıştır.		1		2	2	4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni dil bilgisi yapıları bakımından B1 dil seviyesine uygundur.			1		4	4,8	0,96
Yeniden yazılan masal metni sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir.					5	5	1
Yeniden yazılan masal metni B1 seviyesindeki öğrenciler için uygundur.		1		2	2	4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.					5	5	1
Yeniden yazılan masal metninin dil becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.					5	5	1
Yeniden yazılan masal metninde şiddet, ötekileştirme, ayrımcılık, cinsellik cinsiyetçilik, zorbalık vb. gibi unsurlar yer almamaktadır.			2		3	4,6	0,92
Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.					5	5	1
Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır.		1		2	2	4,2	0,84
Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.					5	5	1

Tablo 4.5. 10. “Helvacı Güzeli” masalına yönelik bulgular (Devamı).

Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1
Yeniden yazılan masal Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1
Yeniden yazılan masal metni Türkçe Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 dinleme/izleme kazanımları ile ilişkilendirilebilir.	5	5	1

“Helvacı Güzeli” masalına yönelik olarak tabloda belirtildiği üzere “Yeniden yazılan masal metni sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir.”, “Yeniden yazılan masal metni şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.”, “Yeniden yazılan masal metninin dil becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.”, “Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.”, “Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.” maddeleri en yüksek katılım oranını (1) almıştır. Daha sonra 0,96 katılım oranıyla “Yeniden yazılan masal metni, dil bilgisi yapıları bakımından B1 dil seviyesine uygundur.” maddesi gelmektedir. Bu maddeyi 0,92 katılım oranıyla “Özgün metindeki konu bütünlüğü korunmuştur.” ve “Yeniden yazılan masal metninde şiddet, ötekileştirme, ayrımcılık, cinsellik cinsiyetçilik, zorbalık gibi unsurlar yer almamaktadır.” maddeleri takip etmektedir. En düşük katılım oranı 0,84 ile “Yeniden yazılan masal metni söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.”, “Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan metinde arttırılmıştır.” ve “Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır.” maddeleri gelmektedir.

Sonuç olarak beş alan uzmanı yeniden yazılan on (10) masalı on beş (15) maddeye göre özgün masallarla karşılaştırmalı olarak değerlendirmiştir. Alan uzmanlarının “Yeniden yazılan masal metni, sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir.”, “Yeniden yazılan masal metni, şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.”, “Yeniden yazılan masal metninin dil becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.”, “Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.”, “Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni, Türkçenin

Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı'ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.", "Yeniden yazılan masal Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı'ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.", "Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı'ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir." maddelerinde fikir birliği içinde oldukları görülmüştür. Diğer maddelerde de yüksek katılım oranlarında görüş bildirmişlerdir. Alan uzmanlarının diğer maddelere göre düşük katılım oranı olarak tespit edilen maddeler "Yeniden yazılan masal metni, söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.", "Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan metinde arttırılmıştır." ve "Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır." maddeleridir. Alan uzmanları "Yeniden yazılan masal metni, söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur." maddesiyle ilgili olarak söz varlığı hususunda ellerinde bir kelime listesi bulunmadığını ve söz varlığının değerlendirilmesinde bir standartlarının bulunmadığını ifade etmişlerdir. "Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan metinde arttırılmıştır." maddesiyle ilgili olarak masal metinlerinin kendine has dil ve anlatım özellikleri gereği akıcı bir dile sahip olduğunu, masaldaki akıcılığın korunduğunu ifade edilebileceğini belirtmişlerdir. "Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır." maddesiyle ilgili olarak genel olarak çocuğa uygun olmayan bir durumun söz konusu olmadığını ancak özel olarak evlilik, cezalandırma, ölüm, mezar, kıskançlık gibi olumsuz ve ilgisiz kavramların "çocuğa göre" olmadığını ifade etmişlerdir.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde okuma ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik materyal eksikliği bulunmaktadır. Bu ihtiyacın giderilmesine bir katkı sunması adına Ignác Kúnos'un "44 Türk Masalı" adlı eserinden seçilen on (10) masal, B1 düzeyinde yeniden yazılmıştır. Bilimsel ölçütlere uygun şekilde gerçekleştirilen yeniden yazılan metnin uzman öğretici ve öğrenenler tarafından değerlendirilmesi oluşturulan formlar aracılığı ile sağlanmıştır. Bulgular bölümünde detaylı bir şekilde veriler gösterilmiştir. Bu bölümde ise ilgili veriler ışığında tartışma, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Bu çalışma Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde "masal kullanımı"nı ve "şiiir kullanımı"nı birleştiren ve metin uyarlamasının ötesine geçerek "yeniden yazma/oluşturma" bağlamında yapılmıştır. Ayrıca çalışmada masalların öğrenciler, öğretmenler ve anlatıcılar kapsamında çeşitli şekillerde değerlendirilmesi söz konusudur. Bu sebeple bu çalışma çok yönlü bir tartışma alanına sahiptir. Aşağıda alt problemler doğrultusunda yapılan tartışma bölümü yer almaktadır.

Türk masalları uyarlama çalışmalarından farklı bir biçimde, şiirleştirilerek nasıl yeniden yazılabilir/oluşturulabilir? : Ignác Kúnos'un derlediği masallardan seçilen masalların düz yazıdan şiir biçimine çevrilerek yeniden yazılması/oluşturulması çalışmasına yönelik sonuçlar araştırmada amaca ulaşıldığını göstermektedir. Masallar araştırmacı tarafından özgün metnin içerdiği dil zenginliklerinde ve söz varlığında tahrifata sebep olmadan yeniden yazılabilmektedir.

Bulgular, masalların yalnızca sadeleştirilmesi veya modern dile aktarılmasıyla sınırlı kalmayıp şiir formu aracılığıyla yeniden yazılmasının mümkün olduğunu göstermektedir. Şiirin ritmik ve imgeli yapısı, masal metinlerine estetik bir katman kazandırmakta ve masalların sözlü kültürden gelen tekrara dayalı aktarım geleneğiyle örtüşmektedir. Bu durum, daha önceki uyarlama çalışmalarının genellikle masalı pedagojik sebeplerle basitleştirme veya güncelleme yönünde ilerlediğini ortaya koyan alan yazınındaki çalışmalardan ayrılmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yapılmış çalışmalar metin uyarlama çalışmaları olarak yoğunlaşmıştır. Bu uyarlama çalışmalarının çoğunluğu öykü türündeki metinlerdir. Sınırlı bir bölümü de masal uyarlama çalışmalarıdır (Bulut 2024; Asaroğlu 2023; Polat, 2023; Şimşek,

2022; Erişkin, 2022; Özdin, 2020). Yabancı dil öğretiminde masal kullanımı hususunda yapılan çalışmalar kapsamında; Işıdan (2020), çalışmasında uygulama ya da örneklem çalışması yapmamış, daha çok şiirin dil öğretiminde kullanılmasına dair teorik çerçeve ve pedagojik gerekçeleri tartışmıştır. Ancak seviyeye uygun seçilen şiirlerin kültür aktarımı ve iletişimsel beceri açısından çok etkili olduğunu öne sürmüştür. Bu bakımdan, bu çalışmayı destekler niteliktedir. Yavaş Çelik ve Yavuz (2017), çalışmalarında masal anlatı yapılarının, öğrenenlerin yazılarındaki organizasyonu güçlendiren model işlevi gördüğü vurgulamıştır. Yapısal organizasyonun, yazma sürecinde hem öğretmen hem öğrenci için akıcılığı desteklediği sonucuna ulaşmışlardır. Ismailova (2020), çalışmasında masalların İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenme sınıflarında motivasyonu artırdığı, kültürel ve dilsel bağlam sunarak öğrenmede etkileşimi desteklediğini belirtmektedir. Tuymaeva (2023), çalışmasında masalların özellikle genç yaş grubundaki yabancı dil öğrenenler için entegre edilecek zengin, kültürel ve dilsel materyaller sağladığını; seçimin yaş düzeyine ve hedeflere göre yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Suhartono ve diğerleri (2024), "Cinderella" gibi masalların, İngilizce cümle yapılarında varlık gösteren isim tamlamalarının yapısını çözümleme yoluyla konuşma becerilerinin gelişimine hizmet ettiğini savunmaktadır. Maley (2001), Ghosn (2013), Koushki (2019) gibi yazarlar masalların ve çocuk edebiyatının yabancı dil öğretiminde motivasyonu artıran, kültürel bağlam sağlayan, dil yapıları için zengin materyaller olduğu vurgulamaktadır. Massi ve Massi (2001), masalları okuma ve yazma becerilerini geliştirme aracı olarak kullanmışlardır. Bütün bu çalışmalar bir dilin yabancı dil olarak öğretiminde masalların dil öğretimi ve kültür aktarımında kullanılabilecek materyaller olduğunu göstermektedir. Söz konusu çalışmada da masalların Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde materyal olarak kullanılmasının önemi üzerinde durulmuştur. Bu çalışmalar adı geçen çalışmayla aynı doğrultudadır.

Şiirleştirilerek yeniden yazılan masal metinleri ezberlenerek anlatmaya uygun mu, masal anlatıcıları tarafından kullanılabilir mi? : Araştırma bulguları, şiirleştirilmiş masalların sözlü aktarım geleneği ile uyumlu olduğunu ve masal anlatıcıları tarafından rahatlıkla kullanılabileceğini göstermektedir. Şiirin ritmik yapısı ve tekrarlayan dizeleri, ezberlemeyi kolaylaştırmakta ve anlatım sırasında hatırlamayı desteklemektedir. Yeniden yazılan masal metinlerine bakıldığında metinle ilgili argo, olumsuz örnek olabilecek davranış gibi durumların giderildiği görülmektedir. Masal anlatıcılarının yeniden yazılan masallarla ilgili olarak masalları “*ezberlenebilir, akıcı, akılda kalıcı, ahenkli ve eğlenceli*” bulduklarını ifade etmişlerdir. Bununla ilgili olarak Akın ve Akın (2021) çalışmalarında öğretmenlerin

derslerinde masal anlattıklarını, masalı etkili bir öğretim aracı olarak gördüklerini ve masalın öğretim programlarında daha çok yer alması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Topçam (2019), çalışmasında %76 oranında masal anlatıcısının masal seçimlerini okuyarak yaptıklarını tespit etmiştir. Bir başka ifadeyle masal anlatıcıları masalı çoğunlukla okuyarak öğrenmektedir. Bu çalışmada da masal anlatıcıları derlenmiş kaynaklardan masalları okuyarak öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Şu hâlde masal anlatıcısı için yeniden yazılan metinler hazır bir kaynak olarak düşünülebilir. Uç (2022), çalışmasında öğretmenlerin derslerinde masalları öğretim materyali olarak kullandıklarını ve okul öncesi eğitim programı ile bütünleştirdiklerini ortaya koymuştur. Bu çalışmada masal anlatıcılığı eğitimi almış öğretmenler masalın öğretim materyali olarak kullanılması yönünde görüş bildirmişlerdir. Çalışmalar bu yönleriyle aynı doğrultudadır.

Şiirleştirilerek yeniden yazılan masal metinleri öğrencilerin okuma-anlama çalışmalarında kullanılabilir mi? : Araştırma bulguları, şiirleştirilmiş masalların öğrencilerin okuma ve anlama becerilerini destekleyen bir araç olduğunu göstermektedir. Masal-şiir metinleri, kısa ve yoğun ifadeleri ile öğrencilerin metin içi bağlamı kurmasını kolaylaştırmakta, ritmik tekrarları sayesinde önemli dil yapılarını ve kelime dağarcığını zenginleştirmektedir. Saka (2014), Bülbül (2017), Khatib'in (2011) çalışmaları şiirin öğrenci seviyesine uygun seçildiğinde öğrencinin ilgisini çektiğini, öğrencilerin olumlu tutum geliştirdiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada da öğrencilerin şiir biçimindeki metne olumlu dönüşler yaparak öğrencilerin metni daha iyi anladıkları tespit edilmiştir. Öğrenciler formda verilen bütün sorulara cevap vermiştir. 24 öğrencinin 17'si yeniden yazılan masal metnini kolay ve anlaşılır bulurken 4'ü her ikisini de anlaşılır ve kolay bulmuştur. 12 öğrenci özgün metinde anlamını bilmediği kelimenin daha fazla olduğunu, 8 öğrenci ise yeniden yazılan metinde anlamını bilmediği kelimenin daha fazla olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin tamamına yakını (22) yeniden yazılan metni daha kısa sürede okumuştur. 20 öğrenci yeniden yazılan metni daha çok beğendiğini/sevdiğini ifade etmiştir. 17 öğrenci özgün metni daha zor ve karmaşık bulurken 3 öğrenci yeniden yazılan metni daha zor ve karmaşık bulmuştur. Buradan hareketle araştırmacı tarafından şiir şeklinde yeniden yazılan metin daha anlaşılır bulunarak daha çok sevilmiştir. Uygulamada öğrenciler iki gruba ayrılmıştır. Her bir grubun öğrencilerinden toplamda 60 cevap alınmıştır. 1. gruba özgün metin, 2. gruba yeniden yazılan metin verilerek aynı sorular sorulmuştur. 1. grup öğrencileri 60 cevabın 28'ine doğru, 20'sine yanlış, 12'sine boş cevap; 2. grup öğrencileri ise 60 cevabın 40'ına doğru, 14'üne yanlış, 6'sına ise boş cevap vermişlerdir. Buradan hareketle 2. grup öğrencilerinin metinle ilgili soruları cevaplama da daha başarılı oldukları söylenebilmektedir. Uyarılma çalışmalarında öğrencilere sorular hazırlayarak

okuma-anlama çalışması yapan çalışmalar incelendiğinde sadeleştirme yapılarak uyarlanan metinlerin öğrenciler tarafından daha iyi anlaşıldığı ortaya konmuştur (Bakan, 2012; İpek, 2018; Süner, 2018; Demirel, 2019; Akyüz, 2019; Özcan, 2022; Ahmet, 2021; Güdek, 2021). Bu çalışmada da öğrencilerle özgün metin ve yeniden yazılmış metin üzerinden okuma-anlama çalışmaları yapılmış, öğrencilerin yeniden yazılan metinde daha başarılı oldukları görülmüştür. Çalışma, adı geçen araştırmalarla bu yönden benzerlik göstermektedir.

Şiirleştirilerek yeniden yazılan/oluşturulan masal metinlerinin B1 dil seviyesi dil yapılarına, kazanımlarına ve masal-şiir türünün özelliklerine uygunluğu nasıldır? :

Araştırma bulguları, şiirleştirilmiş masalların B1 dil seviyesi öğrencileri için uygun olduğunu göstermektedir. Masal-şiir metinleri, B1 düzeyinde beklenen dil yapıları, kelime dağarcığı ve basit cümle yapılarını içermekte; anlamı destekleyen tekrarlar ve ritmik düzenlemeler ile öğrenme sürecini kolaylaştırmaktadır. Alan uzmanlarının değerlendirmelerine göre “Yeniden yazılan masal metni söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.”, “Yeniden yazılan masal metni dil bilgisi yapıları bakımından B1 dil seviyesine uygundur.”, “Yeniden yazılan masal metni B1 seviyesindeki öğrenciler için uygundur.” maddeleri bütün masallarda yüksek katılım oranına (0,84) sahiptir. Bu değerlendirmeler neticesinde yeniden yazılan/oluşturulan masal metinlerinin B1 dil seviyesi dil yapılarına uygun olduğu ifade edilebilir. “Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.”, “Yeniden yazılan masal Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.” ve “Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı’ndaki B1 dinleme/izleme kazanımları ile ilişkilendirilebilir.” maddeleri ise bütün masallarda en yüksek katılım oranını (1) almıştır. Alan uzmanlarının değerlendirmelerinden hareketle bu çalışmada yeniden yazılan masalların Türkçenin B1 seviyesinde yabancı dil olarak öğretimi için güçlü bir materyal niteliğinde olduğu söylenebilir. Söz konusu metinlerin Türkçenin Yabancı Dil Öğretim Programı’nın B1 dil seviyesi kazanımlarıyla uyumlu olduğu ifade edilebilir. Bu çalışmada yeniden yazılan masal metinlerinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılabilir metinler olduğunu ortaya koymaktadır.

Çalışmada alan uzmanlarının değerlendirdiği masalların “Yeniden yazılan masal metni şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.” ve “Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna

tekerlemeler eklenmiştir.” maddeleri bütün masallarda en yüksek katılım oranını (1) almıştır. Buradan yeniden yazılan/oluşturulan masalların hem masal hem de şiir özellikleri taşıdığı söylenebilir. Yabancı dil öğretiminde şiir kullanımı hususunda yapılan çalışmalar kapsamında; Hanauer (2001), çalışmasında şiir okumanın, öğrencilerin sadece sözcük bilgisi ve gramerini değil aynı zamanda kültürel bağlamı anlama, estetik duyarlılık kazanma ve duygusal katılım sağlama becerilerini geliştirdiğini savunmaktadır. Ayrıca şiir okumanın, diğer edebî türlere göre daha kısa ve yoğun yapısı sebebiyle yabancı dil sınıfında uygulanabilir, motive edici ve etkili bir yöntem olduğunu vurgulamaktadır. Bu nedenle Hanauer’ın şiirden yararlanmanın yalnızca edebiyat öğretimi değil doğrudan dil öğretimi için de değerli olduğunu ortaya koyan çalışması bu yönüyle bu çalışmayı desteklemektedir. İspir (2018), çalışmasında mesnevilerin dil ve kültür aktarımında işlevsel materyaller olduğunu ortaya koymuştur. Söz konusu çalışmada yeniden yazılan/oluşturulan metinler manzum masal özelliğindedir. Mesnevi ve manzum masal metin formu, olay örgüsü, kültürel ve sosyal mesaj bakımından benzerlik göstermektedir. Bu bakımdan her iki çalışmadan elde edilen sonuçlar benzer özellikte olup birbirini destekler niteliktedir.

Liao (2018), öğrencilerin şiir yazımına dair algılarını incelediği nitel çalışmasında, katılımcıların şiirin zorluklarına rağmen ikinci dil sınıflarında uygulanabilir, değerli bir uygulama olduğunu, duygusal açıdan ise daha çok olumlu tepkiler barındırdığını ortaya koymuştur. Bu çalışmada da öğrencilerle yapılan çalışmada da öğrenciler şiir şeklinde yazılmış masal metnini olumlu olarak değerlendirmişlerdir. Bu yönüyle bu çalışmanın bulgularını desteklemektedir.

Iida ve Chamcharatsri (2020), İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen Japon üniversite öğrencilerinin yazdığı İngilizce şiirleri analiz ettikleri çalışmalarında şiir yazımının öğrencilerin hem olumlu hem de olumsuz duygularını ifade etmelerine, öğrenme sürecindeki zorluklarını ve dile ilişkin deneyimlerini yansıtmalarına imkân verdiğini ortaya koymuşlardır. Çalışmaya göre şiir yazımı, anlamlı bir okuryazarlık formu olarak sınıf ortamını dönüştürebilmekte ve eğitimciye pedagojik yöntemler sunmaktadır. Bu çalışmada da Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde şiir metinlerinin sınıf ortamında kullanılabilirliği savunulmaktadır. Çalışmaların bu yönüyle aynı doğrultuda olduğu söylenebilir.

Fithriani (2021); Endonezyalı, İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerle yaptığı araştırmasında, şiir yazımının ifade edici bir pedagojik yaklaşım olarak benimsenebileceğini ve olumsuz önyargıları çürütebildiğini göstermektedir. Kılıç (2023),

alışmasında şiirin dil edinimi, kültürel farkındalık ve bilişsel gelişim açısından etkili bir ğretim tekniği olabileceğini savunmaktadır. şiirin sanatsal yapısı sayesinde dil öğrenen için dikkat çekici ve anlamlı bir bağlam oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Boldireff ve Bober (2022), araştırmalarında 2008-2020 yılları arasında yayımlanan makaleler üzerinden sistematik literatür taraması gerçekleştirmiştir. Sonuç olarak şiirin ikinci dil/yabancı dil eğitiminde değerli bir araç olduğunu ortaya koymuşlardır. şiirin öğreniciler için zorlayıcı olmadığını ve müfredata daha fazla entegre edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu alışma da şiirin Türkçenin yabancı dil olarak ğretiminde daha çok kullanılması ve önemsenmesini savunmaktadır. Adı geçen çalışmalar bu çalışmanın gerekliliğini ve önemi destekler niteliktedir. Yabancı dil ğretiminde şiir kullanımı ile ilgili araştırmalar uluslararası alanda daha fazladır. Türkçenin yabancı dil olarak ğretiminde şiir kullanımı ile ilgili çalışmalar yetersizdir.

Bir çeşit tasarım ve geliştirme araştırması gibi yapılan bu çalışma analiz, tasarım geliştirme ve değerlendirme aşamalarından geçmiştir. Bu çalışmanın her aşaması ayrı ayrı nitel ve nicel araçlarla değerlendirilip uzman görüşüne başvurularak ilerlemiştir. Beş (5) alan uzmanı ile dört (4) masal anlatıcısı, üretilen metinleri değerlendirmişlerdir. Çalışma, bu yönü ile Ceviz (2024); Kızıtanrı (2024) ve zcan'ın (2024) alışmaları ile uyumludur. Adı geçen çalışmalarda araştırmacılar alan uzmanlarından aldıkları görüşler neticesinde uyarlanan metinlerin yeterliliğini ortaya koymuşlardır. Alan uzmanlarının değerlendirmelerinden hareketle bu çalışmada yeniden yazılan masalların Türkçenin B1 seviyesinde yabancı dil olarak ğretilimi için güçlü bir materyal niteliğinde olduğu söylenebilir. Söz konusu metinlerin Türkçenin Yabancı Dil ğretim Programı'nın B1 dil seviyesi kazanımlarıyla uyumlu olduğu ifade edilebilir. Bu çalışmada yeniden yazılan masal metinlerinin Türkçenin yabancı dil olarak ğretiminde kullanılabilir metinler olduğunu ortaya koymaktadır. Masalların türünün değiştirilerek başka bir ifadeyle uyarlamanın şiirleştirilerek yapıldığı bir çalışmaya rastlanamamıştır. Bu bakımdan bu çalışmanın alan yazınına katkı sağlayacağı dşnlmektedir.

5.2. Sonuç

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dil becerilerinin geliştirilmesinde çok çeşitli materyallere ihtiyaç vardır. Masallar, dil öğretiminde kullanılabilecek önemli materyallerdir. Derlenmiş Türk masallarının çeşitli yöntem ve teknikler kullanılarak yeniden yazılması ve arşivlerden çıkarılarak daha çok okunur, anlatılır metinlere dönüştürülerek Türkçe öğretiminde kullanılabilir hâle getirilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada Ignác Kúnos tarafından derlenen “44 Türk Masalı” adlı kitaptan seçilen on (10) masal Türkiye Maarif Vakfı tarafından hazırlanan Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı esas alınarak B1 dil seviyesinde şiir olarak yeniden yazılmak suretiyle ders materyali olarak öğrencilerin ve öğreticilerin kullanımına sunulmuştur. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi alanındaki çalışmalar genellikle metinlerin dil seviyelerine uyarlanması şeklinde yapılmıştır. Alan yazınındaki çalışma ve uygulamalara bakıldığında metin uyarlamaların “sadeleştirme” ve “genişletim” şeklinde yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmada uyarlama, özgün metni şiir şeklinde yeniden yazarak/oluşturarak B1 seviyesinde yeni bir metin üretilerek gerçekleştirilmiştir. Yeniden yazılan masal metinleri alan uzmanları ve masal anlatıcıları tarafından değerlendirilerek yorumlanmıştır. Ayrıca Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerle seçilen bir masal üzerinden okuma-anlama çalışması yapılarak öğrencilerin özgün masalla ve yeniden yazılan masal ile ilgili görüşleri alınmıştır. Bu çalışmada beş (5) alan uzmanından yeniden yazılan on (10) masalı ayrı ayrı okuyup bu masalları; kazanımlara, dil yapılarına, söz varlığına, B1 dil seviyesine uygunluğuna, şiir türünün özelliklerini taşımasına, dil ve anlatım özelliklerine kadar mukayeseli (özgün metinler ile yeniden yazılan metinler) bir biçimde değerlendirmeleri istenmiştir. Başarılı bir değerlendirme yapılmasına yardımcı olmak amacıyla alan uzmanlarına değerlendirme sırasında kullanabilecekleri B1 dil seviyesi dil yapıları ve kazanım listeleri verilmiştir. Değerlendirme, zaman aldığından ve özveri istediğinden katılımcı sayısı sınırlı tutulmuştur. Bazı uzmanlar uyarlanmış masallarda geçen söz varlığı ve dil yapıları hususunda tereddüt yaşadıkları konuları belirtmişlerdir. (Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin kullanılıp kullanılmaması: Rabb, ahali, tenezzül, mühlet vb. “Canını almak” deyiminin şiddet içerikli sayılabilmesi gibi). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kazanımlar ve dil yapılarında bir standart elde edilmiş görünse de söz varlığı hususunda henüz ulaşılabilmemiş bir standart söz konusu değildir. Referans olarak kabul edilebilecek kelime listelerini ve standart uyarlama, değiştirme, yeniden yazma/oluşturma yöntem ve tekniklerine ihtiyaç vardır.

Bu çalışmada, masal anlatıcılığı yapan dört (4) öğretmenin masal metinlerinin seçiminde karşılaştıkları güçlükler, masalların kaynakları, masalların yeniden yazımı ve

yeniden oluşturulan masallar hakkındaki görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla alınmıştır. Görüşmeler sonucunda, masal anlatıcılarının masal metinlerini seçerken güçlük yaşadıkları, metinler üzerinde değişiklik yapmak zorunda kaldıkları, masalları genellikle okuyarak öğrendikleri belirlenmiştir. Araştırmanın konusu olan masalların anlatımlarda kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca masalların şiir biçiminde yeniden yazıldığında daha akıcı, eğlenceli ve ritmik bir anlatım sunduğu görüşü dile getirilmiştir. Katılımcılar, bu yöntemin hem anlatıcı hem de dinleyici açısından masalı daha ilgi çekici hâle getirdiğini vurgulamıştır.

Toplamda dokuz (9) kişilik uzman grubu değerlendirilmesi neticesinde yeniden yazılan masal metinlerinin genel olarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılabilir olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırma kapsamında öğrenciler rastgele iki gruba ayrılmıştır. Birinci gruba Ignác Kúnos'un "44 Türk Masalı" adlı eserinde yer alan "Ciğer" adlı masalın özgün hâli verilmiş ve metinle ilgili beş (5) açık uçlu soru yöneltilmiştir. İkinci gruba ise aynı masalın, araştırmacı tarafından şiir biçiminde yeniden yazılan ve düzenlenen versiyonu sunulmuştur. Bu gruptaki öğrencilere de birinci gruba uygulanan aynı açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Uygulamada kullanılan her iki metnin kelime sayıları eşit tutulmuştur (640 kelime). Bu şekilde öğrencilerin metinleri algılama ve sorulara verdikleri yanıtlar açısından, metin uzunluğundan kaynaklanabilecek farklılıkların en aza indirilmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerin yeniden yazılan/oluşturulan masal metnini okuyup metinle ilgili soruları cevaplamada daha başarılı oldukları görülmüştür. Ayrıca yeniden yazılan/oluşturulan metin ve özgün metin her iki grup öğrencisi tarafından tekrar okunmuştur. Öğrenciler yeniden yazılan metni daha çok sevdiklerini ifade etmişlerdir.

Masalların özgünlüğünü bozmamak adına tema üzerinde ve masal başlıklarında değişikliğe gidilmemiştir. Ancak masallar; benzetme, teşbih gibi sanatlarla zenginleştirilmiştir. Masallar, okuyucunun ve dinleyicinin dikkatini uzaklaştıracak kadar uzun ve karmaşık yapılar içermektedir. Olaylar arasındaki kopukluk giderilmiş ve masal anlaşılır duruma getirilmiştir. Özgün metinlerin başında ve sonunda Türk masallarının geleneksel yapısına uygun olarak tekerlemeler yer almamaktadır. Yeniden yazılan masalların başına ve sonuna tekerlemeler eklenerek hem masalın geleneksel yapısı tamamlanmaya çalışılmış hem de şiirleştirilmiş masalla bir bütünlük sağlanmıştır. Tekerlemeler, Eflatun Cem Güney'in derlediği "Masallar"

adlı kitabından seçilerek masalların başına ve sonuna eklenmiştir. Tekerlemeler kalıplaşmış, özgün hâlleri korunarak kullanılmıştır.

5.3. Öneriler

- 1) Derlenen Türk masalları, güncelleştirilip yeniden yazıldıktan sonra ders materyali olarak kullanılabilir.
- 2) Farklı dil seviyeleri için de benzer çalışmalar yapılabilir.
- 3) Masal anlatma etkinlikleri, yarışmaları düzenlenebilir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenciler masal metinlerini kolayca ezberleyip anlatabilir.
- 4) Masal metinleri farklı tekniklerle yeniden yazılarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde materyal olarak kullanılabilir. Bu konuda var olan çalışmalar genişletilebilir.
- 5) Derlenen ve arşivlerde bekleyen masallar yeniden yazma/oluşturma çalışmalarıyla okunur ve bilinir hâle getirilebilir.
- 6) Masalların Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde metin olarak kullanımı sadece uyarlama çalışmaları ile sınırlı kalmamalıdır. Bunun için masallar çocuğa göre düzenlenerek değerler bakımından zenginleştirilebilir. Masalların özgün yapısına zarar vermeden söz varlığına, masal kurgusuna, günümüz şartlarına ve 21. yüzyıl becerilerine ilişkin değişiklikler yapılarak masallar yeniden yazılabilir/oluşturulabilir.
- 7) Yeniden yazılan masallara etkinlikler ve sözlükçe hazırlanabilir.
- 8) Türkçenin yabancı dil öğretim programlarında şiir ile ilgili kazanımlara daha çok yer verilebilir.

KAYNAKLAR

- Ahmet, S. (2021). *Yabancılar Türkçe öğretiminde Ömer Seyfettin'in "Pembe İncili Kaftan" hikâyesinin B1 seviyesine uyarlama çalışması* [Yüksek lisans tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi].
- Aktulum, K. (2013). *Folklor ve metinlerarasılık*. Çizgi Yayınevi.
- Akyüz, S. G. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Dede Korkut Hikâyeleri'nden yararlanılması* [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Alptekin, A. B. (2002). *Taşeli masalları*. Akçağ Yayınları.
- Al-Sharabi, T. A. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ezberleme yönteminin konuşma becerisine etkisi. *International Journal of Teaching Turkish as a Foreign Language*, 3(2), 26-39.
- Anadolu masalları hayata geçiyor projesi* (2019, 30 Mayıs). meb.gov.tr. 30 Nisan, 2025 tarihinde <https://www.meb.gov.tr/anadolumasallari-projesi-hayata-geciyor/haber/18755/tr> adresinden erişilmiştir.
- Artuç, S. (2014). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde şiir metinlerinden yararlanma*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Asaroğlu, M. E. (2023). *Ahmet Ümit'in "Masal masal içinde" adlı eserinin yabancılar Türkçe öğretiminde B1 düzeyine uyarlanması* [Yüksek lisans tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Aslan, E. (2001). Masal araştırmaları ve korkak Ali masalı üzerinde bir inceleme. *Millî Folklor*, (52), 33-45.
- Atasoy, Ü. (2024). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde masal kullanımı: Alicengiz oyunu. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, (8), 27-46.
- Ayhan, M. S. & Arslan, M. (2014). Edebî metin olarak masalların yabancılar Türkçe öğretiminde dilsel ve kişisel becerilerin gelişimine etkisi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 543-559.
- Aytan, T. Saydam, M. Aktaş, N. & Güneş, G. (2021). Yabancılar Türkçe öğretiminde sadeleştirilmiş metinlerin okuduğunu anlamaya etkisi: Nasrettin Hoca Fıkraları örneği. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 9(1), 230-242.
- Bakan, H. (2012). *Yabancılar Türkçe öğretiminde metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde bir sadeleştirme denemesi: Sait Faik Abasıyanık, 'Meseret Otel'i'* [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Balcı, M. & Melanlıoğlu, D. (2020). "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı" üzerine. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 173-198.
- Banarlı, N. S. (2001). *Türkçenin sırları*. Kubbealtı Neşriyatı.

- Başar, U. (2021). Yabancılar Türkçe öğretiminde Yunus Emre'nin şiir ve menkıbelerinden yararlanma [Yunus Emre ve Türkçe Özel Sayı]. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23, 112-122.
- Bettelheim, B (2019). *Masalların büyüüsü: Masalların işleniş, önemi ve psikanalitik anlamları*. (Çev. S. G. Elibal). İnkılap Kitapevi.
- Boldireff, A., & Bober, C. (2022). Reconsidering poetry's difficulty and value in ESL/EFL education. *Poetics and Linguistics Association Journal*, 20012, 1-23.
- Boratav, P. N. (1988). *100 soruda Türk halk edebiyatı*. Gerçek Yayınları.
- Boratav, P. N. (2009). *Zaman zaman içinde*. İmge Yayınları.
- Bottigheimer, R. B. (2014). *Magic tales and fairy tale magic: From ancient Egypt to the Italian Renaissance*. Palgrave Macmillan.
- Bölükbaş, F. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma metinlerinin dil düzeylerine göre sadeleştirilmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, UDES2015, 924-935.
- Bulut, H. (2024). *Eflatun Cem Güney'in derlediği masalların yabancılar Türkçe öğretiminde B1-B2 seviyesine uyarlanması* [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi].
- Bülbül, M. (2017). Şiir türünün yabancı dil derslerinde kullanımı. *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*, 168(2), 5-18.
- Büyükkız, K. K. & Hasırcı, S. (2013). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde sözcük öğretimi üzerine bir değerlendirme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(21), 145-155.
- Ceviz, G. (2024). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler için dinleme/izleme materyali olarak masal ve bir uyarlama çalışması: Anadolu masalları*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Council of Europe (2020), Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume, Council of Europe Publishing.
- Çeker, S. (2019). Şamandan günümüz hikâye-masal anlatıcısına: Kadın. *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2(1), 151-175.
- Çeribaş, M. (2023). Yabancılar Türkçenin öğretiminde halk edebiyatı unsurlarının kullanımı. Y. Yılmaz & Ö. Çangal (Ed.), *Yurt Dışında Türkoloji ve Türkçe Öğretimi 2: Yabancılar Türkçe Öğretimi içinde* (s. 330-344). Fenomen Yayıncılık & RumeliYA Yayıncılık Publishing.
- Dalkıran, H. (2025). Ignacz Kunos'un "Türk masalları" adlı kitabında yer alan söz varlığı öğeleri ve bu öğelerin Türkçe eğitime katkısı [Yüksek lisans tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

- Demirel, İ. F. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde uyarlanmış metinlerin okuduğunu anlama başarısına etkisi* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Demirel, Ö. (1993). *Yabancı dil öğretimi*. Pegem Yayıncılık.
- Devellioğlu, F. (1962). *Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lügat*. Aydın Kitabevi.
- Duran, E. & Öztürk, E. (2018). Etkileşimli masal anlatım tekniğinin ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine etkisi. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 85-103.
- Durmuş, M. (2013a). İkinci/yabancı dil öğretiminde özgün ve değiştirilmiş dilsel girdi üzerine. *Turkish Studies*, 8(1), 1291-1306.
- Durmuş, M. (2013b). Metin değiştirimin dilbilimsel süreçleri. *Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)*, 6(4), 391-408.
- Elçin, Ş. (1992). Tekerleme. *Türk dünyası el kitabı* (Cilt 3: Edebiyat, s. 341-343). Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.
- Elçin, Ş. (2004). *Halk edebiyatına giriş*. Akçağ Yayınları.
- Eliot, T.S. (1983). *Edebiyat üzerine düşünceler*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Erişkin, S. (2022). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme becerisi için metin uyarlama* [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Ferrance, E. (2000). *Action research: Themes in education*. Northeast and Islands Regional Educational Laboratory at Brown University.
- Feyzioğlu, Y. (2020). *Masallar bize ne anlatır*. Doğubatı Yayınları.
- Filizok, R. (1991). *Ziya Gökalp'in edebî eserlerinde halk edebiyatı tesiri üzerine bir araştırma*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Fithriani, R. (2021). Poetry writing in EFL classrooms: Learning from Indonesian students' strategies. *KnE Social Sciences*, 2021(2), 1-15.
- Gass, S. M. & Selinker, L. (2008). *Second language acquisition: An introductory course* (3rd ed.). Routledge.
- Ghosn, I. (2013). Storybridge to second language literacy: The theory, research, and practice of teaching English with children's literature. *TESOL Quarterly*, 47(4), 814-817.
- Giroux, S. & Tremblay, G. (2002). *"Méthodologie des sciences humaines de la recherche en action"*. Editions du Renouveau Pédagogique.
- Göçer, A. (2013). *Türkiye'de Yabancılar Türkçe Öğretimi*, M. Durmuş, A. Okur (Ed.), *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı* içinde (s. 171-181). Grafiker Yayınları.
- Gökalp, Z. (1970). *Türkçülüğün esasları* (M. Kaplan, Haz.). Millî Eğitim Basımevi.

- Gökdayı, H. (2016). Yabancılar Türkçe öğretiminde sözcük öğretimi ve kalıp sözler / Words and formulaic expressions in teaching Turkish as a foreign language. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(19), 379-394.
- Greenwood J. D. & Levin, M. (2007). *Introduction to action research: Social research for social change*. (2. edition). Sage Publications.
- Güdek, G. (2021). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde metin değiştirimi: Mustafa Kutlu'nun "Hayat Güzeldir" hikâyesi örneği* [Yüksek lisans tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi].
- Gültekin, İ. (2021). Perceptions of the authors writing book sets for teaching Turkish as a foreign language on the process of writing a book. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 24(Eylül), 55-76.
- Günay, U. (1975). *Elâzığ masalları-inceleme*. Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Günay, U. (1992). *Türk dünyası el kitabı*. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.
- Güneş, F. (2013). Türkçe öğretiminde metin seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 1-12.
- Güney, E. C. (2022). *Masallar* (3. Baskı). Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Gürkan, S. & Ceran, D. (2025). Manzum masalların Türkçe ders kitaplarında kullanılabilirliği: *Masal Dolu Anadolu* örneği. *International Journal of Language Academy*, 13(2), 189-204.
- Güvenç, A. Ö. (2014). *Halk anlatılarının yeniden yazımı sürecinde Basat'ın Tepegöz'ü öldürmesi hikâyesi (1923-2013)*. Gece Kitaplığı.
- Güzel, A. & Barın, E. (2016). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi* (2. Baskı). Akçağ Yayınları.
- Hanauer, D. I. (2001). The task of poetry reading and second language learning. *Applied Linguistics*, 22(3), 295-323.
- Iida, A., & Chamcharatsri, B. (2020). Emotions in second language poetry writing: A poetic inquiry into Japanese EFL students' language learning experiences. *Innovation in Language Learning and Teaching*, 15(5), 403-416.
- Ismailova, N. (2020). The role of fairy tales in teaching foreign language. *Modern Linguistic and Methodical-Educational Studies*, 1(3), 150-157.
- Işıdan, A. (2020). Yabancı dil öğretiminde şiirin yeri. *IKSAD JOURNA*, (6),23, 197-201.
- İlgün, K. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde telaffuz becerisini geliştirmeye yönelik tekerleme ve ninnilerin kullanımı* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- İpek, M. E. (2018). *Yabancılar Türkçe öğretiminde metin dilbilimsel ölçütler çerçevesinde Mustafa Kutlu'nun Ya Tahammül Ya Sefer isimli hikâyesinin sadeleştirilmesi* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

- İspir, M. (2018). Yabancılar Türkçe öğretiminde mesnevilerden yararlanma. *Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(6), 149-168.
- Kantarcıoğlu, S. (1991). *Eğitimde masalın yeri*. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Kaşgarlı Mahmut (1998). *Divanü lûgat'it-Türk*. Cilt III. (Tercüme: Besim Altay). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kaya, N. S. (2016). *Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde Türk masallarından yararlanılması* [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Khatib, M. (2011). A new approach to teaching English poetry to EFL students. *Journal of Language Teaching and Research*, 2(1), 164-171.
- Kılcan, B. (2016). Ignác Kúnos'un kırk dört Türk peri masalı adlı eserinin değerler açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Dergisi*, 5(3), 82-94.
- Kılıç, E. (2023). The use of poetry in enhancing foreign language learning. *Canadian Journal for Language, Learning, and Studies*, 1(1), 34-49.
- Kızıtanrı, S. (2024). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde B1 seviyesi için metin uyarlama: Billur köşk masalları örneği* [Yüksek lisans tezi, Siirt Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Kirk, J. & Miller, M. L. (1986). *Reliability and validity in qualitative research*. Sage.
- Kramsch, C. (1993). *Context and culture in language teaching*. Oxford University Press.
- Koushki, A. L. (2019). Engaging English learners through literature, fairy tales, and drama. *International Journal of Applied Linguistics and English Literature*, 8(2), 138-144.
- Kúnos, I. (1887). *Oszmán-Török népköltészet gyűjteménye* (Cilt 1-2). Macar Bilim Akademisi.
- Kúnos, I. (2009). *Osmanlı dönemi Türk halk masalları 1*. (O. Mızrak, Çev.). Turhan Kitabevi. (1887).
- Kúnos, I. (2020). *44 Türk masalı*. (O. Mızrak, Çev.). Tuti Kitap.
- Kurudayıoğlu, M. & Potur, Ö. (2015). Temel dil becerilerinin kazandırılması açısından tekerlemeler. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 15, 40-62.
- Liao, F.-Y. (2018). Prospective ESL/EFL teachers' perceptions towards writing poetry in a second language. *Eurasian Journal of Applied Linguistics*, 4(2), 283-307.
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage.
- Littlewood, W. (1981). *Communicative language teaching: An Introduction*. Cambridge University Press.
- Maley, A. (2001). *Literature in the language classroom*. In R. Carter & D. Nunan (Eds.), *The Cambridge guide to teaching English to speakers of other languages* (pp. 180-185). Cambridge University Press.

- Marshall, C. & Rossman, G. B. (2006). *Designing qualitative research*. (4th edition). Sage Publications, Inc.
- Massi, M. P. & Massi, B. (2001). Fairy tales: A door to language literacy. *English Teaching Forum*, 39(1), 22-27.
- McKernan, J. (1991). *Curriculum action research: a handbook of methods and resources for the reflective practitioner*. (2. edition). Kogan Page Limited.
- Merriam, S.B. (2018). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (çev. ed. S. Turan) Nobel Yayınları.
- Miçoğulları, M. (2022). *Türkçe eğitimi için yeni bir masal türü: anti masallar ve anlatıların anti masal bağlamında yeniden üretimi* [Yüksek lisans tezi, Siirt Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Murat, M. (2018). Eğitim açısından masal tekerlemeleri ve işlevselliği. *Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 4(11), 542-565.
- Nikolajeva, M. & Scott, C. (2001). *How picturebooks work*. Garland Publishing.
- Norton, L.S. (2009). *Action research in teaching and learning: A practical guide to conducting pedagogical research in universities*. (1. edition). Routledge.
- Ozan, M. (2018). *Ocaktan gelen haber*. Turhan Kitabevi.
- Ögeyik, M. C. (2007). *Yabancı Dil Öğretiminde Şiir*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ölçer, Ö. E. (2011). Yazının izinde masal haritalarını okuma denemesi: Masal tarihine yeniden bakmak. *Millî Folklor: International and Quarterly Journal of Folklore*, 60-71.
- Önal, K. (2025). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin uyarlamaları Türk ve dünya masallarından örnekler* [Doktora tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Öner, B. (2019). *Elâzığ masallarından seçilmiş 15 masalın yeniden yazımı ve değerleri eğitimi açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Özcan, H. Z. (2022). *Köroğlu Destanı'nın B1 düzeyine uyarlanması okuduğunu anlamaya etkisi üzerine bir araştırma* [Doktora tezi, Uşak Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Özdemir, C. (2013). Dil-kültür ilişkisi: Folklor ürünlerinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yeri ve işlevi. *Millî Folklor Dergisi*, (97), 157-166.
- Özdemir, E. (1983). *Yazı ve yazınsal türler*. Varlık Yayınları.
- Özdin, A. (2020). *Türk masallarının yabancılara Türkçe öğretiminde okuma metni olarak uyarlanması* [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

- Özmen, C. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin değiştirim teknikleriyle öykülerin yeniden oluşturulması* [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Pekşen, S. (2017), “Children’s Literature As a Tool For Gender Appropriation”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 52(2), 151-166.
- Polat, M. (2023). *Türkçe öğrenen yabancılar için masal metinlerinin B1 düzeyinde uyarlanması: Naki Tezel’in Türk masalları örneği* [Yüksek lisans tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Ramsaran, S. (1983). Poetry in the language classroom. *ELT Journal*, 37(1), 36-43.
- Richards, J. C. & Rodgers, T. S. (2001). *Approaches and Methods in Language Teaching* (2nd ed.). Cambridge University Press.
- Richards, J. C. & Schmidt, R. (2002). *Longman dictionary of language teaching and applied linguistics*. Longman.
- Saka, F. Ö. (2014). Şiirle çocuklara yabancı dil öğretimi. *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*, 164, 26-38.
- Sakaoğlu, S. (1973). *Gümüşhane masalları metin toplama ve tahlil*. Atatürk Üniversitesi.
- Sakaoğlu, S. (1999). *Masal araştırmaları*. Akçağ Yayınları.
- Saltık, O. (2016). *Derlenmiş masallar ile kurgulanmış masalların çocuğa göreliği* [Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Sami, Ş. (1989). *Kamus-ı Türkî*. Enderun Yayın Basım.
- Sariöz, Ş. (2025) *Yabancılar Türkçe öğretiminde Türk masallarının B1, B2 okuma metni olarak uyarlanması* [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Seçkin Polat, Ö. & Dilidüzgün, Ş. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde şiir etkinliklerinin kültürel işlevi. *Turkish Studies*, 10(7), 815-834.
- Seyidoğlu, B. (1985). *Türk dili ve edebiyatı ansiklopedisi* (Cilt 6). Dergâh Yayınları.
- Schultz, J.-M. (1996). The uses of poetry in the foreign language curriculum. *The French Review*, 70(6), 920-932.
- Sinar Uğurlu, A. (2009). İdeolog Ziya Gökalp’ın kaleminden masallar. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4(1), 1700-1715.
- Smallwood, B. A. (1998). Using multicultural children's literature in adult esl classes. *ERIC Digest*, 1-7.
- Suhartono, L., Fitria, T. N., & Sari, R. P. (2024). Developing speaking skills through fairy tales in elementary school. *International Journal of English Language Teaching*, 12(2), 55-68.

- Süner, R. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazınsal metinlerin B1 düzeyine uyarlanması: Eskici örneği* [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Szilagyı, S. (2007). Ignacz Kunos: *Türk folklor araştırmalarında bir öncü* [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Şehriyar, G. (2019). Ignác Kúnos'un Anadolu halk edebiyatına ve dilbilimine katkıları. *Türkoloji*, (95), 70-78.
- Şen, E. (2020). Ignacz Kunos'un derleyip yayımladığı masallarda yer alan grotesk öğeler. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (International Journal of Children's Literature and Education Researches)*, 4(1), 31-44.
- Şimşek, İ. (2023). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Keloğlan masallarını A1-C2 düzeylerine uyarlama çalışması* [Yüksek lisans tezi, Uşak Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Tansel, O. (2009). *Al'lı ile fırfırı 1*. Elips Kitap.
- Tatar, K. İ. (2019). Derlenmiş Türk halk masallarının çocuk edebiyatı için yeniden yazılması. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*. (64), 253-270.
- Temizyürek, F. Şahbaz, N. K. & Gürel, Z. (2016). *Çocuk edebiyatı* (1. Baskı). Pegem Akademi.
- Tezel, N. (1985). *Türk masalları* (Cilt 1). Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Tezel, N. (2008). *Türk masalları* (Cilt II). Bilge Kültür Sanat.
- Topçam, S. (2019). *Masal anlatıcılığı ve günümüz masal anlatıcılığında hazırlanma süreçleri* [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Tseng, Y. H. (2002). A lesson in culture. *ELT Journal*, 56(1), 11-21.
- Tuymaeva, E. (2023). The role of fairy tales in teaching and learning a foreign language. *Open Scholar Journal*, 7(4), 89-96.
- Tuzcu, G. (2019). Günümüzde masal anlatıcıları ve yeni masalların üretilmemesi sorunu. *Gazi Türkiyat*, 24, 199-207.
- TÜMAK, *masal masal Türkiye* (t.y.). masal.gov.tr. 30 Nisan, 2024 tarihinde <https://masal.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu. (1998). *Türkçe sözlük* (1. Cilt, s. 586). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (1998). *Türkçe sözlük* (2. Cilt, s. 1510). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TYDOÖP, (2020). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretim programı*. TMV Yayınları.
- Uç, Z. (2022). *Anadolu masal anlatıcılığı eğitimi almış okul öncesi öğretmenlerinin eğitim durumlarında masalın kullanılmasında ilişkin görüşleri* [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

- Yavaş Çelik, G., & Yavuz, F. (2017). Using fairy tales as a model to enhance learners' writing organization skill. *International Journal of Learning and Teaching*, 9(1), 101-106.
- Yavuz, M. H. (2002). *Masallar ve eğitimsel işlevleri*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Yazar, G.E. (2025) *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin uyarlama bağlamında Türk masallarından yararlanma* [Yüksek lisans tezi, Sıtkı Koçman Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Yazgan, B. (2007). *Masal salıncağı*. Timaş Çocuk.
- Yazgan, B. (2011). *Masal denizi* (5. baskı). Erdem Yayınları.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (12. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, İ. & Şeref, İ. (2015). Arap öğrencilerin Türkçe okuma sesletim becerilerinin geliştirilmesinde şiirden yararlanma. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(3), 1213-1228.
- YTÖP, (2025). *Yabancılarla Türkçe öğretim programı*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Yücelşen, N. & Yeşil, F. (2022). Derleme Türk masallarının çocuk okurlar için değiştirilmesi. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. (9), 476-500.
- Zipes, J. (2002) *The brothers grimm: From enchanted forests to the modern world*. Palgrave Macmillan.
- Zipes, J. (2006). *Why fairy tales stick: The evolution and relevance of a genre*. Routledge.
- Zipes, J. (2012). *The irresistible fairy tale: The cultural and social history of a genre*. Princeton University Press.

EKLER

1. Düzeylere Göre Dil Yapıları Listesi

Dil Seviyesi	Dil Bilgisi İçeriği
A1	*Alfabe (Harflerin seslendirilmesi, büyük ve küçük yazımları, kelime içinde seslendirilmesi) *Ünlü ve ünsüz ayrımı *Ünlü (kalın ve ince) ve ünsüzlerin (sert ve yumuşak) özellikleri *Ünlü uyumu + çokluk eki *Ünsüz uyumu + bulunma eki (-DA) + var/yok *Ünsüz yumuşaması + yönelme hâli (emir kipi) *Ünlü düşmesi (belirtme hâli + basit sıfatlar, vurgusuz orta hece ünlüsü) *Şahıs ve işaret zamirleri A1 *Olumsuzluk eki (-mA) *Basit adlaştırmalar (-mAk iste-/ mAYl sev-) *Görülen geçmiş zaman *Geniş zaman *Gelecek zaman *Zaman zarfları (dün, bugün, yarın; önce, şimdi, sonra) *Sıklık zarfları (bazen, ara sıra, her zaman, genellikle ...) *Belirsizlik zamirleri *Bu ne/kim? , O ne/kim? *Bu, şu, o, burası, şurası, orası *İyelik ekleri *Yönelme hâli ve eki: -A / -E *Ayrılma hâli ve eki: -DAN *İlgi zamiri (benimki...) *Basit emir cümleleri *İstek/dilek I. çekim *Ek fiil geniş zaman (ülke, milliyet, meslek, durum, yaş) + mI? / değil *Hâl ekleri-fiil ilişkisi *İsim tamlaması *İsim tamlaması + hâl eki > fiil (zamir n'si) *Şimdiki zaman + ünlü daralması *Karşılaştırma yapıları: -DAn, -DAn daha ... *Üstünlük derecesi: en *-DAki *-DAn ... A kadar *-DAn beri, -Dır *Ek fiil belirli geçmiş zamanı *Yapım ekleri: -Il/-sIz *Bağlaçlar: ile (vasıta ve bağlama), ve, ama, çünkü *Sıralama sayıları: birinci, ikinci, üçüncü... *Saat kaç? (Tam ve yarım saatler) *Temel soru ifadeleri *-DAn önce/ -Dan sonra *-(y)Abil (izin) + geniş zaman *Sayılar

	*Temel niteleyiciler *-cA/ -A göre *-DAn hoşlan-
A2	*Gelecek zaman + zaman zarfları *Görülen geçmiş zaman + zaman zarfları *Duyulan geçmiş zaman + zaman zarfları *Geniş zaman + sıklık zarfları *Ek fiil (görülen ve duyulan geçmiş zaman) *Zamirler, zamir +ki (Benimki) *Sıfatlar A2 *Zarflar *Zarf fiiller (-Ip, -ArAk, -mAdAn, -A ... -A) *Gereklilik Kipi: (-mAlI/ -mAk zorunda, -mAk gerek, -mAk lazım) *Dilek-Şart kipi *Yeterlik fiili (yetenek, tahmin, olasılık) *Bağlaçlar (hem ... hem, ne... ne, veya, belki, ya...ya, dA) *-mAdAn önce /-DİkTAn sonra *Gibi, kadar (benzetme/karşılaştırma) *-cA, -A göre *bu yüzden / bu sebeple *-An (sıfat fiil) *Basit adlaştırmalar (-mAYl sev-/ MAk iste- ...) *-mAk için, -mAk üzere, -mAsl için *Mesela, örneğin *Doğrudan anlatım (diye sor-/diye cevap ver-) *Ünlemler *İkilemeler * -I beğen- / -I beğenme-, -I tercih et- / -I seç- * Kesinlikle/mutlaka * sadece ... değil ... ayrıca/aynı zamanda
B1	*Hikâye birleşik zaman çekimleri *Rivayet birleşik zaman çekimleri *Edat ve bağlaçlar (keşke, eğer, -sA bile/-sA...-da, gibi, göre, sanki, kadar, Dil Seviyesi Dil Bilgisi İçeriği 314 *Şart birleşik zaman çekimleri *Yeterlik fiili + zaman ekleri * Gereklilik kipi ve gereklilik/ zorunluluk anlamı içeren yapı ve kalıp ifadeler (-mAlI, -mAk zorunda, -mAk gerek, -mAk lazım) *Gereklilik kipinin hikâyesi *İsim fiiller (-mA, -mAk, -Iş) +... mAYl ... -mAYa tercih et-, mAktAnsa... -mAYl tercih et-, mAsInA rağmen, -mAsInI iste-) *Sıfat fiiller (-dİk), -Dİk + iyelik, AcAk + iyelik, -mIş -An) *Zarf

fiiller (-Ip, -ArAk, -IncA, IncAyA kadar, [-(y)ken], -mAdAn, A...-A, -r... -mAz, -DIğIndA, -DıkÇA, -DIğİ için, -DIğİ zaman, -DIğIndAn, DIğIndan beri -DIğIndAn dolayı, AcAğİ için) *Doğrudan ve dolaylı anlatım (demiş/diye sormuş/ diye cevap vermiş, -AcAğİnİ ...-mAk, -DIğİnİ/-mAsİnİ ...-mAk) için, üzere, -A doğru, için, -A karşı, -A değin, -A dek, -DAn dolayı, -DAn başka, ile, yalnız, ancak, -A karşın/rağmen, sadece, fakat, ama, ne var ki, bile, sanki, ise, yanı sıra, ayrıca, hatta, aksine, hariç, öncelikle, artık, itibaren, dolayısıyla, İn yüzünden, - İn sayesinde) *Fiilde çatı: - Fiillerde etkenlik ve edilgenlik - İşteşlik ve dönüşlülük *Örneğin, örnek olarak, örnek verecek olursak *Yine. Yine mi? * isim+ken *-ken (fiil+zaman zarfı+ken) * Varsayalım ki/varsayıyorum/ diyelim ki

(TYDOÖP, 2020, s. 83-84)

2. TYDOÖP B1 Düzeyi Kazanım Listeleri

B1 Dinleme/İzleme Becerisi Kazanım Listesi

- B1.D.1. Toplumsal yaşam alanlarındaki ihtiyaç ve durumlara ilişkin metinleri/konuşmaları anlar.
- B1.D.2. Günlük konuşmalardaki deyimleri ve kalıp ifadeleri bağlamdan hareketle anlamlandırır.
- B1.D.3. Söz varlığı unsurlarını bağlamdan hareketle anlamlandırır.
- B1.D.4. Mecazlı ifadeleri tanır.
- B1.D.5. Resmî konuşmalardaki temel kalıp ifadeleri tanır.
- B1.D.6. Meslekler hakkındaki bilgileri belirler.
- B1.D.7. Bir şeyin/işin yapılışına ilişkin tarif ve yönergeleri takip eder.
- B1.D.8. Ürünlere veya hizmetlere ilişkin yönergeleri takip eder.
- B1.D.9. Sesli ve/veya görüntülü yönergeleri takip eder.
- B1.D.10. Betimleyici ifadeleri belirler.
- B1.D.11. Türk kültüründeki temel beden dili unsurlarını ve bunlara eşlik eden ifade kalıplarını tanır.
- B1.D.12. Sesli ve/veya görüntülü karmaşık duyuru ve anonsları takip eder.
- B1.D.13. Görüntülü ve/veya sesli reklamlarda sunulan açık ve örtük iletileri belirler.
- B1.D.14. İlgi veya ihtiyacına yönelik bilimsel bir sunumu takip eder.
- B1.D.15. Haberlerdeki yer, kişi, konu/olay ve zamanla ilgili bilgileri ayırt eder.
- B1.D.16. Sesli ve/veya görüntülü haber metnlerinin ana hatlarını belirler.
- B1.D.17. Sesli ve/veya görüntülü haberlerden ihtiyaç duyduğu bilgileri seçer.
- B1.D.18. Kutlama/tebrik/teşekkür/temenni/davet veya taziye içerikli metinleri/konuşmaları anlar.
- B1.D.19. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.
- B1.D.20. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki ana düşünce ve yardımcı düşünceleri belirler.
- B1.D.21. Geçmişe ilişkin olay/durum/bilgileri anlatan metinleri anlar.
- B1.D.22. Tahmin ifadeleri içeren bir metni anlar.
- B1.D.23. Tercih/teklif bildiren cümleleri ayırt eder.
- B1.D.24. Tavsiye/uyarı bildiren cümleleri ayırt eder.
- B1.D.25. Öyküleyici metinlerdeki temel unsurları belirler.
- B1.D.26. Öyküleyici/bilgilendirici metinlerin konusunu ve ana düşüncesini belirler.
- B1.D.27. Konuşmacının duygu durumlarını ayırt eder.
- B1.D.28. Vurgu, tonlamadan kaynaklanan anlam farkını ayırt eder.
- B1.D.29. İletişim araçlarında kendisine yöneltilen soru ve yönergeleri takip eder.
- B1.D.30. Gözlem ve izlenimleri içeren ifadeleri belirler.
- B1.D.31. Yorum ve değerlendirme içeren ifadeleri ayırt eder.
- B1.D.32. Onay/kabul/ret veya ekleme ifadelerini tanır.
- B1.D.33. Bir diyalogdaki giriş, konuşmayı sürdürme ve sonlandırmaya yönelik kalıp ifadeleri belirler.
- B1.D.34. Karşılaştırma içeren ifadeleri belirler.
- B1.D.35. Dinlediklerini/izlediklerini içerik açısından karşılaştırır.
- B1.D.36. Olay ve bilgileri zaman ve mantık akışına göre sıralar.
- B1.D.37. Türkçenin telaffuz özelliklerini fark eder.
- B1.D.38. Plan/tasarı/hayallerini anlatan bir metni anlar.
- B1.D.39. Biyografi metnlerinin ana hatlarını belirler.
- B1.D.40. Metindeki teknolojiyle ilgili söz varlığını anlar.
- B1.D.41. Dinleyeceklerinin/izleyeceklerinin içeriğine ilişkin tahminlerde bulunur.
- B1.D.42. Dinledikleri/izledikleriyle ilgili çıkarımlarda bulunur.

- B1.D.43. Etkin katılmadığı konuşmaları ana hatlarıyla takip eder.
B1.D.44. Gerekçelendirme ifadelerini belirler.
B1.D.45. Metinlerdeki anahtar kelimeleri belirler.
B1.D.46. Öznel ve nesnel yargıları ayırt eder.
B1.D.47. Olumlu ve olumsuz görüşleri ayırt eder.
B1.D.48. Görüş/eleştirme veya yorumları ayırt eder.
B1.D.49. Kişisel bilgi ve görüş isteyen/bildiren metinleri (röportaj vb.) anlar.
B1.D.50. Sesli ve/veya görüntülü sosyal medya iletilerini takip eder.
B1.D.51. Bir söyleşiyi ana hatlarıyla takip eder.
B1.D.52. Ana dili konuşurları arasında geçen otantik konuşmaların temel iletisini belirler.
B1.D.53. Dinlediklerinde/izlediklerinde kültürel özellikleri belirler.
B1.D.54. Dinlediklerine ilişkin notlar alır.
B1.D.55. Dinlediklerini/izlediklerini özetler.
B1.D.56. İlgi alanına giren yayınları takip eder.
B1.D.57. Mizahi metinlerin iletisini belirler.
B1.D.58. Temel bağdaşıklık öğelerinin anlama etkisini fark eder.
B1.D.59. Dinleme amacını belirler.
B1.D.60. Dinleme amacına uygun strateji, yöntem ve teknikleri kullanır.
B1.D.61. Tekrar bildiren ifadeleri belirler.
B1.D.62. Öneri ifadelerini belirler.
B1.D.63. Dinlediklerinden/izlediklerinden istenilen bilgileri seçer.
B1.D.64. Yanlış anlamaları veya hatalarını telafi edici kalıpları ayırt eder.

B1 Sözlü Etkileşim Becerisi Kazanım Listesi

- B1.SE.1. Günlük ihtiyaçlarını gidermeye yönelik ayrıntılı diyaloglar kurar.
B1.SE.2. Konuşmacıdan görüşlerini gerekçelendirmesini ister.
B1.SE.3. Resmî konuşmalara uygun kalıp ifadeleri kullanarak diyaloglar kurar.
B1.SE.4. Yanlış anlamaları veya hatalarını telafi edici kalıpları kullanır.
B1.SE.5. Konuşmalara uygun ifade ve kalıpları kullanarak katılır.
B1.SE.6. Diyaloglarında deyim ve mecazlı ifadeler kullanır.
B1.SE.7. Konuşma esnasında sorular sorar ve sorulara cevap verir.
B1.SE.8. Diyaloglarında betimleyici ifadeleri kullanır.
B1.SE.9. Günlük diyaloglarda onay/kabul/ret/ veya ekleme ifadeleri kullanır.
B1.SE.10. Diyaloglarında öneri ifadeleri kullanır.
B1.SE.11. Güncel olay veya haberlere ilişkin bilgi alışverişinde bulunur.
B1.SE.12. Telefonla alınan hizmetlere yönelik görüşmeler gerçekleştirir.
B1.SE.13. Tekrarı istendiğinde söylediklerini ayrıntılandırarak açıklar.
B1.SE.14. İhtiyacı olan herhangi bir konuda ayrıntılı bilgi ve açıklama ister.
B1.SE.15. Toplumsal yaşam alanlarındaki ihtiyaç ve durumlara ilişkin konuşmalara katılır.
B1.SE.16. Türk kültüründeki temel beden dili unsurlarını ve bunlara eşlik eden ifade kalıplarını kullanır.
B1.SE.17. Konuşmalarında beden dilini kullanır.
B1.SE.18. Kültürel bağlamlara (gelenekler, kutlamalar, bayram, taziye, anma vb.) uygun kalıp ifadeleri kullanarak diyaloglara katılır.
B1.SE.19. Kültürel özelliklerin konuşulduğu diyaloglara katılır.
B1.SE.20. Kültürel bir öğe/gelenek veya mekâna ilişkin konuşmalara katılır.
B1.SE.21. Diyaloglarında anlaşılmayan noktalara ilişkin açıklama ister.
B1.SE.22. İstek veya şikâyetlerini anlatan diyaloglar kurar.
B1.SE.23. Gerekçelendirerek günlük hayata ilişkin (özür dileme, şikâyet, telafi etme vb.) diyaloglara katılır.
B1.SE.24. Bir tartışmada görüşlerini gerekçeleriyle ifade eder.
B1.SE.25. Ayrıntılı yol ve adres tarifleri içeren diyaloglar kurar.

- B1.SE.26. Diyaloglarında karşılaştırmalara yer verir.
- B1.SE.27. Tercih/teklif içeren diyaloglar kurar.
- B1.SE.28. Tavsiye/uyarı içeren diyaloglar kurar.
- B1.SE.29. Yüz yüze veya iletişim araçlarını kullanarak ilgi alanına giren mesleklerle ilgili diyaloglar kurar.
- B1.SE.30. Diyaloga uygun (giriş, sürdürme, yönlendirme, sonlandırma) ifadeler kullanır.
- B1.SE.31. Konuşmayı sürdürmek için uygun ifadeler (teşvik, onay, takdir, itiraz vb.) kullanır.
- B1.SE.32. Diyaloglarında konu bütünlüğünü sağlamaya yönelik ifadeler kullanır.
- B1.SE.33. Geçmiş olayların/durumların konuşulduğu diyaloglara dilek ve pişmanlık ifadelerini kullanarak katılır.
- B1.SE.34. Kurgusal (hayal, varsayım vb.) olay ve durumlara yönelik diyaloglar kurar.
- B1.SE.35. Plan/tasarı/hayallerin konuşulduğu diyaloglara katılır.
- B1.SE.36. Bir şeyin işleyişine/yapılışına ilişkin diyaloglara katılır.
- B1.SE.37. Diyaloglarda duygularını ifade eder ve duygularını yansıtan kişiye uygun karşılıklar verir.
- B1.SE.38. Meslekler ve özellikleri hakkındaki konuşmalara katılır.
- B1.SE.39. Konuşmalarında teknolojiyle ilgili söz varlığını kullanır.
- B1.SE.40. Yeni öğrendiği kelime ve kalıpları doğru telaffuz eder.
- B1.SE.41. Konuşmalarında yorum ve değerlendirme ifadeleri kullanır.
- B1.SE.42. Etkileşime dayalı etkinlik veya oyunlara, ilgili söz varlığını kullanarak katılır.
- B1.SE.43. Diyaloglarında vurgu ve tonlamaya dikkat eder.
- B1.SE.44. Herhangi bir konuda röportaj yapar/verir.
- B1.SE.45. Bir konu hakkında ana dili konuşurlarıyla diyalog kurar.
- B1.SE.46. Konuşmalarında zenginleştirici unsurlara (anekdot, fıkra) yer verir.
- B1.SE.47. Nezaket ifadelerini kullanır.

B1 Sözlü Üretim Becerisi Kazanım Listesi

- B1.SÜ.1. Kelimeleri doğru telaffuz eder.
- B1.SÜ.2. Konuşmalarında yeni öğrendiği kelime ve kalıp ifadeleri kullanır.
- B1.SÜ.3. Vurgu, tonlama ve duraklara dikkat ederek konuşur.
- B1.SÜ.4. Konuşmalarında bağlama uygun mecazlı ifadeleri kullanır.
- B1.SÜ.5. Gözlem ve izlenim içeren konuşmalar yapar.
- B1.SÜ.6. Kendini ayrıntılı biçimde tanıtır.
- B1.SÜ.7. Betimleyici ifadeler kullanarak konuşmalar yapar.
- B1.SÜ.8. Meslekleri temel nitelikleriyle tanıtır.
- B1.SÜ.9. Görsellerle oluşturulmuş öyküleyici metni anlatır.
- B1.SÜ.10. Bir olayı/durumu/işi oluş sırası ve mantık akışına göre anlatır.
- B1.SÜ.11. Görsel öğelerle verilen bilgileri anlatır.
- B1.SÜ.12. Yazılı/sözlü bir metni kendi cümleleriyle aktarır.
- B1.SÜ.13. Konuşmalarını doğrudan/dolaylı alıntılarla destekler.
- B1.SÜ.14. Yaşadığı veya şahit olduğu bir olayı anlatır.
- B1.SÜ.15. İlgi alanına giren bir konuda görsellerle desteklenmiş sunum yapar.
- B1.SÜ.16. Konuşmalarında onay/kabul/ret veya ekleme ifadelerini kullanır.
- B1.SÜ.17. Kutlama/tebrik/teşekkür/temenni/davet/taziye içerikli konuşmalar yapar.
- B1.SÜ.18. Geçmiş veya gelecekle ilgili (kişi, durum, olay vb.) duygu ve düşüncelerini anlatır.
- B1.SÜ.19. Bir konu hakkındaki duygu veya düşüncelerini/görüşlerini örneklendirir.
- B1.SÜ.20. Harita, kroki, grafik, tablo, zaman çizelgesi vb. görsellerden hareketle sunum yapar.
- B1.SÜ.21. Bir konuyu olumlu ve olumsuz yönleriyle değerlendiren konuşmalar yapar.
- B1.SÜ.22. Konuşmalarında gerekçelendirme ifadelerini kullanır.
- B1.SÜ.23. Bir konuyla ilgili görüşlerini gerekçelendirerek açıklar.

- B1.SÜ.24. Konuşmalarında konuşma ortam ve bağlamına uygun ifadeleri kullanır.
B1.SÜ.25. Karşılaştırmalar içeren konuşmalar yapar.
B1.SÜ.26. Bir etkinlikle ilgili duyuru yapar.
B1.SÜ.27. Kendisiyle ilgili durum/eğitim süreci veya yaptığı iş hakkında konuşur.
B1.SÜ.28. Plan/tasarı/hayallerini anlatır.
B1.SÜ.29. İstek veya şikâyetlerini anlatır.
B1.SÜ.30. Konuşmalarında mizahi öğeler kullanır.
B1.SÜ.31. Güncel gelişmeler hakkında konuşmalar yapar.
B1.SÜ.32. Hazırlıksız konuşmalar yapar.
B1.SÜ.33. Konuşmalarında ikna edici yöntem ve teknikleri kullanır.
B1.SÜ.34. Bir etkinliğe ilişkin değerlendirmeler yapar.
B1.SÜ.35. Okuduklarını/dinlediklerini/izlediklerini özetler.
B1.SÜ.36. Kültürel bir öge/gelenek veya mekân hakkında konuşmalar yapar.
B1.SÜ.37. Kültürel farklılıklar ve benzerlikler üzerine konuşmalar yapar.
B1.SÜ.38. Bir süreci aşamalarıyla anlatır.
B1.SÜ.39. Sesli mesajlar oluşturur.
B1.SÜ.40. Bir cümleyi veya kısa bir metni farklı vurgu ve tonlamalarla yeniden ifade eder.
B1.SÜ.41. Konuşmalarında beden dili unsurlarını kullanır.
B1.SÜ.42. Kendi konuşmasını/başkalarının konuşmalarını içerik, anlatım, sunum ve beden dili açısından değerlendirir.
B1.SÜ.43. Konuşmalarını bir konu ve ana fikir etrafında planlar.
B1.SÜ.44. Konuşma aşamalarına (başlama, sürdürme ve bitirme) uygun kalıp ifadeleri kullanır.
B1.SÜ.45. Konuşma amacını belirler.
B1.SÜ.46. Konuşma amacına uygun strateji, yöntem ve teknikleri kullanır.
B1.SÜ.47. Geçmişe ilişkin olay/durum/bilgileri anlatır.
B1.SÜ.48. Konuşmalarında teknolojiyle ilgili söz varlığını kullanır.
B1.SÜ.49. Olaylar/durumlarla ilgili tahminlerini anlatır.
B1.SÜ.50. Bir sorunun çözümüne yönelik konuşmalar yapar.
B1.SÜ.51. Nezaket ifadelerini kullanır.

B1 Okuma Becerisi Kazanım Listesi

- B1.O.1. Toplumsal yaşam alanlarında kullanılan kelime ve kalıp ifadeleri tanır.
B1.O.2. Söz varlığı unsurlarını bağlamdan hareketle anlamlandırır.
B1.O.3. Bir uzmanlık alanıyla ilgili temel terim ve kalıp ifadeleri anlar.
B1.O.4. Bağlamdan hareketle mecazlı ve/veya kalıp ifadeleri anlamlandırır.
B1.O.5. Resmî veya özel yazışmalardaki kelime ve kalıp ifadeleri belirler.
B1.O.6. Sayısal ifadeleri tanır.
B1.O.7. Talimat içeren yönlendirmeleri takip eder.
B1.O.8. Kullanım kılavuzlarındaki yönlendirmeleri takip eder.
B1.O.9. Kişi, yer veya varlıklarla ilgili ayırt edici özellikleri belirler.
B1.O.10. Karmaşık betimleyici ifadeleri belirler.
B1.O.11. Bilgisayar vb. teknolojik araçlardaki yönerge ve bildirimleri anlar.
B1.O.12. Tutarlılık unsurlarını belirler.
B1.O.13. Karmaşık metinlerdeki karşılaştırma unsurlarını belirler.
B1.O.14. Aynı konuda yazılmış metinleri içerik açısından karşılaştırır.
B1.O.15. Metin içi ve/veya metinler arası karşılaştırmalar yapar.
B1.O.16. Mesleklerle ilgili özellikleri belirler.
B1.O.17. Karmaşık bilgiler içeren duyuru, ilan, afiş/broşür veya reklam metinlerinden ihtiyaç duyduğu bilgileri seçer.
B1.O.18. Metinlerdeki örtük iletileri belirler.
B1.O.19. Bir haber metnindeki yer, kişi, konu/olay ve zamanla ilgili bilgileri belirler.

- B1.O.20. Görsellerle oluşturulmuş bir metindeki iletileri belirler.
- B1.O.21. E-posta veya mektuplardaki iletileri anlar.
- B1.O.22. Metinlerdeki istek/ihtiyaç, şikâyet vb. içeren ifadeleri ve temel iletiyi belirler.
- B1.O.23. İş mektuplarındaki iletileri belirler.
- B1.O.24. Seyahat ve konaklamaya ilişkin bilgileri seçer.
- B1.O.25. Ulaşım ve ulaşım araçlarına ilişkin temel bilgileri seçer.
- B1.O.26. Bir şeyin/işin yapılışına ilişkin tarif ve yönergeleri takip eder.
- B1.O.27. Gözlem ve izlenim içeren ifadeleri belirler.
- B1.O.28. Yorum ve değerlendirme içeren ifadeleri ayırt eder.
- B1.O.29. Kişisel bilgi ve görüş isteyen/bildiren metinleri (röportaj, anket vb.) anlar.
- B1.O.30. Öznel ve nesnel yargıları ayırt eder.
- B1.O.31. Tartışma içeren metinlerdeki temel düşünceleri belirler.
- B1.O.32. Eğitim veya iş hayatıyla ilgili metinleri anlar.
- B1.O.33. Onay/kabul/ret/ veya ekleme ifadelerini belirler.
- B1.O.34. Gerekçelendirilmiş görüş ve önerileri belirler.
- B1.O.35. Metinlerde olay ve bilgileri zaman ve mantık akışına göre sıralar.
- B1.O.36. Öyküleyici metinlerdeki olay örgüsü, yer, zaman ve kişileri belirler.
- B1.O.37. Öyküleyici bir metnin konusunu, ana fikrini belirler.
- B1.O.38. Gazete, dergi ve çoklu ortamlardan ihtiyaç duyduğu bilgileri seçer.
- B1.O.39. Gazete, dergi ve çoklu ortamlardan ilgi alanına giren metinleri bulur.
- B1.O.40. İlgi alanlarına yönelik sosyal medya metinlerini takip eder.
- B1.O.41. Bir metinden istenilen bilgileri seçer.
- B1.O.42. Metinde geçen kültürel özelliklere ilişkin bilgileri belirler.
- B1.O.43. Plan/tasarı/hayallerini anlatan bir metni anlar.
- B1.O.44. Metnin konusunu ve temel iletisini belirler.
- B1.O.45. İlgi veya uzmanlık alanına giren metinlerdeki ana ve yardımcı düşünceleri belirler.
- B1.O.46. Okuduklarında biyografik bilgileri belirler.
- B1.O.47. Harita, kroki, grafik, tablo, zaman çizelgesi gibi görsellerden ihtiyaç duyduğu bilgileri seçer.
- B1.O.48. Metinlerde sıkça karşılaşılan kısaltmaları anlar.
- B1.O.49. Metnin içeriğine ilişkin tahminlerde bulunur.
- B1.O.50. Mizahi unsurları belirler.
- B1.O.51. Metinleri vurgu, tonlama, durak özelliklerine uygun biçimde okur.
- B1.O.52. Metindeki anahtar kelimeleri belirler.
- B1.O.53. Metinlerdeki dolaylı anlatım içeren ifadeleri belirler.
- B1.O.54. Okuduklarından hareketle çıkarımlar yapar.
- B1.O.55. Tekrar bildiren ifadeleri belirler.
- B1.O.56. Metindeki genelleme/şart/ varsayım veya olasılık bildiren ifadeleri ayırt eder.
- B1.O.57. Okuduklarını anlamak için başvuru kaynaklarını kullanır.
- B1.O.58. Okuma amacını belirler.
- B1.O.59. Okuma amacına uygun strateji, yöntem ve teknikleri kullanır.
- B1.O.60. Temel bağdaşıklık öğelerinin anlama etkisini fark eder.
- B1.O.61. Kültürel bağlamlara (gelenekler, kutlama, davet, tebrik, teşekkür, bayram, taziye, anma vb.) uygun kalıp ifadeleri ve anlamlarını belirler.
- B1.O.62. Tercih/teklif bildiren cümleleri ayırt eder.
- B1.O.63. Tavsiye/uyarı bildiren cümleleri ayırt eder.
- B1.O.64. Tahmin ifadeleri içeren bir metni anlar.
- B1.O.65. Teknolojiyle ilgili söz varlığını belirler.
- B1.O.66. Geçmişe ilişkin olay/durum/bilgileri anlatan metinleri anlar.
- B1.O.67. Bilinen ve güncel konulardaki metinleri anlar.
- B1.O.68. Metinde geçen kişisel bakım ve sağlıkla ilgili bilgileri seçer.

- B1.O.69. Gerekçelendirme ifadelerini belirler.
- B1.O.70. Okuduklarını özetler.
- B1.O.71. Nezaket ifadelerini belirler.
- B1 Yazma Becerisi Kazanım Listesi**
- B1.Y.1. Dikte edilen bir metni yazar.
- B1.Y.2. Yazılarında yeni öğrendiği kelimeleri/kalıp ifadeleri kullanır.
- B1.Y.3. Öz geçmiş formu doldurur.
- B1.Y.4. Kişisel bakım ve sağlıkla ilgili metinler yazar.
- B1.Y.5. Seyahat ve konaklamaya ilişkin formları doldurur.
- B1.Y.6. Kutlama/tebrik/davet mesajları/metinleri yazar.
- B1.Y.7. Tarif ve/veya talimat içeren metinler yazar.
- B1.Y.8. Tercih/teklif/ ifadeleri içeren metinler yazar.
- B1.Y.9. Tavsiye/uyarı ifadeleri içeren metinler yazar.
- B1.Y.10. Bilgilendirme amaçlı kısa tanıtım yazıları yazar.
- B1.Y.11. Dolaylı anlatım içeren metinler yazar.
- B1.Y.12. Haber metinleri yazar.
- B1.Y.13. Taslak oluşturarak metinler yazar.
- B1.Y.14. Sosyal medya, günlük/ağ günlüğü (blog) metinleri yazar.
- B1.Y.15. Karşılaştırmaya dayalı metinler yazar.
- B1.Y.16. Meslekleri karşılaştıran metinler yazar.
- B1.Y.17. Görsellerle oluşturulmuş öyküleyici bir metni kendi cümleleriyle yazar.
- B1.Y.18. Görsellerle desteklenmiş bilgilendirici kısa metinler hazırlar.
- B1.Y.19. Betimleyici metinler yazar.
- B1.Y.20. Yazılarında teknolojiyle ilgili söz varlığını kullanır.
- B1.Y.21. Bir olay veya durumu anlatan görselleri betimler.
- B1.Y.22. Geçmişe ilişkin olay/durum/bilgileri anlatan metinler yazar.
- B1.Y.23. Öyküleyici metinler yazar.
- B1.Y.24. Gözlem ve izlenimleri içeren gezi yazıları yazar.
- B1.Y.25. Yazılarında öneri ifadelerini kullanır.
- B1.Y.26. Bir konuya ilişkin görüş ve önerilerini gerekçeleriyle anlatan metinler yazar.
- B1.Y.27. Yorum ve değerlendirmeler içeren metinler yazar.
- B1.Y.28. Gözlem ve izlenim içeren metinler yazar.
- B1.Y.29. Bir sorunun çözümüne ilişkin öneriler içeren metinler yazar.
- B1.Y.30. Günlük hayata ilişkin durum/şikâyet/istek içeren metinler yazar.
- B1.Y.31. Resmî yazışmalarda uygun kalıp ifadeleri kullanır.
- B1.Y.32. Biçim ve içerik özelliklerine dikkat ederek resmî yazılar (dilekçe vb.) yazar.
- B1.Y.33. Ayrıntılı e-posta iletileri yazar.
- B1.Y.34. Duygu ve düşüncelerini içeren özel mektup yazar.
- B1.Y.35. Aldığı/almak istediği ürün/hizmetle ilgili yazışmalar yapar.
- B1.Y.36. Zaman ve mantık akışına uygun metinler yazar.
- B1.Y.37. Kendisiyle ilgili durum/eğitim süreci veya yaptığı iş hakkında metinler yazar.
- B1.Y.38. Plan/tasarı/hayallerini anlatan metinler yazar.
- B1.Y.39. Geleceğe yönelik tahminler/çıkarımlar içeren metinler yazar.
- B1.Y.40. Belli bir aşama ve süreci anlatan metinler yazar.
- B1.Y.41. Cümle bağlayıcılarını kullanarak kısa metinler yazar.
- B1.Y.42. Deyimleri kullanarak kısa metinler yazar.
- B1.Y.43. Metinlerinde bağlama uygun mecazlı ifadeleri kullanır.
- B1.Y.44. Anahtar kelimelerden hareketle metinler yazar.
- B1.Y.45. Aynı kavram alanına giren kelimeleri kullanarak metinler yazar.
- B1.Y.46. Biyografi metinleri yazar.
- B1.Y.47. Belli cümle kalıpları veya ifadeleri farklı şekillerde yeniden yazar.

- B1.Y.48. Duygu ve düşüncelerini gerekçeleriyle yazar.
B1.Y.49. Yazılarını bir konu ve ana fikir etrafında planlar.
B1.Y.50. Okuduklarını/dinlediklerini/izlediklerini özetler.
B1.Y.51. Yazılarında tahmin ifadelerini kullanır.
B1.Y.52. Bir ilana yazılı olarak başvurur.
B1.Y.53. Duyuru, ilan, afiş/broşür veya reklam benzeri metinler hazırlar.
B1.Y.54. Basit raporlar yazar.
B1.Y.55. Deneme yazar.
B1.Y.56. Giriş, gelişme ve sonuç paragrafları yazar.
B1.Y.57. Metinlerinde kısaltmalara yer verir.
B1.Y.58. Harita, kroki, grafik, tablo, zaman çizelgesi ile ifade edilmiş bilgileri yorumlayarak yazar.
B1.Y.59. Yazma amacına uygun strateji, yöntem ve teknikleri kullanır.
B1.Y.60. Yazılarında tekrar bildiren ifadeleri kullanır.
B1.Y.61. Yazma amacını belirler.
B1.Y.62. Yazılarında düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.
B1.Y.63. Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanır.
B1.Y.64. Yazım kurallarına dikkat ederek yazar.
B1.Y.65. Bağdaşıklık unsurlarına dikkat ederek metinler yazar.
B1.Y.66. Nezaket ifadelerini kullanır.
B1.Y.67. Yazılarında öznel ve nesnel yargı cümleleri kullanır.

(TYDOÖP, 2020, s. 42-65)

3. Özgün Masallar

3.1. İki Kardeş Masalının Özgün Metni

Bir zamanlar bir oğlu ve bir de kızı olan yaşlı bir padişah varmış. Vakti geldiğinde padişah ölmüş ve onun yerine oğlu tahta geçmiş. Çok geçmeden genç adam babasından miras kalan tüm serveti har vurup harman savurmuş. Bir gün kız kardeşine: “Canım kardeşim canım kardeşim tüm servetimize harcadık eğer elimizde avucumuzda hiç paramızın kalmadığı duyulursa kimsenin yüzüne bakamayız, o vakit çekip gitmek zorunda kalırız. İyisi mi çok geç olmadan şimdi sessizce uzaklaşalım buralardan.” demiş. Böylece eşyalarını toplamışlar ve gece olduğunda saraydan ayrılmışlar. Uçsuz bucaksız bir ovaya gelene kadar nereye gittiklerini bilmeden yürümüşler. Sıcaktan artık neredeyse kasılıp kavrulmuş ve yorgunluğa yenik düşmek üzere oldukları sırada ufak bir gölete rastlamışlar. Erkek: “Kardeşim” demiş kıza. “Şundan içmeden bir adım ileriye gidemem artık.”

“Ama kardeşim.” diye cevap vermiş kız. “Gördüğümüzün su olup olmadığını kim bilir? Bunca zaman dayandık, eminim biraz daha dayanabiliriz, o vakit belki su da buluruz.”

Lakin erkek kardeş karşı çıkmış: “Hayır, artık daha ileriye gidemem, yaşayacaksam içmek zorundayım.” Bunun üzerine kız göletten bir içimlik alıp kardeşine getirmiş; genç adam bundan kana kana içmiş, içmiş ve hepsini bitirdiği anda bir geyiğe dönüşmüş. Genç kız acı acı

ağlamış. Ama ne yapsın? Olan olmuş artık, yollarına devam etmişler. Yanı başında koca bir ağacın olduğu geniş bir pınara rastlayana kadar bu büyük ovada dolanıp durmuşlar. Burada durup dinlenmeye karar vermişler. “Kardeşim.” demiş geyik. “Sen ağaca tırman ben gidip yiyecek bir şeyler bulmaya çalışacağım.”

Genç kız kendisine söyleneni dinleyerek ağaca tırmanmış, geyik de etrafta yiyecek bir şeyler aramaya başlamış. Çok geçmeden bir tavşan yakalamış. Kardeşi tavşanı yemek için hazırlamış. Aradan birkaç hafta geçene kadar günbegün böyle yaşayıp gitmişler. Tesadüf bu ya, o civardaki başka bir ülkenin padişahının atları da ağacın yanında çok pınardan sulanmış. Akşam olunca köleler atları getirmiş, hayvanlar susuzluklarını giderdiği sırada suyun berrak yüzeyinde genç kızın yansımasını görmüş ve ürkerek geri çekilmişler. Köleler suyun kirli olabileceğini düşünmüşler, yalağı boşaltıp tekrar doldurmuşlar. Atlar yine korkarak gerilemiş ve suyu içmeyi reddetmişler. Sonunda köleler bu garip hadiseyi padişaha anlatmışlar. “Belki de su çamurludur.” demiş hükümdar. “Hayır, hünkârım” diye cevaplamış köleler, “Yalağı boşaltıp tekrar temiz suyla doldurduk.”

Padişah da: “Geri dönün ve etrafa iyice bakın belki de yakınlarda onları korkutan bir şey vardır.” demiş. Bunun üzerine köleler yeniden geri dönmüş ve yaklaştıklarında ağacın tepesinde duran genç kızı fark etmişler. Derhal saraya dönüp efendilerine bu yeni haberi yetiştirmişler. Padişah hiç vakit kaybetmeden merak içinde ağacın olduğu yere gitmiş başını yukarı kaldırmış ve dalların arasında dolunay kadar güzel, görenin aşkla yanıp tutuştuğu genç bir kız görmüş. “İn misin cin misin? diye seslenmiş padişah. Kız da: “Ne inim ne cinim. Ben de bir âdemoğluyum.” diye cevap vermiş. Padişah, beyhude, kıza aşağıya inmesi için yalvarmış; kızın ise bunu yapmaya cesareti yokmuş. Siniri kabaran padişah ağacın kesilmesini emretmiş. Köleler baltalarını ve testerelerini kapmış, ağacı her bir yanından kesmeye koyulmuşlar. Ağaç devrilmeye yakınken gece üzerlerine çökmüş ve işlerini ertelemek zorunda kalmışlar. Gözden kayboldukları sırada geyik ormanın içinden çıkagelmiş, ağacın durumunu görmüş ve kardeşine ne olduğunu sormuş. “İyi yapmışsın.” demiş geyik olanları duyduğu zaman. “Ne olursa olsun aşağı inmeyesin.” Sonra ağaca yaklaşmış ve onu yalamış. İşte! Artık ağacın gövdesi eskisinden de kalınmış. Ertesi gün geyik tekrar ormana gitmiş; padişahın adamları geri geldikleri vakit ağacın hem sağlam hem de eskisinden daha kalın olduğunu görerek büyük bir şaşkınlığa uğramışlar. Yine de çalışmaya kaldıkları yerden devam etmişler; gece bir kez daha çöküp işlerini ara verdiklerinde vazifelerini neredeyse yarısını tamamlamışlar. Velhasıl, köleler evlerine döndüğünde geyik geri gelmiş, tekrar ağacı yalamış, gövde önceki gece olduğu gibi, yalnız bu kez daha da kalınlaşarak eski sağlıklı haline dönmüş.

Sabah olup geyik uzaklaştığında padişah adamlarıyla geri gelmiş, ağacı yeniden tek parça ve sapasağlam gördüğünde amacını gerçekleştirecek başka bir yol aramaya karar vermiş. Bunun için yaşlı bir cadıya gitmiş. Ona hikâyeyi anlatmış ve kadına, genç kız ağaçtan aşağı inmeye ikna edebilmesi halinde büyük bir servet vaat etmiş. Cadı bu teklifi bayıla bayıla kabul etmiş. Pınarın olduğu yere demir bir sacayağı, bir tencere ve birkaç parça eşya götürmüş. Sacayağını yere koymuş tencereyi de baş aşağı üzere yerleştirmiş. Sonra pınardan biraz su almış ve körmüş gibi davranarak suyu tencerenin üstüne dökmüş. Bunu gören genç kız, kadının gerçekten kör olduğuna inanmış ve ağaçtan ona şöyle seslenmiş:” Anacığım tencereyi ters koydun, bütün su yere dökülüyor.”

“Oh canım benim.” diye konuşmaya başlamış yaşlı kadın. “Neredesin? Seni göremiyorum, kirli çamaşırlarımı yıkamaya getirdim. Allah aşkına gel yanıma, tencereyi doğru düzgün yerleştiriver de çamaşırlarımı yıkayabileyim.” Ama neyse ki genç kız geyiğin ona verdiği öğüdü hatırlamış ve olduğu yerde kalmış. Ertesi gün cadı yeniden gelmiş ağacın altında tökezlemiş bir ateş yakıp un eler gibi yapmış. Fakat eleğe un yerine kül yerleştirmeye başlamış. “Zavallı kör kadıncağız.” diye ağaçtan seslenmiş genç kız: “Eleğine un değil, kül koyuyorsun.”

“Ben körüm sevgili kızım.” demiş cadı üzüntülü bir dille. “Benim gözlerim görmüyor, aşağı gel de bana yardım et.

Ancak oyunu yine amacına ulaşamamış, genç kız ikna etmeyi başaramamış. Üçüncü gün cadı tekrar gelmiş ağaca. Bu sefer kesmek için yanında bir kuzu getirmiş. Bıçağını kavrayıp kuzuyu kesmeye koyulurken hayvanın boğazına bıçağın ağzı yerine sapını bastırmış. Zavallı hayvanın çektiği eziyeti görmeye dayanamayan genç kız diğer her şeyi unutmuş ve kuzunun çektiği ıstırabını sonlandırmak için aşağıya inmiş. Kısa süre içinde yaptığı düşüncesizlikten bin pişman olmuş zira ayaklarını yere basar basmaz ağacın arkasına saklanan padişah kızın üzerine atlamış ve onu alıp sarayına götürmüş. Genç kız padişahın gözlerinde onunla hemen evlenmeyi arzulayan bir istek bulmuş fakat kardeşi olan geyik ona geri getirilmeden bu arzuya rıza göstermemiş. Haliyle, köleler geyiği aramak için görevlendirilmiş ve çok geçmeden de bulup saraya getirmişler. Bundan böyle bu ikili birbirinden hiç ayrılmamış, beraber yatıp beraber kalkmışlar. Geyik padişahla genç kız evlendikten sonra bile kardeşini terk etmemiş, sarayda birlikte yaşamaya devam etmişler.

Zaman gelir geçer, masallarda su gibi akıp gider. Aradan epeyce zaman geçmiş. Bizimkiler hep beraber mutluca yaşayıp gidiyorlarmış. Saraydaki zenci bir cariye ise padişah kendisinin yerine onu seçtiği için genç kız kışkanır dururmuş. Kızdan öcünü almak için uygun

bir zamanı kollamaktaymış. Sarayın yakınında, ortasında büyük bir gölün olduğu güzel bir bahçe varmış. Padişahın karısı ayağında gümüş pabuçları, elinde altın kadehiyle bu bahçeye gelir, hoşça vakit geçirirmiş. Yine böyle bir gün gölün başında dururken cariyeye saklandığı yerden çıkmış ve hanımını suya atmış. Gölde yüzen büyük bir balık da onu yutuvermiş. Zenci kadın hiçbir şey olmamış gibi saraya dönmüş, hanımının giysilerini giyerek kendisini onun yerine koymuş. Gece olduğunda padişah, güya karısı olan kadına yüzünü neden bu kadar değiştirdiğini sormuş. “Bahçede yürürken güneşte yandım, diye cevap vermiş cariyeye. Padişah hiçbir şeyden şüphelenmemiş, yanına yaklaşp onu teselli edecek sözler söylemiş. Fakat geyik içeriye girdiğinde kadını görmüş ve gizli oyununu fark etmiş. Cariye, geyiğin gerçeği anlatacağından korkmuş ve ondan kurtulmanın bir yolunu bulmaya koyulmuş. Ertesi gün yalandan hasta olmuş. Para ve hoş sözlerle kandırdığı hekimleri padişahın karısının çok hastalandığını, eşinin ancak bir geyiğin kalbini yediği vakit iyileşebileceğini söylemeye ikna etmiş. Padişah da sözde karısının yanına giderek ona kardeşi olan geyiğin kesilmesine razı olup olmadığını sormuş. “Ne yapayım?” diye iç çekmiş kadın. “Eğer ben ölürsem o ne yapacak, başına bir kötülük gelecek, iyisi mi kesin, o zaman ben ölmem o da bu hayvan hâinden kurtulmuş olur.” demiş. Bunun üzerine padişah hizmetçilerine bıçaklarını bilemelerini ve kazanı kaynatmalarını emretmiş. Zavallı geyik bir oraya bir buraya koşturan köleleri görmüş. Bu telaşın ne anlama geldiğini anlamış. Bahçedeki gölün yakınına kaçmış ve kardeşine üç kez şöyle seslenmiş:

“Bıçak bileniyor, kazan kaynadı

Yetiş kardeşim kurtar ağanı.”

Balığın içinden bir ses üç defa cevap vermiş:

“Buradayım, balığın midesinde,

Elimde altından bir kadeh,

Ayağымda gümüş pabuçlar,

Kucağымda bir küçük şehzade.”

Balığın karnında geçirdiği zaman içinde padişahın karısı bir oğlan doğurmuş. Padişah geyiği yakalamak üzere yanında bulunan hizmetçileriyle beraber konuşulanlara kulak misafiri olmuş; gölün suyunun çekilmesini buyurmuş. Emri hemen yerine getirilmiş. Balık dışarı çıkarılmış, karnı yarılmış ve işte!

Nihayet padişahın gerçek karısı elinde altın kadehi, ayaklarında gümüş pabuçları ve kolları arasında küçük şehzadesiyle birlikte yeniden karşısında durmaktaymış. Neşeyle dolan padişah saraya dönmüş ve karısını odasına taşıtmış. Bu arada, şans eseri balığın kanını yalayan

geyik yeniden insana dönüşmüş. Kardeşine kavuşmuş. Kız sevgili kardeşini eski haliyle görünce mutluluktan dört köşe olmuş. Padişah Arap cariyenin kendisine getirilmesini buyurmuş, ona kırk katır ya da kırk satırdan hangisini yeğlediğini sormuş. Kadın: “Düşmanlarımın boğazına dayansın satırlar, kendim için kırk katırı yeğlerim.” demiş. Bunun üzerine adı kadın kırk katırın kuyruğuna bağlanmış. Dört nala koşan katırlar onu parçalarına ayırmış.

Padişahla karısı ikinci kez evlenmiş. Kızın kardeşi de saraydaki cariyeler arasından bir eş bulmuş. Bu çift mutluluğun şerefine kırk gün kırk gece düğün yapmışlar. Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine...

3.2. Korku Masalının Özgün Metni

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde memleketin birinde bir kadın yaşarmış. Kadının bir oğlu varmış. Bir akşam beraber otururken anası oğluna: “Yavrum git de kapıyı kapat, içimde bir korku var.” demiş. Oğlu: “Korku nedir?” diye sormuş. “İnsanın korktuğu zaman hissettiğidir.” diye cevaplamış kadın. “Bu korku nasıl bir şeydir?” diye düşünmeye başlamış genç, “Gidip öğreneceğim.” diye söylenmiş kendi kendine. Böylece yola koyulmuş, bir dağa varmış. Yukarıda, ateşin etrafında oturan kırk harami görmüş. Delikanlı dağa tırmanmış, onları selamlamış. Bunun üzerine haramilerden birisi ona şöyle seslenmiş: “Kuş uçmaz kervan geçmez bu yere gelmeye sen nasıl olur da cüret edersin?” “Korkuyu arıyorum, bana onu gösterin.” diye cevaplamış delikanlı. “Korku burada, bizim olduğumuz yerde.” demiş harami de. “Hani nerede?” diye sormuş genç adam. Ardından harami şöyle buyurmuş: “Al şu tencereyi, şu unu, yağı ve şekeri, şuradaki mezarlığa git, bununla bir helva yap.”

“Pekâlâ.” diye karşılık vermiş genç ve gitmiş. Mezarlıkta bir ateş yakmış ve helvayı pişirmeye başlamış. Bu sırada mezardan dışarıya bir el uzanmış ve bir ses: “Bana hiçbir şey yok mu?” diye sormuş. Tuttuğu kaşıkla uzanan ele vurarak alaycı bir edayla: “Üzgünüm ama ölülerden önce yaşayanları beslemeliyim.” demiş delikanlı. El ortadan kaybolmuş, helvası pişen genç de haramilerin yanına geri dönmüş. “Ne oldu? Bulabildin mi?” diye sormuşlar. “Hayır.” demiş genç. “Tüm gördüğüm mezarın içinden çıkıp benden helva isteyen bir eldi, ona kaşıkla vurduğum sonra bir daha gözükmeyi.” Haramiler şaşırıp kalmış. Sonra içlerinden bir başkası: “Buradan çok da uzakta olmayan bir ev var. Bu eve git, orada muhakkak korkuyu bulursun.” demiş. Dediklerini yapmış eve gitmiş. İçeriye girerken tavana asılı salıncağın içinde ağlayan bir bebek ve odanın içinde oraya buraya koşturan bir kız görmüş. Genç kız yaklaşıp: “Omuzlarının üzerine çıkmama izin ver, bebek ağlıyor, onu susturmam lazım.” demiş. Bizimki

razı olmuş. Kızı omuzlarına almış kız gencin omuzları üstünde bebeği susturmakla uğraşırken ayaklarıyla da boynuna giderek daha fazla bastırmaya başlamış. Öyle ki delikanlı boğulacak gibi olmuş. Genç aniden sarsılmış, kız üstünden atlamış ve bir anda yok olmuş. Giderken de kolundan bir bilezik yere düşmüş. Delikanlı bileziği alıp evden ayrılmış. Yolda giderken bir Yahudi bileziği görerek yanına yaklaşmış ve “Bu benim!” demiş. “Hayır, benim bu!” diye karşılık vermiş delikanlı. “Yok, olamaz bu benim malım.” diyerek çıkmış Yahudi. O hâlde cadıya gidelim. Eğer cadı bunun sana ait olduğuna hükmederse senin olsun. Gelgelelim, eğer benim olduğuma hükmederse o zaman bende kalacak.” demiş genç de.

Cadının yanına varmışlar. Kadın: “Bilezik onun olduğunu ispatlayanındır.” demiş. Fakat hiçbirisi bunu başaramamış. En sonunda cadı taliplerden biri diğer çiftini getirene kadar bileziğin kendisinde kalacağını, eşini getirene de geri vereceğini buyurmuş. Yahudi ve genç oradan ayrılmışlar.

Bizimki sahilde yürürken denizde bir oraya bir buraya sallanan bir gemi görmüş. Geminin içinden korkunç çığlıklar hiç işitilmekteymiş. Olduğu yerden seslenmiş: “Korkuyu buldunuz mu?”

“Allah'ım batıyoruz, batıyoruz.” diye bağırmış gemidekiler. Hemen giysilerini çıkarıp suya atlamış ve gemiye doğru yüzmüş. Güverteden birisi “Biri gemimizi durmadan sağa sola savuruyor, korkuyoruz.” demiş. Beline bir ip bağlayarak denizin dibine dalmış. Burada bir denizkızının gemiyi salladığını görmüş. Ona saldırmış, adam akıllı dövmüş ve denizkızını oradan uzaklaştırmış. Yeniden suyun yüzeyine çıkıp: “Korku bu mudur?” diye sormuş. Bir cevap beklemezsizin sahile geri yüzmüş. Giyinmiş ve yoluna devam etmiş. Yol boyunca yürürken yanında pınar akan bir bahçeye rastlamış. Bahçeye girip biraz dinlenmeye karar vermiş. O sırada pınarın etrafında üç güvercin uçuşup birbirlerine eğlendirmekteymiş. Güvercinler suya dalıp çıkmış, kurulanmak için silkelendiklerinde üçü birden birer genç kıza dönüşmüş. Bir sofraya kurup bardaklarını doldurmuşlar.

Birincisi bardağı dudaklarına götürürken diğerleri: “Kimin sağlığına içiyorsun?” diye sormuşlar. “Şu helva yaptığı sırada mezardan uzanan elin korkutamadığı gencin şerefine içiyorum.” demiş. İki kız içmek üzere iken diğerleri bir daha sormuş: “Kimin sağlığına içiyorsun?” “Omuzlarına çıktığımda onu neredeyse boğacakken hiç korkmayan gencin sağlığına içiyorum.” diye cevap vermiş. Üçüncüsü bardağını alıp içecekken yine diğer ikisi “Kimin için içiyorsun?” diye sormuşlar. “Denizdeki gemiyi bir o yana bir bu yana sallayıp dururken gencin bir gelip bana öyle bir dayak attı ki az kalsın ölüyordum. İşte onun sağlığına

içiyorum.” Kız tam lafını bitirmek üzere iken delikanlı meydana çıkmış ve: “O genç benim!” demiş. Kızlar hızlıca boynuna atılmış delikanlının. “Cadıda aranızdan birinin kolundan düşen bir bileziğim var. Yahudi'nin teki onu benden almak istedi lakin izin vermedim. Şimdi bileziğin diğer eşini arıyorum.” diye sözüne devam etmiş. Kızlar genci görkemli dehlizlerinin onu hayretler içinde bıraktığı bir mağaraya götürmüşler. Her biri altın ve diğer kıymetli eşyalarla doluymuş. Kızlar burada delikanlıya ikinci bileziği vermişler. O da bununla doğruca cadıya gidip bıraktığı bileziği geri almış ve vakit kaybetmeden mağaraya dönmüş. “Bundan böyle bizimle kalıyorsun.” demiş kızlar. “Çok hoş olurdu” diye cevaplamaya başlamış genç. “Fakat korkuyu bulmadan bana dinlenmek haram.” kızlar kalması için ısrarla yalvarmışlar ama delikanlı sözünü bitirip oradan ayrılmış.

Biraz sonra muazzam bir kalabalığın toplandığı bir yere varmış. “Ne oluyor?” diye sormuş genç. Şahın öldüğünü söylemişler kendisine. Bir güvercin uçurulacakmış, güvercin kimin başına konarsa tahtın varisi o ilan edilecekmış. Delikanlı meraklı kalabalığın arasına dikilmiş. Güvercin salıverilmiş, havada şöyle bir dönmüş ve sonunda gencin başına konmuş. Genç derhâl şah ilan edilmiş ama o, bu değerli mevkii kabul etmeye niyetli olmadığından havaya ikinci bir güvercin atılmış. Bu da gencin başına konmuş. Üç defa da aynı şey olmuş. “Sen bizim şahımızsın!” diye bağırmış insanlar. Halkın kendisini alıp saraya götürmesine engel olmaya çalışırken: “Ama ben korkuyu arıyorum, sizin şahınız olmayacağım!” diye karşı çıkmış onlara. Sözleri de dul sultana iletilmiş, Sultan: “En azından bu gecelik şah olmaya rıza göstersen, yarın ona aradığı korkuyu göstereceğim.” demiş. Genç razı olmuş ama aldığı bir haber onu huzursuz etmiş öyle ki her kim şah oluyorsa ertesi gün sabah saraydan ölüsü çıkmaktaymış. Sarayın koridorlarından geçerek içinde tabutunun hazırlandığını ve su kaynatıldığını gördüğü bir odaya girmiş. Tüm bunlara rağmen sakince aynı odadaki yatağına uzanmış fakat hizmetler çıktığı vakit yerinden kalkmış tabutu kaldırıp duvara dayamış. Etrafında bir ateş yakıp onu küle çevirmiş. İşini bitirdiğinde yatağına yatmış ve mışıl mışıl bir uyku çekmiş. Sabah olduğunda hizmetler yeni şahın cenazesini alıp götürmek üzere içeri girmişler fakat hünkârlarının sapasağlam olduğunu görünce sevinmiş ve müjde ile sultanlarının yanına koşmuşlar. Sultan haberi aldıktan sonra derhal aşçıyı çağırmış ve: “Bu gece yemeği hazırlarken çorba kâsesine canlı bir serçe koy!” diye buyurmuş. Akşam olmuş. Genç şah ve sultan yemeğe oturmuşlar. Çorba kâsesi masaya getirildiğinde sultan: “Kâsenin kapağını kaldır!” demiş. “Hayır” demiş genç. “Çorba içmek istemiyorum.” Ama lütfen, kaldır kapağını.” diye ısrarla yinelemiş sultan.

Genç uzanıp kapağı kaldırdığı vakit bir kuş uçarak fırlamış kâsenin içinden. Hadise öylesine beklenmedikmiş ki genci bir an için korkutmuş.

“Görüyorsun ya!” diye haykırmış sultan. “İşte korku bu”

“Öyle mi?” diye sormuş genç. Sultan cevaplamış: “Sen gerçekten de korktun.”

Daha sonra büyük bir şölen tertip edilmiş, şahla sultan evlenmiş. Düğünleri kırk gün kırk gece sürmüş. Genç şah annesini de sarayına getirtmiş ve sonsuza dek mutlu mesut yaşamışlar.

3.3. Suskun Sultan Masalının Özgün Metni

Uzun o zaman önce küçük bir oğlu olan bir padişah yaşarmış. Küçük şehzadenin de hiç durmadan, yorulmadan oynadığı altından bir topu varmış. Günlerden bir gün şehzade en sevdiği oyuncağıyla oynarken, köşklerinin hemen önünde fokurdayan pınardan su çekmek isteyen yaşlı bir kadın görünmüş. Şehzade şaka olsun diye topunu kadına doğru fırlatmış ve kadının elinde tuttuğu testi kırılıvermiş. Kadın hiçbir şey söylemeden gidip başka bir testi almış, yeniden pınara gelmiş. Şehzade yine topunu fırlatıp kırmış kadının testisini. Yaşlı kadın bu kez sinirlenmiş ama padişahın korktuğu için bir şey söylemeye cesaret edemeyip gitmiş ve başka bir testi daha almış. Ancak parası kalmadığından bu üçüncü testi için borçlanmak zorunda kalmış. Pınara geri dönen kadın nihayet testisini suya daldırmak üzereyken küçük şehzadenin topu gelip yine vurduğu gibi kadının elindeki testiye paramparça etmiş. Öfkesini daha fazla gizleyemeyen kadın, şehzadeye dönüp: “Size sadece şunu söyleyeceğim şehzadem: Allah sizi suskun sultanın aşkına düşürsün!” demiş ve oradan ayrılmış. Yaşlı kadının gözden kayboluşunun hemen ardından düşüncelere dalan şehzade bu sözlerin ne manaya geldiğini merak etmeye başlamış. Duyduklarını tekrar tekrar düşündükçe aklını kaçırarak gibi olmuş ve sağlığı bozulmuş. Öyle ki çok geçmemiş yemeden kesilip zayıflamış, sararıp solmuş. Birkaç gün içinde de rahatsızlığı o kadar ilerlemiş ki yataklara düşmüş. Oğlunun hastalığına akıl erdiremeyen padişah hekimleri ve hocaları çağırılmış ancak hiç kimse küçük şehzadenin derdine derman bulamamış. Padişah bir gün oğluna, bu ızdırabı ona çektiren tuhaf hastalığın sebebini anlaşılır kılacak bir şeyin başından geçip geçmediğini sormuş. O da ardı ardına üç kez yaşlı bir kadının testisini nasıl kırdığını, sonrasında kadının olan her söylediğini, bu yüzden ne hekimlerin ne de hocaların derdine derman olamayacaklarını anlatmış. Babasına yalnızca Suskun Sultan’ı bulması halinde bu acıdan kurtulabileceğini söylemiş ve Sultan’ı aramak üzere yola koyulmak için padişahın iznini istemiş. Padişah bu gizemli asla çare bulunamazsa oğlunun

çok yaşayamayacağını bildiğinden lalasından genç şehzadeye yolunda refakat etmesini isteyerek saraydan ayrılmalarına izin vermiş.

Şehzade ve lala akşama doğru yola çıkmışlar. Yolculuk boyunca nasıl göründüklerini önem vermediklerinin altı ay içinde soylu bir şehzade ve laladan ziyade birer yabaniye benzemeye başlamışlar. Oturup dinlenmenin, uykunun ve yeme içmenin nasıl bir his olduğunu unutmuşlar. Nihayet bir dağın tepesine varmışlar. Burada taşın ve toprağın güneş gibi ışıldadığını fark etmişler. Etraflarına bakınırken yaşlı bir adamın kendilerine doğru yaklaşmakta olduğunu görmüşler ve adama bulundukları yerin adını sormuşlar. Yaşlı adam da Suskun Sultan'ın dağı üzerinde bulunduklarını söylemiş. Ardından da Sultan'ın yedi kat örtündüğünü ancak buna rağmen şahit oldukları bu parıltının sebebinin sultanının çehresinin olağanüstü güzelliği olduğunu eklemiş. Yolcular Sultan'ın nerede yaşadığını sormuşlar. Yaşlı adam altı ay daha dümdüz ilerlemeye devam ederlerse Sultan'ın sarayına varacakları cevabını vermiş. Lakin bu yolda bugüne kadar birçok kişi, Sultan'dan bir söz işitme uğruna beyhude çabalarla hayatını kaybetmiş. Aldığı bu haberin kendisini yıldırmasına izin vermeyen şehzade lalasıyla beraber yeniden yola koyulmuş.

Uzun bir yolculuğun ardından kendilerini dört bir yanı kan kırmızı olan bir başka dağın tepesinde bulmuşlar. Az ilerledikten sonra bir köye varmışlar. Şehzade, lalasına: “Çok yoruldum, burada bir süre dinlenelim. Bu sırada da biraz etrafı sorup soruşturalım, demiş.

Hemen sonra bir kahvehaneye girmişler. Ahali köylerinde uzak diyarlardan gelen ziyaretçilerin olduğu haberi yayılınca onları selamlamak için peşi sıra kahvehaneye gelmiş. Şehzade ahaliye az önce gördükleri dağın neden kan kırmızı olduğunu sormuş. Bulundukları köyden üç aylık mesafede kırmızı dudaklarının parıltısı karşığı dağa yansıyan Suskun Sultan'ın yaşadığını, yedi kat örtülere büründüğünü hiç konuşmadığını ve uğruna nice yiğidin canını feda ettiğini söylemişler. Bunu duyan şehzade kendi kaderini tayin etmek için sabırsızlanmış, lalasıyla beraber yollarına kaldıkları yerden devam etmişler. Günler haftalar sonra nihayet önlerinde bir başka heybetli dağı fark edince buranın aradıkları Sultan'ın yaşadığı yer olduğunu düşünerek amaçlarına ulaştıklarını düşünmüşler bir vakit sonra dağın eteklerine ulaşmışlar ve tırmanmaya başlamışlar. Yukarıda suskun Sultan'ın tüm görkemiyle yükselen sarayını fark eden şehzade ve lalası yaklaştıkça sarayın tümüyle insan kafatasından yapıldığını görmüşler. Delikanlı, lalasına dönüp: Sultana kavuşmak için çabalarken ölüp gidenlerin kafaları bunlar olsa gerek. Ya amacımıza ulaşırsınız yahut bizim kelleimiz de onların arasında katılır.” demiş.

Saraya girmeye kalkışmadan evvel birkaç gün dinlenmek için bir hana gitmişler. Handa kaldıkları süre boyunca da “Ah kardeşim!”, “Vah benim zavallı oğlum!” diye ağlayıp sızlanan insanlarından başkasını görememişler onları saran kederin sebebini öğrenmek istedikleri zaman: “Neden soruyorsunuz? Öyle görünüyor ki siz de buraya ölmeye gelmişsiniz. Bu köy Suskun Sultan'ın babasına aittir. Her kim onu konuşturmaya çalışmak isterse önce gidip padişahın huzuruna çıkmalıdır. Eğer padişah rıza gösterirse yanına bir muhafız vererek onu kızının yanına gönderir.” cevabını almışlar. Delikanlı bunu duyduğunda lalasına: “Yolculuğumuzun neredeyse sonuna geldik. Birkaç gün daha dinlendikten sonra yazgımızın ne olduğunu göreceğiz.” demiş. Böylece handa bir süre daha kalmaya devam edip bu sırada da etrafta günlük gezintilerine çıkmışlar.

Şehzade bir gün çarşıda dolaşırken kafesinin içindeki bülbülü satmaya çalışan bir adam görmüş bülbül şey sadece o kadar hoşuna gitmiş ki kuşu hemen satın almaya karar vermiş. Ancak genç adama yapılması gereken daha önemli işleri olduğunu hatırlatanın lalası buna karşı çıkmış. Yoldaşını dinlemeyi reddeden şehzade sonunda bin kuruş karşılığında kuşu alıp kaldıkları hana getirmiş ve kafeste odasının duvarına asmış. Odasında yalnız başına kalıp Sultan'ı konuşturmak için ne yapması gerektiğini düşündüğü bir gün azmettiği şeyi başaramamanın ölüm demek olduğunu aklından geçirerek hüznü düşüncelere kapıldığı bir anda bülbülün kendisine seslendiğini duyunca yerinden fırlamış.

“Neden bu kadar üzgünsünüz şehzadem? Nedir canınızı sıkan?” diye sormuş kuş. Delikanlı birden ürpermiş konuşanın gerçekten bülbülün kendisi mi yoksa bir peri mi olduğundan ilk anda emin olamamış. Kuş yinelemiş: “Endişelenmenize hiç gerek yok. Yapmanız gereken çok kolay bu akşam saraya gidin. Giderken beni de yanınıza alın. Sultan yedi kat örtünür. Bu zamana kadar ne birisi onun yüzünü ne de o bir başkasınınkini görmüştür. Kafesini bir lambanın altına koyun ve Sultan'a nasıl olduğunu sorun. Lakin cevap vermeye tenezzül etmeyecektir. O zaman ona lütfedip de yanıt vermeyecekse dönüp lamba ile konuşacağınızı söyleyin. Sonra da benimle konuşmaya başlayın. Ben de size karşılık vereyim.” demiş.

Şehzade kuşunun nasihatine uyarak doğruca padişahın sarayına gitmiş. Padişah kızını görmek isteyen yeni birinin saraya geldiği haberini alınca genç adamın huzuruna kabul ederek onu bu niyetinden vazgeçirmeye çabalamış. Önce binlerce kişinin boş yere Suskun Sultan'ı konuşturmaya çalıştığını anlatmış. Bununla birlikte kızından bir söz almayı başarabilenle onu evlendirmeye, deneyip de başarısız olanının da kellesini almaya ant içmiş. Şehzadenin de kendi

gözleriyle görebildiği üzere kızının sarayı tamamıyla bu kurbanların kafataslarından inşa edilmiş. Ne var ki yürekli delikanlıyı kararından vazgeçirmek mümkün olmamış. Şehzade padişahın ayaklarına kapanarak ya gayesini gerçekleştireceğine ya da bu uğurda öleceğine dair yemin etmiş. Böylece söylenecek yeni bir söz kalmamış. Padişah genç adamın kızının huzuruna çıkartılmasını buyurmuş.

Şehzade kendisini sultanın dairesinde bulduğunda vakit akşamüzeriymiş. Önce kafesini odada bulunan lambanın altına koymuş, sonra Sultan'ın önünde eğilerek kendini takdim etmiş, ona sıhhatinin nasıl olduğunu sormuş. Bundan başka ehemmiyetsiz birkaç bahiste de iki çift laf etmiş. Lakin hiçbir cevap gelmemiş. Genç adam sultana: “Vakit oldukça geç oluyor sultanım, henüz lütfedip tek bir söz dahi söylemediniz. Ben de dönüp şu lambaya anlatayım o halde derdimi. Ruhu olmasa bile sizden daha merhametli çıkar belki.” demiş. Lambaya dönerek sormuş: “Nasılsın?”

Ve cevap ve hiç beklemeden gelmiş: “Oldukça iyiyim, gerçi birisiyle konuşmayalı yıllar oldu. Bugün Allah gönderdi bana seni, dünyalar benim olmuş kadar mutlu ettin beni. Bir hikâye anlatıp eğlendireyim mi seni?

Delikanlı, başını sallayıp kabul etmiş, ardından ses devam etmiş:

Bir zamanlar bir padişah yaşarmış ve üç ayrı diyardan bir şehzade bu padişahın kızıyla evlenmek istemiş. Padişah âşık gençlere: “Aranızdan hanginiz yiğitliği ile diğerini gölgede bırakıp sivrilirse işte o kızımı alabilir.” demiş. Padişahın huzurundan ayrılan gençler hep birlikte yola koyulmuşlar. Bir ırmağın başına geldikleri vakit ileride olur da bir anlaşmazlığa düşerler endişesiyle burada birbirlerinden ayrılıp farklı yönlerde doğru gitmeye karar vermişler. Bununla beraber her biri yüzüklerin yanında ki bir taşın altına saklamak ve geri geldiklerinde de aynı yerden almak üzere anlaşmışlar. Bu sayede en son gelen diğerlerinin kendisinden evvel ulaşmış olduğunu anlayabilecekmiş. Birincisi altı aylık bir yolu nasıl bir saatte gidebileceğini, ikincisi görünmezliğin sırrını, üçüncüsü de ölüleri nasıl tekrar diriltilebileceğini öğrenmiş. Üçü de ayrıldıkları yere aynı anda dönmüş. Kendisini görünmez yapan, padişahın kızının çok hasta olduğunu ve iki saat içinde öleceğini, diğer bir ilaç hazırlayarak kızı tekrar hayata döndüreceğini, üçüncüsü de bu ilacı götürmeye gönüllü olduğunu söylemiş.

Şimşek hızıyla saraya Sultan'ın cansız bedeninin uzandığı yatağın yanına varmış. Kız ilaç dudaklarına değer değmez gözlerini açmış ve yattığı yerden doğrulmuş. Bu sırada diğer iki şehzade, peşlerinden de padişah odaya girmiş ve üçüne de yolculuklarında başlarından

Kadın bir gün aynaya baktığında başında beyaz bir saç teli olduğunu fark edip kendi kendine:

Eyvah yaşılanıyorum! Yakında tüm dostlarım benden bıkip uzaklaşacak. Aklımın başıma toplayıp bir an evvel evlenmem lazım, demiş. Ertesi gün üç aşığını farklı saatlerde evine davet etmiş. Kadını ilk ziyaret eden onu gözyaşları içinde bulan Yağcıoğlu olmuş. Gamına sebep ne olduğunu soran adama şöyle karşılık vermiş: “Yakın bir zamanda babamı kaybettim ve onu alıp bahçeye gömdüm. Lakin o günden beri ruhu durmadan gelip bana eziyet ediyor. Eğer beni gerçekten seviyorsan kefeni dolanıp mezarına girer ve üç saat boyunca orada yatarsın, işte o zaman babamın ruhu da bana dadanmaktan vazgeçer.”

Bu sözlerin ardından kadın adamın bahçedeki mezarı açmasına yardım etmiş. Adam da kadının hatırına neşeyle kefenine kuşanıp mezarın içine girmiş. Bu sırada Balcı gelmiş. O da kadının ağladığını görünce üzüntüsünün sebebini sormuş. Kadın babasının ölümünü ve onu nasıl gömdüğünü Balcı’ya da anlatıp eline de büyük bir taş vererek mezarın başına gitmesini ve hortlak ortaya çıktığı anda ona bununla vurmasını istemiş. Aşığının sözünü dinleyen adam bahçeye çıkar çıkmaz Tereci içeri girmiş. O da diğer ikisi gibi kadına acıyarak neden ağladığını sormuş. Yeni ölen babasını bahçeye gömdüğünü tekrarlayan kadın: “Ben ağlamayayım da hem de kimler ağlasın Tereci? Babamın büyücü bir düşmanı vardı. Gelmiş şimdi onun mezardan çıkartıp götürmek ister. Dışarıya bak çoktan mezarı kazıp açmış bile. Eğer mevtayı alıp bana getirebilirsen diner bu acım. Yok, eğer getiremezsen işte asıl o zaman mahvolurum ben.” demiş. Tereci mezarda yatan Yağcı’yı çıkarmak ve kadına götürmek üzere bahçeye çıkmış karanlıkta tam olarak ne olup bittiğini seçemeyen balcı, kabrin başında gördüğü siluetlerden bir değil iki hortlak olduğu kanısına varmış ve gizlendiği yerden çıkararak elindeki taşla ikisine birden vurmaya başlamış. Bu sırada Yağcı kendisine hayaletin vurduğunu düşünerek korkarak mezardan fırlamış ve kefenini düşürmüş. En sonunda yüz yüze gelen adamlar birbirlerini tanımış ve üçü de olanlara dair karşılıklı birer açıklama istemişler.

“Şimdi şehzadem.” demiş bülbül. Sizce bu üçünün hangisi mükâfata daha çok layıktır. Bana göre kadınla evlenmeyi hak eden Tereci’nin kendisidir.

Fakat şehzade kendisini daha çok tehlikeye sokan Bağcı’dan yana çıkmış. Böylece Balcı’dan bahsetmekten kaçınarak daha önce olduğu gibi yine aralarında tartışmaya başlamışlar. Öyküyü dikkatlice dinleyen sultan, bülbülle şehzade arasındaki iddialaşmada Yağcı bahsinin hiç açılmamasından hoşnutsuz, heyecanla araya girerek kendi fikrini ortaya atmış.

Suskun Sultan'ın yeniden konuştuğunu haberi derhal padişaha yetiştirilmiş. Ne var ki sultanın bir kez daha konuşturulması gerekmektedir. Şehzade konakladığı odasında düşünceli bir hale otururken bülbül Sultan'ın ikinci kez kandırıldığı için öfkeden deliye döndüğünü ve askılığı paramparça ettiğini bu yüzden bir sonraki ziyaretinde kafesi kapının arkasına saklaması gerektiğini söylemiş.

Sultanla üçüncü ve son görüşme zamanı geldiğinde, kız evvelinden farksız soğuk ve sevimsiz davranmış kendisine. Genç adamın ilk anda onu konuşturma çabaları sonuçsuz kalınca delikanlı dönüp sözde kapıyla konuşur gibi yapmış.

Kapıda -daha doğrusu arkasında gizlenmiş bülbül demeli ya ona- şu hikâyeyi anlatmaya başlamış:

“Uzun zaman önce birbiriyle dost olan bir marangoz, bir terzi ve bir sofı yaşamış. Adamlar hep birlikte yola koyulup başka bir şehre gitmeye ve burada ortak bir hane kiralayıp beraber çalışmaya karar vermişler. Bir gece arkadaşları uykudayken marangozun uykusu kaçmış kalkıp kendisine bir kahve yapmış, piposunu yakmış ve yerde yatan bir odun parçasını oyarak ona güzel bir genç kız şekli vermiş. İşini bitirdikten sonra yatağına gidip yeniden uykuya dalmış. Az sonra terzi uyanmış, marangozun yaptığı heykeli görünce ona uygun bir giysi dikip giydirmiş ve sonra da yatağına geri dönmüş. Gün doğmadan bu kez uyanıp yatağından kalkan sofı olmuş. Odanın ortasında ahşaptan yapılmış kızı gören adam ellerini açarak kıza bir can bağışlaması için Allah'a yalvarmış. Sofunun duası kabul olmuş. Heykel eşsiz güzellikteki gözlerini, gördüğü rüyadan henüz uyanırmışçasına açarak kanlı canlı bir kıza dönüşüvermiş. Nihayet marangoz ve terzi de yataklarından kalkıp heykelin muazzam güzellikteki bir kızın vücudunda hayat bulmuş olduğunu gördüklerinde üçü birden kızı kimin sahipleneceği bahsinde kavga etmişler.

“Şimdi Allah için söyleyiniz şehzadem, sizce kız kimin olmalıdır. Bana kalırsa marangoz onu en çok hak edendir.”

Bu sözlerle sonlandırmış anlatısını bülbül. Böyle şehzade, kızın terziye ait olması gerektiğini ileri sürmüş, böylece daha evvel olduğu gibi yine aralarında canlı bir münakaşa zuhur etmiş. Sofunun hakkının yendiğini düşünerek hiddetinden köpürmeye başlayan Sultan, daha fazla dayanamayarak ortaya atılmış ve:

“Sizi budalalar! Kızın sahibi sofudan başka da değildir! Genç kız hayatının sofuya borçlu, bu yüzden sadece ona aittir, başkasına değil!” diye bağırarak.

Kız sözlerini bitirmez de haber derhal padişaha uçurulmuş. Şehzade sonunda amacına ulaşmış hakkıyla sultanı elde etmiş. Tüm şehir anında şenlik kafasına bürünmüş ve evlilik hazırlıkları başlamış. Ancak düğünü kendi memleketinde gerçekleşmesini arz eden şehzade sultanı alıp neşe içinde babasının sarayına dönmüş. Testileri kırılan kadın da sarayın yeniden dadısı olmuş ve ömrünün sonuna kadar mutluluk içinde yaşamış.

3.4. Büyücü Derviş Masalının Özgün Metni

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir türlü oğlu olmayan bir padişah yaşarmış. Lalesiyle beraber yürüyüşe çıktıkları bir gün yol kenarında bir kuyuya rastlamışlar ve dilek dilemek için yanı başında durmaya karar vermişler.

Bu sırada yanlarında bir derviş belirmiş ve selamlar olsun padişahım!” diye seslenmiş padişah cevap vermiş: “Eğer benim padişah olduğumu biliyorsan çektiğim ızdırabın nedeni de pekâlâ söyleyebilirsin.” Derviş koynundan bir elma çıkarıp: “Sıkıntınızın nedeni bir oğlunuzun olmayışdır padişahım. Bu elmayı alın yarısını siz yiyin diğer yarısında sultanımıza verin ve sabredin, vakti geldiğinde bir oğlunuz doğacak. Lakin yirmi yaşına girinceye kadar size, sonrasında da bana ait olacak.” demiş.

Derviş bu sözlerle gözden kaybolmuş. Padişah sarayına dönüp dairesine çıkmış ve dervişin nasihatini dinleyerek elmayı ortasından kesip bir yarısını kendisini yemiş diğer yarısını da eşine vermiş. Bir süre sonra büyücü dervişin vaat ettiği küçük şehzade dünyaya gelmiş. Bunun üzerine padişah neşe içinde, ülkesinin her bir yanında bu mutlu olayın kutlanmasını buyurmuş.

Çocuk beş yaşına geldiğinde ona okuma yazma öğretmesi için bir hoca görevlendirilmiş. On üç yaşına geldiğinde uzun yolculuklara çıkmaya, çok geçmeden de av gezilerine katılmaya başlamış. Yirmi yaşına yaklaştığında babası oğlunu evlendirmeyi kararlaştırmış. Uygun bir genç kız bulunmuş ve genç çift nişanlanmış, lakin düğününde davetler artık törenin başlaması için toplanmış beklerken bir anda derviş ortaya çıkıvermiş ve damadı alıp bir dağın eteğine kaçırılmış. Sessiz, ıssız bir yere geldiklerinde “Huzur içinde kalasın.” dedikten sonra genç adamı yalnız bırakarak oradan uzaklaşmış.

Genç şehzade korku içinde etrafına bakınmış, ancak kıyısında dinlendiği nehre doğru uçan üç beyaz kuğudan başka bir şey görememiş. Kuşlar yere indiklerinde nehre yıkanmaya giren birbirinden güzel üç genç kıza dönüşmüşler. Biraz sonra ikisi sudan çıkıp yeniden almış

ve uçup gitmiş. Üçüncü kız şehzadeyi görünce şaşırarak yanına yaklaşmış ve buraya nasıl geldiğini sormuş.

“Bir derviş getirdi beni buraya.” diye cevaplamış genç adam. Bunun üzerine kız karşılık vermiş: “O derviş benim babamdır, geri döndüğünde seni saçından yakalayarak şuradaki ağaca asacak ve kırbaçlamaya başlayacak. Biliyor musun? diye soracak sonra, bilmiyorum diye cevap veresin bu sorusuna.” diyerek o da diğer ikisi gibi eski haline bir beyaz kuğuya dönüşmüş ve kanatlanarak oradan uzaklaşmış. Çok geçmeden genç şehzade elinde kırbacıyla dervişin kendisine doğru yaklaştığını görmüş. Saçından tuttuğu gibi delikanlıyı bir ağaca asmış, adam akıllı dövmüş ve sormuş: “Biliyor musun?” Şehzade “Bilmiyorum.” diye cevap verince karşılık verince derviş, genci salıverip çekip gitmiş. Birbirini izleyen üç gün boyunca da bu durum tekrar etmiş; genç adam önce eşek sudan gelinceye kadar bir güzel dayak yemekteymiş, sonra da derviş duyduğu cevaptan hoşnut olduğunda onu asılı olduğu ağaçtan indirip serbest bırakmaktaymış.

Şehzadenin yürüyüşe çıktığı günlerden bir gün kuğu gelip kendisine: “Al bu kuşu sakla. Babam üç kızından hangisini istediğini sorduğu zaman beni işaret et, eğer beni tanıyamazsan ona kuşu göster ve de ki: “Bu kuş hangi kıza uçarsa benim de gönlüm ondan yanadır.” demiş ve uçup gözden kaybolmuş. Ertesi gün derviş, yanında üç güzel kızla beraber gelmiş ve gence dönerek en çok hangisini beğendiğini sormuş. Bunun üzerine şehzade kuşu sakladığı yerden çıkararak buna kuşun karar vermesini, hangisine doğru uçarsa işte o kıızı istediğini söylemiş. Elinde tuttuğu kuşu salmış, kuş da gidip gence öğütler veren kızın başına konuvermiş. Genç kıızı şehzade ile evlendirmişler fakat ne var ki bu evliliğe kızın cadı annesi bir türlü rıza göstermemiş. Bir gün genç kız ile şehzade beraber yürürken, kızın annesinin onları takip ettiğini fark etmişler. Kız delikanlıya hafifçe vurarak onu bir bahçeye, kendisini de bir bahçıvana dönüştürmüş. Kadın yaklaşp sormuş: “Ey bahçıvan, bu yoldan bir genç kızla yanında bir delikanlı geçmedi mi?”

Bahçıvan yanıtlamış: Turplarım henüz tam olmadı, baksana daha çok küçükler. Kadın sertçe çıkmış: “Canım bahçıvan, turplarını sormadım, yanında bir genç kızla yürüyen delikanlıyı gördün mü, görmedin mi?”

Ama bahçıvan yalnızca: “Vallahi hiç ıspanak ekmedim, bir iki ayağı ancak olurlar.” demiş. Bahçıvanın kendisini anlamadığını gören kadın dönmüş ve yoluna devam etmiş. Kadın gözden kaybolunca da bahçıvan toprağını hafifçe eşeleyerek şehzadeyi geri getirmiş sonra da kendisini eski güzel kız haline dönüştürmüş. Böylece yürümeye devam etmişler. Cadalog anne

etrafta dönüp dolaşırken her nasılsa genç çifti bulmuş ve onlara yetişmek üzere hızlanmış. Kız arkalarından yaklaşmakta olan kadını görünce bu sefer şehzadeyi bir fırına kendisini de fırıncıya dönüştürmüş. Annesi gelip sormuş: “Ey fırıncı, buralardan biri genç kız ile bir delikanlı geçti mi?” “

Ekmeğim henüz pişmedi, daha yeni koydum fırına, bir saat sonra yine gel, o zaman alırsın.” karşılığını almış. Bunun üzerine cadı kadın: “Ekmeği sormadım sana be adam, buradan geçen genç bir çift gördün mü, görmedin mi?”

Ancak fırıncı yine alakasız: “Biraz bekle o hâlde, hazır olsun beraber yeriz.” diye cevaplamış kadın.

Yaşlı kadın anlaşılmadığını görünce çekip gitmiş. Genç kız annesinin ortalıktan kaybolduğundan iyice emin olduktan sonra her ikisini de eski haline dönüştürmüş ve yeniden yola koyulmuşlar. Bu sırada kadın geri döndüğünde fırının yok olduğunu görmüş, fırıncının kılık değiştirmiş kızı olduğunu anlamış ve yine peşlerine takılmış. Annesinin kendilerini izlediğini gören bu kız bu sefer de şehzadeyi bir gölete, kendisini de suyun üzerinde yüzen bir ördeğe dönüştürüvermiş. Kadın gölete vardığında karşı tarafa geçebileceği bir yol bulmak niyetiyle bir sağa bir sola koşturup durmuş. Sonunda daha fazla ileri gidemeyeceğini görerek dönmüş ve evine gitmiş. Artık tehlike geçmiş, ördek önce göleti şehzadeye sonra da kendisini genç güzel kıza geri dönüştürmüş ve yolculuklarına kaldıkları yerden devam etmişler.

Bir vakit sonra genç adamın doğduğu memlekete varıp bir ine girmişler. Şehzade kıza: “Ben gidip bir at arabası getirene kadar buralardan bir yere ayrılma.” demiş. Tesadüf bu ya, yolda kendisini alıp derhal babasının sarayına götürecek olan dervişe rastlamış. Şehzade adam delikanlıyı düğün için hazır bulunan davetlilerin hala beklemekte olduğu büyük salona çıkarmış. Şehzade şaşkın gözlerini tekrar tekrar oluşturarak etrafına bakmış ve “Allah'ım tüm bunlar ne ola ki yoksa hayal mi görüyordum?” diye düşünmeye başlamış. Bu sırada şehzadenin bir türlü geri dönmediği inde onu bekleyen kız da kendi kendine söylenmekteymiş:

“Hain! Beni terk etti! Gitti bir daha da gelmedi.”

Öfkesine daha fazla dayanamayan güzel kız yeniden kuğuya dönüşerek saraya kanatlanmış. Açık kalan bir pencereden kalabalığın toplandığı salona girmiş ve şehzadenin omzuna konmuş:

“Hainsin sen!” diye fısıldamış kulağına genç adamın sitem ederek, “Beni inde bir başıma bırakıp gelmiş burada başkasıyla evleniyorsun.” sözünü bitirir bitirmez de geldiği gibi geri uçmuş ine.

Delikanlı olanların rüya değil gerçek olduğunu fark ettiği anda vakit kaybetmeden bir at arabasına atlamış ve ine gitmiş, kızı alıp saraya getirmiş. Tüm bunlar yaşanırken damadın tuhaf davranışlarına akıl sır erdiremeyen ilk kız da beklemekten yorulmuş ve evine dönmüş. Böylece şehzade kırk gün kırk gece süren bir düğünle dervişin kızıyla evlenmiş ve ömürlerinin sonuna dek mutlu mesut yaşamışlar.

3.5. Balık Peri Masalının Özgün Metni

Bir zamanlar Merdan adında balıkçılıkla geçinen bir adam yaşarmış. Günün birinde ağır bir surette hastalanıp yataklara düşmüş. İyileşmekten umudunu kaybedinceye karısını çağırıp geçimlerini balıkçılıkla sağladıklarını ölümünden sonra oğlundan gizlemesini istemiş. Sonunda balıkçı daha fazla dayanamayarak ölmüş. Gel zaman git zaman oğlu genç bir delikanlı olup kendi ekmeğini kazanabileceği yaşa gelmiş. Birçok iş denemiş fakat hiçbirisinde başarılı olamamış. Genç adam çok geçmeden annesini de kaybedince kendisini hayatta yapayalnız yemeğe ve paraya muhtaç, boynu bükük bir halde buluvermiş. Bir gün eski eşyaların içinde satabileceği bir şey bulmak umuduyla tavan arasına çıkmış. Odada sağa sola bakınırken bir zamanlar babasına ait olduğunu düşündüğü eski bir balıkçı ağını fark etmiş. Ağı almış ve doğruca denize gitmiş. İlk denemesi için pek makul sayılabilecek bir başarıyla iki balık tutmuş, birini satarak kazandığı parayla ekmek ve kömür almış diğer balığı da satın aldığı kömürle yaptığı ateşin üzerine pişirmiş ve afiyetle balığını yerken bundan böyle balıkçılık yapmaya karar vermiş. Günlerden bir gün o kadar güzel bir balık yakalamış ki satmaya da yemeğe de kıyamamış. Böylece balığı bir kaba koyup evine getirmiş ve bahçede ufak bir kuyu kazarak içine salıvermiş. O gece yatağına bir şey yemeden girmiş sabah kalktığında karnı aç, gidip daha fazla balık tutmak için yola koyulmuş. Akşam eve geldiğinde ise yokluğunda evinin süpürülmüş ve eşyalarının düzenlenmiş olduğunu görmüş. Kısa süreli bir şaşkınlığın ardından bunu iyi yürekli komşularının kibarlığına yorarak onlara hayır duaları etmiş. Ertesi sabah uyandığında her sabah olduğu gibi bahçeye çıkıp kuyudaki balığını izleyerek kendisini neşelendirmiş, sonra da günlük işlerini yapmak üzere evinden ayrılmış. Geri döndüğünde evini yine bir güzel temizlenmiş ve derli toplu bulmuş. Güzel balığını izleyerek kendisini biraz rahatlattıktan sonra kafasını toplayıp evine giren ve ortalığa çekidüzen veren bu kişinin kim olduğunu düşünmek maksadıyla kahvehaneye çıkmış. Dalgın dalgın düşünedururken arkadaşlarından biri yanaşıp neden bu kadar durgun olduğunu sormuş. Delikanlı başından

geçenleri anlattığı vakit arkadaşı evden çıkarken anahtarı nereye bıraktığını ve yokluğunda evde kimlerin kaldığını sormuş. Genç adamın anahtarını her zaman yanında taşıdığını evde de bahçedeki balığından başka bir canlı varlık olmadığını söylemiş. Bunun üzerine arkadaşı ertesi gün evde kalıp olacakları gizlice izlemesini tavsiye etmiş. Delikanlı balık tutmaya gitmek yerine dışarı çıkıyormuş numarası yaparak kapıyı açık bırakmış evin içerisinde bir yere saklanmış. Aralık kalan pencereden balığın birdenbire kuyunun dışına fırlayarak kendisini silkelediğini ve eşsiz güzellikteki bir genç kıza dönüştüğünü görmüş. Bahçeye koşan delikanlı balığın dökülen derisini kaptığı gibi hemen ateşe atmış. Kız “Bunu yapmamalıydın.” demiş genç adamı azarlayarak. “Ama olan oldu artık bir önemi yok.”

Böylelikle özgür falan genç kız delikanlıyla evlenmeye razı olmuş ve düğün hazırlıkları başlamış. Ne var ki her kim kızı görse büyülenerek böylesi nefis güzellikle ancak padişahların evlenmeye layık olabileceğini söyler dururmuş. Bu haber padişahın kulağına gitmiş ve hizmetlerine kızı derhal huzuruna getirmelerini buyurmuş. Hükümdar genç kızı gördüğü vakit hemen o anda âşık olmuş ve onunla evlenmeye karar vermiş. Bunun üzerine delikanlıyı çağıran padişah ona: “Kırk gün içinde bana denizin ortasında altından ve elmastan bir saray yapabilirsen seni sevdiğinden yoksun bırakmayacağım ama yok yapamazsan o vakit kızı senden alacağım.” demiş. Genç adam, üzgün evine dönüp ağlamaya başlamış. “Neden ağlıyorsun?” diye sormuş genç kız. Delikanlı, padişahın isteğini kıza anlattığında kız gülümseyerek: “Ağlama, elbet üstesinden geliriz. Henüz bir balıkken beni yakaladığın yere git ve suya bir taş at. O anda suyun üzerinde bir Arap belirecek ve sana ne dilediğini soracak. Ona hanımımın selamını getirdiğini ve kendisinin bir yastık istediğini söyle. Yastığı al, padişahın sarayının yapılmasını buyurduğu yere git ve orada denize at. Sonra da eve dön.” demiş.

Delikanlı kendisine söylenenleri birer birer yerine getirmiş. Ertesi gün beraber gidip delikanlının yastığı denize attığı yerde padişahın tarif ettiğinden daha güzel görünen bir sarayın yükseldiğini görmüşler. Genç adam neşe içinde hükümdarın huzuruna çıkıp sarayının hazır olduğunu söylemiş.

Ancak padişah bu kez de kristalden bir köprü istemiş. Delikanlı eve dönüp tekrar ağlamaya başlamış. Kız adamın derdinin ne olduğunu öğrendiğinde: “Önceden yaptığın gibi gidip Arap’ı bul ve ondan uzunca bir minder iste. Bunu da sarayın hemen önünde denize at ve eve dön.” demiş.

Delikanlı kızın nasihatini dinleyerek söyleneni yapmış ve çok geçmeden denizin ortasındaki sarayı denize bağlayan kristalden bir köprü belirmiş. Doğruca padişaha giderek kendisine verdiği görevin yerine getirildiğini söylemiş.

Lakin padişah henüz tatmin olmamış ve üçüncü görevinde ondan ülkesinde ne kadar insan varsa hepsinin tıka basa karnını doyurabileceği, buna rağmen geriye hala yiyecek bir şeylerin arta kalması gerektiği bir ziyafet tertip etmesini buyurmuş. Genç balıkçı yine perişan halde evine dönmüş. Derin düşüncelere dalmışken kız yanına oturup ne olduğunu sormuş. Hükümdarın yeni emrini duyduğunda: “Arap’a git ve bu kez bir el değirmeni iste, yalnız getirirken dikkatli ol, yolda değirmeni sakın çevirme.” demiş. Zorlukla karşılaşmadan el değirmeninin Arap’tan aldığı gibi geri yola koyulmuş. Yolda ilerlerken farkında olmadan değirmeni çevirmiş ve yedi sekiz kişilik yemek dökülvermiş. Yere düşen yiyecekleri toplayarak eve doğru yürümeye devam etmiş. Malum gün gelip çatığında padişahın daveti gereğince tüm halk ziyafete katılmak üzere balıkçı delikanlının evine gitmiş. Herkes dilediğince yiyip içmiş, yine de en sonunda hatırı sayılır miktarda yemek artakalmış. Taş kalpli padişah inadından vazgeçmeyerek delikanlıya bu sefer yumurtadan bir katır çıkarmasını emretmiş. Genç bu son görevini kıza anlatmış. Kız da Arap’a gidip ondan üç tane yumurta almasını ve yumurtaları kırmadan eve getirmesini söylemiş. Yumurtaları alan delikanlı eve dönerken yolda birini düşürüp kırmış. Kırılan yumurtadan sağa sola koşturan bir katır fırlamış. Şaşkın katır denize doğru koşarak suya dalmış ve gözden kaybolmuş. Genç elinde kalan iki yumurtayla eve girerken: “Üçüncüsü nerede?” diye sormuş kız. Delikanlı “Kırıldı.” deyince dikkatli olacağına dair bana söz vermiştin ama neyse olan olmuş artık yapacak bir şey yok.” demiş. Genç balıkçı yumurtaları padişaha götürmüş. Hükümdarının huzuruna kabul edildiğinde padişahтан yüksekçe bir yerde durmak için izin istemiş. Ricası kabul görünce sehpanın üzerine çıkarak yumurtalardan birini yere atıvermiş. Tam bu anda yumurtadan bir katır fırlayarak ürken padişahın üzerine atılmış. Padişah kurtulmak için nafîle çabalarken delikanlı hükümdarının imdadına yetişmiş. Katır da kapıyı kırıp dışarı kaçırvermiş. Delikanlının verilen tüm görevleri bir bir yerine getirdiğini gören padişah ümitsizlik içinde şimdi de kendisine henüz yeni doğmuş hem konuşabilen hem de yürüyebilen bir bebek getirmesini istemiş. Gözü pek kız her zamanki gibi genç adamı cesaretlendirmiş, gönül okşayıcı sözlerle derhal kalkıp Arap’a gitmesini ve adama hanımının yeni doğmuş yeğenini görme arzusunda olduğunu bildirmesini öğütlemiş. Genç adam artık alışıldığı üzere denize açılmış ve Arap’ın yaşadığı yere vardığında suya biz taş atarak gizemli adamı çağırmış. Delikanlının isteğini duyduğu vakit Arap: “Ancak daha bir saat evvel doğdu yavrucak, vallahi annesi rıza göstermeyebilir. Yine de bekle bakalım, elimden

geleni yaparım.” demiş. Gözden kaybolan Arap bir süre sonra kollarının arasında el kadar bir bebekle yeniden görülmüş. Bebek balıkçıyı görür görmez kucağına atlayarak: “Teyzeme gidiyoruz öyle değil mi? Teyzeme gidiyoruz.” diye bağırmış. Delikanlı bebeği alıp eve götürmüş, bu sefer de genç kızı görür görmez “Teyzeciğim!” diyerek kollarına atılmış çocuk. En sonunda genç adam bebeği alarak padişaha götürmüş. Hükümdarın huzuruna çıkartıldığında bebek, padişaha doğru yürümüş ve onu tokatlayıp: “söyle bakayım bana kırk gün içinde altından ve elmastan bir saray yapmak ne mümkündür? Bir de peşinden kristal bir köprü dilersin öyle mi? Bir adam tüm halkı tek başına nasıl beslesin? Nasıl yumurtadan bir katır çıkarmasını istersin?” demiş.

Her sözünün arkasından da adamın yüzüne birer birer şamarları indirmiş. Padişah yüzünü sakınmaya çalışarak gence, kendisini bu korkunç çocuktan kurtarması durumunda kızıdan vazgeçeceğini haykırmış. Nihayet muradına eren delikanlı, bebeği kucaklayarak Arap’ a geri götürmüş. Sonunda genç kızla bizim balıkçı kırk gün kırk gece süren bir düğünle evlenmiş ve sonsuza dek huzur içinde yaşamışlar. Gökten üç elma düşmüş; biri bu masalı anlatanın başına, biri dinleyenin başına düşmüş. Peki, üçüncüsü kime düşmüş?

3.6. Karga Peri Masalının Özgün Metni

Vakti zamanında bir oğlu olan bir adam yaşarmış. Adam, tüm gününü ormanda kuşları yakalamakla geçirirmiş, sonra da onları satarmış. Bir gün adam ölmüş ve oğlu annesi ile bir başına kalmış. Oğlan babasının geride bıraktığı eşyaların arasında tesadüfen bir kuş kapanını bulana dek babasının ne ile uğraştığını geçimini nasıl sağladığını bilmezmiş.

Ormana giderek yanında getirdiği kapanı bir ağacın üzerine kurmuş, çok geçmeden bir karga uçarak gelip ağaca konmuş ve kapana tutulmuş. Delikanlı ağaca tırmanıp kargayı yakalamak üzereyken hayvan daha güzel ve daha değerli bir kuş karşılığında kendisini salıvermesi için yalvarmaya başlamış. Karganın ısrarına dayanamayan delikanlı sonunda kuşu serbest bırakmış. Genç adam ikinci kez kapanı kurup ağacın dibinde beklemeye koyulmuş. Az sonra bir başka kuş konmuş ağaca, o da kapana tutulmuş. Delikanlı kuşu görünce güzelliğine vurulmuş zira ömrübillah böylesine güzel bir kuş görmemiş. Elindeki kuşa hayran hayran bakıp güzel tüylerini okşamış derken yeniden yanına uçup gelen Karga: “Götür bu kuşu padişaha sat. Sana dilediğin altın verir deyince, oğlan kuşu alıp bir kafese koymuş ve doğruca saraya götürmüş. Padişah bu güzel kuşu görünce o kadar beğenmiş ki delikanlıya onlarla ne yapacağını bilmeyeceği kadar çok altın vermiş. Hünkâr, kuşu altın bir kafese yerleştirip gece gündüz kendini onunla eğlendirmiş, hoşça vakit geçirmiş. Oğlanın kese kese altını cebine indirdiğini

gören padişahın kıskanç lalası ise delikanlının servetine göz dikmiş ve derhal altınları ele geçirmenin bir yolunu bulmaya koyulmuş. Bir gün padişaha “Efendim bu güzel kuşa fil dişinden bir köşk yaptırmalı” demiş. Padişah: “Aman lala o kadar fil dişini nereden bulayım” diye sorunca “Hünkârım size kuşu getiren delikanlı elbet fil dişini de bulur.” diye karşılık vermiş kurnaz lala. Padişah delikanlıyı huzuruna çağırıp ondan kuşuna bir köşk yaptırmaya yetecek miktarda fil dişi bulup getirmesini emretmiş.

“Lakin padişahım” diye karşılık verecek olmuş genç adam. “Bu kadar fil dişini nereden bulsun bu kulunuz? Padişah bu sefer öfkeyle “Nereden bulursan bul, artık o senin bileceğin iş sana kırk gün müsaade, eğer ki bulamadın, kırk günün sonunda kelleni alırım!” demiş. Delikanlı şimdi başında bir bela padişahın huzurundan ayrılmış. Derin düşüncelere dalmış, çaresizce oturup dururken karga bir anda ortaya çıkıvermiş ve sıkıntısının nedenini sormuş da kargaya küçük kuşun başını açtığı belayı anlatmış. “Dert etme” demiş karga. “Lakin önce saraya gidesin ve padişahı kırk araba şarap isteyesin.”

Delikanlı saraya gitmiş ve karganın söylediği gibi kırk araba şarabı almış, tekrar ormana dönmek üzere saraydan ayrılmış, yolda giderken karga yine uçarak gelmiş ve delikanlıya: “Ormanın yakınında bir yerde kırk yalak vardır. Ne kadar fil varsa gelip bu yalaklardan su içer. Al şaraplarını oraya git, hepsini yalakların içine dök, tüm filler iyice sersemleyip uyuyakalınca dişlerini sök, sonra da padişaha götür.” demiş. Delikanlı karganın söylediklerini yapmış. Filler gelip şarap dolu yalaklardan içtiği vakit sarhoş olup yerlere serilmiş. Bizimki de gizlendiği yerden çıkıp teker teker dişlerini sökmüş ve şarap taşıdığı arabalara yüklemiş. Kırk araba dolusu fil dişini gören padişah o kadar keyifli o kadar mutlu olmuş ki delikanlıyı cömertçe ödüllendirmiş. Nihayet padişah o fildişlerinden bir köşk yaptırarak kuşu içine koymuş. Yeni evine kavuşan güzel hayvan ise gün boyu oradan oraya neşeyle hoplarmış, zıplarmış lakin bir türlü ötmemiş. Gel zaman git zaman padişahın sabrı tükenince lalası bir gün: “Hünkârım kuşun elbet bir sahibi vardır, onu bulup getirmeli ki kuşun ötmeye hevesi olsun.” demiş. Padişah “Ey lala, sahibin kim olduğunu nereden biliriz, nasıl bulup getiririz.” diye sorunca lala karşılık vermiş: “Fil dişini getiren kuşun sahibini de elbet bulur hünkârım.” Böylece delikanlı yeniden saraya çağırılıp padişahın huzuruna çıkartılmış. Kendisine kuşun evvelki sahibini bulması emredilince delikanlı: “Padişahım ben bu kuşu ormanda tuttum, sahibi kimdir nerede nereden bileyim, nasıl bulup getireyim.” demiş.

“Artık o senin meselendir.” diye çıkmış padişah oğlana, “Adamı bulup getirmezsən boynun vurulur sana yine kırk gün müsaade.”

Delikanlı eve dönmüş, için için ağlamaya başlamış. Çıglıkları bulutlara ulaşınca karga süzülerek yanına varmış. “Ne oldu? Nedir gözyaşlarına sebep?” diye sorulunca olup biteni anlatmış hayvana. Karga: “Üzüldüğün şeye bak, bunun için mi ağlarsın?” demiş. Derhal padişaha git ve ondan kırk genç kızı barındırmaya yetecek kadar büyük, güvertesinde bahçesi ve hamamı olan bir gemi yapmasını istemiş delikanlı padişaha giderek yolculuğa çıkması için gerekli olan şeyleri bildirmiş. Hiç vakit kaybetmeden gencin isteğine uygun bir gemi yapılp gence teslim edilmiş. Delikanlı gemisine binip denize açılmış. Uzun bir süre ne yöne doğru gitmesi gerektiğini düşünüp dururken karga gelip: “Gemiye sağa çevir ve karşında büyük bir dağ yükselinceye kadar bu yönde gitmeye devam et. Bu dağın eteğinde kırk peri yaşar. Periler gemi nedir bilmezler. Seni kıyıya demirlemiş gördükleri vakit meraklanıp yanına yanaşacaklardır. Lakin yalnızca sultan perinin güverteye çıkmasına rıza göster, zira küçük kuşun sahibi odur. Kız gemiye bindiği vakit yeniden denize açıl ve eve varana kadar da sakın durma.” demiş.

Böylece delikanlı gemisini sağa yaslayıp durmadan dinlenmeden karganın bahsettiği dağa varmış. Biraz yanaşınca o sırada kıyıda gezintiye çıkmış olan kırk peri gemiyi fark etmiş. Sultan, delikanlıya daha önce hiç böylesi bir şey görmediklerini haykırmış, yukarı çıkıp içine bakmalarını müsaade etmesini için yalvarmış. Lakin aralarından yalnızca kendisinin gemiye binmesine izin verilmiş. Kıyıya onu alıp getirmesi için bir sandal gönderilmiş. Kız şaşkınlık içinde gemide gezinip bahçesinde eğlenirken hamamı görüp: “Hazır gelmişken bir de şu hamamda yıkınayım.” demiş. Kız hamama girip yıkanırken gemi yola koyulmuş. Peri işini bitirip hamamdan çıktığı vakit gemi çoktan yelkenlerini doldurmuş hızla hareket etmekteymiş. Telaşa kapılan kız geriye baktığında artık görünürde ne daha varmış ne de kıyı... “Ah başıma gelenler! Ben şimdi ne yapayım, beni nerelere götürürler?” diye ümitsizliğe kapılıp ağlamaya başlayınca delikanlı gelip soylu bir saraya, iyi insanların yanına gittiğini söyleyerek onu teselli etmeye çalışmış. Çok geçmeden gemi yolculuğuna başladığı limana varmış ve sağ salim ülkeye ulaştığı haberi padişaha iletilmiş. Peri saraya götürülmüş. Kız, fil dişi köşkün yanından geçerken kuş öyle büyüleyici nameler şakımaya başlamış ki bu güzelliği işiten herkes aşka gelmiş, kendinden geçivermiş. Kız artık rahatlamış, nihayet onu gördüğünde çok beğenen ve gözlerini kendisinden bir türlü alamayan padişahın huzuruna çıktığında da korkusundan tamamıyla arınmış. Kısa süre sonra padişah ve kız evlenmişler, hükümdar artık dünyanın en mutlu adamıymış.

Lakin diğer tarafta lala hala öfkesinden deliye dönmekteymiş. Derken bir gün güzel peri hastalanmış. Hastalığını iyileştirecek ilaç ise kendi evinde, peri diyarındaymış. Bu hadiseyi

fırsat bilen lala padişaha ilacın getirilmesi için periler diyarına kuşçu oğlanın gönderilmesini salık vermiş. Bunun üzerine delikanlı gemiye tekrar bindirilmiş. Hazırlıklar tamamlanıp yola çıkacağı sırada karga gelip oğlana nereye gittiğini sormuş. Delikanlı da sultanın hasta olduğu cevabını verip onu iyileştirecek ilacı getirip gidip getirmek için yeniden periler diyarına dönmek zorunda olduğunu söylemiş.

“Kızın sarayı dağın öte tarafındadır.” demiş karga. “Lakin sarayın önünde iki aslan bekler, şu tüyü al ve sakın yanından ayırma, bununla hayvanların ağızlarına vurduğun vakit sana bir zararları dokunmaz.”

Delikanlı tüyü alıp yoluna devam etmiş. Dağın yakınında demirleyip karaya inmiş. Biraz yürüdükten sonra da sarayı görmüş. Önündeki iki aslanın dikildiği kapıya doğru ilerlemiş, karganın verdiği tüyle aslanların ağızlarına vurduğu vakit vahşi hayvanlar geri çekilmiş. Genç adam, perilerle karşılaşır karşılaşmaz durumu onları anlatıp sultanın ilacını almış ve gecikmeden tekrar eve doğru yola koyulmuş. İlaç elinde sultanın dairesine girer girmez karga açık pencerelerin birinden içeri girip delikanlının omzuna konuvermiş. Hastalığından artık iyice zayıf düşen sultan neredeyse ölmek üzereymiş lakin ilacını alır almaz güzel bedeni tekrar can bulmuş, eski rengine kavuşmuş.

Gözlerini açıp karşısındaki delikanlıyı ve omzundaki kargayı gördüğü zaman hayvana dönüp:

“Seni menfur mahlûk! Sende hiç acıma yok mudur ki şu zavallı genç adamın başına bu kadar belayı sararsın?” demiş.

Ardından sultan, kocasına dönerek bu kuşun evvel zaman önce kendisinin peri hizmetlilerinden birisi olduğunu, lakin ihmalkârlığının cezası olarak onu bir kargaya dönüştürdüğünü söylemiş.

“Lakin şimdi.” demiş kuşa dikerek gözlerini. “Görürüm ki hâlâ beni seversin, ben de seni bağışlarım.”

Bu sözlerin ardından sultan, hayvanı eski hâline döndürmüştü. İşte o anda karga ayın on dördü kadar güzel bir genç kıza dönüşmüştü. Sultanın isteği ile karga peri ve kuşçu oğlan dünya evine girmiş. Hain lalaysa makamından azledilmiş. Yerine bizim delikanlı ülkenin yeni veziri tayin edilmiş. Böylece herkes sonsuza dek mutlu, mesut, saadet içinde yaşayıp gitmiş.

3.7. Sihirli Ayna Masalının Özgün Metni

Bir zamanlar üç oğlu olan bir padişah varmış. Bu padişahın aynı zamanda her sabah uyanır uyanmaz baktığı ve ona o gün içinde neler olacağını gösteren sihirli bir aynası varmış. Bir sabah yine uyanıp yatağından kalkmış, giyinip kuşanmış lakin bu kez aynasına bakmak hatırından çıkmış ve hazırlıklarını tamamlayıp odasından ayrılmış. İşlerini bitirdiği vakit sabah ihmal ettiği aynası gelmiş hatırına. Pişman olup durumunu düzeltmek için odasına dönmüş koşa koşa. Dönmüş dönmesine de aynasını bir türlü bulamamış. Her yere bakınmış lakin boşuna. Ayna yer yarılmış da içine düşmüş adeta. Çok sevdiği sihirli aynasını kaybeden padişah üzüntüsünden yataklara düşmüş. Babalarının halini gören şehzadeler bu derde, bu hastalığa neye sebep olduğunu sorduklarında padişah: “Güzel aynamın kayboluşu bağrımı deliyor, yüreğimi yakıyor.” cevabını vermiş. Sonra şöyle demiş oğullarından biri: “Bu kadar üzme kendini canım babacığım, izin ver bize, gidip aynanı bulalım.”

Evlatlarının bu talebi pek mutlu kılmış padişahı. Zira bir şey yapılmaz da aynası yakın zamanda bulunamazsa kederden ölüp gideceğini hissediyormuş. Seve seve rıza göstermiş oğullarının isteğine. Böylece hazırlıklarını tamamlayıp yola koyulmuş üç genç şehzade.

Uzun bir yolculuğun ertesinde üç yol çıkmış önlerine. Orta yerde bir taş varmış. Üzerinde yollardan her birinin nereye çıktığı yazılıymış. Birincisi yemyeşil düzlüklere, ikincisi bir hana çıkıyormuş. Üçüncüsü ise bir gidenin bir daha geri dönmediği ne olduğu bilinmez bir yolmuş. En büyük kardeş birinci yolu seçmiş, ortancası ikincisinden gitmiş, en küçükleri de üçüncüsüne girmiş, ayrılmadan evvel de döndüklerinde geri almak üzere yüzüklerini taşın altına saklamaya karar vermişler.

Şimdi iki büyük kardeşi kendi hallerine bırakalım ve en gençlerinin başına neler gelmiş bir bakalım. Yüksekçe bir dağın tepesine vardığında o sırada helva pişirmekte olan bir dev anası çıkmış karşısına. Hızla kadına doğru koşup onu kucaklamış ve “Anne” diye bir çığlık koparmış. “Ah Küçük oğlum” demiş dev anası kibarca. Eğer beni anne diye çağırmasaydın şuracıkta lime lime ederdim seni. Sen de beni “Küçük oğlum” diye çağırmasaydın kılıcımın tadına bakar iki parçaya ayrılırdın” diye cevabı yapıştırmış delikanlı. Sonra dev anası delikanlıya nereden gelip nereye gittiğini, bu kuş uçmaz kervan geçmez yerde bir başına ne aradığını sormuş. Genç adam kendisinin bir şehzade olduğunu ve babasının kaybolan ailesini aradığını söylemiş. “Ah benim küçük oğlum” demiş kadın sonra. “O aynayı devler gelip çaldı babanın dairesinden. Onu alıp kapısına sürekli nöbetçilerin olduğu itina ile korunan bahçelerine götürdüler. Varabilirsen bahçeye görebilirsin devleri de. Gözleri açıksa eğer emin ol uykudadırlar. Zira böyle uyur

devler. Korkma sakın, güvenle gir aralarına, usul usul ilerle ve aynayı al; bahçedeki her ağaç elmaslarla ve diğer kıymetli taşlarla kaplıdır, sen sen ol bunlara sakın dokunma, yoksa yok oluverirsin anında.”

Delikanlı verdiği faydalı bilgiler için kadına minnettar olduğunu söyleyip yoluna koyulmuş. Bir başka uzun yolculuğun ardından nihayet devlerin bahçesine gelmiş ve yaklaştıkça hepsini gözlerinin tamamen açık horul horul uyuduğunu fark etmiş. Dev anasının kendisine söylediklerini anımsayıp cesurca bahçeye dalmış, aynayı almış ve geri dönmeye başlamış yürürken: “Hepsi mışıl mışıl uyuduğuna göre şu değerli taşlarla kaplı dallardan birini çekip alsan nereden haberleri olacak.” diye geçirmiş aklından. Tam dallardan birisini koparıp almak üzere elini uzatmış ki devler hep birlikte uyanıp bahçelerindeki yabancıyı fark etmiş ve delikanlıya “Ne hakla buraya girmeye cüret edersin sen?” diye seslenmişler. Bir anda tarifi imkânsız bir korkuya kapılan delikanlı dizlerinin üzerine çöküp merhamet dilenmiş. Devler de ancak ve ancak Arap Üzengi’nin kılıcını kendilerine getirmesi şartıyla aynanın onda kalmasına rıza gösterip delikanlıyı salıvermeye karar vermişler. Kendi kılıcını devlere rehin bırakan şehzade dev anasının yanına dönmüş ve kadına içindeki sıkıntıyı dökmüş. “Hiçbir şeye dokunmayasın diye uyarmadın mı seni ben!” diye azarlamış şehzadeyi yaşlı Kadın: “Ne yapacağız şimdi?”

Delikanlı yaptığı hatadan derin üzüntü ve pişmanlık duyarak kendisine yardım etmesi, bir çıkar yol göstermesi için dev anasına yalvarıp durmuş. Şehzadenin hâline acıyan kadın biraz durup düşünmüş sonra şunları söylemiş: “Şu yoldan gidince biri açık biri kapalı olmak üzere iki kapalı bir saraya varacaksın. Açık kapıyı kapat, kapalı olanı aç ve içeriye gir. Sağ tarafına baktığında yanı başında bir parça et olan bir aslan, sol tarafında ise önünde bir tutam ot duran bir köpek göreceksin. Otu aslana, eti köpeğe ver ve merdivenlerden çık. Dairesine girdiğin vakit Arap Üzengi’yi uykusunda, kılıcını da duvarda asılı bulacaksın. Çabucak kap kılıcı ve vakit kaybetmeden buraya getir lakin aman ha sakın ola kılıcı kınından çekip çıkarma!”

Delikanlı yeniden yola koyulmuş, bir vakit sonra dev anasının sözünü ettiği saraya ulaşmış. Kapılardan açık olanı kapatmış, kapalı olanı açıp içeri girmiş. Otu aslanın, eti köpeğin önüne koyarak Arap Üzengi’nin dairesine çıkmış. İçeri girdiği vakit duvara asılı kılıcı görmüş. Kılıcı aşağı indirip saraydan tüymesi ise sadece birkaç saniye sürmüş. Dev anasının evine yaklaştığında artık tehlikeyi atlatmış olduğunu düşünmüş, merakını engelleyemeyip kılıcını kınından çıkartmış ve birdenbire kendisini Arap Üzengi’nin ellerinde bulmuş. “İşte şimdi kudretimin nelere kadir olduğunu göreceksin!” diye gürlemiş dev delikanlıyı sarayına doğru

sürükleyerek. Dev anası olur da Arap Üzengi'nin eline tutsak düşme talihsizliğine uğrarsa delikanlıyı devin sarayında nelerin bekleyeceği hususunda tembihlerde bulunmuş. Buna göre dev kırk gün boyunca her gün ona suret değiştirmesi ile ilgili dersler verecekmiş, dersin bitimine doğru “Biliyor musun?” diye sorduğunda da karışıklığa mahal vermemek adına delikanlının “Hayır, bilmiyorum” diye cevap vermesi gerekecekmiş. Böylece delikanlı sonraki kırk gününü kendisini her dersin sonunda önce bir güzel dövüp sonra da “Biliyor musun?” diye soran devin katlanması zor derslerine göğüs gererek geçirmiş. Delikanlı, yaşlı kadının öğüdünü aklından çıkarmayıp “Bilmiyorum” diye cevaplamış her defasında. Kırk günün sonunda Arap Üzengi kendisine gidip peri padişahın kızını getirmesi şartıyla genç şehzadeyi serbest bırakmış. Delikanlı dev anasının yanına geri dönmüş ve ona başına gelenleri anlatmış. Kadın “Sana kılıcı kınından çıkarma dememiş miydin?” diye bağırarak, şehzadeyi bir öncekinden daha sert azarlamış. Öfkeden deliye dönmüş olsa da kendisine bir kez daha yardım etmesi için yana yana yalvaran delikanlıya daha fazla karşı koyamamış. Peri Sultan'ın, giriş ve çıkışının yasaklandığı, hâliyle içerisinde kimselerin bulunmadığı bir köyde yaşadığını ve dahası kıza yaklaşmanın imkânsız olduğunu söylemiş. Bununla birlikte genç kızın bir de tılsımı varmış. Gelgelelim bir yiğit çıkar da köye girmeyi başarabilirse tılsım tesirini yitirmiş. Böylece yiğit de kızı alıp onunla dilediğini yapabiliormuş.

“Yalnızca Arap Üzengi değil diğer devler de âşıktır Peri Sultan'a.” demiş kadın sonra. “Bu iblisler yıllar önce kızı kaçırmıştı lakin baş edemediler tılsımıyla.”

“O vakit ben nasıl yanaşırım kızın yanına?” diyerek bir iç çekmiş delikanlı umutsuzca. “Arap Üzengi'den hiçbir şey öğrenemedin mi?” diye sormuş dev anası. “Elbette” demiş şehzade. “Kendimi nasıl bir kuşa dönüştüreceğimi öğrendim. “İyi ya işte” demiş dev anası tekrar ve devam etmiş: “Kuş suretine bürünüp genç kızın sarayına uç o halde. Sarayın bahçesinde taştan bir kafes vardır. İçine girip sultanın tılsımını yok edersen kız senin insafına kalacaktır. Böylece kızı alıp Arap Üzengi'ye götürürsün.”

Yaşlı kadının tavsiyesi üzerine Arap Üzengi'den öğrendiği bilgilerle kendisini bir kuşa dönüştüren delikanlı kanatlanmış ve doğrudan genç sultanın köyüne uçmuş, oradan da sarayın bahçesine ulaşıp bir çalının dalına konmuş. Etrafına şöyle bir göz gezdirip dev anasının bahsettiği kafesi bulmuş, içine girmiş ve o andan itibaren sultanın tılsımı tesirini kaybetmiş. Kendi başına bu kadar maharetini nereden edinsin. Hâl böyle olunca Sultan, kuşun aslında bir insan olduğunu anlamış.

“İşte Âdemoğlu” demiş Peri Sultan delikanlıya. “Şimdi ben de senin gibi ölümlü biri oldum. Korkacak bir şeyin yok. Bundan böyle büsbütün sana aitim.”

Bunun üzerine kuş kendini şöyle bir silkelemiş ve yeniden insan suretine dönüşmüş. Sultan tılsımı yok olduğuna göre yasağın ortadan kalktığını ve bundan böyle kadın erkek fark etmez dileyen herkesin köye gelip girebileceğini duyurmuş. Aynı zamanda babasının yanına varıp başına gelenlerden bahsetmiş ve yarından tezi yok bir ölümlünün karısı olacağını bildirmiş. Delikanlı kendisinin bir padişahın oğlu olduğunu bu sebeple düğünlerinin babasının sarayında şehzadelere yaraşır bir ihtişamla kutlanması gerektiğini söylemiş kızı. Böylece hazırlıklarını tamamlayıp kızı yanına katarak geri dönüş yolculuğuna koyulmuşlar. Gece çöküp Arap Üzengi’nin sarayına vardıkları vakit, sultan şehzadenin gerçek niyetini sezmiş ve acı acı ağlamaya başlamış. Delikanlı kızı teselli etmeye çalışıp kendi hayatını kurtarabilmek için onu Arap devin sarayına getirmeye mecbur olduğunu açıklamış. Buna rağmen kendisini devle bir başına bırakmamaya söz vermiş, bunu yapmaktansa ölmeyi yeğlemiş.

Sarayın kapısında delikanlıyla kızın beklemekte olduğunu gören Arap Üzengi pencereden yüksek sesle bağırmış: “Çekilin, çekilin! Sakın buraya gelmeyin! Sultan’ı alıp buralara kadar getirebildiğine göre kim bilir daha neler yapmaya muktedirsin. Belli ki her şeye gücün yeter senin! Kızı da kılıcı da al, senin olsun yeter ki yanıma yanaşmayın, hemen çekip gidin!”

Böylece kılıcı beline yerleştiren delikanlı, genç kızla beraber devlerin bahçesine gitmiş. Devler şehzadenin taşıdığı kılıcı gördüklerinde: “Uzak dur, çekil buraya gelme! Arap Üzengi’nin kılıcını çalıp Peri Sultan’ı köyünden kaçırabildiğine göre Allah bilir daha neler neler yaparsın sen! Sultan da kılıç da aynada sendedir ya zaten, kırıp çaldığın dal da senin olsun, yeter ki uzaklaşıp git bahçemizden!”

Kendisinden beklenen, omuzlarına yüklenen tüm işleri birer birer halleden delikanlı ve yanındaki Peri Sultan şimdi de dev anasının evine gitmişler. Biraz durup dinlendikten sonra kalkmış yaşlı kadınla vedalaşmış ve nihayet kendi evlerine varmak üzere tekrar yola koyulmuşlar. Uzun bir yürüyüşün ardından aylar önce üç kardeşin birbirlerinden ayrıldığı üç yolun başına varmışlar. Delikanlı orta yerdeki taşı kaldırıp altına bakmış ve tüm yüzüklerin hala bırakıldıkları gibi orada olduklarını görmüş. “Kardeşlerimin başına ne gelmiş olabilir?” diye sormuş kendi kendine. Dizlerinin üzerine çöküp kara kara düşünürken uzaktan ağır ağır yaklaşan diğer iki şehzadeyi seçmiş gözleri. Lakin ikisi birden öyle rezil öyle perişan bir haldeymiş ki insandan çok, yürüyen birer hayaleti andırıyorlarmış. Delikanlı ne olursa olsun

kardeşlerin hayatta gördüğü için sevinmiş ve onlara uzun serüveninde başından geçenleri nakletmiş. Küçük kardeşlerinin hem aynayı ele geçirdiğini hem de böylesi güzel bir genç kızla beraber geri geldiğini görünce iki ağabeyin yürekleri kıskançlık ve öfkeyle doğmuş. Şimdi hepsi beraber babalarının sarayına dönmek üzere yola revan olmuşlar. Lakin bir vakit sonrası susuzluktan zayıf düşmüşler, hararetlerini gidermenin yolunu aramaya koyulmuşlar ve çok geçmeden bir kuyunun başına varmışlar. Burada iki ağabey genç kardeşlerinin bir halatla aşağı inip elindeki testi suyla doldurmasını rica etmişler. Genç şehzade talebi kabul edip kuyunun dibine inmiş, testisini suyla doldurmuş ve ne var ki bir vakit sonra ses seda kesilince ağabeylerinin kendisine oracıkta kaderine terk edip kaçtıklarını fark etmiş. İki şehzade, delikanlının atını kuyunun başına bırakmış lakin kardeşlerinin daha sonra arkalarından geleceği bahanesiyle genç kız da yanlarında götürmüşler. Delikanlı ağabeylerinin onu yüzüstü bıraktığını anladığı vakitte ağlayıp sızlamaya, acı acı dövünmeye başlamış. Bu sırada diğer iki şehzade saraylarına ulaşmış ve padişahın yanına varıp sihirli aynayı beraber bulduklarını söyleyerek babalarına takdim etmişler. Genç kardeşlerini ise yollarını ayırdıkları andan sonra bir daha görmediklerini bildirmişler. Günlerdir kaybettiği sihirli aynasının verdiği hüznle yatağından kalkamayan padişah şimdi aynası yeniden elinde, olağanüstü bir sevince kapılarak en küçük oğlunun kaybını kısa süre içinde hatırlardan çıkarmış ve Peri Sultan ile en büyük şehzadenin düğünleri için gerekli hazırlıkların yapılmasını emretmiş.

Şimdi kuyuda yapayalnız kalakalan delikanlıya dönelim. Delikanlının açlıktan ve susuzluktan kıvranan atı, toynaklarıyla kuyunun ağzına vura vura tepinip durunca nihayetinde taş örgülerin bir kısmı kırılmış. Kışneyen atını duyan delikanlı da kuyunun ağzı tamamen kapanmadan evvel son bir gayretle halatı asılıp güç bela kendini yukarı çekmeyi başarmış. Atını olabildiğince tez sürüp babasını sarayına ulaşmış. Padişah uzun zamandır kaybolan en küçük oğlunu tekrar karşısında görünce tarifi imkânsız bir sevince kapılmış. Ağabeylerinin genç kardeşlerine ettikleri hainliği öğrendiği vakit gazaba gelen hünkâr her ikisini birden ölüme mahkûm etmiş. Ardından da Peri Sultan'ı kendisini sayısız tehlikelerden kurtaran gönlünün gerçek sahibi genç şehzade ile evlendirmiş. Düğünleri kırk gün kırk gece sürmüş. Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine.

3.8. Büyücü ile Çırağı Masalının Özgün Metni

Bir zamanlar oğluyla beraber yaşayan bir kadın varmış. Kadın oğluna hangi okula gönderirse göndersin çocuk her defasında bir yolunu bulup oradan kaçarmış. En sonunda akli karışan kadın oğluna: “Söyle bana, seni nereye göndereyim?” diye sormuş. Çocuk da “Beni bir yere gönderme, benimle beraber gel eğer gideceğimiz yer hoşuma giderse kaçmam, orada

kalırım.” demiş. Böylece oğlunu koluna takmış kadın, beraber çarşının yolunu tutmuşlar. Çeşitli el işleri ile uğraşan birkaç zanaatkârı seyretmeye dalmışlar ve bunların arasında, yaptıkları ile herkesi kendine hayran bırakan bir de büyücüye rastlamışlar. Çocuk bu büyücünün çekiciliğine kapılmış ve onun çırağı olabilmek için annesini rızasını istemiş. Adamın yanına gidip oğlunun arzusunu ileten kadın, büyücü işittiğinden pek memnun kalınca oğlunu bundan böyle ustası olacak bu adamın yanında bırakıp evine dönmüş. Delikanlı zamanla büyücünün kendisine öğretebileceği ne var ne yoksa hepsini yalayıp yutmuş. Sonra bir gün ustası: “Şimdi kendimi bir koça dönüştürecek o vakit sen de beni çarşıya götürüp satacaksın, yalnız ipim sende kalacak onu kimselere vermeyeceksin.” demiş. Delikanlı büyücünün dediğini yapacağını söyleyince büyücü de söylediği gibi kendisini bir koça dönüştürüvermiş. Genç adam da hayvanı alıp çarşıda satış yapan bir mezatçıya götürmüş. Bir adam beş yüz kuruşa satın almış koçu. Delikanlı koçu adama teslim edip ipi de ustasının nasihatine uyarak cebine atmış. Akşam olunca büyücü yeniden insan haline dönüşmüş, adamın ahırından kaçmış ve soluğu kendi evinde almış. Ertesi gün ustası çırağına: “Bugün de kendimi bir ata dönüştürecek, sonra yine götürüp satacaksın beni lakin evvelki gibi ip sende kalacak.” demiş. “Peki, anladım.” diye cevap vermiş delikanlı. Sonra atı yine mezatla bin kuruşa satıldığı çarşıya götürmüş. Onu yeni sahibine verdikten sonra ipi yine cebine atıp evinin yolunu tutmuş. O vakit zihninde bir fikir parlamış: “Bakalım” demiş kendi kendine. Kendime bir yararım dokunacak mı?”

Çıkıp annesinin yanına gitmiş. “Anacığım” demiş kadının yanına varınca. “Öğrenilecek her bir şeyi öğrendim. Büyücüye de beni çıraklığına kabul edip yetiştirdiği için çok müteşekkirim. Artık bundan böyle kendi başımın çaresine bakıp büyük bir servet kazanabilirim.”

Kadıncağız oğlunun söylediklerine bir anlam veremeyip: “Evladım, ne yapacaksın? İnşallah şu giriştiğin işi de yarım bırakıp kaçmazsın ve başımıza yeni belalar açmazsın.” demiş.

“Hayır. Yarın kendime bir hamama dönüştürecek sen de beni satacaksın yalnız kapının anahtarını da hamamla birlikte satmadığından emin ol yoksa beni bir daha göremezsın.” diye cevaplamış oğlan. Delikanlı kendi hanesinde annesiyle yapmayı istedikleri üzerine konuşadururken büyücü at suretindeyken satıldığı adamdan kaçıp evine dönmüş. Çırağının ortalıkta olmadığını görünce de sinirlenip “Seni işe yaramaz, görürüm ki bu sefer beni büsbütün kazıklayıp gitmişsin ama sen dur elbet yakında yeniden elime düşersin.” demiş. O geceyi evinde geçirmiş. Ertesi sabah dışarı çıkıp kaçak çırağını aramaya koyulmuş. Delikanlı kendisini annesinin mezatla satışa çıkardığı harika bir hamama dönüştürmüş. Ahali hamamın güzelliğine

hayran kalmış ve kadının etrafına taliplerden oluşan büyük bir kalabalık toplanmış. Büyücü de bu kalabalığın arasındaymış ve doğrusu bu ya, bu heybetli yapının gerçekte o alçak çırağı olduğunu bir bakışta anlamış. Ne var ki bu gizi kendine saklamış. Tüm paşalar, beyler ve diğer talipliler ödeyebilecekleri en yüksek fiyatı teklif ederken o hepsinin de üstüne çıkmış ve nihayet çekiş vurulmuş. Bu muazzam güzellikteki hamam en son fiyatı veren büyücünün olmuş. Kadın çağırılmış ve büyücünün yanına varmış. Adam parayı uzattığı sırada hamamı alabileceğini lakin anahtarı veremeyeceğini izah etmiş. Büyücü de anahtarı almadan parayı ödemeyeceğini söylemiş. Kadına yanında parası olduğunu gösterip “Bu kadar paranın yanında bir anahtarın lafı mı olur?” demiş. Eğer çok gerekliyse bunca altınla pekâlâ kendisine yenisini alabilirmiş. Kenarda durup satışı izleyenlerin çoğu kadınla müşterisi arasındaki pazarlığa kulak misafiri olmuş ve nihayet kadın anahtarı elinde bulundurmanın aslında önemini bilmediğinden hamamın değeri kadar bir bedele satmaya razı olmuş. Delikanlı, annesi anahtarı büyücüye teslim ettiğinde artık işinin bittiğini düşünmüş bu yüzden kendisini bir kuşa çevirip hemen oracıktan uzaklaşıp yok olmuş. Ustası durur mu hiç o da bir şahine dönüşerek çırağının peşine düşmüş.

Biri önde diğeri arkada sarayının bahçesinde kendisini eğlendiren bir padişahın olduğu başka bir diyara varana dek uçmuşlar. Delikanlı artık son çare olarak kendisini güzel kokulu bir güle dönüştürüp padişahın ayaklarının dibine düşmüş. Hünkârın çiçeği gördüğü vakit yaşadığı şaşkınlık yüzünden okumuş zira mevsim gül mevsimi değilmiş. “Allah’ın bir lütfu işte.” demiş hünkâr. “Öyle tatlı bir kokusu, gül mevsiminde dahi böylesini bulmak mümkün değildir.”

Büyücü de insan suretine geri bürünmüş ve eline udunu alıp bir ozan kılığında padişahın bahçesine girmiş. Mızrabını çalgısının tellerine dokundurduğu vakit padişah tarafından fark edilmiş. Hünkâr öyle uzakta değil yanı başına çalıp söylemesini emretmiş. İrticalen dillendirdiği bir türküyü padişahın elinde tuttuğu gülü kendisine vermesini istemiş. Bunu işiten hünkâr öfkelenmiş ve: “Ne dersin sen be adam, bu gül bana Rabbimin bir hediyesi, güzel bir lütfudur, nasıl olur da senin gibi bir gezgin bana ait olanı benden isteme densizliğini dillendirir? Bu ne cürettir?” demiş.

“Ah şahım” diye karşılık vermiş ozan. “Söylemeye çalıştığım şey besbellidir. Uzun zaman var ki şu sahibi olduğunuz güle sevdalıyım. Yıllardır her yerde onu arar dururum lakin bugüne kadar hiçbir yerde bulamadım. Eğer gülü bana vermezseniz şuracıkta canıma kıyarım, yazık olmaz mı bana? Onu sizin nazik nazik ve kibar ellerinizde bulmak uğruna dağları aştım, diyar diyar kırları dolaştım, benim gibi aşkını ışığını saadetini kaybetmiş bir zavallıya hiç mi

merhamet göstermezsiniz? Hiç mi acımazsınız? Reva mıdır bana şu çektiğim ızdırıp, vallahi de billahi de gülü bana vermezseniz şuradan şuraya adımımı atmam.”

Padişah hafifçe kımıldayıp kendi kendine: “Zaten gülün bende kalmasının ne emniyeti vardır ki? Çiçek dediğin solar gider zamanla, şu bahtsız adamı mutlu edeyim hiç olmazsa.” demiş. Bu sözlerin ardından oturduğu yerden kalkıp ozana yaklaşmış ve çiçeği kendisi için daha manalı olduğuna ikna oldu adama vermiş. Lakin henüz tutmayı becerememişken gül yere düşüp bir darı hamuruna dönüşmüş. Büyücü de hızla kendini bir horoza dönüştürüp hamuru bir lokmada midesine indirmiş. Gel gör ki padişahın ayağının dibine düşen bir darı tanesi horozun gözünden kaçmış. Bu tanede aniden delikanlıya dönüşmüş ve genç adam horozu yakalamış, boynunu büküp kırmış. Velhasıl oracıkta ustasının canını almış. Padişah gördükleri karşısında hayretler içinde kalmış ve delikanlıya derhal olup bitenler hakkında kendisine izahat vermesini buyurmuş. Genç adam hünkâra baştan sona her şeyi açık açık anlatmış. Sihirdeki meziyetleri kendisini pek hoşnut eden padişah da genç adamı baş veziri tayin etmiş ve kızını onunla evlendirmiş. Büyücü oğlan hem yüksek bir mevkiinin hem de artık annesinin de tüm ihtiyaçlarını karşılayacak büyük bir servetin sahibi olmuş. Böylece herkes sonsuza dek mutlu ve bir yaşam sürmüş.

3.9. Ciğer Masalının Özgün Metni

Bir zamanlar kadının biri durduk yere biraz ciğer yemek hevesine düşmüş. Böylece kızının ellerine bir parça ciğer alması için birkaç kuruş tutuşturmuş ve “Gölde yıkayıp doğruca eve getir.” demiş. Anasının sözleri üzerine kız çarşıya gidip ciğeri almış. Göle götürüp eti burada bir güzel yıkamış. Gelgelelim tam ciğeri sudan çıkardığı sırada bir leylek üzerine atılıp ciğeri kaptığı gibi yeniden göğe kanatlanmış. Kız leyleğin arkasından “Ciğerimi bana geri ver, ah leylek onu anama götürmezsem beni dayaktan gebertecek” diye bağırmış. Leylek “Sen bana arpa ver. Ben de sana ciğeri geri vereyim.” cevabını vermiş. Bunun üzerine kız çiftçiye gidip “Çiftçi baba, bana biraz arpa ver ki ben de onu leyleğe götüreyim, leylek bana ciğer versin, ben de alıp anama götüreyim” demiş. O vakit çiftçi şu cevabı vermiş: “Allah'a dua et ki biraz yağmur versin, o vakit sana istediğin arpayı vereyim.” Çiftçi adamın söyledikleri pek kolayına gelmiş. Ne var ki “Allah'ım çiftçiye yağmur ver ki bana biraz arpa versin, arpayı leyleğe götüreyim ki bana ciğeri geri versin, ben de ciğeri alıp anama götüreyim” diye dua ederken bir adam gelip kıza bu buhursuz duanın bir fayda etmeyeceğini söylemiş. Böylece kız aktara gidip adama şöyle demiş: “Aktar amca bana bir buhur ver ki ben de onu Allah'ın huzurunda yakayım, Allah çiftçi babaya yağmur versin, çiftçi bana biraz arpa versin, arpayı leyleği götüreyim ki bana ciğer geri versin. Ben de ciğeri alıp anama götüreyim.”

“Olur” demiş aktar. “Bana bir kundura getirirsen sana buğday veririm.” Aktardan çıkan kız kunduracıya gitmiş ve “Kunduracı amca bana bir kundura ver de alıp onu aktara götürüyüm, aktar bana bu buhur versin, onu Allah'ın huzurunda yakayım, Allah çiftçi babaya yağmur versin, çiftçi de bana biraz arpa versin, arpayı leyleğe götürüyüm ki leylek de bana ciğeri geri versin. Ben de ciğeri alıp anama götürüyüm” demiş. Lakin kunduracı şu karşılığı vermiş: “Sen evvel bana bir öküz derisi getir, hele o vakit ben de sana kundurayı veririm.”

Bunun üzerine kız kalkmış dericiye gitmiş ve adama: “Derici amca bana bir öküz derisi ver de alıp ona kunduracıya götürüyüm, kunduracı bana kundurayı versin, onları aktara götürüyüm, aktar bana buhur versin, onu Allah'ın huzurunda yakayım, Allah çiftçi babaya yağmur versin, çiftçi de bana biraz arpa versin, arpayı leyleğe götürüyüm ki leylek de bana ciğeri versin. Ben de ciğeri alıp anama götürüyüm.” demiş. Derici: “Bana bir öküz postu getir. Ben de sana onu işleyip derisini vereyim.” cevabını vermiş. Bunun üzerine kız, bir öküze gidip “Öküz bana postunu ver ki dericiye götürüyüm, o da postunu işleyip bana deriyi versin, ben de onu kunduracıya götürüyüm. Kunduracı bana kundurayı versin onları aktara götürüyüm, aktar bana buhur versin, onu Allah'ın huzurunda yakayım. Allah çiftçi babaya yağmur versin, çiftçi de bana biraz arpa versin, arpayı leyleğe götürüyüm ki leylek de bana ciğeri versin. Ben de ciğeri alıp anama götürüyüm.” demiş. Öküz cevap vermiş: “Sen bana saman getir ben de sana postumu vereyim.” Kız şimdi bir de rençpere gidip şöyle demiş: “Bana biraz saman ver de öküze götürüyüm, öküz bana postunu versin, postu dericiye götürüyüm, o da postu işleyip bana deriyi versin de onu kunduracıya götürüyüm, kunduracı bana kundurayı versin, onları aktara götürüyüm aktar bana buhur versin, buhuru Allah'ın huzurunda yakayım, Allah çiftçi babaya yağmur versin, çiftçi de bana biraz arpa versin, arpayı leyleğe götürüyüm ki bana ciğeri geri versin. Ben de ciğeri alıp anama götürüyüm.”

Rençber: “Yanağıma bir buse kondur da ben de sana saman vereyim.” demiş. Kız eğer amacına erişmek istiyorsa rençperi öpmesi gerektiğini geçirmiş aklından. Böylece delikanlının yanağına bir buse kondurup kendisinden istediğini almış. Samanı, ona postunu veren öküze götürmüş, postu alıp ona deriyi veren dericiye götürmüş, deriyi alıp ona kundurayı veren kunduracıya götürmüş, kunduraları alıp ona buhuru veren aktara götürmüş, buğdayı alıp Allah'ın huzurunda ellerini açmış ve dua etmeye başlamış: “Allah'ım biraz olsun yağmur yağdır.” Allah çiftçiye bereketli bir yağmur nasip edince çiftçiden arpayı alıp ona ciğeri geri veren leyleğe götürmüş, ciğeri de alıp onu güzelce pişiren, sofraya koyan anasına götürmüş. Nihayet ana kız muradına ermişler, ciğeri afiyetle yiyip bitirmişler.

3.10. Helvacı Güzeli Masalının Özgün Metni

Bir zamanlar pek yoksul bir tarak ustası yaşarmış. Günün birinde adam karısına: “Sende varsa bana birkaç kuruş ver de şu yaptığım tarakları kahvehaneye götüreyim, bakarsın beş altı tanesini satarım da elimize biraz para geçer” demiş. Ardından kahvehaneye giderek bir masaya oturmuş. Bir yandan kahvesini içiyor diğer yandan da elindekileri satıp satamayacağını kara kara düşüyormuş. Bu sırada içeriye birkaç tüccar girmiş ve civarlarda bir tarak ustası olup olmadığını soruşturmaya başlamış. Bunu işiten adam yerinden kalkıp tüccarlara incelemeleri için elindeki tarakları göstermiş. Mahareti büyük beğeni toplamış ve yanına aldığı tarakların hepsini satmakla kalmamış üzerine bin sipariş daha almış. Başına talih kuşu konan adam sevinç içinde evine dönmüş. Birkaç ay içerisinde de bin tarağı alıcılarına teslim etmek üzere hazır etmiş. Yaşlı adam tarakları alıp tüccarlara götürmüş karşılığında da evvelden kararlaştırılan meblağı yanında güzel bir bahşişle beraber cebine indirmiş. Tarak ustası artık eskisi kadar sefil bir adam değilmiş, aksine şimdi hali vakti yerinde zengin bir adam sayılmış. Haliyle bundan sonra yapılması gereken Hz. Peygamber’in mezarını ziyaret edip hacca gitmekmiş. Niyetini karısına açtığı vakit kadın: “Elbette gidelim.” demiş. “Lakin kızımızı yanımızda götüremeyiz.” Tarak ustası da: “Onu hocaya emanet ederiz. Kendisi pek muhterem bir zattır.” demiş. Böylece meseleyi karara bağlamış ve uzun yolculuklarına başlamak üzere hazırlıklarını tamamlamışlar.

Küçük oğullarının yanlarına alarak kızların da iyi niyetli hocanın -onlar öyle olduğuna inanıyorlarmış- ellerine teslim etmişler. Kızlarını evine yerleştirdikleri hoca bizim ustanın son günlerde ulaştığı muvaffakiyeti kıskanır hasedinden çatır çatır çatlarmış. Bu sebeple de uzun zamandır gizliden gizliye adamın başına bir fenalık gelmesi için dualar edip dururmuş. İşte şimdi eline bir fırsat geçince kendi himayesine bırakılan kızı öldürmeye karar vermiş lakin kızın ölümünün bir cinayetten ziyade kazayla meydana gelen bir talihsizlik gibi görünmesini arzu etmiş. Bahsi geçen bu diyarda tüm ahalinin her gün şehrin büyük hamamlarına gidip yıkanması adettenmiş vakit hoca, kızı bu hamamlardan birine götürüp burada kimselere fark ettirmeden kolayca boğabileceğini düşünmüş. Hamama giderek avucuna birkaç altın akçe sıkıştırdığı hamamcı kadından evindeki genç kızı kandırmasını ve orada yıkanmaya ikna etmesini istemiş. Ertesi gün hocanın evine uğrayan kadın genç kıza: “Niçin arada sırada da olsa hamama gitmezsin” diye sormuş. Bana eşlik edecek kimsem yok da ondan” cevabını vermiş kız. “Benimle gel o vakit” diye karşılık vermiş kadın. “Ben sana yardımcı olurum. Böylece kalkıp beraber hamama gitmişler. Kadın kızı hamama sokup ardından da hocayı içeriye çağırılmış. Zavallı kız hocayı görür görmez tuzağa düşürüldüğünü anlamış. Ne var ki bozuntuya vermeyerek hocayı selamlamış: “Ne iyi ettiniz de geldiniz, şöyle gelin de başınızı yıkayayım”.

Önce hocanın kafasını köpükten göremez hale gelene dek sabunlamaya başlamış sonra da ayağından nalınlarını çıkarıp havlusuna rapt ederek adama öyle bir dayak atmış ki niye uğradığını şaşırان hocanın yara bere içinde kalan vücudunu kımıldatacak hâli kalmamış. Kız alelacele hamamdan kaçıp kendi evlerine koşturmuş. Çok geçmeden kendine gelen hoca, kafasındaki sabun kalıntılarını temizleyip üzerini giyinmiş sonra da evine gitmiş. Bir hafta boyunca da yediğı dayağıın tesirini üzerinden atamamış. Ardından öç almak için tarak ustasına kızının kendisine ait bir miktar parayı aşırarak evinden kaçıp gittiğı yalanını içeren bir mektup yazmış. Mektup tarak ustasının eline geçtiğı vakit adam da karısı da hâliyle beyninden vurulmuşa dönüp öfkelenmişler. Oğullarını çabucak eve dönerek rezil kardeşini bir tepeye götürmesi orada öldürmesi ve vazifesini yerine getirdiğinin alameti olarak da kendilerine kızın kana bulanmış elbiselerini getirmesi ile görevlendirmişler.

Bir vakit sonra delikanlı eve varmış ve kızını yaka paça bir tepeye çıkarmış. Gelgelelim genç adam da kardeşini öldürecek yüreklilik yokmuş. Bunun üzerine kızını dilediğı yere kaçıp gitmesi için özgür bırakmış. Vazifesini yapmış görünmek için de ayağını belli belirsiz bir yerden kesip yarasından akan kanını kızın elbiselerinden birinin üzerine akıtmış sonra da onu alıp babasına götürmüş. Kardeşinin yanından ayrılmasının ardından genç kız geldikleri yönünü tersine doğru yürümeye koyulmuş. Dağları aşır geniş düzlüklerden geçerek uçsuz bucaksız vadilerin bir ucundan diğeri ucuna ağır ağır yürüyerek nihayet bir pınarın başına varmış. Oturmuş dinlenirken etrafta o diyarın padişahının, veziriyle beraber avlandığını görmüş ve korkarak bir ağaca tırmanır kendisini yaprakların arasına saklamış. İki avcı kızın tırmandığı ağacın dibine gelince padişah ötekine: “Vezir ben abdest alıp şurada biraz dua edeceğim” demiş. Padişah duasını ederken gözlerini gayriihtiyari gökyüzüne çevirmiş ve ağaçta gizlenen kızını fark etmiş. O vakit kızın öğle güneşi kadar güzel olduğunu hissetmiş. İbadetini bitirmiş vezirine dönüp şöyle demiş: “Ben avımı çoktan buldum.” Bakışlarını kızı yöneltip “İn misin cin misin?” diye sormuş.

“Ne inim ne cinim, ben de senin gibi bir âdemoğluyum.” olmuş kızın cevabı. Padişah kızıdan aşağı inmesini rica etmiş ve kız da kabul etmiş. Sonra kızını alarak hep beraber saraya dönmüşler. Ardından da üç gün üç gece boyunca süren neşeli bir düğünle dünya evine girmişler. Günlerden bir gün kız padişaha hayat hikâyesini anlatmış. Anasının, babasının ve ağabeyinin yüzlerini görmeye hasret kaldığını söylemiş. Padişah kızı acımış ve hizmetlerine sultanlarının yolculuğı için gerekli hazırlıkları yapmaları emretmiş. Eşini vezirinin nezaretinde göndermeyi kararlaştırmış ve geri dönüşlerinde eğer kendilerinin de gönlü varsa sultanın ailesini de onlarla beraber getirmesini buyurmuş. Tayin edilen günün sabahı sultan, vezir ve bir alay askerin

eşliğinde yola koyulmuş. Kafile günlerce süren bir yolculuğun ardından bir dağın eteğine ulaşmış ve çadırlarını kurup geceyi burada geçirmeye karar vermişler. Gece yarısına doğru sultanın çadırına giren vezir: “Padişaha olduğu kadar bana da ait sayılırsın. Neticede seni beraber bulduk. Ne var ki sen padişahla evlenmeyi yeğledin. Seni şuracıkta öldüreceğim!” demiş. Biçare sultan öldürülmeden evvel birkaç ay inzivaya çekilmesine müsaade edilmesi için yalvarmış. Vezir arzusuna karşı çıkmamış lakin kızının kaçmasını önlemek amacıyla bir ipi belinin etrafına sıkıca bağlamış. Böyle eli kolu bağlı sultan çadırın bir başka kısmına taşınmış. Bir süre sonra da takdiriilahî ile kendisini kurtarıp çadırdan kaçmış. Vezir beklemekten sıkılınca genç kadını aramaya koyulmuş. Sultanı sarıp sarmaladığı ipini az ötede bir taşla bağlı olduğunu, dahası tutsağının yerinde hiçbir iz bırakmadan ortalıktan kaybolduğunu fark ettiği vakit hayretler içinde kalmış. Geri dönerek uykularından uyandırdığı askerlerine ustaca kurguladığı sözlerle sultanın kendini öldürmeye teşebbüs ettiğini ve bunu başaramayınca da kaçıp gittiği yalanını uydurmuş. Ardından da çadırların sökülmesini ve memleketlerine dönüş hazırlıklarına girişilmesini buyurmuş. Kaçak sultan arkasına dahi bakmadan baba evine doğru koşmaya başlamış.

Yolda bir çobana rastlayınca o anda üzerinde olan pahalı saray elbiseleri karşılığında kendisine bir iki parça erkek kıyafeti vermesi için adama dil döküp yalvarmış. Çoban böylesi güzel bir teklifi pazarlığa girişmeye gerek duymadan derhal kabul etmiş. Şimdi genç bir erkek kılığına bürünen sultan yine yol üstünde denk geldiği bir helvacı dükkânına girerek dükkân sahibine kendisini yardımcısı olarak işe alması ricasında bulunmuş. Kız işe kabul edilmiş ve helvacı dükkânının bu gözde tatlıyı yapmakta pek maharetli yeni bir çırağı olduğu havadisi ise yakın zamanda şehrin dört bir yanına yayılmış. Sultanın babası bu sıralarda tarak ustalığı işinden emekli olup kendisine bir kahvehane açmış. O da bu ün salmış yeni çırağı görmek maksadıyla helvacı dükkânını sık sık ziyaret edenler arasındaymış. Kılık değiştirmiş helvacı, babasını görür görmez tanımış lakin helvacının adama aşına görünmemesi pek de şaşılabilir bir hadise olmamış.

Şimdi padişaha geri dönelim. Hain veziri sultan hakkındaki yalan dolan haberlerle saraya döndüğünden beri padişah huzur yüzü görmemiş. Karısının ortadan yok oluşu üzerine durmaksızın iç çeke çeke düşünüp durur olanlara akıl sır erdiremeyince de çaresizliğe kapılarak ağlayıp sızlanırmış.

“Karımı istiyorum vezir!” demiş bir gün. “Onu aramalıyım yoksa derdinden ölüp gideceğim.”

Vezirin karşı çıkışı nafileymiş. Padişah vezirini de yanına alarak saraydan ayrılmış ve sultanı arayıp bulmak üzere yola çıkmış.

Uzun bir yolculuğun ardından karısının geçici olarak ikamet ettiği diyara varmışlar. Pek yorgun ve acıkmış olduklarından ahaliye karınlarına doyurabilecekleri bir han sormuşlar. O vakit etrafta hiç han bulunmadığını lakin biraz ötede genç bir adamın yenilebilecek en leziz helvaları sattığı bir dükkân olduğunu öğrenmişler. Padişah ve vezir de bu çokça övülen mekâna gidip meşhur helvaları tatmaya karar vermişler. İçeri girdikleri vakit sultan ikisini de tanımış. Ne var ki adamlar yakışıklı genç helvacının aslında kim olduğunu fark etmeden uzakmış.

“Hadi bakalım, genç adam şu pek methedilen helvalarından tadalım.” demiş padişah tezgâha birkaç akçe koyarak.

“Efendim” demiş çırak, “Eğer tüm gece burada kalırsanız yalnızca size özel leziz bir helva yaparım hem de size garip bir hikâye anlatırım.” Yakışıklı helvacının esrarlı sözlerinin cazibesine kapılan padişah seve seve kalmayı kabul etmiş ve delikanlının söyleyeceklerini merakla beklemeye koyulmuş.

Ahaliden birkaç kişi o gün mahallelerinde yapmayı düşündükleri bir “helva akşamı”na bizim genç helvacıyı da davet ederek delikanlıdan eğlenceleri için tatlı pişirmesini rica etmişler. “Memnuniyetle gelirdim lakin bu akşam misafirlerim var.” cevabını vermiş helvacı bu davete karşılık. Delikanlının o leziz helvalarından mahrum kalmak istemeyen adamlar bir süre sonra geri dönüp “Misafirlerini de getir.” demişler. “Onları da ağırlamaktan mutluluk duyarız, kendilerini şeref konuklarımız kılarız.”

Nihayet helvacı davete katılmaya razı olmuş. Bunun üzerine akşam olunca üçü birden helva törenine gitmiş. Herkes yerini alıp oturduktan sonra helvacı tatlılarını pişirmek üzere mutfağa yönelip bir süreliğine gözden kaybolmuş, hepsi hazır olduğu vakitte elinde tabaklar ve bir mangalla tekrar geri gelmiş. Davetlilerin arasına karıştığında ise padişah ve vezirin dışında babasının ağasının ve hocasının da hali hazırda mecliste teşrif ettiklerini fark etmiş. Helvalarını dağıtırken şu sözleri dillendirmiş: “Madem buraya eğlenmeye geldik, o hâlde haydi bakalım her birimiz kendi hayatımızdan birer hikâye anlatalım.”

Sohbet başlamış ve birçok şahsi hatıra anlatılmış, sonra sıra anlatısına başlamadan evvel hikâyesinin naklederken kimsenin odadan ayrılmaması koşulunu ortaya koyan helvacıya gelmiş. “Gidecek olan varsa şimdi çıkıp gitsin” demiş. “Başla” demiş kalabalık: “Kimse yerinden ayrılmayacak”

Kapının önüne çektiği sandalyesine kurularak hikâyesini anlatmaya başlamış. İlk olarak hamama gittiği günden söz açmış. Bunun üzerine hoca aniden rahatsızlandığını beyan etmiş ve dışarı çıkıp biraz temiz hava alması gerektiğini söylemiş. “Otur yerine” diye hor gören bir parlamayla bağırarak hikâyeyi anlatan. Ardından devam ederek vezirin menfur davranışını betimlemiş. Bu ikinci hikâyeyi dinlerken padişahın gözleri dolmuş. Şimdi tıpkı padişah gibi vezir de hocası da babası da ve ağası da işin aslını anlamışlar. Katlanmak zorunda kaldığı haksızlıkları anlatmayı sona erdirerek şöyle haykırmış: “Bunu herkes böyle bilsin ki o hoca ile vezir bana düşmanlardı ikisi de şimdi aramızda bu mecliste otururlar, babam ağabeyim ve kocam padişah da buradalar.” Bu sözlerin ardından doğruca kocasına koşmuş birbirlerine sarılıp sevinç gözyaşlarına boğulmuşlar. Ertesi gün padişah vezirle hocayı huzuruna çağırarak ve adamlara kırk katırı mı yoksa kırk satırı mı yeğlediklerini sormuş. “Düşmanlarımıza kalsın satırlar, biz kırk katırı yeğ tutarız” demişler. Bunun üzerine ikisi birden derhal kırk katırın arkasına bağlanıp paramparça edilmişler ve ettiklerinin bedelini ibretlik bir ölümle ödemişler. Birkaç gün doğup büyüdüğü evde anası babası ve ağabeyi ile kalıp onlarla doya doya hasret giderdikten sonra sultan ve kocası uzun süren ayrılıklarının acısını ve hüznü dolu hatıralarını geride bırakarak hayatlarına yeni baştan başlamak üzere saraylarına doğru yola çıkmışlar.

4. Alan Uzmanı Değerlendirme Formu

Sayın Alan Uzmanı,

Bu değerlendirme çalışması, Ayşegül Demir tarafından Prof. Dr. Derya Yıldız danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezine veri sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. On (10) adet masalı çeşitli yönlerden değerlendirmeniz beklenmektedir. Yüksek lisans tez çalışması kapsamında on (10) adet masal metni B1 dil seviyesinde şiir türünde yeniden yazma/ oluşturma çalışmasıyla alan yazına katkı sağlamak amaçlanmaktadır. Kişisel bilgileriniz veri amaçlı kullanılacak olup üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Katkınız için teşekkür ederim.

Ayşegül Demir
Araştırmacı

Adınız, Soyadınız:

Branşınız:

Mesleki Kıdeminiz:

Cinsiyetiniz:

Eğitim Durumunuz: Lisans... Yüksek Lisans... Doktora...

Masal İnceleme:

Aşağıdaki masalı okuyunuz. Masalın özgün ve yeniden yazılmış hallerini karşılaştırınız. Bir sonraki bölümde masalı değerlendirmeniz istenecektir. Değerlendirmenize yardımcı olması bakımından Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programındaki kazanımlar ve B1 dil seviyesindeki dil yapıları ekte verilmiştir.

ÖZGÜN METİN	YENİDEN YAZILMIŞ METİN

Masal Değerlendirme Bölümü	Kesinlikle katılmıyorum.	Katılmıyorum.	Kararsızım.	Katılıyorum.	Kesinlikle katılıyorum.
DEĞERLENDİRME MADDELERİ					
Özgün metindeki konu bütünlüğü korunmuştur.					
Yeniden yazılan masal metni söz varlığı bakımından B1 dil seviyesine uygundur.					
Özgün metindeki akıcılık yeniden yazılan metinde arttırılmıştır.					
Yeniden yazılan masal metni dil bilgisi yapıları bakımından B1 dil seviyesine uygundur.					
Yeniden yazılan masal metni sınıf içi etkinliklerde kullanılabilir.					
Yeniden yazılan masal metni B1 seviyesindeki öğrenciler için uygundur.					
Yeniden yazılan masal metni şiir türünün özelliklerini taşımaktadır.					
Yeniden yazılan masal metninin dil becerilerini geliştireceğini düşünüyorum.					
Yeniden yazılan masal metninde şiddet, ötekileştirme, ayrımcılık, cinsellik, cinsiyetçilik, zorbalık vb. gibi unsurlar yer almamaktadır.					
Yeniden yazılan metnin başına ve sonuna tekerlemeler eklenmiştir.					
Yeniden yazılan metinde çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmıştır.					
Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı'ndaki B1 okuma becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.					
Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı'ndaki B1 sözlü üretim becerisi kazanımları ile ilişkilendirilebilir.					
Yeniden yazılan masal Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı'ndaki B1 sözlü etkileşim kazanımları ile ilişkilendirilebilir.					
Yeniden yazılan masal metni Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretim Programı'ndaki B1 dinleme/izleme kazanımları ile ilişkilendirilebilir.					

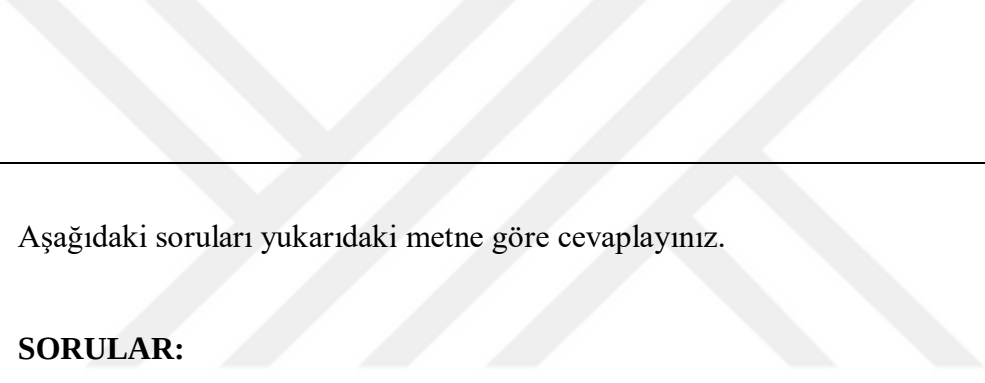
5. Öğrenci Okuma Anlama Çalışması Soruları ve Öğrenci Görüşleri Formu

Okuma Anlama Çalışması

Öğrencinin Adı:

Sınıfı:

Numarası:

Metin

Aşağıdaki soruları yukarıdaki metne göre cevaplayınız.

SORULAR:

1. Okuduğunuz metinden çıkardığınız sonuç nedir? Açıklayınız.
2. Metinde kızın gittiği yerleri sırasıyla yazınız.
3. Metinde çiftçi neden üzgündür yazınız.
4. Metinden hareketle aktar, post, çorak kelimelerinin anlamını tahmin ederek yazınız.
5. Siz olsaydınız metnin sonunu nasıl yazardınız.

Öğrenci Görüşleri Formu

Sorular	1.Metin (Özgün Metin)	2.Metin (Yeniden Yazılan Metin)	Hiçbiri	İkisi de
Hangi metin daha kolay ve anlaşılır bir metindi?				
Hangi metinde anlamını bilmediğiniz kelime sayısı daha fazlaydı?				
Hangi metni daha kısa sürede okudunuz?				
Hangi metni daha çok sevdiniz/beğendiniz?				
Hangi metin daha karmaşık ve zor geldi?				

6. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

GÖRÜŞME FORMU

Kıymetli Katılımcı,

Bu yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular ve cevaplar masallar ile ilgili bilimsel bir çalışmada veri olarak kullanılacak olup katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır. Değerli fikirlerinizi ve tecrübelerinizi paylaştığınız için teşekkür ederim.

Ayşegül Demir
Araştırmacı

Adınız:

Soyadınız:

Eğitim Durumunuz:

Soru 1: Ne kadar zamandan beri masal anlatıcılığı yapıyorsunuz? Masal anlatım çalışmalarınızda Türk masalı bulmakta zorluk yaşıyor musunuz?

Soru 2: Türk masallarını anlatırken masalarda düzenleme ve değişiklik yapıyor musunuz? En çok hangi hususlarda değişiklik ve düzenleme yapıyorsunuz?

Soru 3: Türk masallarını anlatırken karşılaştığınız güçlükler nelerdir?

Soru 4: Şiir şeklinde yazılmış bir masal anlattınız mı? Masalların şiirsel olarak anlatımı konusundaki fikriniz nedir?

Soru 5: Bir masal anlatıcısı olarak Türk masallarının daha çok anlatılır ve bilinir hale getirilmesinde tavsiyeleriniz nelerdir?

Soru 6: Masal anlatıcılığı ile ilgili sorularda yer almayan belirtmek istediğiniz bir husus, problem varsa lütfen yazınız.

7. 44 Türk Masalı Ön Kapağı

WILLY POGANY'NİN
ORİJİNAL
ÇİZİMLERİYLE
**44 TÜRK
MASALI**

IGNÁCZ KÚNOS

AYNI HEYECAN
FARKLI KAPAKLARLA!

genc
tutici

IGNÁCZ KÚNOS

44 TÜRK MASALI

Masallar umut kaynağıdır...

Kötülüklerden kurtulmanın mümkün olduğunu gösterirler
ve hepsinde iyiler ödüllendirilir, kötüler ise cezalandırılır.
Nihayet mutlu sona ulaşılır. Bu âlem mucizelerle doludur...

Masallardaki sultanlar, şehzadeler, cesur köylüler,
büyücüler, cadılar, ejderhalar ve devler gibi kahramanlar da
gerçek dünyadakine benzer korkularla, felaketlerle
karşı karşıyadır ama burada arzular gerçek olur.

Bazen dervişler, bazen periler, bazen de konuşan hayvanlar
kahramanların imdadına yetişir.

Ignác Kúnos'un, Osmanlı Türkiye'si'ne yaptığı gezilerde derlediği
masallardan oluşan ve 1913 yılı orijinal kopyasına sadece

Northwestern Üniversitesi'nden ulaşılabilen

"44 Türk Masalı" ülkemizde orijinal haliyle ilk defa yayımlanmaktadır.

Ve bu kitaptaki hayal dünyasının kapıları sadece çocuklara değil,
herkese açıktır...

Şimdiye kadar hiç dinlemediğiniz ve okumadığınız
bu masalları keşfetmeye hazır mısınız?

tutukitap

9. Kitap Kullanım İzni

NEFES

NEFES YAYINCILIK EĞİTİM ve SAĞLIK
HİZMETLERİ REKLAM TURİZM ORG. SAN. TİC. A.Ş.

Bağdat Cad. No:167/2 Çarşı Apt B Blok D:4 Görsu Kadıköy İstanbul Tel: 216 3594091 Fax: 216 3594092

İstanbul, 07.02.2025

Sayın Ayşegül Demir (T.C.K.N:)

Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde Türkçe Eğitimi, Yabancılar a Türkçe Öğretimi alanındaki yüksek lisans tezinizle ilgili olarak, 3. baskısını Nisan 2020 tarihinde yayınladığımız "44 Türk Masalı" adlı eserinizden (ISBN: 978-605-9218-04-7) Suskun Sultan, Çiğir, İki Kardeş, Korku, Büyücü Derviş, Balık Peti, Karga Peti, Sihirli Ayna, Büyücü ile Çırağı ve Helvacı Gülerli adlı 10 masal ile ilgili veri elde etmek amacıyla alıntı yapmak üzere belirttiğiniz kısımları kaynakçada göstererek kullanmak için 07 Şubat 2025'te bize e-postayla ulaşan yazılı izin talebiniz yayınevimizce uygun bulunmuştur. Bilgilerinize sunarız.

İsim: Ayşegül Demir

T.C. Kimlik No:

Üniversite ve Bölüm: Necmettin Erbakan Üniversitesi/Türkçe Eğitimi/ Yabancılar a Türkçe Öğretimi

Adres: Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dekanlığı Aşkan Mah,
Yeni Meram Cd. No:132, 42090 Meram/Konya

Tel: (

e-Posta:)

Saygılarımla

www.nefesyayinevi.com
irtibat@nefesyayinevi.com

10. Alan Uzmanı Değerlendirme Formu Kullanım İzni

Form Kullanım İzni

Gelen Kutusu x

Ayşegül Demir

Alıcı: cerenberber ▾

14 Tem 2025 12:38

Sayın Ceren Hoca'm,

Ben Ayşegül Demir.Hazırladığım "Türkçenin Yabancı Dil Öğretiminde Türk Masallarının Şiirleştirilerek Yeniden Oluşturulması:Ignacz Kunos'un 44 Türk Masalı Örneği"başlıklı yüksek lisans tezinde sizin hazırladığınız uzman görüşü anketini üzerinde değişiklikler yaparak kullanmak istiyorum.Bu hususta izninizi rica ediyorum.Teşekkür ediyorum, iyi çalışmalar diliyorum.

Ceren Özmen

Alıcı: ben ▾

16 Tem 2025 11:47

Merhaba,

Kaynak göstererek kullanabilirsiniz tabii ki.

Çalışmanızda başarılar diliyorum.

Saygılarımla

Ceren ÖZMEN

11. Araştırma ve Uygulama İzni

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ARAŞTIRMA UYGULAMA İZNİ BELGESİ**

Başvuru No: MEB.TT.2025.028770.03

T.C. Kimlik No:

Adı Soyadı: AYŞEGÜL DEMİR

Araştırmının Adı: Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde masalların şiirleştirilerek yeniden oluşturulması: Ignacz Kunos'un 44 Türk masalı örneği

Araştırmının Niteliği: Yüksek Lisans Tezi

Araştırmının Örneklem / Çalışma Grubu: Öğrenci, Öğretmen

Veri Toplama Aracının Başlığı: Alan uzmanı görüş anketi, Araştırmada kullanılacak masallar, Öğrenci Görüşme Formu

Araştırma Uygulama İzninin Kabul Tarihi: 05.09.2025

Araştırma Uygulama İzninin Bitiş Tarihi: 05.09.2026

Yukarıda kimliği yazılı araştırmacı "Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesine (2024/41)" göre belirtilen kapsamda araştırmasını yapmayı taahhüt etmiştir. Araştırmacının bilgi ve belgelerinin uygunluğu kontrol edilmiş olup aşağıda ifade edilen bilgiler kapsamında araştırma uygulama izni Millî Eğitim Bakanlığı ilgili birimleri tarafından onaylanmıştır.

Uygulama Yapılacak İller	Uygulama Yapılacak Birimler	Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatları	Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatının Kurum Kodu
KONYA	İmam Hatip Ortaokulu	Ahmet Hazım Uluşahin İmam Hatip Ortaokulu	750603

Not: Okul/kurum yöneticileri tarafından "Araştırma Uygulama İzni" belgesinin ve veri toplama araçlarının (araçlardaki maddelerinin) modülde yer alan belge ve araçlarla aynı olduğu kontrol edilmelidir. Belgeler aynı olmadığı durumda araştırma uygulama izni verilmeyecektir.

Doğrulama Kodu: 18e06a5f35cc81f7de6bc21dc4e0c64c329e410c1334c8400da4e2049ba6beff
Doğrulama Adresi: arastirmaiznleri.meb.gov.tr/belge-dogrula
Serhat Mah. 1290. Sokak No.8/B 06374 Yenimahalle/Ankara TÜRKİYE
Telefon No: (0312) 413 43 00, Belgegeçer No: (0312) 413 45 12
e-posta: ttkb.egitimarastirmalari.arastirmaiznleri@meb.gov.tr, internet adresi: ttkb.meb.gov.tr

Sayfa 1/1

